వివేకవర్ధని.

మూడవభాగము.

వివేకవర్ధని.

మూడవభాగము.

విద్యార్థికుల యవశ్యకృత్యము. [౧౮౭౬ వ సం॥ మార్చినెల.]

విద్యాదిలాభములు మనుష్యున కెంతయెక్కువగా నుండునో యంతయెక్కువగా నతఁడు దేశాభివృద్ధి కయి పాటువడ వలసి యుండును. ప్రపంచములోని సమస్తజంతువులును తమ సుఖమున కయి మాత్రము పని చేయు చుండుటయు, మనుష్యుఁ డొక్కఁడును మాత్రము తనసుఖమునిమిత్తమే కాక యితరుల సుఖమునిమిత్తము కూడ పాటుపడవలయుటయు భగవన్మతము. అందుచేతనే మనుష్యుఁడు లోకములో తానెంతస్వప్రయోజనపరుఁ డయి యుండునో యంత హీనుఁడుగా నెంచఁబడు చుండుటయు, తా నెంతపరోపకారపరాయ ణుఁడుగా నుండునో యంతయధికుఁడుగా నెంచఁబడుచుండుటయు తేట పడుచున్నది. కాఁబట్టి ప్రతిమానవునకును తనశక్త్యనుసారముగా జనోపయుక్తము లయిన కార్యములు చేయుచుండుట పరమధర్మము. ఒక యవయవహీనుఁడు పని చేయలేక పోయినయెడల మన మట్టి వానియెడల తప్పుపట్టము సరిగదా వానిదుస్థ్సితిని జూచి విచారమును సహితము పొందుదుము. ఆప్రకారముగానే జ్ఞానదేహమున లోపము గలవాఁడు లోకోపకారకము లయిన కార్యముల నేమియుఁ జేయనియెడల నట్టివానిని యోగ్యుఁ డెవ్వఁడును గర్హింపఁడు. సరేయును వాని యజ్ఞతనుజూచి జాలిపడి వానిస్థితిని బాగుచేయుట కయినను గూడ ప్రయత్నించును. దృఢకాయుఁ డయియున్నవాఁడు పని

చేయక కూరుచున్నచో నిందార్హుఁ డగునట్లే జ్ఞానశరీరమున పూర్ణ బలము గల విద్యావంతుఁడు లోకోపయుక్తము లైన పను లేమియు చేయనప్పుడే నిందాపాత్రుఁ డగును. దేశాభివృద్ధి కయి యెల్లవారును జ్ఞానాధికునికొఱకే యెదురుచూచు చుందురు. సమయము వచ్చినప్పుడు తమ కిచ్చిన యాయుధాదిసాధనముల నుపయోగించుటకు సైనికు లేప్రకారముగా సేనాధిపతికి బద్ధులయి యుందురో యాప్రకారముగానే జనులును తమ కిచ్చిన జ్ఞానాదిసాధనములను యుక్తసమయమున క్రమముగా నుపయోగించుట కయి బద్ధులయి యుండుటయేకాక తమధర్మమును మీఱినందున కయి సర్వలోకాధిపతియగు నీశ్వరున కుత్తరవాదు లయి శిక్షార్హు లగుదురు. కాఁబట్టి విద్యాధికు లయినవా రందఱును దేశాభివృద్ధి కయి తమ శక్తివంచన లేక పాటుపడి జనులను మంచిస్థితికిఁ దీసికొనివచ్చుటకై కృషి చేయ వలయును.

విద్యావంతులు దేశమునకుఁ జేయవలసిన కృత్యములను జెప్పుటకుముందు నిజముగా విద్యావంతు లనఁగా నెట్టివారో పరిశీలింపవలసి యున్నది. చదువునకును జ్ఞానమునకును మిక్కిలి భేదమున్నది. ఎందునకుం బనికిరాని పురాణగాథలతోను సత్యమునకు చాలదూరములగు విరుద్ధకల్పనములతోను పిట్టకథలతోను మనస్సులను నింపినమాత్రమున జనుఁ డెప్పుడును జ్ఞానవంతుఁడు కానేరఁడు. జ్ఞానాధికుఁ డగుటకు సత్యములగు పూర్వచరిత్రములను నీతిశాస్త్రములను నిదర్శనములవలన పరిచూచి సత్యమును తెలిసికొన్న ప్రకృతిశాస్త్రములను నభ్యసింప వలయును. మనలో నట్టిచరిత్రాదులు లేవనుట యెల్లవారికిని తెలిసినవిషయమే కాఁబట్టి మనపండితులను విద్యావంతులని చెప్పుటకు వల్లకాదు. ఏవో విషయములను నాటు

విశేషముగా చదువుకొన్నవా రయినను సత్యమైనజ్ఞానమును కలిగించుట కనుకూల మయిన పుస్తకములు వారికి లభింపవు. వారు చదువుకొన్న చరిత్రములయం దొక్కపురుషుఁ డొక్కబాణముతో మూఁడక్షౌహిణులను జంపినట్టును, ఒక్కపురుషుఁడు మూఁడుశంఖముల సంవత్సరములు జీవించినట్టును, శవములు పిల్లలను గన్నట్టును, ఒక్కమనుష్యునకు వేయిచేతు లున్నట్టును, ఒక్కఁడు సముద్రోదకము నంతను పానము చేసినట్టును, ఒక్కఁడు భూమిని చాపగాఁ జుట్టి నట్టును, నదులకును పర్వతములకును పిల్లలు పుట్టినట్టును జెప్పఁబడి యున్నవి. వారికి తెలిసినభూగోళశాస్త్రమునందు భూమియంతయు నాసేతుహిమాచలమును, పర్వతములు సువర్ణాద్రులును రజతాద్రులును, పట్టణము లన్నియు వారు తఱుచుగా యాత్రలుచేయు కాశీప్రయాగాది పుణ్యక్షేత్రములును, సరస్సులు సువర్ణకమలాదులుగల మానసాదులును, సముద్రములు పాలసముద్రములును నేతిసముద్రములును కల్లుసముద్రములును, అయి యుండును; వారి ప్రకృతిశాస్త్రములయందు చంద్రుఁడు పాలసముద్రమునఁబుట్టి రోహిణ్యాది నక్షత్రములతో సంసారముచేయు పురుషుఁడుగాను వాయ్వాది భూతములు మనుష్యులకు వరము లిచ్చుదేవతలుగాను, వృక్షములు కోరినకోరికల నిచ్చునవిగాను, ఉండును. ఇఁక కల్పనాకథలకో పరిమితియే లేదు. ఇట్టి మహాగ్రంథములను జదువుటవలనఁ బుట్టెడు జ్ఞానమెంత శ్రేష్ఠమయినదిగా నుండునో యెవరిమనస్సులకు వారికే తార్కాణము కావచ్చును. ఇట్టిగ్రంథములను జదువుటయందే తమ కాలమునంతను కడపినపండితులచదువు లోకమున కంతయుపయుక్తముగా నుండఁజాలదు. ఇవిగాక మనపండితులు చదివెడి యితర గ్రంథములు వ్యాకరణము, అలంకారశాస్త్రము మొదలయినవి; వారు

చదివెడు నీతిగ్రంథములో 'వారిజాక్షులందు వైవాహికములందు ప్రాణవిత్త మానభంగమందుఁ జకితగోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు బొంకవచ్చు' ననెడు పరమసిద్ధాంతము లుండును. ఇఁకఁ బొంకరాని స్థలము లెక్కడ నుండునో దురూహ్యములుగా నున్నవి. వస్తుధర్మములవిషయమయి యేమియుం దెలియక పోవుటకంటెను విపరీతముగా తెలిసియుండుట మిక్కిలి నష్టకరము. కాఁబట్టి యట్టిగ్రంథములను జదివి వానినే నమ్మెడువారివలనను లోకమునకు నష్టమే కలుగునుగాని లాభమెంతమాత్రమును కలుగదు. అందుచేత మేమిప్పుడు విద్యావంతులని చెప్పెడువారు పశ్చిమ ఖండవాసులచే రచియింపఁబడినచరిత్రములు ప్రకృతిశాస్త్రములు మొదలయినవానిని తెలిసికొని దేహముయొక్క లాభమునకయి తాము చేయవలసినకృత్యములెఱుఁగఁ గలవారనియే. ఓవిద్యానిధులారా, మీమూలముననే దేశమభివృద్ధి చెందవలసియున్నది. భగవదనుగ్రహమువలన మీకుఁ గలిగియున్నజ్ఞానమును సార్థకపఱుచుకొని, మీరు జ్ఞానాధికులయినందుకు ఫలముగా నితరులవిషయమయి మీకువిధాయకమైనకృత్యములను నిర్వహింపకుందురేని భగవదాజ్ఞోల్లంఘనము చేసినతప్పిదమునకయి ముందు మీరు భగవత్సన్నిధానమున నుత్తరవాదము చెల్లింపవలసియుండును. కాఁబట్టి యీశ్వరముఖమును జూచి యాతని తృప్తికయి మీధర్మమును మీరు నిశ్శంకముగా నిర్వహింపుఁడు; మూర్ఖజనుల కోపమున కెంతమాత్రమును భయపడకుఁడు. ఎప్పుడయినను మరణము తప్పదుగనుక, ఈలోకమును విడుచునప్పుడు ధర్మభీరువు లనిపించుకొనక ధర్మాచరణమునందు నిరుపమానధైర్యస్థైర్యములు గలవారనిపించుకొని మఱి చావుఁడు. ఇతరులవిషయమయి మీరు నడపవలసినధర్మము సాధ్యమైనంతవఱకు లోకులకు సత్యమైనజ్ఞానమును

బోధించి వారిని యుక్తప్రవర్తనము గలవారిగాఁ జేయుటం ముందుగా మీగృహములయం దుండువారిస్థితిని సుజ్ఞానబోధచేతను విద్యచేతను బాగుపఱిచి వారియందు చిరకాలాచారమును బట్టి నాటుకొనియున్న మూఢభక్తిని అవివేకమును బోఁగొట్టవలయును; ఆపనితోఁగూడ చుట్టుప్రక్కలవారికిఁగూడ సుజ్ఞానోదయము కలుగు నదుపాయములనుజూచి వారిమాఢ్యము తొలఁగిపోవు సాధనములను జేయువలయును. ఒక్కపురుషులుమాత్రము మంచిస్థితికివచ్చి స్త్రీలు యథాస్థితిలోనే యున్నయెడల నిజమైనయభివృద్ధి యెంత మాత్రమును గలుగనేరదు. కాఁబట్టి పురుషులతోపాటుగా స్త్రీలకును సువిద్యాదులను నేర్పవలయును. తమయింట నున్న స్త్రీలకు విద్యనేర్పనివారు బాలికాపాఠశాలలను స్థాపింపవలయునని యుపన్యాసములు చేయుచు వచ్చినచో వారి శుష్కవచనములయం దెవరికి గౌరవ ముండును ? అందుచేత దేశాభిమానము గలవా రందఱును గృహమున తన తోడబుట్టువులను భార్యలను తల్లులు మొదలగువారిని విద్యావతులను జేయువలయును. ఎంత తీఱిక లేనివారును దినమున కొక రెండుగడియల కాలమును తమయింటఁ గల మానినుల యభివృద్ధివిషయమయి గడపవచ్చును. అటుతరువాత బాలికాపాఠశాలలను బీదలకు పనికివచ్చు రాత్రి పాఠశాలలనుగూడఁ బెట్టించి సర్వజనులలో మంచివిద్య వ్యాపించునట్లు చేయువలయును. విద్య పుస్తకములవలననే గాక మంచి యుపన్యాసములవలనఁగూడ సులభముగా వ్యాపించును గనుక, యుక్తసమయములయందు జనసంఘములఁగూర్చి వారికి సద్ధర్మబోధకములును సదాచారప్రవర్తకములు నైన యుపన్యాసములను తఱచుచుగా చేయుచుండవలయును. అట్టిసమయములయం దెవ్వ రేమను కొందురోయని సత్యమును పలుకుటకు భయపడక దేవునిముఖమును

జూచి నిశ్శంకముగా సత్యమును బోధింపవలయును. జనులను మోసముచేసి జీవనముచేయువారికట్టి సత్యబోధవలన నష్టముకలుగుట సహజము కనుక, వా రెప్పుడును నిజ మాడువారిని ద్వేషించి దూషించు చుందురు. వారిదూషణములకు జడియక యట్టివారి కపటకృత్యము లను తప్పక జనులకు వెల్లడి చేయవలెను. అట్లుచేసినఁగాని యెవ్వరి కిని క్షేమము కలుగదు. ఆరంభదశయందు తాము చెప్పినదే దైవ వాక్యమని బోధించి జనులను మోసపుచ్చి జీవనముచేయు స్వప్ర యోజనపరు లైన ప్రతిపక్షులసంఖ్య యధికముగానే యున్నను, గత పట సత్య మెప్పుడును వ్యాపింపక తప్పదుగనుక దైవముఖమునుజూచి యసత్యముతో పోరాడువారు కొంతకాలములోనే దైవబలమువలన విజయము నొందుదురు.

ఆంధ్రభాషాభివృద్ధి. [౧౮౭౯వ సం|| జూన్ నెల.]

•••○•••

ఆంధ్రదేశమున వార్తాపత్రికలసంఖ్య యధికమగుచుండుట భాషాభివృద్ధికి కొంత పురోసూచకముగా నున్నదికాని చక్కని దేశ భాషాగ్రంథములు పుట్టునవఱకును భాష వృద్ధి చెందుచున్నదని చెప్ప వలనుపడదు. భాషాభివృద్ధినిబట్టియే జనుల నాగరికతయు నభివృద్ధి చెందుచుండును. కనుక జనుల యభివృద్ధినిగోరు దేశాభిమాను లంద ఱును ముందుగా నాంధ్రభాషను సంస్థితికి దీసికొనివచ్చుటకై ప్రయ త్నింపవలయును. జనులు జ్ఞానదాయకములగు పుస్తకములను జదివి విశే షాంశములను నేర్చుకొని వానిఫలము ననుభవించుటవలన సుఖపడి యుత్త రులగౌరవమునకు పాత్రులగుదురు గాని దీర్ఘసమాసములను నిరర్థక విషయములను నేర్చుకొనుటవలన గౌరవార్హులు కాఁజాలరు. కాఁబట్టి

జనులయభివృద్ధికై కావలసినగ్రంథములు సులభశైలిని రచియింపఁబడిన ప్రకృతిశాస్త్రములును భగవంతునిఁ జూర్చి చెప్పు మతగ్రంథములును యుక్తప్రవర్తనమునుబోధించు నీతిశాస్త్రములును లోనుగాఁగలవిగా నుండును. అట్టిగ్రంథము లేభాషయందు విస్తారముగా నుండి యభివృద్ధి చెందుచుండునో యాభాష మంచిదశయం దున్నదని చెప్పనొప్పును. అందుచేతనే వార్తాపత్రికాపలేఖకులుకూడ సాధ్యమైనంతవఱకు తమపత్రికలయం దట్టివిషయములను సకలజనులకును సుబోధముగా నుండునట్లు ప్రచురించుచుండుట యావశ్యకము. అట్టిభాగ మయిన పనిని నిర్వహించువారు బహుగ్రంథద్రష్ట లగు సమర్థులుగా నుండవలయును. సాధారణముగా నట్టివారుమాత్రమే పత్రికావిలేఖకులుగా నుండక కేవల సాహిత్యపరులును సామాన్యశక్తిగలవారును వృత్తాంతపత్రికాలేఖనమునకు పూనుకొనుటవలన వారివ్రాతయందు గూఢపదములును దీర్ఘసమాసములును శ్లిష్టార్థవాక్యములును యమకాదులును తప్ప ఉపయుక్తవిషయము లంతగా గానరాకున్నవి. అట్టివారొక్కపదమునకు బహ్వర్థము లుండుటయు ఒకవస్తువును దెలుపుటకు బహుపర్యాయ పదము లుండుటయుమాత్రమే భాషాభివృద్ధి యనుకొని యొక్క చిలుకపేరు చెప్పవలసివచ్చినచో వచ్చినమాట రాకుండ పదిపర్యాయపదములను వాడుచు ఒక్కొకరి శబ్దమును పదిస్థలములలో పదియర్థములయం దుపయోగించుచు తమ పాండిత్యమును కనఁబఱుపఁ జూచుచున్నారే కాని జనులకు తెలివిని గలుపుట కయి లేశ మయినను బ్రయత్నింపకున్నారు. మొట్టమొదట వార్తాపత్రికలే సామాన్యజనుల కర్థము కాకపోవుచుండుట వలనను ఒకవేళ కష్టపడి యర్థముచేసికొన్నను వానియందు కఠినపదములు తప్ప నేర్చుకోవలసినయంశములు విశేషముగా లేకపోవుచుండుటవలనను

వానిం జదువువారు మిక్కిలి తక్కువసంఖ్య గలవారుగా నుండి చందాదారులవలన వచ్చెడిధనము ముద్రాభృతికే చాలక నశించియు నశింపక మిగిలినవి యభివృద్ధిలేక పురిటిండ్లవద్ద వ్రేలాడఁగట్టిన కలబంద చెట్లవలె చచ్చియు చావకుండ కుట్టూపిరితో నిలిచియు వార్తాపత్రికలు ప్రబలకున్నవి. విలేఖకులకు తమపత్రికలు నిజముగా వృద్ధినొంది పలువుర కుపయుక్తముగానుండి బహుజనులచే చదువఁబడవలయునని కోరికగలిగినచో జ్ఞానాభివృద్ధి కావశ్యకము లయిన విషయములను సులభశైలిని తప్పక వ్రాయుచుండవలయును. అట్టి పత్రికలతో మాత్రమే తృప్తినొందియుండక తెలివిగలవా రుపయుక్తవిషయములు గల వచనకావ్యములను రచించి వాని సందఱును లభించునట్లుగా సులభక్రయమునకు విక్రయించు చుండవలయును. అట్లుచేసిననే భాషాభివృద్ధియు దేశాభివృద్ధియుకూడ కలుగును. మనము నిత్యమునుజూచుచుండు సూర్యచంద్రాదు లెట్టివో, వర్షము తీవ్రకారముగా కురియునో, ఉరుములును మెఱుములును పుట్టుటకు కారణమేమో, గ్రహణము లెందువలన కలుగునో, వడగండ్లవాన లెందుకు కురియునో, దివములును ఋతువులును సంవత్సరములును నెట్లేర్పడునో, మొదలయిన సంగతులే జనులకు తెలియకుండనున్నప్పుడు వారి కిఁక నేవిషయమున జ్ఞానము కలుగును? స్వప్రయోజనపరు లైన యభిజ్ఞులు వారి నెట్లు మోసము చేయకుందురు? మూఢభక్తి మొదలయినవి వారి నెట్లు విడిచిపెట్టును? బహుజను లట్టిమూఢ్యమహాసముద్రమునందు మునిఁగియున్నప్పుడు జ్ఞానాధికుల కయినను సత్యమైన సౌఖ్యలాభము లెట్లు కలుగును? కాఁబట్టి జనసామాన్యమునుయొక్క సుఖసంపదను హెచ్చుచెందింప నపేక్షించువారు గ్రహణాదుల కారణములను దెలుపు జ్యోతిషగ్రంథములను, దేహధర్మములను దెలుపు

శారీరశాస్త్రములను, దేహమును మంచిస్థితియం దుంచుకొనుట కనుకూలపడు భోజనపాననిద్రాదులను గూర్చి చెప్పు నారోగ్యశాస్త్రములను, రోగాదికమువచ్చినప్పుడు నివారించుకొనుట కక్కఱకు వచ్చు వైద్యశాస్త్రములను, మనోధర్మములనుగూర్చియు భగవత్స్వరూపగుణాదులను గూర్చియు చెప్పు తత్త్వశాస్త్రములను, జలవాయ్వాదులనుగుఱించి చెప్పు జలశాస్త్రాదులను, యంత్రశాస్త్రములను, తర్కశాస్త్రమును, నీతిశాస్త్రమును, అర్థశాస్త్రమును, భూగోళశాస్త్రమును, దేశచరిత్రలను, తేటగానుండు తెనుఁగుశైలిని వచనరూపమున వ్రాయువలయును. సర్వకలాశాలాపరీక్షలయందుఁ గృతార్థు లయిన వా రట్టిపనికి పూని సార్థకజన్ము లయ్యెదరని నమ్ముచున్నాము.

దానధర్మము. [౧౮౭౩ వ సం॥ జూలై నెల.]

బీదలుగా నుండువారలను దానమునకు పాత్రు లని స్థూలబుద్ధిచేత విచారించినప్పుడు తోఁచబడినను నిపుణముగా పరిశీలించినచో నెల్లవారును దానమునకు నర్హులు కారనుట తేటపడకపోదు. ఆపదలోనున్నవారిని జూచినప్పుడు జాలిపుట్టుట యందఱకును సహజగుణముగా నున్నది. ఆపన్నులకు సాహాయ్యముచేయ ప్రోత్సాహపఱుచుటకే సర్వదయాపరుఁ డయిన పరమేశ్వరుఁడు మన కట్టి కనికరమను దివ్యగుణమును గలుగఁజేసి యున్నాఁడు. అయినను బండవాఁ డొకఁడు శరీరమునిండ గాయములు చేసికొని యాచించుచున్నప్పుడు వానిమీఁద కనికరము పుట్టుటకు మాఱుగా వివేకులకు కోపము వచ్చును. ఈగుణమును బట్టి చూడఁగా వచ్చినయాపద

తనంతటతాను తెచ్చిపెట్టుకొన్నదిగాక దైవవశమువలన వచ్చిన దయినప్పుడు మాత్రమే మనము తోడు చూపవలయుట భగవ దుద్దేశ మయినట్టు స్పష్టముగాఁ గనఁబడు చున్నది. పాటుపడి సంపాదించుకొనుట కయి భగవంతుఁ డందఱికిని అవయవములను ప్రసాదించి యున్నాఁడు. అవయవపటుత్వము కలిగియు వాని నుపయోగించుకొనక బుద్ధిపూర్వకముగా సోమరితనముచేత దరిద్రు లయినవారు భగవదాజ్ఞోల్లంఘనము చేసి యీశ్వరదత్తము లయినసాధనముల నుపయోగించుకో నొల్లనివా రగుటచేత దానిఫలమును వా రనుభవించి బుద్ధి తెచ్చుకోవలసినవారే. అట్టి సోమరిపోతులకు చేసెడిదాన మపాత్రదాన మనుటకు లేశ మయినను సందేహము లేదు. పాత్రదానమువలన దేశమునకు లాభము కలిగి నట్టే యపాత్రదానమువలన బహువిధము లయిననష్టములు కలుగును. ఏమి కాలకర్మదోషముననో కాని పూర్వకాలమునుండియు మన హిందూదేశమునం దపాత్రదానమే విశేషముగా జరుగుచు దేశమునకు మితిమీఱినయనర్థముల నాపాదించు చున్నది. మనలో కొన్ని తెగల వారు దృఢకాయు లయి యుండియు యాచ్నావృత్తినే తమకు జీవ నాధారముగాఁ జేసికొని పాటుపడ నొల్లక సంతర్పణములయందును సమారాధనలయందును కుడుచుచు వరాన్నపుష్ట సర్వాంగు లయి ఘనతను వహించుచున్నారు. అట్టివారు భోజననిమిత్తమయి యూరూరఁ దిరిగి సత్రములయందును పీడించి ధనికులయిండ్లయందును భుజించుచు లోకు వయినవారియిండ్లవద్ద శుభకార్యములయందు తోరణములు త్రెంపియు పెనఁగులాడియు దుండగమును జూపి ధనా ర్జనము చేయుచు భార్యాపుత్రాదులకు నగలు చేయించుకొనుటకు సహితము శక్తు లగుచున్నారు. ఇట్టివారిసంఖ్య నానాటికి ప్రబలు

చుండుటచేత తాము పాటుపడక యితరులకష్టార్జితధనమును వెచ్చ పెట్టువారు గణనాతీతు లగుటవలనను, పాటుపడువారు తమకుటుంబ భరణముతోడిపాటుగా పెక్కుమిమ్మలమీఁద నసంఖ్యాకు లయిన సోమరిపోతులను పోషింపవలసినవా రగుటవలనను, దేశమునకంత కంతకు బీదతనము సంభవించుచున్నది. ఇటువంటివారికి దానము చేయక వారిని పాటుపడునట్టు నిర్బంధించినచో వా రుదరపోషణమున కయి వేఱుమార్గము దొరకక పాటు పడవలసినవా రగుదురు. వా రందఱును పనికిపూనినచో ఈవఱకు బీడుపడి యున్న భూము లనేక ములు సేవ్యమునకు వచ్చియు, ఈవఱకు మూల పడియున్న వృత్తు లనేకములు మరల ప్రబలియు, దేశము పంటలు ప్రబలి సుభిక్ష మగు టయేకాక భాగ్యసంపన్నమునహిత మగును. అవయవపటుత్వము గల బీదవారివిషయ మయి మనము చేయవలసిన దంతయు మనము వారికి యుక్తమయినపనిని జూపి వారిపాటునకు తగినప్రతిఫలము కలుగునట్లు చేయుటయే. అదియే వారికి మహోపకారము. సోమరిపోతులకు దానము చేయుటవలనఁ గలిగెడుకీడులు మఱియును పెక్కులు గలవు. మనుష్యున కేదోయొకపని యున్నపక్షమున వానిమనస్సు దుర్మార్గ మయినయాలోచనమీఁదికి పోవకుండును. పరద్రవ్యమువలన సుఖజీవ నము చేయుచు చేయుట కేమియు పని లేనివారు కావలసినంతయవ కాశము కలవారయి దుర్మార్గకార్యములను జేయుటకయి దురాలో చనలు చేయుచుందురు. దొంగతనము మొదలగుకార్యములు చేయు వారు సాధారణముగా పాటుపడనొల్లని దైవవంచకులుగానేయున్నారు. కాఁబట్టి సోమరులకు దానము చేసి ప్రోత్సాహము కలుగఁజేయువా రించుమించుగ చౌర్యాదులను జేయుక్రూరులకు ప్రోత్సాహము కలి గించువారే. కాబట్టి బుద్ధిమంతు లగువారు సాధ్య మయినంతవఱ

కట్టిదానములను గట్టిపెట్టి దానయోగ్యులయిన వారికి మాత్రమే యన్నాది దానములను జేయుచుండుటకుఁ బ్రయత్నింపవలయును. ఆపన్నుల యాపదను తొలగించుటకు గాక కీర్తికొఱకే దానము చేయుట మన వారి కలవాటగుటవలన మనదేశమునందు నీయపాత్రదానము ప్రబలుటకు కారణమయినది. పేరుకొఱకు గాక భగవంతుని ప్రీతికొఱకు దానము చేయుట కారంభించినచో, యీదురాచారము శీఘ్రకాలములోనే రూపుమాసిపోవచ్చును. దానమునకు నిజముగా నర్హులయిన వారు తల్లిదండ్రులు లేనిపసిబిడ్డలును రోగాదికములచేతఁగాని ముసలితనముచేతఁగాని యంగవైకల్యముచేతఁగాని పాటుపడ నసమర్థులయి యుండుదరిద్రులును గాఁబట్టి సర్వవిధములు నట్టివారికే సాహాయ్యము చేయుట వివేకిలోకమునకెల్లను విధియై యున్నది.

మతకలహములు. [౧౮౮౨ వ సం॥ ఆగష్టు నెల.]

ఈనడుమ సేలమునగరమునందు మతవిషయమున హిందువులకును మహమ్మదీయులకును కలహములు సంభవించి యిరుపక్షములను ధననాశమును ప్రాణనష్టమును సంభవించినవి. ఇటువంటికలహములే కొంతకాలముక్రిందట ఉత్తరహిందూస్థానమునందుకూడ పొసఁగి పెక్కునష్టములకు కారణమయినది. సాధారణముగా నిటువంటిమతవివాదములయందు కొంతవఱ కుభయపక్షములవారును దోషులుగానే యుందురు. మతావేశముచేతను మూర్ఖతచేతను కక్ష ప్రధానము చేసికొని వివేకము వదలి పోరాడునప్పుడు యుక్తాయుక్తవిచారమును న్యాయదృష్టియు నెక్కడ నుండును? అందుచేత రెండుప్రక్కలను కలహమునకు కారకులుగా నున్నవారిని విమర్శించి కొందఱిని శిక్షించి

నంతమాత్రమున నయి కప్పుడు నెమ్మదికలుగునట్లు కనఁబడుటయే కాని కలహములు మరల పుట్టక మొదలంట నడఁగ నేరవు. ఇట్టివివాదముల మూలకారణమును కనుఁగొని దానిని వారించుటకు ప్రయత్నము చేయకపోవుటచేత ద్వేషము మనసులో రాజుచుండి యెప్పుడో యొకప్పుడు భగ్గున మండి మరల మునుపటికంటె నధికముగా నష్టమును కలిగించును. కాఁబట్టి యిట్టియవివేకకార్యముల కెల్లను మూల మయిన మతవైషమ్యమును మూర్ఖతను సాధ్య మయినంత వఱకు జనసామాన్యమునందు రూపుమాపుటకుఁ బ్రయత్నింపవలయును. కొన్నిస్థలములయం దధికారములోనున్నవారు కొందఱు సమబుద్ధితో న్యాయమును తీర్చుటకుమారుగా నొకపక్షము వారియెడల నెక్కువ యనుగ్రహమును రెండవపక్షమువారివిషయమయి యధికక్రౌర్యమును కనఁబఱుచుటవలన జనులమనసులలోనిక్రోధాగ్నికి పిడుగులు తగిలించినట్లయి యది యెప్పుడు నాఱిపోక కడపట నణఁపరాని యాపదల నాపాదించును. ఇట్టి యనర్థములు పొసఁగకుండఁ జేయవలెనన్నచో రాజకీయాధికారులు నిష్పాక్షికముగా విమర్శచేసి న్యాయముగా దండ్యు లయినవారిని శిక్షించి తాత్కాలికశాంతిని కలుగఁ జేయుటయే కాక జనులమూఢభక్తిని తొలఁగించుటకు తగిన సాధనములను సర్వత్ర వ్యాపింపఁ జేయవలయును. గ్రామములయందు చిన్న పాఠశాలల నేర్పఱిచి యక్కడ జనులకు వ్రాయుటకును చదువుటకునుమాత్రము నేర్పినంతమాత్రమున వారికి వివేకము కలుగఁ జాలదు. మూఢభక్తిని తొలఁగించుట కయి వారికి కొంతవఱకు ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞానమును, మతాభినివేశమును కలిగించుట యత్యంతావశ్యకము. గ్రహణాదులకు కారణము లేవో బొత్తిగా తెలియనప్పుడు ధనాకర్షణము నిమిత్త మయి స్వప్రయోజనపరు లయిన

పెద్దలు పన్నినకారణములను భ్రమపడి నమ్మి విద్యావిహీను లయిన యజ్ఞానవరులు వారికుతంత్రముల కెల్లు మోసపోవకుండఁ గలుగుదురు? ఇటువంటి యజ్ఞానము వలనను, అంతకంటె నధికముగా దుర్జ్ఞానమువలనను నిష్కారణముగా కలహములును మనస్తాపములును ప్రాప్తము లగుచుండును. కొంతవఱ కయినను మతవిషయమును బోధించి యందలిసత్యసంప్రదాయములను వానివలన లాభములను బోధించుచు వచ్చినంగాని మతద్వేషమును తన్మూలమున వచ్చు కలహములను నశించి జనసామాన్యములో పరస్పరానురాగమును నైకమత్యమును పుట్టి సత్ప్రభుత్వమువలన కలుగవలసిన యోగక్షేమములు కలుగవు. దొరతనమువారు మతవిషయమున నెంతమాత్రమును సంబంధము కలుగఁ జేసికొనఁ గూడదనియు, అట్లు కలుగఁ జేసికొన్నచో జనులలో సంక్షోభముపుట్టి ప్రజాక్షేమమునకు భంగము కలుగు ననియు కొందఱు బుద్ధిమంతు లనవచ్చును. రాచతీకమువారేదో యొకమతము నవలంబించి యందలి యాక్షేపణీయము లగు సిద్ధాంతముల నెల్లను బోధించుచువచ్చిన నట్టికీడు మూడును గాని యేమతమునుగైకొనక సర్వమతములకును మూలాధారములుగా నుండుసత్యములను బోధించుచు వచ్చినచో సర్వమతములవారును వానిని శిరసావహింతు రనుటకు సందేహము లేదు. అట్టిసర్వమతసామాన్యమయిన స్వాభావిక సత్యములను తెలిపినమాత్రముననే నేలుగఁ జెప్ప నక్కఱలేకయే ప్రజలు తా మవలంబించెడివిరుద్ధాచారములయందలి దోషములను తమంతతామే తెలిసికొని వ్యర్థకలహములకు పోక యితర మతములవారిని ద్వేషింపకుండవచ్చును. సాధారణముగా మనుష్యులను పాపకార్యములనుండి మళ్ళించుటకు ప్రబల మయినసాధనము పాపభీతి. అటువంటిభీతి భగవత్స్వరూప

స్వభావగుణములను భగవంతునకును దనకును గలసంబంధమును భగవద్విషయమున తాను నడుచుకోవలసిన ధర్మములను యథాస్థితిముగాఁ గొంతవఱ కయినను తెలిసినంగాని కలుగ నేరదు. అది లేకపోవుట చేతనే మనపాఠశాలలయందలివిద్యార్థులు విద్యావిషయమున మిక్కిలి సమర్థులుగా నున్నను నీతివిషయముననుసత్ప్రవర్తనవిషయమునను మూఢజనులకంటె విస్తారముగా వ్యత్యాసము కలవారుగా నున్నట్లు కనఁబడరు.

చిరకాలము పురాణభాషాధ్యయనము చేసి జ్యోతిషాదిప్రకృతి శాస్త్రముల ననేకముల నభ్యసించినవిద్యార్థులగతియే యట్లుండఁగా, ఏశాస్త్రజ్ఞానమును లేని పామరజనులస్థితి యెట్లుండును? ఈశ్వరుఁ డాత్మస్వరూపుఁడను స్థూలజ్ఞాన మయినను వారికి లేక పోవుటవలన విగ్రహములయందో శిలలయందో దేవుఁడున్నాఁ డనుకొని తమ యిష్టానుసారముగా పెక్కురూపముల నేర్పఱిచి తామె సృష్టించిన దారు శిలాలోహరూప మయిన దేవతలలో తమదే ఎక్కువ యని యొకరును తమ దెక్కువ యని మఱియొకరును దురభిమానముచేత వృథావివాదములు పెట్టుకొని యుత్సవాదులయందు తమవిగ్రహము కుడివైపుననుండి వెళ్ళవలె నని యొక తెగవారును తమవిగ్రహము కుడివైపునుండి పోవలె నని రెండవ తెగవారును పోరాడి యుద్ధములలో తలలు పగులఁగొట్టుకొని మానవస్వభావమును మఱచి దయాదాక్షిణ్యములను నీటఁగలిపి ఘాతుకమృగములధర్మము నవలంబించుచున్నారు. చిన్నపాఠశాలలయందుఁగూడ భగవంతుఁ డొక్కఁడే యనియు, మనుష్యాదిసమస్తజంతుజాలము నాతనిచేతనే సృజియింపఁబడె ననియు, ఒక్కయీశ్వరునిచేతనే సృజియింపఁబడినవా రగుటచేత మనుష్యు లందఱును సోదరతుల్యులుగా నుండి యన్యోన్యస్నే

పేమము గలిగి యొకరికొకరు సర్వవిధముల తోడుపడు చుండవలె ననియు, అట్లుచేయక పరస్పర ద్వేషమును పెంచుకొని యొండొరుల కపకారము చేయఁ బూనుకొన్నచో భగవదాగ్రహమునకు పాత్రులయి పరలోకదూరులగుదు రనియు, భగవదనుగ్రహసంపాదనమునకు నీతి ప్రధానమనియు, యుక్తప్రవర్తనమును భూతదయయు లేనియెడల నుభయలోకములయందును భ్రష్టులగుదు రనియు, సర్వజనాదరణీయము లగుపరమార్థములను మనస్సులకు నాటునట్లుగా సులభగ్రంథరూపమున దేశభాషలయందు బోధించుచు వచ్చినచో మనుష్యులు మృగప్రాయు లగుట మాని యొక దేవతయొక్క గుడిగుమ్మమువద్ద నుండి మఱియొక దేవత వాద్యములతో పోఁగూడ దనెడి వెఱ్ఱి భ్రమయందు పడక వివేకము గలవారివలె నడుచుకొందురుగదా? ఇట్టి స్వాభావికమతమును బోధించుటవలన నేమతమువారికిని వైరము గలుగుటకు కారణ మగపడదు. పాఠశాలలయం దొకవేళ నిట్టి గ్రంథములను బెట్టినను, అందఱు నొక్కడ చదువుట సమకూడి యందు వలనిలాభము పొందుట సంభవింపనేరదు గనుక దేశాభిమానము గలపుణ్యాత్ములు దేశాభివృద్ధికయి యప్పుడప్పుడు సభలుచేయుచు పలువురజనుల నొక్కడ నాకర్షించి యుపన్యాసరూపమునను వాదరూపమునను పైని చెప్పఁబడినరీతిని సత్యములను వారిమనసుల కెక్కునట్లుగా మృదురీతిని ఉపదేశింపవలయును. ఈప్రకారముగా కొంతకాలము జరిపినపిమ్మట జనులస్థితి బాగుపడి దేశమునందు వ్యర్థములయిన మతకలహము లదృశ్యములు కావచ్చును.

వృద్ధవివాహము. [౧౮౭౨ వ సం॥ ఆగస్టునెల ౨౩ వ తేది.]

అతిబాల్య వివాహములవలన మనదేశమునకు సంభవించుచున్న నష్టములనుగూర్చి వార్తాపత్రిక లప్పుడప్పుడు ముచ్చటింపగా జూచుచున్నను అంతకంతకు దేశమునం దంతటను బ్రబలుచు మితిమీఱిన నష్టములనాపాదించు చున్న అతివృద్ధవివాహములనుగుఱించి యేపత్రికయు వ్రాయుచుండఁగానము. బాల్యవివాహములవలన కొన్ని సమయములయందుమాత్రమే దంపతుల కసౌఖ్యము కలుగుచుండును గాని వృద్ధవివాహములవలన నన్నిసమయములయందును వధూవరులకు తీఱని మనోవ్యధ సంభవించుటకు కారణ మగుచున్నది. బాల్యవివాహములవలెనే వృద్ధవివాహములును బ్రాహ్మణులలోనే విస్తారముగా వ్యాపించియున్నవి. పండ్లూడిపోయినముసలిపెండ్లికొడుకులు తా మేమి సౌఖ్య మనుభవింపవలె నని మూడేండ్ల పెండ్లికూఁతులను పరిణయ మగుచున్నారో మేమూహింపఁ జాలకున్నాము. బహువిషయములలో నావృద్ధు లాకన్నియలకు భర్తలుగా నుండుటకన్న ముత్తాతలుగాను వారితండ్రులుగాను నుండుటకు తగినవారుగా కనఁబడుచున్నారు. అట్టివా రొకవేళ వివాహము ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థముగనుక తమభార్యలవలన ధర్మసంతానము నపేక్షించియే యీ పెండ్లిండ్లను జేసికొందురేమో! ఆ ముదిపెండ్లికొడుకులకు పెండ్లి యగువఱకును సంతోషమేకాని యటుతరువాత భార్య యెదుగ నారంభించినకొలఁదిని మనస్సునందు విచారము పెరుగుచునేయుండును; భార్య యీడేఱినదన్నమాట విన్నతోడనే మనస్సు కలుక్కు మనును. సాధారణముగా నేయీడువారిలో నాయీడువారికే స్నేహము కలియుట సహజ మయియుండును గనుక, స్వర్గసుఖమున కయి

ప్రయాణము కట్టుకొనియున్న ముసలిమగనికిని భూలోకసౌఖ్యమునే చిరకాల మనుభవింపఁగోరెడి పడుచుభార్యకును గలిగెడిమైత్రి యెట్టిదో చెప్పుటకన్న వారువా రూహించుకొనుటయే సులభముగా నుండును. కామమునిమిత్తముగాక కర్మలనిమిత్తమే వివాహము చేసికొన్న ముగ్గుభర్తల సంభోగసౌఖ్యముమాట తలపెట్టవలసిన పనియే లేదు. ఇంక నాయాలితోడి యాలింగనసౌఖ్యమో భర్తకన్న మంచపుకోళ్లకే వేయిరెట్లధికముగా నుండును. దేహమునకు మంచి గంధపుపూఁతలకన్న మగనిగదిలోనికి వెళ్ళవలసినప్పుడెల్లను తలకు సొంటిగంధపుపట్లే సహస్రాంశము లధికముగా నుండును. భార్య నోటి కర్పూరతాంబూలము భర్తనోటి నలంకరించుటకన్న తఱచుగా భర్తముఖమునకే రంగువేయుట కుపయోగించుచుండును; మన్మథుని పంచబాణములును వృద్ధభర్తమనస్సున నాటుటకన్న పడుచు భార్యయొక్క నఖరూపమును ధరించి యామెప్రాణేశ్వరుని దేహమున నేనాటి గంట్లుచేసి దేహములో రక్తమున్నయెడల నయిదు సెలయేళ్ళను ప్రవహింపఁ జేయుచుండును. వేయేల? నఖక్షత దంతక్షతములు శాస్త్రనియమము లేక యెప్పుడప్పుడు భర్తయొక్క శరీరమునం దంతటను కెంపుపొడులను కల్పించి ముసలిదేహమునకు క్రొత్తయందమును దెచ్చిపెట్టుచుండును. ఇటువంటి యిహలోక సుఖములరుచి మరగినభర్త పరలోకసుఖమును మఱింతశీఘ్రముగా ననుభవించునిమిత్తమయి యత్యాతురుఁ డయియుండుట యొకవింత కాదు. ఈప్రకారముగా ముముక్షువయి యుండుభర్త "పరోపకారార్థ మిదంశరీర" మన్ననీతివాక్యమును మనసునందు నిలుపుకొని పారమార్థికచింత కలవాఁడయి తన కింద్రియపటుత్వము తగ్గి జవసత్త్వము లుడిగియున్న హేతువుచేత నేమిచేయుటకును శక్తుఁడుగాక

భార్య తనయర్థశరీరమగుట తెలిసి యాయర్థశరీరమును పరోపకా రార్థము విడిచిపెట్టి మనోరథసిద్ధి పొందును. ఈప్రకారముగా జరగుట కొన్నిస్థలములలోనే కాని బహుస్థలములలో మగలిభర్తృ లీవైభవమునంతను చూడకమునుపే స్వర్గస్థులగుటయే సంభవించు చుండును; నూటికి కోటికి నొకచోట పతిశుశ్రూషయే పరమధర్మ మనుకొని యితరసౌఖ్యములను నోచుకొనక పోయినను పతిసేవ చేసి కొని పసపును కుంకుమను పెట్టుకొనుభాగ్యమునైనను పొందితి మని సంతోషపడుభార్యలు నుందురు. తమకడుపున బుట్టిన సుందరు లయిన ముద్దుబాలికల నిట్టివృద్ధవిగ్రహములకు బలిపెట్టునట్లు ప్రేరే పించినది ధనాశాపిశాచముతప్ప వేఱేదియుండునా? ధనాశాపిశాచ గ్రస్తులకు వివేకములేకపోవుట యాశ్చర్యముకాదుగాని యాధనాశా పిశాచమును పాఱదోలశక్తిగల కులజనమాత్రము లెందును ముందునకైనను గానరాకుండుట చింతగానున్నది. ఈవృద్ధవివా హములకును నరబలులకును వ్యత్యాస మంతగా కనబడదు; అలం కారములును వాద్యములును పిండివంటలును రెంటికి సమాన ములే; మెడకు సూత్రము కట్టుటయుండుట భేద మేమియు లేదు; ఉన్నవ్యత్యాస మంతయు మొదటిదానికి మామిడాకును రెండవ దానికి వేపరొట్టయు కట్టుటయయి యున్నది. వివాహ మనుమిషచేత చేయునీనరమేధయాగమునకంటె ననగా నీయపూర్వస్త్రీమేధయాగ మునకంటె నొకవిధమున శిలావిగ్రహములకు పెట్టునరబలులే సుఖా వహ మయిన వని చెప్పవచ్చును. నరబలులవిషయమున పశువుల యొక్కక్లేశము నాటితోనే నివారణ మగును; వివాహరూప మైన యీస్త్రీబలులలోనో యావజ్జీవమును సహింపరానిక్లేశము ననుభవింప వలసి యుండును. కన్యాశుల్కము నొక్కదానిని మాన్పించిన నర

మాంసవిక్రయరూప మైనయాఘోరరాక్షసకృత్యములు నివారణము కావచ్చును. పురాణములయందు వర్ణింపఁబడినరాక్షసు లయినను తమయుదరపోషణార్థ మయి నరహత్యలను చేసినట్టు కనఁబడుచున్నది. కాని యీవిధముగా తమకడుపునఁ బుట్టినకన్నియలను దయమాలి వృద్ధవిగ్రహములకు వివాహవ్యాజమున బలిపెట్టినట్టు కనుపట్టదు. కాఁబట్టి వయియకృత్యముయొక్క క్రౌర్యమును తెలుపుటకు రాక్షసకృత్యమన్నమాట చాలదు. తమపుత్రికలవిషయమున నిట్టికిరాతవృత్తి నవలంబించుటకు భూదేవుల మనుకొను బ్రాహ్మణోత్తముల కెట్లు మన సొప్పునో మాయూహ కందకున్నది. స్వర్గమునకు దారిచూపిన ముని వేషము వేసికొని శిష్యవిత్తాపహారణము చేయుచు నేనుఁగులతోను పల్లకులతోను వాద్యములతోను క్రొత్తపెండ్లికొడుకులవలె నూరూర నూరేగు శంకరాపరావతారు లగుమతగురువు లీదురాచారమును మాన్పింప నేల యుపేక్షించుచున్నారో తెలిసికొన మానవబుద్ధి కగోచరముగానున్నది. గురువులకీవాడవ యేల? ఈలోకసౌఖ్యము లన్నియు తుచ్ఛములనియు, అర్థము వ్యర్థమనియు, మృత్యు వెప్పుడు వచ్చి మెగనెత్తుకొనిపోవునో తెలియదు కాఁబట్టి రేపటిదినముసంగతి విచారింపక యున్న దంతయు నేఁడే సత్పాత్రదానము చేసి పుణ్యము సంపాదింపవలె ననియు, అట్టిసర్వస్వదానమునకు త్రికాలాగ్ను లయి లీలామానుషవిగ్రహమును దాల్చి యీశ్వరాంశసంభూతు లయి యున్న తమకంటె పాత్రు లెవ్వరు గలుగుదురనియు, శిష్యులకు పరమార్థము నుపదేశించి వారిని మోక్షకాములను జేసి తద్దత్తవిత్తముతో తాము గజాశ్వాందోళనాదులతో భూలోకసుఖమును చూఱగొనుచున్నం జాలదా? సరిసరి! అంతటితో నూరకున్నను కొంతమేలే. వా రట్టిదుష్క్రమములను వారింపక పోవు

టయేకాక పరలోకగతు లయినయాప్తులు తమ్మువిడిచి చనిన దుస్సహావ్యథలనుండి తప్పించుకొని బయలఁబడ నపేక్షించుననాథులకు తోడు చూపఁబూనిన దయాళురపైసహితము ధ్వజ మెత్తి వారి నాలోకోపకారకృత్యమునుండి మరలించుటకుఁగూడ తమయమానుష శక్తి నంతను జూపుచున్నారు. ఎద్దుపుండు కాకికి ముద్దు కాకపోవుట సహజమే.

పీఠాధికారులు. [౧౮౭౩ వ సం॥ సెప్టెంబరు నెల.]

....o○o....

ఈదేశమునం దిప్పుడు ముఖ్యముగా ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతమతములు మూడును వ్యాపించి యున్నవి ఈత్రిమతముల వారికిని ఆచార్యపీఠము లుండి యున్నవి. అద్వైతులసంఖ్య బ్రాహ్మణులలో నత్యధికముగా నున్నది గనుక, దక్షిణహిందూస్థానమునందే యద్వైతమతపీఠము లయి దుండి మఠాచార్యులు చిరకాలాగతము లయినవసతుల ననుభవించుచున్నారు. ఈయైదుపీఠములును గాక యత్యల్పకాలముక్రిందట నేవిధముగానో యేర్పడిన యభినవవిరూపాక్ష పీఠ మని పిలువఁబడు నొకపీఠము కృష్ణానది కీవలిభాగము మొదలుకొని యాంధ్రదేశమునందు తిరుగు చున్నది. ఈపీఠమునకు నివాసస్థాన మెక్కడనులేదు; భూములు మొద లయినస్థిరవసతి యంతకుమునుపే లేదు. ఈ యాచార్యులు దేశాటనము చేసి జనులు చేసెడిభిక్షలు పాద పూజలు మొద లయినవానివలననే పరివారమును గజాశ్వాందోళ నాదులను కాపాడవలసినవారుగా నున్నారు. వీ రందఱును తమతమ పీఠము లాదిశంకరులచేతనే స్థాపింపఁబడిన వని చెప్పుచు తాముసు శంకరాచార్యనామమునే వహించుచున్నారు. పూర్వకాలమందీపీఠ

ములు నేర్పఱచుటయందలి యుద్దేశము జనులకు మతబోధ చేసి మత వ్యాపనము చేయునిమిత్తమును, ఆయామతములయందలివారిలో నెవ్వరయిన నక్రమమయిననడత గలవారయినపక్షమున వారిని జాతిబహిష్కారాదిశిక్షలచే సన్మార్గులనుగాఁ జేయు నిమిత్తమును, అయి యుండు ననుటకు లేశమయినను సందేహము లేదు. ఇటువంటి పనిని నిర్వహించుటకు సమస్తశాస్త్రపారంగతు లయినపండితులును ఇంద్రియనిగ్రహము చేసి రాగద్వేషాదులకు లోనుగాక నిష్పక్షపాత బుద్ధితో న్యాయమును దీర్పఁగలమహాత్ములును మాత్రమే యర్హులుగా నుందురు గనుక, వేదాంతాదిశాస్త్రములయందు ప్రవీణు లయి సంసార సుఖములను త్యజించినసన్న్యాసులే పీఠమును స్వీకరింపవలయు నని విధులు పుట్టి యున్నవి. అటువంటివారు పీఠాధిపతులయి తమకృత్య మును నిశ్శంకముగా నిర్వహించుచు వచ్చినచో దేశమునకు కొంత క్షేమము కలుగవచ్చును. ఇప్పుడున్న ప్రకారముగా పీఠాధిపతులవలన దేశమున కేమయినలాభము కలుగుచున్నదా, సాధారణముగా పీఠము లకు వచ్చువా రెటువంటివారుగా నున్నారనునది ప్రస్తుతవిచార ణీయాంశము. ఈమతాచార్యులవలన నిప్పుడు దేశమున కావగింజంత యయినను లాభము కలుగుచుండలే దని మేము [illegible] చెప్పఁ గలము.

ఇప్పుడు పీఠములకు వచ్చుచున్న మతాచార్యులు మతబోధ తమపని యన్నమాటయే యెఱుఁగరు; పలువురు భిక్షలుమాత్రమే తమపని యనుకొనువారును గలరు. వారు తఱుచుగా విద్వాంసులు గాకపోవుట చేత మతబోధ చేయుటకును వారర్హులు కారు. వారు పేరునకు సన్న్యాసులే యయినను వారిసన్న్యాస మంతయు భూలోకసుఖమును పొందుటకొఱకేగాని త్యజించుటకుఁ గాదు. బ్రాహ్మణార్థములు చేసి

నప్పుడు తప్ప అభిఘారమును భక్ష్యములను నెఱుఁగనివారు నిత్యమును దొప్పలకొలఁది నేతితో గారెముక్కలు మింగవచ్చుననియు, సంభావనకయి కాళ్ళు పోకు తెక్కునట్టుగా తొకులపల్లకులవెంట పరుగెత్తువారు పల్లకు లెక్కి వాద్యములతో నూరేగవచ్చు ననియు, స్వప్నములయందు తప్ప డబ్బు మొగ మెఱుఁగనివారు సదా ధనముతో దొర్లాడవచ్చుననియు, సన్యసించువా రనేకు లున్నారు. అట్టి పరమహంసలకు ధనార్జనోపాయమే ప్రణవజపము; ఉదరపూరణమే పరమార్థము; అపూపాదిభక్షణమే మోక్షసామ్రాజ్యము; వాద్యాది భోగమే యోగ్యము. ఇటువంటిపారమార్థికచింత గలగురువులవలన లోకమున కేమిలాభము కలుగఁ గలదు? వారు చేయఁగలిగినపని యంతయు బహిష్కారము చేసెద మనిబెదరించి బీదలయొద్ద ధనము గొనుచు వారికి ధనరక్షణమునందలి శ్రమను తగ్గించుట తప్ప మఱి యొకటి యేదియుఁ గానరాకున్నది. వెఱ్ఱివానిచేతిలోనిరాయివలె నసమర్థులచేతులలో జాతినుండిబహిష్కరించెడి యధికార ముండుట వలన దానిని క్రమముగా నుపయోగించుటకు తెలియకయు శక్తిలేకయు ప్రముఖులుగానున్నవారితోఁ జేరియట్టివారికి విరోధులుగా నున్న వారిని సాధించుటకును తన్మూలమున వారి యనుగ్రహసంపాదనము చేసి ధనము సంపాదించుటకును తమయధికారమునంతను జూపి దుర్బలులను బాధించుచున్నారు. ఈస్వాములవారు, యుక్తాయుక్త విచారమును గట్టి పెట్టి బహిరంగముగా సారాయములను త్రాగి మత్తెక్కి వీథులలో పడుచున్నను, చేసికొన్నభార్యలను విడిచిపెట్టి దీపములు పెట్టినతోడనే స్వేచ్ఛముగా భోగస్త్రీలయిండ్లకు వెళ్ళుచున్నను, వారు ధనికు లయిలేని పాదపూజల కాశపడి ముందుగా వారియిండ్లకడనే భిక్షలుచేసి వారి చెడునడతలను జూచి సహింపలేనినిర్దోషులను జాతి వెలిపాలు

తొడిగినారని వెలివేయు చున్నారు; మితిమీఱినశిశుహత్యాదులను జేయుచున్నను, నిరంతరబహుపురుషసంభోగవ్రతము పట్టినను, అట్టి విధవలు ధనికులౌదురేని వారియింటనే ముందుగా హస్తోదకము నుస్వీకరించి భిక్షులుచేసి యాటంకటూంద్రమీఁద వ్యభిచారదోషమున్ననవింతతువులనే రెండవపూట భోజనము చేయుచున్నారని వెలివేయుచున్నారు. కొన్నిచోట్ల తా మడిగినంతధనము నిచ్చుకోలేకపోయినా రని బీదసాదలకు వెలిపత్రికలు పంపి కంచమును ముంతయు నమ్మించి ద్విగుణముగా ధనమును గైకొని వెలి తీసివేయు చున్నారు. రాఁగా రాఁగా లోకగురునామధారులకు ధన మిచ్చినవారు పుణ్యాత్ములుగాను ధన మియ్యనివారు పాపాత్ములుగాను సిద్ధాంత మగుచున్నది! ధర్మశాస్త్రములును, మనుష్యసామాన్యమున కెల్లను భగవంతుఁడు దయచేసినసహజజ్ఞానమును మంటఁ గలియు చున్నవి! జనులయొక్క సుఖముగాని దుఃఖముగాని వారివారిసుచరితలలోను దుశ్చరితలలోను లేక ధనాశాపరాయణు లగుగురువుల కటాక్షములలో నుండవలసివచ్చుచున్నది! జనులసుఖమును విత్తమును హరించుటకే గురువులు వెలయు చున్నారు! ఓ జనులారా! ఇటువంటిగురువులు లేకున్న దేశమున కెంత క్షేమము కలుగును? మనలను సమస్తవిధముల సంరక్షణము చేసెడిదొరతనమువారికి కొంచెమువన్ను నిచ్చుటకు విచారపడెడు మీరు లేనిపోనిబాధలను తెచ్చిపెట్టుకొనుటకయి మీ ధనము నేల వ్యర్థపతిచెదరు? ఈగురువులలో నెవ్వరయిన మీ కెవ్వడయిన మతబోధ చేసి యున్నారా? మీనిమిత్తమయి యెక్కడనైన మీవద్ద పుచ్చుకొన్నధనములో నాలవపా లయినవ్యయపఱచి యొక్క వేదపాఠశాలను శాస్త్రపాఠశాలను స్థాపించినారా? మీకు జ్ఞానాధిక్యము కలుగుటకయి దేశభాషలయం దొక్కమత గ్రంథము

నైనను రచియించి యెఱుఁగుదురా? ఏమియు లేకుండ నీదండుగవ్యయ మెందుకు? గురువులయినవారికెల్లను విధాయుకము లగులోకోప కారకృత్యములను గొన్నిటినైనం జేయుచుండినచో మన మాగురు వుల యాజ్ఞాబద్ధులమయి యుండవలసినవారము కాము. కాఁబట్టి యిప్పటిస్థితినిబట్టి గురువులయధికారము నెంతతగ్గించిన నంతమేలు కలుగును.

దేశాభివృద్ధి. [౧౮౭౩ వ సం॥ జనవరినెల.]

విద్యయందును బుద్ధియందును నాగరికతయందును జనసామా న్యముయొక్క స్థితి బాగుపడినచే దేశాభివృద్ధి యనఁబడునుగాని యెవ్వరో కొందఱు మహోన్నతదశను పొంది తక్కినవారు హీనదశ యందున్నంతవఱకును దేశాభివృద్ధి కలుగుచున్న దని యెంతమాత్ర మును చెప్పవల్లకాదు. యుక్తమీఁద జను లందఱును విద్యా బుద్ధులు కలవారయి యుక్తాయుక్తవివేకము కలిగి దేశకాలపాత్ర ముల నాలోచించి తదనుగుణముగా తమ యాచారవ్యవహారములను మార్చుకొనుచు నభివృద్ధి పొందుచుండిననే విద్యావివేకాదులయందు మహోన్నతదశను చెందినవారి కయినను నిజమైనసౌఖ్యము కలుగును గాని జనులందఱు మూఢశిరోమణులుగా నున్నంతవఱకు సౌఖ్య మేమాత్రమును కలుగ నేరదు. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతు లయిన వారెల్లను తాము నిజ మయిన సుఖము ననుభవింపఁ దలఁచుకొన్న యెడల తప్పక యితరులనుగూడ తమస్థితికి తీసికొనివచ్చుట కయి ప్రయత్నింపవలయును. అట్లు చేయక యుపేక్షించినచో కొంతకాల ములో నామూఢజనులే తెలివిగలవారినిసహిత మాచారబలముచేత

తమతో సమానమయినస్థితికి దింపుటకు సమర్థు లగుదురు. ఒకఁడు సమస్తమును తెలిసినవాఁడయి మూఢభక్తిని విడిచి యుక్తమార్గమున ప్రవర్తింపఁగలవాఁడయియున్న పక్షమున, వానిగృహమందలి స్త్రీలును బంధువులును చుట్టుపట్ల నుండువారును యుక్తాయుక్తవివేకము లేని యనాగరికులయి యభివృద్ధినిమిత్తమయి యతఁడు చేయు ప్రయత్నములనెల్లను ప్రతిబంధమును జేయుచు బాధించుచు వచ్చినప్పు డట్టివానికి తన విద్యావివేకాదులవలని లాభము ననుభవించుటకు శక్తి యెట్లు కలుగును? అతఁడు మనస్సంతోషమును సౌఖ్యమును నెట్లు పొందఁగలుగును? తనకట్టివారితో మనసు కలిపి సహవాసముచేయుట కయినను బుద్ధి యెట్లుపుట్టును; ఈహేతువు చేతనే యిప్పుడు పాశ్చాత్యవిద్యాభ్యాసముచేసి తమ కలవడిన శాస్త్రజ్ఞానమువలని లాభమును పొంది యభివృద్ధిచెంద నపేక్షించువారు జనసామాన్యముయొక్క మూఢ్యప్రభావముచేత తామేమియు చేయుటకును శక్తులు కాకపోవుటయే కాక బయల విద్యావంతు లయినమిత్రులతో మాటాడుచున్నంతవఱకు పరమానందభరితు లగుచు నింటికి వచ్చి విద్య యెఱుఁగని స్త్రీలను బంధువులను గలిసి వారితోనున్నంత సేపును త్రోవతప్పి ఘాతుకజంతుసమావృత మయిన మహారణ్యములో పడినవారివలె నిరుత్సాహు లగుచున్నారు. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులు ముందుగా తమస్త్రీలకును, చేత నయినంతవఱకు జనసంఘమునకును మంచివిద్యను నేర్పింప పాటుపడవలయును. ఈపనినిమిత్త మయి బాలికాపాఠశాలలును రాత్రిపాఠశాలలును సాధ్యమయినయెడల ప్రతిగ్రామమునందునుకూడ స్థాపింపఁబడ వలయును. పూర్వకాలమునందు దీహిందూదేశము స్త్రీలపాండిత్యముచేత మిక్కిలి ప్రసిద్ధి చెందినదై నను మధ్య వచ్చినమహమ్మదతురుష్క ప్రభుత్వమువలన

తొంటి యౌన్నత్యమును పోఁగొట్టుకొని తుదకు స్త్రీవిద్యాభ్యాసము దూష్యమని తలంచునంత హీనదశకు వచ్చినది. అయినను మహారాణి ప్రభుత్వము ప్రబలినతరువాత నిప్పుడిప్పుడు బాలికావిద్యాభ్యాసము కొంత తలయెత్తుచున్నదిగాని యిప్పటికిని తగినంత వ్యాపనము చెందినది కాదు. కలకత్తారాజధానియందు స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి చేయుట కయి యనేకసభ లేర్పడినందున, ఆదేశపుస్త్రీ లంతకంతకు మంచిదశకు వచ్చుచున్నారు. మహారాష్ట్రదేశమునందు స్త్రీలచదువు బంగాళాదేశమునకంటెను చక్కఁగా నున్నట్టు వినుచున్నాము. ఈనడుమ పండిత రమాబాయి పునానగరమున ప్రసంగము చేసినప్పుడు రెండు వందల తొమ్మిదిమంది సుందరులు సభకువచ్చి యుపన్యాసకౌశలమును విని సల్లాపసౌఖ్యము ననుభవించుటయే యక్కడస్త్రీల యున్నతదశను తెలుపుచున్నది. ఈప్రాంతములయందుకూడ ధనికులయినవారు స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి కయి తగినంతప్రయత్నము చేయుదురని నమ్ముచున్నాము. ఇప్పుడిప్పుడు జనసామాన్యముయొక్క విద్యాభివృద్ధికిని కొంతప్రయత్నము జరుగుచున్నందున కొంతయు సంతోషించుచున్నాము. చెన్నాపట్టణమున పెక్కు రాత్రిపాఠశాలలు వెలసి రూపుమాసినను రెండుపాఠశాల లయిన నొకరీతిగా నిలిచియున్నందుకు హర్షింపవలసియున్నది. ఇటీవల మామండలములో పెక్కుచోట్లను రాత్రిపాఠశాలలు బయలుదేఱి దినదినాభివృద్ధి చెందుచున్నందునకు మే మపారమయిన మోదము నందుచు వానిని పెంపుచెందింపవలె నని త్రికరణశుద్ధిగా నీశ్వరుని వేఁడుకొనుచున్నాము.

బాలికాపాఠశాలల కుపాధ్యాయినులు. [౧౮౭౩ వ సం॥ జనవరినెల.]

పురుషులవలెనే పూర్వకాలమునందు హిందూసుందరులు విద్యాభ్యాసము చేసి మిక్కిలి సమర్థురాండ్రయి గ్రంథరచనయందు సహితము ప్రవీణత పొందియుండినను, దుష్టప్రభుత్వమువలనను మఱికొన్ని యితరకారణములవలనను కాలక్రమమున స్త్రీవిద్య యించుమించుగా నశించి సాంసారికనారులను చదివించుట యనర్థదాయక మని తలంచుస్థితికూడ కొంతకాలముక్రిందట మనదేశమునకు పట్టినది. అయినను హూణప్రభుత్వము మనదేశమునందు బలపడి ముఖ్యపట్టణములలో నెల్ల బాలికాపాఠశాలలను స్థాపించి స్త్రీసంగతిని బాగుచేయుచు వచ్చినతరువాత ఇప్పుడిప్పుడు జనులు స్త్రీవిద్యాభ్యాసమువలని లాభములను తెలిసికొని నిరభ్యంతరముగా తమబాలికలను పాఠశాలలకుం బంప నారంభించుచున్నారు. కాని యీబాలికలకు విద్యవలనం గలుగవలసినలాభ మింకను గలుగుచుండ లేదని యొప్పుకోవలసినవార మయినందున కొంతయు చింతిల్లుచున్నాము. బాలికాపాఠశాలలకు స్త్రీలనే యుపాధ్యాయినులనుగా నియమించి వారిచేత పని చేయించనంతవఱకును స్త్రీలకు విద్యవలనం గలుగవలసిన నిజమయినలాభము గలుగనేరదు. హిందూబాలికలనే సాధారణముగా నెనిమిది సంవత్సరములు మొదలుకొని పదిసంవత్సరముల లోపలనే వివాహముచేయుట యాచారముగా నున్నది. ఎక్కడనో కొన్ని కుటుంబములలోతప్ప సర్వసామాన్యముగా వివాహ మయినతోడనే బాలికలను బడికిం బంప మానిపింతురు. అందుచేత వారు రెండుమూండు సంవత్సరములకంటె నధికకాలము చదువుటకు శక్తురాండ్రు కాకున్నారు. ఆయల్పకాలములో చదివెడి చదువు బాలిక

లకు యుక్తాయుక్తవివేకమును గలిగించి వారినడతను దిద్దుటకు చాలినదిగా నుండనందున కొంచెము చదువుటకును వ్రాయుటకును శక్తురాండ్రనుగాఁ జేయుటలో తప్ప నితరవిషయములయం దావిద్య వారి కంత ప్రయోజనకరముగా కనఁబడుచుండలేదు. సదసద్వివేకము కలుగ నవకాశములేక యల్పవిద్యమాత్ర మలవడుటవలన పాఠశాలను మానినతరువాత మనభాషలో కుప్పతిప్పలుగా నున్న శృంగారప్రబంధములను చదవమరిగి పాడయినవారును పెక్కుఱు కానఁబడుచున్నారు. కాఁబట్టి బాలికలకు విద్యవలని ప్రయోజనమును పూర్ణముగా కలిగింప నెంచినపక్షమున, వా రధికకాలము విద్యాభ్యాసము చేసి యుక్తప్రవర్తనమును లోకజ్ఞానమును గలుపు సద్గ్రంథములను జదువునట్లు చేయవలయును. బాలికాపాఠశాలలో పురుషులే యుపాధ్యాయులుగా నున్నంతవఱకును వారిని చిరకాలము చదివించుట సాధ్యముకాదు. ఆఁడుపిల్లలు పదిపండ్రెండేండ్లు దాటినతరువాత పరపురుషులతో మాటాడుటయే తప్పిదముగా గణింపఁబడెడి యీకాలములో ఈడువచ్చిన కన్యలను పురుషులవద్ద బహిరంగముగా బడులలో చదివించుటకు కులీను లయిన బంధువు లెంతే మాత్రము నొడఁబడరు. జనుల యిప్పటిస్థితినిబట్టి యెదిగిన పడుచులను మగవాండ్రవద్ద చదివించుటవలన ననేకము లయిన యనర్థములును గలుగును. ఇప్పటి మూర్ఖతను వదలించి స్త్రీలగతిని బాగుపఱుచుటకయి క్రమశిక్ష గల పాఠశాలయందు స్త్రీలనే యుపాధ్యాయినులనుగా దిద్ది సాధ్యమయినంతవఱకు పట్టణములయందును పల్లెలయందును గల బాలికాపాఠశాలల కెల్లను బంపవలయును. అటుతరువాత సద్వంశమునందు పుట్టిన సాంసారికస్త్రీ లుపాధ్యాయినులుగా కుదురుట కొడఁబడుదురా యనుట కూడ విచారింపఁదగియుండును.

భర్తలు తమభార్యలకు పాఠశాలలలో ఉపాధ్యాయినులుగా పంపుట కంగీకరించుట సాధారణముగా సంభవింపనేరదు గనుక, ఎక్కడనో భర్త యుపాధ్యాయులుగానుండి బాలురకు చదువుగఱపుచు తమ యింటనే యొకమూల బాలికలకు చదువునేర్ప తమభార్యల నంగీకరించెడి కొన్ని విషయములలో తప్ప మగవాండ్రు దొరకుట తటస్థింపదు. ఇంక విధవలలో సహితము ధనికురాండ్రయినవారు తాము పని కొప్పుకొందు రని యూహించుట కవకాశము కనఁబడదు. బీదలయి గౌరవము గల కుటుంబములలోని వితంతువులు తా ముపాధ్యాయినులుగా కుదురుట కొప్పుకోవచ్చును. మగఁడు పోయినతోడనే యట్టి స్త్రీలు పొందెడు దురవస్థ చెప్ప నలవికాదు. తక్కిన కష్టము లెట్లున్నను వారి కన్నవస్త్రాదులకైనను లోపములేకుండ జరుగుచుండిన కొంత మేలుగనుండును. బహుస్థలములయం దదియును లేదు. భరణమునిమిత్తమయి వ్యాజ్యము వేసినమీఁదట భర్తబంధువులు తమకు పిత్రార్జితమయిన సొత్తు లేదనియు, ఆమె వ్యభిచరించుచున్న దనియు లేనిపోని ప్రతివాదములను చేసి యేలాగున నైనను భరణము నెగఁగొట్టుటకు లోకములో నున్న మాయోపాయముల నన్నిటిని పన్నుదురు. ఆగండముల నన్నిటిని జయించి యావితంతువులు మనోవృత్తి కయి తీర్పు పొందఁగలిగిన పక్షమున, ఇప్పించెడి భరణము తఱుచుగా సంవత్సరమునకు పదిరూపాయలో పండ్రెండురూపాయలో యుండును. ఆచిన్న మొత్తమును క్రమముగా నుపయోగించుకొనుపక్షమున తిన్నగా మూడుమాసములు గ్రాసవాసములకైనను చాలియుండదు; అందుచేత నట్టివితంతువు లేబంధువులయిండ్లకడనో చేరి వారికి సమస్తనీచపుపనులను చేయుచు వా రనెడి రోఁతమాటల కెల్లను తలయొగ్గి గౌరవహీనమయిన బ్రతుకు బ్రతుకవలసివచ్చును. కాఁబట్టి యట్టి వితంతు

వులు క్రమశిక్షనుపొంది బాలికాపాఠశాలల కుపాధ్యాయినులగుదురేని స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి చేసి హిందూసుందరుల స్థితిని బాగుపఱచినవారగుటయే కాక తామును లాభమును పొంది నెలకు పది పండ్రెండు రూపాయలు చొప్పున జీతము సంపాదించుకొని తాము సుఖజీవనము చేసి యితరులను పోషించుటకుకూడ శక్తురాండ్రగుదురు. ఇప్పుడు వారింట పనిలేక తిని కూర్చుండి పరదోషకథలతో ప్రొద్దుపుచ్చుటకంటె విద్యాగోష్ఠితో సత్కాలక్షేపము చేయవచ్చును. అటువంటి కులీనలయినవిదుషులు పాఠశాలలం జదువుచెప్పుచు వచ్చినచో నెల్లవారును తమబాలికలను చిన్నతనములోనే బడికిపంపుట మాన్పింపక వారికి మంచివిద్యాబుద్ధు లలవడునట్లను చదువు చెప్పింతు రనుటకు లేశమయినను సందేహ ముండదు. స్త్రీలకు విద్యవలనిలాభములు స్పష్టముగా కనఁబడుచున్నతరువాత వివేకు లెల్లను యువతు లగుతమ భార్యలనుసహితము తప్పక పాఠశాలలకుం బంపుదురు. అట్లు పంపినప్పుడుమాత్రమే మనదేశమునందలి స్త్రీలకు విద్యవలని ప్రయోజనము పూర్ణముగాఁ గలిగి దేశమునకు నిజమయినక్షేమము కలుగును. అయినను వితంతువులను సమకూర్చి వారికి క్రమశిక్షను నేర్పి విద్యాబుద్ధులయందు దిద్దుటలోను కొన్నికష్టములు కలవుగాని దొంతఱము వారును దేశాభిమానము గల పుణ్యపురుషులును చేయూఁతోడ్పాటు తోడ నాకష్టములను పెక్కింటిని నిస్తరింపవచ్చును. ఈపనికి పూనుటకు ముందుగా కులాంగన లుపాధ్యాయినులుగా కుదురుట గౌరవావహమే యనియు నందు నైచ్యమేమియు లేదనియు అనాథయువతులకును వారిసంరక్షకులకును తోఁచునట్లు చేయవలయును.

విద్యాధికుల యర్హాకృత్యము. [౧౮౭౩వ సం॥ జూన్ నెల.]

••••○••••

జ్ఞానహీనులకంటె జ్ఞానాధికు లయినవారికి విధిగా నుండు కృత్యము లధికముగా నుండు ననుట నమస్తవివేకి జనాదృతమైన నిర్వివాదాంశము, భగవంతుఁడు మన కవయవములనుగాని బుద్ధిని గాని జ్ఞానమునుగాని నిష్ప్రయోజనముగా నిచ్చియుండలేదు. మన కాయన ప్రసాదించినప్రతిసాధనమును మనము క్రమముగా నుపయోగించి దానివలనిఫలములను మనము పొందుటయేకాక లోకమునకు కూడ కలుగఁజేయుట మనకు ముఖ్యకర్తవ్యము. మన మాప్రకారముగా చేయక యీశ్వరదత్తమయినసాధనకలాపమును మనము తిన్నఁగా నుపయోగించుకొననిపక్షమున, మన యశ్రద్ధకును ననాదరణకును మన ముత్తరవాదులమయి వానివలని ఫలముల ననుభవింపవలసినవార మగుదుము. అంతేకాక లోకులును మనకృత్యమును మనము క్రమముగా నిర్వహింపనందుకు తప్పులెన్ని మనలను నిందింతురు. మన కాలోచించెడిశక్తి యున్నప్పుడు మేమావిషయమున నాలోచించి శ్రద్ధ చేయలేదనుట మన కెంతమాత్రమును క్షమార్హణము కానేరదు. ఒకగుడ్డివాఁడు కన్నుగానక యెవ్వరినైనను త్రొక్కిన పక్షమున జనులు వానిమీఁద కోపపడుటకు మాఱుగా జాలిపడి వానిని చేయిపట్టుకొని తీసికొనివెళ్ళి మంచిమార్గమున విడిచి సాహాయ్యము చేయుదురు. కన్నులున్నవాఁ డొకఁడు వచ్చి యెవ్వరినైనను త్రొక్కినయెడల వానివిషయమయి కనికరింపక పోవుటయే కాక కోపపడి యొకానొకసమయమునందు కొట్టను సహితము కొట్టుదురు. వాఁడు తోవ చూడక కన్నులు మూసికొని వచ్చి త్రొక్కితినన్నను వాని క్షమార్హణము నంగీకరింపక భగవంతుఁ డిచ్చిన నేత్రము

లుండఁగా వాని నుపయోగించుకొనకుండుట మఱింత తప్పిదముగా నెంచి తగినశిక్ష చేయుదురు. బాహ్యనేత్రములు లేనివాఁడు తెలియక యొకపనిని మాని వేసి జనులకు నష్టము కలిగించినను వానిని క్షమించి వానివిషయమై జాలిపడునట్లే జ్ఞాననేత్రము మూఁతపడి యుండు మూర్ఖులు తెలివితక్కువచేత నొకలోపవుపని చేసినను చేయవలసిన పనిని మానివేసినను సహించి యూరకుందురుగాని జ్ఞాననేత్రప్రకాశము చక్కఁగా గలిగి సమస్తమును చూచుటకు శక్తులయియున్న విద్యాధికులు తమ కృత్యమును మానినప్పుడు జనులోర్చి యుండఁజాలరు; ఒకవేళ జనులు సహించి యూరకున్నను ఊరకుండకపోయినను, వారు తమ యశ్రద్ధకుఁ దగినఫల మవశ్యముగా ననుభవింపక తీఱదు. వారొకవేళ తమ కిది కృత్యమని తెలిసికొనక యుపేక్ష చేసినను, కన్నులున్నవాఁడు చూడకపోయిన నపరాధ మెట్లధిక మగునో జ్ఞాననేత్రసాహాయ్యమున తెలిసికోఁ గలవాఁడు తెలిసికొన కుపేక్షించినందున కధికదోషియు నధికశిక్షార్హుఁడు నగు ననుటకు సందేహము లేదు.

మృగాదులవలెఁ దన సౌఖ్యమునుమాత్రమే చూచుకొనువాఁడు గాక మనుష్యుఁ డెప్పుడును పరుల సౌఖ్యమును కూడ ముఖ్యముగా చూడవలసినవాఁడుగా నున్నాఁడనుట యించుమించుగా నెల్లవారు నెఱుఁగుదురు. అందుచేతనే మనుష్యుఁ డెంత స్వప్రయోజనపరుఁడైన నంత నీచుఁ డనియు నెంత పరోపకారశీలుఁ డైన నంత యుత్తముఁ డనియు పామరజనులుసహితము నమ్మియున్నారు. విద్య యధికమైన కొలఁదిని పరోపకారవిషయమయిన జ్ఞానము ప్రబలి యితరులవిషయమయి తానాచరింపవలసిన ధర్మముల గౌరవమును తానాధర్మములను పాటింపక పోవుటవలనఁ గలిగెడు ప్రత్యవాయమును పూర్ణముగా

గ్రహింపఁ గలుగును. లోకము విషయమై విద్యావివేకసంపన్నుఁడయిన ప్రతిమనుష్యుఁడును తా నాచరింపవలసిన ధర్మములు వివిధములుగను సంఖ్యాతీతములుగాను నున్నను మన దేశమునందలి చదువరులగువా రందఱును దేశాభిమానమును పరోపకారచింతను తమ మనసులనుండి పాఱఁదోలి యేవిషయమునందును దేశాభివృద్ధినిమిత్తమయి పాటుపడక స్వార్థపరులయి యుండుట యెంతయు వింతగా నున్నది.

ఓ విద్యార్థులారా! మీ రింకనైనను మిమ్మాశ్రయించి యున్న మాంద్యమునుండి లేచి కన్నులు తెఱచి మీ కర్తవ్యమును తెలిసికొని మీ దేశమును సర్వవిధముల మహోపకారమును చేసి తన్నావరించి యున్న యజ్ఞానాంధకారమునుండియు దుర్దశలనుండియు నుద్ధరింతురని యాశపడి మీనిమిత్తమయి కనిపెట్టుకొని యున్న దేశముయొక్క మనోరథమును సఫలము చేయుటకు ప్రయత్నింపుఁడు. ఈ హిందూ దేశమిప్పుడు జాతికట్టుపాట్లవిషయమునను మతవిషయమునను నీతివిషయమునను పాతాళమంటి లేవలేక బాధపడుచు సాహాయ్యమునిమిత్తమయి యెదురు చూచుచున్నది; ఈసమయమునందు మీరందఱును జేయూఁత యిచ్చి లేవఁదీయుటకయి ప్రయత్నింపక పోయినయెడల మీరందఱును శక్తిగలిగి యుండియు దేశమును గట్టెక్కింపక ముంచివేసిన పాపమును కట్టుకొన్నవా రగుదురు. మీరు దొరతనమువారి యుద్యోగములయందు ప్రవేశించినమాత్రముచేత మానుషస్వభావము మిమ్ము విడువలేదు! మీ కధికారప్రాబల్యమును మాటచెల్లుబడియు నధిక మయినందుచేతకూడ మీరు లోకమునకు చేయవలసినకృత్యములలో నధికశ్రద్ధ వహింపవలసినవారే యగుదురు. పండ్లభూములయందు నాటినవిత్తనమువలె హిందువుల

హృదయక్షేత్రములయందు నాటినవిద్యాబీజము నిష్ఫల మగుచున్నదని యితరదేశములవారినిందను పొందక కొందఱుజనులలో నున్న మూఢభక్తినిపోఁగొట్టుట కయి పాటుపడవచ్చును; కొందఱుమూర్ఖతాపిశాచావేశపరవశు లయి యున్నకాపులస్థితిని బాగుచేయుట కయి పాటుపడవచ్చును; కొందఱు బాలికావిద్యాభివృద్ధికయి ప్రయత్నింపవచ్చును; కొందఱు స్త్రీలమౌఢ్యమును వదల్చుటకును వారలదురవస్థలను తొలఁగించుటకును కృషి చేయవచ్చును; కొంద ఱతిబాల్యవివాహములు మొదలయిననష్టకరము లైన దురాచారములను రూపుమాపుటకై యత్నింపవచ్చును; కొందఱు జనులను నీతిపరులనుగాఁజేయు పని చేయవచ్చును; కొందఱు జనులకు జ్ఞానబోధ చేయవలసిన తమకృత్యమును విడిచి జనులను నిష్కారణముగా బహిష్కారములు మొదలయినమిషలచేత భయపెట్టి విత్తాపహారణము చేయుమతగురువుల దౌర్జన్యమును మాన్ప పూనుకోవచ్చును; కొందఱు ప్రజలకు రాజ్యాంగవిషయము లయిన సంగతులను బోధించి వారిస్వాతంత్ర్యములను హెచ్చు చేయుటకయి ప్రయత్నింపవచ్చును; కొందఱు ప్రకృతిశాస్త్రాదులను భాషాంతరీకరించియు సులభవచనశైలిని నీతిబోధకము లైన మంచిగ్రంథములను రచించియు, వినోదకరములును జ్ఞానప్రదాయకములు నైననాటకములు చేసియు, దేశమునకు మేలు చేయవచ్చును. ఈప్రకారముగాఁ జేయఁ బూనుకొన్నచో దేశాభివృద్ధికి వలయుకార్యము లింకను యెన్నియైన నున్నవి ఈవిధ మయిన లోకోపకారకృత్యములలో దేనిలోను కృషి చేయక యెల్లకాలము నేదో యొకవిధమున ధనార్జనము చేయుటకును స్వోదరపూరణము చేసికొనుటకును కుటుంబభరణము చేసి స్త్రీలదేహమునిండ నగలు దిగవేయుటకునుమాత్రమే విద్యాధికులుకూడ పామరులుసహితము పరి

హాసించునట్లుగా తమ శరీరములను ధారపోయుట యెంతయు నవమానకరముగా నున్నది. లోకోపకారమునిమిత్తమయి పాటుపడువారు నూటికికోటికి నొక్కరుమాత్రమే యున్నను దొరలమెప్పునకయి తామే హిందూదేశము నుద్ధరించుచున్నామని యుచ్చైశము లాడి వారియనుగ్రహమును సంపాదించుకొని యందుమూలమున లాభముపొందువారనేకు లుండుటవలన హిందువులు ముఖప్రీతి మాటలాడువారని యు, స్వప్రయోజన పరులనియు, మోసగాండ్రనియు నింకకూడ నొకటి వచ్చుచున్నది. కాబట్టి విద్యావివేకసంపన్ను లైనలౌక్యాధికారధూర్వహు లటువంటి నీచోద్దేశములతోను పరులమెప్పుకొఱకును దేశోపకారధురంధరులవలె నటింపక పారమార్థికచింతతో తనుశక్తివంచన లేక దేశక్షేమమునకయి పాటుపడుదురని కోరుచున్నాము.

బాలికావిక్రయ వ్యాపారము. [౧౮౮౩ వ సం॥ అక్టోబర్ నెల.]

వేలకొలఁది కాకపోయినను వందలకొలఁది రూపాయలను స్వీకరించి తమకడుపున పుట్టినపుత్రికలను వివాహవ్యాజమున వృద్ధులకును వికలాంగులకును ప్రతిదినమును మనకన్నులయెదుట విక్రయించుచుండఁగా మనము చూచుచున్నాము. ఈనరమాంసవిక్రయ వ్యాపారము ప్రతిస్థలమునందును పట్టపగలు బహిరంగముగా జరగుచున్నను చిరకాలమునుండి వచ్చుచుండుటవలన మన మీదురాచారమువిషయమయి కొంచెమైనను ఆలోచింపక యుపేక్షచేయుచున్నాము. ఇప్పుడైనను కొంత శ్రద్ధపుచ్చుకొని యీదురాచారనివారణమునకయి తగినపని చేయకుంటిమేని కాలక్రమమున నిది యెల్లవారిలోను వ్యాపించి, చిరకాలాచారమువలన దురాచారముగా సహితము

తోఁచకపోవచ్చును. ఇందుకు నిదర్శనముగా నాగరికతయందు సమస్త దేశములవారిని మించియుండి, మనుష్యు లందఱును భగవంతుని బిడ్డలే గనుక యొండొరులు సహోదరప్రేమ గలవా రయి యుండవలెననియు జాతిమతవైషమ్యము కూడ దనియు నెల్లవారికిని బోధించెడి యూరపుఖండవాసులలో సహితము కొంచెము కాలము క్రిందటివఱకు స్వమతస్థులు కాని యనాగరికులను పట్టుకొని వచ్చి పశువులను విక్రయించునట్లుగా సంతలయం దమ్మియు, గుఱ్ఱములు మొద లయిన వారిచేత పని చేయించునట్లుగా కొట్టి బలవంతముగా తోటలయందును గనులు త్రవ్వుటయందును శక్తికిమించిన పని చేయించియు బాధించెడి దురాచారము దీర్ఘకాలాచారమహాత్మ్యముచేత చెడ్డదిగా తోఁచకపోవుటయేకాక, మీఁదిమిక్కిలి సదాచారముగానే దైవభక్తులకు సహితము కనఁబడి నరవిక్రయరూప మయిన యీ క్రూరాచారమును భూతదయగల మహాపురుషులు కొందఱు మాన్పింప ప్రయత్నించినప్పుడు పుట్టిన సంక్షోభమును మనము విని యున్నాము. అదే ప్రకారముగా భూతదయను ముఖ్యముగా పాటించువార మన్న ప్రతిష్ఠ వహించిన హిందువుల మయిన మనకును మన దేశమునఁ బుట్టిన నిరపరాధిను లయిన ముద్దుబాలికలను నిర్దాక్షిణ్యముతో ధనాశాభూతావేశమత్తు లయి యున్న పితృరూపధారు లగు ఘోరరాక్షసులు పనికిమాలినవారికి విక్రయించెడి దురాచార మెవ్వరికిని లక్ష్యముగా కనఁబడకున్నది. ఇటువంటి విషయములయందు శ్రద్ధ వహింపవలసిన మతాచార్యులు భిక్షులలోను గారెలలోను బూరెలలోను మునిఁగి తేలుచు ధనాకర్షణవిషయమున తప్ప విశ్వమును మఱచియున్నప్పుడు దేశాభిమానము గల మహాపురుషులైనను సంబంధము కలుగఁ జేసికొని తమ శక్తి వంచనలేక పని చేయవలెను.

6

బాలికలను విక్రయించు వాడుక దూష్యమును అశాస్త్రీయము నైనను వెనుకటివారిని జూచి యిప్పటివారును, ఇప్పటివారిలో నొకరినిజూచి మఱియొకరును కొంచెమైనను సంశయింపక కొందఱు బహిరంగముగా విక్రయించుచు మఱికొందఱు ఆభరణముల వ్యాజమున వందలకొలది రూప్యములను గొనుచుఁ గొంచమైనను తమ బిడ్డల భవిష్యత్సౌఖ్యమును ఆలోచింపక విక్రయము చేసి వారిని యావజ్జీవమును దుఃఖసముద్రములో ముంచుచున్నారు. పూర్వకాలమందు తలిదండ్రులు తమ పుత్రికలకు వివాహము చేయునప్పుడు ముఖ్యముగా వారిభవిష్యత్సౌఖ్యమునకు కారణము లగు విద్య, సత్ప్రవర్తన, దేహారోగ్యము మొదలగువిషయములను బాగుగ పరిశీలించి అన్నింటిచేతను సర్వోత్తమఁ డయిన వరునకు పుత్రికను వివాహముచేసి తమ శక్తికొలఁది తాము వరునకును వివాహ కాలమందుఁ గాని తదనంతరముఁ గాని యాభరణములను బాలికల కిచ్చు వాడుకమాత్రమే యుండినది, అది నానాఁటికి మాఱి యిక్కాలమున ధనము మాత్రము వరునకు సర్వానుగుణముగా నున్నయది. వాఁ డెట్టివాఁ డైనను నీళ్ళకావళ్ళు మోచియో శవములను మోచియో పునాసకాయ మొదలగు విదేశములకుపోయి శ్రాద్ధపిండములను తినియో సంపాదించిన ముఱికిద్రవ్యము మాత్రము వానికి వివాహయోగ్యతను గలుగఁ జేయుచున్నది. ఇది బ్రాహ్మణులలో బాగుగ వ్యాపించి వేరు నాటుకొని యున్నది. ఇది శాస్త్రవిరుద్ధమైనదనియు నింద్యమనియు శిక్షార్హమయినదనియు కన్యాదాతలు స్పష్టముగా దెలిసియు తమబిడ్డలకు చేయు చెఱుపు తాము యోగ్యోద్దేశముతో చేయుచున్నట్లు నటింతురు. కొందఱు కన్యాదాతలు పరమార్థచింతతో తాము వృద్ధులయ్యు లోకోపకారమునకై ప్రయాసపడి తమ భార్యలు గర్భిణులయి యున్న కాలమున

నాపోగు తప్పకుండ స్త్రీశిశువే యుద్భవించు నను జ్యోతిష ప్రమాణ మును ఆధారము చేసికొని యావలకు పెండ్లి లేక యోగినులై సంచ రించు బ్రాహ్మణోత్తములలో పలుగురై ముగురికి నొకరికి తెలియకుండ మఱియొకరికి మహౌదార్యముతో నేమి పరోపకారచింతను వెల్లడి చేయుచు ముసళ్లు లగు నావిప్రులనుండి యొక్కొక్కరివద్ద రెండువందల రూప్యములకు తక్కువ గాకుండఁగ వెల దీసికొని గర్భస్థమైన యాశిశు వును ఫలకాలమునకు పూర్వమే పొలము కాపులు తమ పండనై యున్న చేలను వర్తకులకు జట్టీల కిచ్చునట్లు, దానము చేయుదురు. ఆగర్భస్థ మైన శిశువు మగశిశు వైనను మృతశిశు వైనను ఆధర్తలు విచారించి మఱియొకసారి గర్భిణి యగుకాలము నిరీక్షించి వేల్పులకు మ్రొక్కుచుందురు. లేక అదృష్టవశమున నాఁడుశిశువే జన్మించిన నిలు గురు మగలును నాలుగువైపులనుండి వస్తుండి యున్న పులులవలె వాని యింటిమీఁద నొకసారి పడుదురు. ఆగువారి వరులలో నొక రొకరికి వివాదము పుట్టుటయు నారందఱు కలిసి కన్యాదాతమీఁద న్యాయసభలయందు తమకు రావలసిన సొమ్మునకై అభియోగము తెచ్చుటయు నది తీర్మానము నగులోపల నాకన్యాదాత అతిపర మార్థచింతచే మఱియొక వృద్ధవిప్రునకు కొన్ని రూప్యములకు మాత్రము శిశువును విక్రయించి వివాహమున ముహూర్తము నిశ్చ యించి వివాహము చేయుటయు మొదలైన యనేకాద్భుతకృత్య ములు బ్రాహ్మణులయం దసామాన్యములు కావు. ఈప్రకారముగా సబ్రాహ్మణోత్తములు పరోపకారార్థమై చేయు వివాహమువలనఁ గలుగు సౌఖ్యమేమో యనూహ్యగర్భితము. చిరకాలమునుండి యనేకనీచ కృత్యములు చేసి కడుపు నోరు కట్టి పోగుచేసిన ద్రవ్యమంతయుఁ జాలక తమగృహముల నమ్మియు అప్పులు చేసియు పెండ్లాడిన

యావిప్రులు తమభార్యలు కాపురమునకు వచ్చినతోడనే యుండ నిల్లును వండ మంచమునులేక ఊరూర బిచ్చమెత్తుచు, వారిలో కొందఱు పనిపాటలు చేసి జీవనము చేయుచు, మఱికొందఱు తమ మామలవలెనే బిడ్డలనుగని బాలికావిక్రయవ్యాపారము సలుపుచు, మఱికొందఱు తమభార్యలు కాపురమునకు వచ్చినకొలఁదికాలమునకే వారియనుగ్రహమునకు పాత్రులుగాక కొలఁదికాలమైనను సౌఖ్యమనుభవించు నదృష్టములేక తమభార్యలు పోయినప్పుడే వృథాగా పండ్లికిలించి చూచుచు, తుదకు ప్రాణమునకంటె తీపియగు ధననాశనమునకు భార్యామోహమునకును లోకాపవాదమునకును గుంది నశించుచు మఱికొందఱీపాపకర్మముల నేమియుఁజూడక కాలము చాలక యామెకాలు నట్టింట పెట్టకమునుపే పరమపదమునకు వేంచేయుచు, ఉందురు. ఇట్లు వేంచేసిన వారిభార్యలు పుట్టినింట నత్తింట నుండ నెలవులేక పొట్టకై పడరానిపాట్లుపడుచు, నింతలో నింద్రియదౌర్బల్యముచే నేదయిన నాపద సంభవించినయెడల నపకీర్తికి లోకాపవాదమునకును లోనగుచు, నుండుటకూడ బ్రాహ్మణజాతియందసామాన్యము కాదు. దయార్ద్రహృదయులగు నస్మద్దేశీయులారా! మహాదౌష్ట్యమును నింద్యమును నగునీబాలికావిక్రయవ్యాపారమును మాన్పుటకై యించుకైనను మీమనమునఁ దలఁపరా? ఎంతకాల మీతీరున బాలికలగొంతుకలు కోయువారిని చూచి యుపేక్షించెదరు? ఎంతకాల మీతీరున నాచారముచే కట్టుపడియుండెదరు? మీరు చేయుకార్యము తల్లిదండ్రులకర్హమగుకార్యమేనా? మీరే యిట్టిస్థితిలోనున్నయెడల నెట్లుసహింతురు?

దేశాభివృద్ధిసాధనము. [౧౮౮౩ వ సం॥ అక్టోబరు నెల.]

హిందూదేశము పూర్వమునం దున్న మహోన్నత దశను పోఁగొట్టుకొని బహువిషయములయందు పరిహాసాస్పదమైనస్థితికి వచ్చినదని తెలిసికొని కొందఱు దేశాభిమానము గలవారు దానిని మరల మంచిదశకు తీసికొని రాఁదగిన మార్గ మేదా యని యాలోచించుట కిప్పుడిప్పు డారంభించినారు. ఇట్టిమార్గ మేదా యని యాలోచించువారిలో కొందఱు మతగురువుల నేకీభవింపఁ జేసికొని వారిమూలమున నావశ్యకము లయిన మార్పులను జేసికొనవలయు ననియు, కొందఱు ముఖ్యముగ విద్యాధికు లయినవారు కొందఱు సాహసము చేసి మార్గము జూపియు ముఖ్యపట్టణములలో తిరిగి యుపన్యాసములు చేసియు సులభశైలిని గ్రంథములువ్రాసి యల్పక్రయమునకుఁగాని యూరకకాని యిచ్చి వ్యాపింపఁ జేసియు మార్పులను చేయవలయు ననియు, నభిప్రాయ పడుచున్నారు. వీరిలో మొదటితెగవారియభిప్రాయమును గూర్చి మొట్టమొదట కొంచెమువిచారింతము. ఏనాఁడును ఏదేశములోను మంచికిమార్పులు వైదికవృత్తివలన జీవనము చేయువారివలనఁగాని మతగురువులవలనఁగాని జరిగినట్టు చరిత్రము లెంతమాత్రమును చెప్పవు. వారెన్నటికిని కాలముతో నడచువారు కారు. మంచిమార్పులకు విరోధులుగానుండి ప్రతిబంధములను గల్పించి యభివృద్ధికి విఘాతము కలిగించువారిలో వారే యేదేశమునందును నగ్రగణ్యులుగా నుందురు. శాస్త్రములలో లేనివియు మతముతో సంబంధింపనివియు నైన వ్రతాదులను కల్పించి జనులను మూఢులను జేసి యుండుటవలన ధనలాభమును పొందుచు గౌరవింపఁబడుచుండువారు తమలాభము

నకును గౌరవమునకును భంగము కలుగునట్లుగా పని చేయుటలో మనకు సహాయులగుదు రనుట కలలోనైనను నమ్మఁదగియుండునా? అట్టివారిని పురస్కరించుకొని మతబోధ యన్నమాట స్వప్నావస్థయందైనను తలపెట్టక వారి యనుగ్రహమువలన మహారాజులవలె గజాందోళనాదిసమస్తవైభవముల ననుభవించుచు నిత్యమును పిండివంటలతో భిక్షలుచేయుచు జనులను బెదరించి ధనాకర్షణము చేయ మరగినగురువులు తమశిష్యులకును పాదపూజలకును అకాలప్రళయము సంభవించునట్లుగా మార్పులను జేయఁగోరువారితో కలియుదురనుట పులి మాంసాహారమును మానుననుట కంటె నధికవిశ్వసనీయమైన మాటకాదు. వ్యాఘ్రమునకు భూతదయను బోధించి మాంసాశనమును మాన్పుట శక్యమగునేని, వీరి నప్పుడు దేశాభివృద్ధిని బోధించి కాలానుగుణము లైనమార్పులకు దింపవచ్చును. ఈమహానుభావులకు స్వప్రయోజనపరత్వమే పరమార్థము; దేశక్షేమవిచారమునకును వీరికిని బహుదూరము; యుక్తిబీజమునకు వీరిమనసు లూషరక్షేత్రములు. వీరికి సాధారణముగా పాపభీతి లేదు; శాస్త్రప్రమాణబుద్ధి యంతకుమునుపే లేదు; వారి కాచారము పరమదైవతము. వా రాయాచారదేవతకు సమస్తశాస్త్రములను సమస్తజీవులను బలిపెట్టుమన్నను పెట్టుదురు. క్రూరాచారమున కనుకూలముగా శాస్త్రములు గపార్థములు చేయుదురు! మూడవయేట పెండ్లిచేసి మగఁడు చచ్చిన యాముద్దుబాలికను యావజ్జీవమును హింసపెట్టుటకు ధర్మశాస్త్రములను దీసికొని వత్తురు; కాటికి కాళ్లుచాచుకొన్న ముదిసగ్గునకు కర్మలు నిలుచుట గని మూడేండ్ల ముద్దుకన్నియలను ముడిపెట్టి గొంతుకలు కోయుట కయి స్మృతులను తెత్తురు; ప్రాఁతవి దొరకకున్న క్రొత్తగా నవబ్రహ్మలయి సృష్టి చేసి యాయపూర్వస్మృతు

లకు వ్యాసాదిమహర్షులను కర్తలను చేయుదురు ; మనమిప్పుడున్న స్థితి స్మృతులను తమకు అనుకూలములుగా నున్నవానిని గొని తక్కినవానిని విడువఁ గలుగునుగా ; జ్ఞాననేత్రము లేనివారిని గోతులలో పడద్రోసి యది దైవకృత్యమందురు. ఇట్టివారిని కలుపుకొని వారితో సఖ్యతవలన లోకోపకారకము లైన కార్యములు చేయ నుద్యమించుట కొండ నాలుకను జేరఁదీసి వానివలన దాహశాంతి చేసికొనఁ గోరుటవలె. కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులగువారు వారిని నిరాకరించియే పనిచేయవల యును. జనులు తమయోగక్షేమములను తెలిసికోలేనివారగుట చిర కాలాచారమువలన వారివాక్యములే పథ్యములుగాఁ గొని తమ బాగునకయి పనిచేయువారికి సకలవిధముల బాధలు గలుగఁ జేయుచుం డగుటచే అటువంటివారికి వ్యతిరిక్తముగా పనిచేయుట కెంతయు కష్ట సాధ్యమైనను, ఆ మూఢాచారప్రవాహమును దాఁటి దరిజేరుటకును తమ తోడ వచ్చినవారిని దరిజేర్చుటకును మొట్టమొదట మఱియొక సాధ నము లేదుగనుక, ఈపూజ్యులకు ప్రతికూలముగానే పనినారంభింప వలయును. మన కాధారము సత్యమను తెప్పయొక్కటియే కానఁ బడుచున్నది. దైవ బలముచేత మనలను గట్టెక్కించెడి శక్తి దాని కొక్కదానికే కలదు. ప్రవాహవేగమునకు జడియక కొంత దూరము ఈఁదుచు చేరఁగలిగిన పక్షమున క్రమక్రమముగా చేతికందినంత వఱకు కొట్టుకొని పోవుచున్నవారిని చేయూఁత యిచ్చి తీరమునకు లాగుచుండవచ్చును. ఈప్రకారముగా కొంతకాలమునకు దరిచేరిన వారిసంఖ్య బలపడినతరువాత సంఘీభావమువలన ప్రవాహమునే మరలింపవచ్చును. అప్పు డందఱును తమంతనే మనవైపునకు వత్తురు. కాఁబట్టి యెన్నఁడును మొట్టమొదట నొకఘనకార్యమును నిర్వహింపఁ దలపెట్టినవా రధికకష్టపడక తీఱదు. కష్టపడక లోక

ములో నే కార్యమువలనగును ఫలమేలేదు. కార్యసాధనకు దిగక దూరమునుండి చూచిన నాకార్యమంతయు కష్టములుగా నగపడుచుండును. నిజముగా కార్యమునకుం బూనకొన్నవారికి నన్ని కష్టము లగపడవు. ఒకవేళ కొన్ని కష్టములు వచ్చినను అలవాటుపడిన నవి కష్టములుగా తోఁచకపోవచ్చును. కష్టములుగా తోఁచుననియే నమ్మినను పూనినకార్యము యోగ్యమైనదియు మనుష్యులకుఁ గాకపోయిన భగవంతునికైనను ప్రీతికర మయినదియుఁ గనుక కష్టమే సుఖముగా పరిణమించును. నిజమైన ధైర్యశాలికి తానెంత యెక్కువగా కష్టపడిన నంతకృతార్థతను పొందినట్లు తోఁచును. కాఁబట్టి పూనికయొక్కటి కలిగి పనిచేసినపక్షమున నెటువంటిదుష్కరకార్యమును సులభముగా సాధ్య మగును. ఆరంభదశలో కార్య మెంత మంచి దయినను అందఱును చేరుదు రనుట కల్ల; మతజీవనులు మొదలే చేరరు. అత్యల్పసంఖ్యతోనే యారభింపవలెను. లోకములో నేదికాని యారంభములోనే పెద్దదిగా నున్నది లేదు. వస్తువిషయములలో పనులవిషయము నట్లే మొదట కొంచెముగా నారంభ మయి క్రమక్రమముగా పెరిగి కడపట మహత్తరమైన దగును. కాఁబట్టి లోకోపకార పరాయణు లగువారు తా మందఱికొఱకును కనిపెట్టుకొని యుండక తాము సత్యమని లోకోపకారమని రూఢిగా నమ్మినదానిని మొట్టమొదట తా మాచరించుచు తరువాత లోకుల నాచరింపఁ జేయుటకు ప్రయత్నింపవలయును. నూఁడుఁటురాయి యినుము నాకర్షించినట్లే సత్కార్య మందఱిని కాలక్రమమున తనప్రక్క కాకర్షించును.

ఇతరులను సత్కార్యములకు త్రిప్పువారి క్రమము.

[౧౮౮౩ సం॥ నవంబరు నెల.]

ఇంచుమించుగా కొంచెము సన్మార్గచింత గలవారి కందఱికిని లోకమును మంచిమార్గమున నడపింపవలయు ననెడియభిప్రాయ ముండునుగాని పరులను నిజముగా మంచిత్రోవను ప్రవర్తింపఁజేయఁ గలిగినవారు నూటికిఁ గోటికి నెక్కఁడనో యొక్కఁ డరుదుగా నప్పుడప్పుడు కానఁబడుచున్నారు. ఇట్లింతమంది కట్టిసదుద్దేశ మున్నను వారి కోరిక కొనసాగక పోవుటకు వారియం దేదో ప్రధానగుణము లేక పోయి యుండవలె ననుట స్పష్టము. అట్టిగొప్పలోప మేదాయని విచారింపఁ జూచినచో తా నితరులవిషయమున బోధించుదానిని తా నవలంబింపకుండుట యని తెలియవచ్చును. స్వాచరణమునందు లేక పరోపదేశమునందుమాత్రమే వినియోగపడెడు పాండిత్యమును జూచి పలువురు మెచ్చవచ్చునుగాని లోకమును సత్కార్యములయందు ప్రవర్తింపఁజేయుట కది యెంతమాత్రమును సమర్థమయినది కాదు. ప్రపంచమును త్రిప్పఁ దలఁచుకొన్నవాఁడు ముందుగా తాను కాలూని నిలిచి తనశక్తి నుపయోగింపఁ గలుగుటకయి తనకు స్థిరమయిన స్థలము నేర్పరచుకొనవలెను. అట్లుచేయక కాలిక్రింద తన కేదియు దృఢమైనచోటు లేక తోలుబొమ్మవలె నిటునటు తూలుచుండువాఁ డేమి చేయుటకును శక్తుఁడు కాఁడు. సన్మార్గప్రవర్తనమును మొట్టమొదట తనయొద్దనుండియే యారంభింపవలయును. ఒకవేళ లోకములో మఱియెవ్వరిని బాగుచేయలేక పోయినను తన్నొక్కనినైనను బాగుచేసికొనినవాఁ డగును. ఎవరిప్రవర్తనము వాఁడు చక్కఁబఱుచు

కొని బాగుపడుటకు విద్యగాని ధనముగాని ప్రసిద్ధిగాని శక్తిగాని యేమియు నక్కఱలేదు. ప్రతిమనుష్యుఁడును బుద్ధి గలిగినచో తన కున్న సాధనములతోనే తాను పరిశుద్ధుఁడు కావచ్చును. నిష్కళంక మయినవస్తువుమీఁద నెల్లవారికిని ప్రీతియు నాశయుఁ గలుగుట సహజగుణమే గనుక, ఒకఁడు పరోపదేశమును స్వానుష్ఠానము చేసి కొని పరిశుద్ధవర్తనము కలవాఁ డయినచో నందఱును తమంతనే యట్టివానిచుట్టును చేరుదురు. అప్పుడు సత్యమనుజ్యోతియొక్క వెలుతురు సూర్యతేజస్సు లోకమం దంతటను వ్యాపించునట్లు మొట్టమొదట చెంతఁ జేరినవారి హృదయకుహరములయందు ప్రవేశించి యక్కడి యజ్ఞానాంధకారమును పోఁద్రోలి క్రమక్రమముగా దేశమంతటను ప్రసరించి ప్రకాశించును. ఒకమంచికార్య మెప్పుడును నశింపదు గనుక మనము పూనినకార్యము చెడునని యెన్నఁడును జడియవలసినపని లేదు. నేనధికారము గలవాఁడను ధనము గలవాఁడను అయినపక్షమున లోకమునంతను బాగుచేయుదు నని భ్రమపడి యెప్పుడును వానినిమిత్తమయిమాత్రమే ప్రయత్నము చేయుచు తుదకు తమజీవితకాలములో నేమియుఁ జేయఁజాలక యపాత్రపుచావు చచ్చినవారి నెందఱినో మనము చూచుచున్నాము. ధనాధికారాదు లెన్నియో యుకార్యముల కొడిగట్టినంగాని సాధారణముగా లభించున వి కావు. ముందు మేలుచేయు సాధనములుగా నుండు నన్న నిర్మలాంతఃకరణముతోనే యొకవేళ సమస్తోపాయములచేతను ధనార్జనాదులు చేయఁ గలిగినను కొంతకాల మొకకానిపని కలవాటుపడినచో దానిని మార్చుకొనుట యసాధ్యమగును గనుక మొట్టమొదట నా ప్రకారముగా ధనసంపాదనాదులు చేసినవా రని చేకూరినతరువాత లోకోపకారచింత యనుమాటయే మఱచిపోదురు సమస్తపరమార్థము

లును తమ యథాకాలమునందే యనుకొని ప్రపంచముతో పెనుగుచు తమ ప్రాభవముకొఱ కెల్లకాలమును పరులను బాధించుచు పాడగు చున్నారు. కాఁబట్టి లోకోపకారమునిమిత్తము మనుజుఁడు ప్రాత్త సాధనములనిమిత్తమయి వేచియుండుటగాని ప్రయత్నించుటగాని కేవలాజ్ఞానము. మనకు భగవంతుఁడు ప్రసాదించిన సాధనములతోనే ముందుగా పని నారంభించినచో కాలక్రమమున మన మెన్నఁడు నెదురు చూడనిసాధనము లనేకము లేర్పడుచుండును.

మొట్టమొదట తన్ను తాను దిద్దుకొనుటలో కూడ ననేకకష్టము లున్నవి. సత్యము నెనమ్ముకొని నిర్భయముగా న్యాయమార్గమున సంచరింప నిశ్చయించుకొన్నవాఁ డావశ్యకము వచ్చినప్పుడు తల్లియని తండ్రియని మిత్రులని బంధువులని చూడకుండవలసివచ్చును. ఒకొక్కప్పుడటువంటి సమయములలో ప్రియులందఱును విడిచినను, అన్నపానాదులుతిన్నఁగా దొరకకపోయినను, ఇతరులు దూషించినను, బాధించినను, సహించి యూరకుండవలెను. శాశ్వతమయిన పరలోక సుఖము నపేక్షించి సత్యప్రియు లయి యున్నవా రటువంటి తుచ్ఛము లయినకష్టములకుఁగాని సుఖరాహిత్యమునకుఁ గాని జడిసి వెనుక తీయరాదు. రాజాధిరాజులకెల్లను ప్రభువయి యున్న భగవంతుని యందే విశ్వాసముంచి యన్నిటికి నాతనిప్రాపునే నమ్ముకొని యదాజ్ఞానుసారముగా నడవ దృఢనిశ్చయుఁడై యున్నవాఁ డిటువంటి యాపదలు లక్షలువచ్చినను తుదకు ప్రాణముపోయినను గణనచేయఁడు. బంధుమిత్రాదు లటువంటివానిని పిలిచి పరలోకమని సిద్ధిభ్రమ పెట్టుకొని యిప్పుడున్న సుఖసంతోషాదులను చెడఁగొట్టుకొని కష్టములు నేల తెచ్చిపెట్టుకోవలెనని బోధించి నిరుత్సాహునిగాఁ జేయఁ బ్రయ

త్నింపవచ్చును. ధర్మస్వరూపుఁ డయిన యీశ్వరుఁడే యన్నిటికిని తన్నే నమ్ముకొన్నయట్టి ధైర్యశాలుల హృదయపీఠమును సదా నివాస స్థానముగా నేర్పఱుచుకొని ప్రోత్సాహము కలుగఁ జేయుచుండుటచేత వారు తుచ్ఛమైన యల్పకాలసుఖమున కాశపడి పరలోకహాని తెచ్చు కొని యంతరాత్మ సదా దూషించుచుండునట్లుగా పేరులేక చెడుట కంటె నెన్నికష్టముల కయిన నోర్చి యంతరాత్మను భగవంతునిని గూడ సన్మార్గావలంబనముచేత సంతోషపెట్టుచుస్థిరసౌఖ్యమునొందుట సహస్రగుణముల శ్రేయోదాయకముగా నెంచి న్యాయమార్గము నణుమాత్రమును దాఁటి చరింపకుందురు. అంతరాత్మ బోధించిన దానిని లోకము మెప్పున కయి కప్పిపుచ్చి యాత్మశాంతి గానక యాచారచక్రమునం బడి పరిభ్రమించువా రూరును పేరును లేక లోకవృత్తమున నశించునప్పుడు పరుల తృప్తికొఱ కయినసన్మార్గ మును మీఱి చరింపక యివ్వా డన్యులదూషణమునకు పాత్రులయిన వారుమాత్రమే యెల్లవారలచేత శ్లాఘింపఁబడుచు నెల్లకాలమును కీర్తిశరీరముతో నెల్లచోటులను వెలుఁగొందుచుందురు. కాఁబట్టి సుఖాసుఖములను గణనచేయక యొకసత్యమునుమాత్రమే పురుషార్థ ముగా భావించి యెవ్వ రన్నివిషయములయందు నాప్రకారముగా చరింతురో వారొక్కరే లోకమును నడుపుటకుఁ దగినవారు. తాను బాగుపడనిది యితరులను బాగుచేయుట యెవ్వరికిని శక్యముగాదు. తాను బాగుపడుట కాచారభూతముసేవ విడిచి సత్యదేవత నారాధింప వలయును. సత్యగ్రహణమునందు నిజమైనభక్తి కుదిరినయెడల తదను గ్రహమువలన ధైర్యము స్థైర్యము శాంతత సహనము నిరంతరవ్యవ సాయము మొదలైనసాధనము లన్నియు నిమిషములో లభించును. ఈసాధనములు లభించినతరువాత బలహీనుఁడు సహితము లోకము

నంతను నల్లలనాడించి తనప్రక్కకు త్రిప్పవచ్చును. అస్త్రములు శస్త్రములు మొదలయినవానికంటె నివియే వేయిరెట్లు అమోఘము లయిన ప్రబలసాధనములు.

స్త్రీవిద్యాభ్యాసము [౧౮౮౪వ సం॥ ఫిబ్రేవరు నెల]

ఈనడుమను మనరాజప్రతినిధిగారు విద్యావిషయమున నేర్పఱిచినసభవారు విశేషముగా ప్రోత్సాహపఱుపఁ దగినవానిలో స్త్రీవిద్య నొకదానినిగా పుచ్చుకొని దానివిషయమున తమకుఁ దోఁచిన యభిప్రాయములను తెలిపి యున్నారు. ఇప్పు డీదేశములో స్త్రీవిద్య మిక్కిలి హీనదశయందున్నది. కాఁబట్టి దానిని ప్రోత్సాహపఱుచుటకయి నగరపరిపాలనసభవారును స్థలనిధిసంఘమువారును దొరతనమువారును కూడ సాహాయ్యము చేయవలయునని చెప్పి యున్నారు. అట్లుచేయుట సముచితకార్య మనియు ప్రస్తుతపుస్థితినిబట్టి విచారింపఁగా మిక్కిలి యావశ్యకమనియు, తలఁచుచున్నాము. గొప్పపట్టణములు కొన్నిటియందు బాలురకువలెనే బాలికలకును విద్య చెప్పింపవలయునని పలువురు తలఁచినను పల్లెలయందింకను స్త్రీవిద్య శాస్త్రదూష్యమనియు, అనర్థదాయక మనియు, భ్రమించి పలువురు ప్రతిపక్షులుగా కూడ నున్నారు. అట్టివారు తమస్త్రీలు చదువుటవలని లాభమును తెలిసికొని వారికి విద్య చెప్పించుకాల మింతట వచ్చునని తోఁచదు. అదిగాక బాలికలను చదివించెడివారిలో నైనను బాల్యవివాహములనుబట్టి పదివంౘెండుసంవత్సరములు వచ్చునప్పటి కెల్లను వారిని పాఠశాల మాన్పించుచున్నారు. ఆయల్పకాలములో వారికి మంచివిద్య యబ్బకపోవుటవలన చదివెడి కొందఱికయినను పుస్తక

మును చూచి చదువుటకును కొంచెము జాబులను వ్రాయుటకును మాత్రమే యుపయోగపడుచున్నది గాని యీవిద్య యుక్తాయుక్తము లను తెలిసికొని సన్మార్గమున నడుచుకొనుటకును, లోకోపకారము లయినసత్కృత్యములను చేయుటకు ప్రోత్సాహపఱుచుటకును అంతగా వినియోగపడుచుండ లేదు. ఈకడపట చెప్పినలాభము బాలికలను మఱికొంతకాలము చదివించినం గాని కలుగనేరదు. అట్లు వారికి మఱికొంతకాలము చదివించుట కయి పండ్రెండు సంవత్సరములు దాటినపడుచులు చదువు వదలిపెట్టక యున్నయెడల పాఠశాలయం దున్నంతకాలమును వారికి ప్రతిమాసమును బహుమానవేతనముగా కొంత యిచ్చుచుండవలయునని యెడ్యుకేషన్ కమిషన్ వా రేర్పఱి చిన పద్ధతి యెంతయు ననుకూలమయిన దని భావించుచున్నాము. ఆప్రకారముగా చేయుచువచ్చినచో ధనవంతులు కాకపోయినను బీద లయినను ధనమున కాశపడి తమకన్యలను మఱికొన్ని సంవత్సరములు చదివింతు రనుటకు సంశయము లేదు. అట్టివారిలో కొందఱిని భర్తల యనుమతిమీఁదనే యుపాధ్యాయినులనుగా నేర్పఱుపవచ్చును. వయసు వచ్చినపడుచులు చదువు చాలించుటకు ముఖ్యకారణము పురుషు లుపాధ్యాయులుగా నుండుటయు చదువుచెప్పుటకు స్త్రీలు లేకపోవు టయు నని యెల్లవారికిని దెలియును. ఈలోపమును నివారించుటకై పయిసభవారు బోధనశాలను పెట్టించి యందు చదువుకొను స్త్రీలకు మాసవేతనము లేర్పరచినచో కొందఱు పేదపడుచులును ముఖ్యముగా బీద లయిన విధవలును చదువుకొని పరీక్ష లిచ్చి యొప్ప వడయుదు రని దృఢముగా చెప్పవచ్చును. ఈదేశమునందు బాలికలు పలువురు పసి తనములోనే విధవ లగుచున్నారు. అదృష్టహీన లయిన బాలవితంతు వులలో పలువురకు గ్రాసవాసములు జరుగుటయే దుర్లభముగా

నున్నది. వారిలో కొందఱు పిల్లల మోసికొనియో యాటుకులు కొట్టు
కొనియో పని చేసికొనియో హీనవుజీవనము చేయవలసినవా రగు
చున్నారు. అటువంటివా రందఱుఁ గాకపోయినను కొంద ఱయినను
బోధనపాఠశాలలయందు చేరినయెడల పరీక్షలం గృతార్థురాం డ్రయి
యుపాధ్యాయినీత్వమును వహించి తాము సుఖపడుటయే కాక లోక
మునకును కావలసినంత యుపకారము చేయనగును. ఈరీతి వారు
పలువురు స్త్రీలలో బయలుదేఱినయెడల కులకాంతలు పెక్కండ్రు తా
మట్టివారిని తమయింటికి రప్పించుకొనియు తామే వారియిండ్లకు
పోయియు విద్యాభివృద్ధి చేసికొందు రని నమ్ముట కనేక ప్రబలకారణ
ములు కనఁబడుచున్నవి. స్త్రీవిద్యయందు కొంతవఱకు గొప్పపట్టణ
ములలో కొంతవఱ కభిరుచిగలిగి కొన్ని దురభిప్రాయములు తొలఁగి
నను నూట తొంబదిమంది యశ్రద్ధచేతను ఉపేక్షచేతను తమబిడ్డలను
బడులకు పంపకున్నారు. స్త్రీలకు ప్రత్యేకముగా నుపయోగించు
పుస్తకములు లేకపోవుటకూడ కొంతవఱకు వారి విద్యాభివృద్ధికి ప్రతి
బంధకముగా నున్నది. ఈ కొఱఁతను తొలగించుట కయి తగిన
పుస్తకములను వ్రాయింపవలయు నని పూర్వోదాహృతసభవారు
చెప్పి యున్నారు. అటువంటి పుస్తకములను రచింపఁబూనినవారికి
దొరతనమువారు బహుమానముల నిచ్చుటయే కాక యాపుస్తకములను
కొన్ని పరీక్షలకు పఠనీయ గ్రంథములుగా నేర్పఱిచి ప్రతిబాలికా
పాఠశాలలోను చదువునట్లు చేసినయెడల సమర్థు లయిన గ్రంథకర్త
లకు ప్రోత్సాహము కలిగి శీఘ్రకాలములోనే పెక్కు పుస్తకము
లుత్పన్న మగు ననుటకు సందేహము లేదు. క్రిందటిసంవత్సరమువఱకు
మన చెన్నపురి రాజధానితోఁ జేరిన దేశములయం దెల్లను ౫౫౨
బాలికా పాఠశాల లుండినవి. వానిలో ౩౫౦౮౮ బాలికలు చదువు

చుండిరి. బొంబాయి రాజధానిక్రింది దేశములలో ౩౪౩ బాలికాపాఠశాలలు మాత్రమే యుండినవి; వానిలో ౨౬౨౬౬ గురు బాలికలు చదువుచుండిరి. బంగాళమునందు ౧౦౧౫ బాలికాపాఠశాలలుండి వానిలో ౪౧౩౩౪౯ రు బాలికలు చదువు చుండిరి. ఈప్రకారముగానే పాంచాలము మొదలయిన దేశములయందుఁగూడ ననేక బాలికాపాఠశాల లుండి బాలిక లెందఱో చదువుచున్నారు. మొత్తము మీఁద మనహిందూదేశమునం దున్న బాలికాపాఠశాల లన్నియు ౩౬౯౭; వానిలో చదువుకొను బాలిక లందఱును ౧౨౭౦౬౬ గురు. ఇన్ని పాఠశాల లుండి యింతమంది చదువు చున్నను చదువుటకు తగిన యీడులో నున్న బాలికలలో నూటిలో నొక్కరయినను చదువుచుండలేదు. మనచెన్నరాజధానితోఁ జేరిన దేశములయందు ప్రత్యేకముగా చూచిన మొత్తము మీఁద నూటి కొక్కరికంటె నధికముగానే చదువుచున్నను బంగాళమునందువలె గొప్పపరీక్ష లిచ్చిన స్త్రీలు మన దేశమున నొక్కరునులేరు. ఆలోపము సహితము అచిరకాలములోనే పోఁగొట్టుట కీశ్వరుని వేఁడు చున్నాము.

అతిబాల్యవివాహము, నిర్బంధవైధవ్యము.

[౧౮౮౪ వ సం॥ సెప్టెంబరు నెల.]

•••○○○•••

మనహిందూమహాజనుల సుఖవృత్తమునకు వేఱుపురుగులుగా నున్న అతిబాల్యవివాహమును విధవావివాహనిషేధమునుజూచి మనను కరఁగి హిందువు కాకపోయినను బొంబయినగరమున వసించు బెహరాంజీ మలబారీ యనుఫారసీమతస్థుఁడు వానిని మాన్పుటకయి చేతనయినంతప్రయత్నమును జేయుటకు నిశ్చయించుకొని విశేషవ్యయ

ప్రయాసముల కోర్చి యిందునిమిత్తమయి సిమ్లానగరమునకు పని కట్టుకొని వెళ్ళి యచ్చటి గొప్పవారితో మాటాడి యెల్లవారిని ప్రోత్సాహపఱుచుచు ప్రకటనపత్రికలను బంపి యున్నాఁడు. మన కన్నియలదుర్దశలను జూచి మతాంతరులుసహితము జాలిపడి వారి స్థితిని బాగుచేయుటకై ప్రయత్నించు చుండఁగా విద్య గలవార మని గర్వపడుచు స్థానికస్వపరిపాలనమునకు తగినవార మని ఘోష మిడుచున్న మనవారు రక్తసంబంధము గలతమయబలలగతి తిన్నపఱుచుట కయి లేశ మయినను ప్రయత్నము చేయకుండుట హిందూజాతికంతకు నెంతయు నవమానకరముగా నున్నది. మేము స్త్రీపునర్వివాహవిషయమున నీఱకే పెక్కుసారులు వ్రాసి యున్నాము గనుక నిప్పు డతి బాల్యవివాహమునుగూర్చి మాత్రము కొంచెము ముచ్చటించెదము.

అతిబాల్యవివాహములలో వధూవరుల పరస్పరానురాగమును ఇష్టమును లేక పోవునుగనుక తఱుచుగా బహుదంపతులు సుఖమెఱుఁగనివారుగానే యుందురు; కొన్నిసమయములయందు వారు పెద్దవారు గాకమునుపే యెవ్వరికో దైవయోగముచేత ప్రాణవియోగము సంభవించి వృథావ్యయమునకు కారణమగుటయే కాక నిరపరాధిను లయిన కన్నియలు యావజ్జీవమును మరణములకంటెను హీన మయి తీవ్ర వేదనాకర మయినదుర్భరవైధవ్యదుఃఖముపాలు కావలసినవా రగుచున్నారు ; కొన్నిసమయములయందు మరణము సంభవింపకపోయినను వ్యాధులచేత దంపతులయం దెవ్వరైన వికలాంగులును దుర్బలులును నగుట సంభవించి బహుకష్టములపా లగుచుందురు ; మఱికొన్ని సమయములయందు భర్తలకన్న భార్యలు ముందుగా నెదిగి యీడు తగక యనేకాక్రమములకు లోను కావలసినవా రగుదురు; వధువుల

రియొక్కయు వరులయొక్కయు విద్యకు భంగముకలుగును; చిన్నతనములోనే గర్భాదానములు జరగుటచేత నిరువురదేహములును చెడిపోయి పెక్కండ్రు వ్యాధిగ్రస్తు లగుదురు; చిన్నతనములోనే శిశువులుపుట్టి వారు దుర్బలులయి వ్యాధులచేత తీసికొనుచు చిన్నతనములో స్వర్గమునకు పోనివారు వాలఖిల్యాదులను పోలఁజూచు చుందురు; సంపాదించుకొనశక్తి లేనప్పుడే పెక్కండ్రుపిల్లలు పుట్టుటచేత బీదతనము వచ్చి యప్పులపాలయియు భార్యాపుత్రాదిపోషణమున కయి యొకరిమీఁద భారమువేసి వారినే నమ్ముకొని యుండి వారికి దాసులయి స్వాతంత్ర్యమును గోలుపోయియు సమానుషమయిన జీవనమునకు లోఁబడవలసినవా రగుదురు; ఇటువంటి నష్టముల నాలోచించియే మనపూర్వులు బాల్యవివాహములను మానివేసి దారసుతాదులను పోషించుకొన శక్తిగలవారికే వివాహములు చేయుచువచ్చిరి. అందుచేతనే పత్నిని భరించువాఁడు గనుక భర్తయు, నతనిచే భరింపఁబడునది గనుక భార్యయు నని వారినామములు సార్థకమగుచు వచ్చెను. ఈసదాచారమిప్పటికిని క్షత్రియులయందును శూద్రులయందును నిరంతరాయముగా వచ్చుచున్నది. ఏమికాలకర్మదోషముననోకాని బ్రాహ్మణులయందును వైశ్యులయందును మాత్రము చిన్నపిల్లలకు వివాహము చేసెడియాచారము కొంతకాలమునుండి వచ్చుచున్నది. తదనుగుణముగా కొన్ని శ్లోకములుసహిత మిటీవల కల్పింపఁబడినవి. అంతేకాని మన శ్రుతిస్మృతులను కూలంకషముగా చదివినవారికి మనఋషులు బాల్యవివాహము నంగీకరింపనివారని స్పష్టముగా తెలియక మానదు. వివాహమంత్రములు బాల్యవివాహముల కెంతమాత్రమును పనికిరావు "సోమః ప్రథమో వివిదే" అనుఋగ్వేదమంత్రమునుబట్టి కన్నియను మొట్టమొదట సోముఁడు వరించుననియు, పిమ్మట గంధర్వుఁడు

వరించు ననియు, అటుతరువాత నగ్ని వరించు ననియు, శాస్త్రమర్యాద కలదు. ఆయా దేవతలు కన్నియను వరించుకాలమును దెలుపుటలో

శ్లో. రోమదర్శనసంప్రాప్తే సోమోభుంక్తేథ కన్యకాం
రజోదృష్ట్వాతు గంధర్వః కుచౌ దృష్ట్వాతు పావకః.

రోమదర్శనకాలమందు సోముఁ డనుభవించు ననియు, రజోదర్శన మయినతరువాత గంధర్వుఁ డనుభవించు ననియు, కుచదర్శన మైనతరువాత పావకుఁ డనుభవించు ననియు, స్మృతులు ఘోషించు చున్నవి. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా వివాహమున కర్హురా లయినకన్య రోమములేర్పడి రజస్వలయయి స్తనములు పూర్ణముగా నెదిగిన దయి యుండవలయు నని స్పష్టమగుచున్నది. వివాహమునందు కన్యావరు లకు జరిగెడిసంభాషణమును జూచినను వారిలో నెవ్వరును వయస్సు రానివారుగా కనఁబడరు. వివాహములో మూఁడుదినము లయినతరు వాత నాలవదినము వధువు "అపస్యం త్వా మనసా.........ఇహ ప్రజా మిహారయిం రరాణః ప్రజాయ స్వప్రజయ పుత్రకామ" అను వాక్యమువలన నీ మూఁడుదినములనుండియు మనస్సుచేత నీ సద్వర్తన మును కనిపెట్టినాను కనుక పుత్రకాముఁడ వయిన నీవింక సంతోష పూర్వకముగా నాయందు సంతానము కను మని వరునిగూర్చి చెప్పు చున్నది. ఆపస్తంబ, ఆశ్వలాయన, గోభిలసూత్రములు మూఁడును గూడ నాలవదినమున గర్భాదానమునుగూడ విధించుచున్నవి. శ్లో. "వివాహాదికర్మగణోయ ఉక్తోగర్భాదానం శశ్రుమ యస్య చాంతే" ఇత్యాది వచనములవలన గర్భాదానముతోఁ గాని వివా హము పూర్తికాదు గనుకనే మనవారు పసిబాలికలకు సహితము వేడుకగా నాలఁవనాఁటిరాత్రి గర్భాదానకాండ నేకరువు పెట్టవల సినవారగుచున్నారు. "ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో" అను వివాహమంత్ర

మునుబట్టి విశ్వావసుఁడు వివాహిత యయినయాకన్యను విడిచి కుచములు రానిమఱియొకకన్యయొద్దికి పోవఁ బ్రార్థింపఁబడుచున్నాఁడు. ఈమంత్రములనుబట్టి విచారింపఁగా కన్నులు తెఱవనిపసిపిల్లలకు కూడ వివాహము చేయవచ్చునని జ్ఞానలేశముగలవా రెవ్వరయినను జెప్ప సాహసింపఁగలరా? అంతేకాక స్మృతులన్నియు కన్యయొక్క ప్రాశస్త్యమును జెప్పునెడల "కన్యాచాక్షతయోనిః స్యాత్ కులీనా పితృమాతృతః బ్రాహ్మాదిషు వివాహేషు పరిణీతా యథావిధి" "అస్పృష్టమైథునాం" అని బ్రాహ్మాదివివాహములయందు పురుషసంభోగ మెఱుఁగనిది ప్రశస్తురాలని యుద్ఘోషించు చున్నవి. ఏడెనిమిదిసంవత్సరముల యీడు గల పిల్లలకే వివాహము చేయవలసిన యెడల పురుషసంభోగ మెఱుఁగనిస్త్రీని వివాహమాడ వలెనని యేల చెప్పఁబడును? మఱియు మన్వాదిస్మృతులు "శ్లో. త్రీణివర్షాణ్యుదీక్షేత కుమార్యృతుమతీసతీ। ఊర్ధ్వంతు కాలాదేతస్మాద్విందేత సదృశంపతిం." "త్రీణివర్షాణ్యృతుమతీ కాంక్షేత పితృశాసనం తతః చతుర్థేవర్షేతు విందేత సదృశంపతిం" అని ఋతుమతి యైనకన్నియ మూఁడుసంవత్సరముల వఱకును తండ్రి యనుజ్ఞకొఱకు కనిపెట్టుకొనియుండి నాలవసంవత్సరమున స్వయముగానే వరుని కోరుకొనవచ్చునని కంఠోక్తిగా చెప్పుచున్నవి. మనపెద్దలు బుద్ధిమంతులుగనుక ఋతిమతి యైనంతమాత్రముచేత కన్నియలకు తగినంత ప్రాజ్ఞతరాదని యెఱిఁగి భర్తృవరణమును ప్రత్యేకముగా కన్యకే వదలిపెట్టక యీ మ శ్రేయస్సును గోరుతండ్రియందుఁ గూడ నుంచియున్నారు. అయినను ఋతిమతియైనతరువాత కన్నియకు వివాహము చేయక చిరకాల ము ట్టియుంచినయెడల ఘోరరతియు గర్భధారణాదులును సంభవింపవచ్చునుగనుక "అప్రయచ్ఛన్ సమాప్నోతి

భ్రూణహత్యా మృతావృతా" తండ్రి ఋతుమతియైన కన్యను వివాహము చేయనివక్షమున ప్రతిఋతువునందును భ్రూణహత్య చేసిన దోషమువచ్చునని సాధ్యమయినంత శీఘ్రముగా పెండ్లిచేయుటకు యాజ్ఞవల్క్యాదులు విధు లేర్పఱిచి యున్నారు. 'శ్లో. త్రింశద్వర్షో ద్వహేత్కన్యాం హృద్యాంద్వాదశవార్షికీం త్ర్యష్టవర్షోష్టవర్షాంవా ధర్మేసీదతి సత్వరః' అని మనుస్మృతియం దొక్కచోటమాత్రము ధర్మము చెడునప్పుడు ముప్పదియేండ్లవాఁడు పండ్రెండుసంవత్సరములదానినైనను, ఇరువదినాలుగుసంవత్సరములవాఁ డెనిమిది సంవత్సరములదానినైనను వివాహమాడవచ్చునని బాల్యవివాహమునకు కొంచె మనుజ్ఞ యియ్యఁబడినది. అమనువే "శ్లో. కామమామరణాత్తిష్ఠేద్గృహేకన్యార్తుమత్యపి నచైవైనాంప్రయచ్ఛేత్తు గుణహీనాయకర్హిచిత్." కన్యను మరణపర్యంతము వివాహము చేయకుండనైన నుంచవచ్చునుగాని గుణహీనునికిమాత్ర మెప్పుడును నియ్యకూడదని విధించియున్నాఁడు. "శ్లో. పితా దృష్ట్వానుమంతోపి స్త్రీచిహ్నం యౌవనేస్థితాం కస్మైదేయా మయాకన్యే త్యచింతయదతీవసః మునిఃకౌండిన్యనామాస్తై వివాహేచ్ఛురథాగతః। తస్మైప్రదేయా కన్యేతి సుమంతేనాపి నిశ్చితం." అని సుమంతుఁ డనుబ్రాహ్మణుఁడు తనకొమార్తె స్త్రీచిహ్నములు ధరించియౌవనవతియైయున్నప్పుడామె నెవ్వరికిత్తునా యని యాలోచించుచుండఁగా వివాహార్థియై కౌండిన్యమునిరాఁగా నాతని కియ్య నిశ్చయించినట్టు పురాణములయందుఁ గనఁబడుచున్నది. మనపురాణాదులయందును యౌవనవతులకే బ్రాహ్మణాదివర్ణములలో పెండ్లిజరుగుచు వచ్చినట్టు చెప్పఁబడినదిగాని పసిబాలికలకు జరిగినట్టు చెప్పఁబడియుండలేదు. ఇటీవల పుట్టిన స్మృతులయందలి కొన్ని ప్రక్షిప్తవచనములందు మాత్రము

బాల్యవివాహము లంగీకరింపఁబడినవికాని మంత్రములకును సూత్రకారుల యభిప్రాయములకును విరుద్ధము లగుటచే నవి యంతగా గ్రాహ్యములు కావు. కాఁబట్టి బాల్యవివాహమువలనఁ గలుగుచున్న అనంతము లయినకష్టములను శాస్త్రమును విచారించి "దశవర్షాభవేత్కన్యా" అను పరాశరస్మృతిప్రకారముగా పదిసంవత్సరములకు పూర్వ మయినను కన్నియలకు పెండ్లి చేయకుండునట్లు కట్టుదిట్టము లేర్పఱుతు రని మనలోని తెలిసినవారినికోరుచు నీవిషయము నిప్పటికి ముగించుచున్నాము.

పాటుపడుట. [౧౮౭౮ వ సం॥ అక్టోబరు నెల.]

మన దేశమునందు బహుకారణములచేత పాటుపడుట తగ్గిపోయి నానాటికి సోమరితనము హెచ్చుచున్నది. ఎక్కడఁజూచినను బిచ్చగాండ్రు హెచ్చుపెరిగి దృఢకాయులయి పని చేయఁగలవారును లేనివారునుకూడ పనికిమాలిన యీవృత్తికే లోనయి పిశాచములవలె నెల్లవారిని పీడించుచున్నారు. పూర్వమీవృత్తి యొక్క బ్రాహ్మణులయందే విస్తారముగా కనఁబడుచుండెనుగాని యితరజాతులవారియం దంతగాఁ గానరాకుండెను. ఇప్పుడో యొకరినిజూచి యొక రన్నిజాతులవారును పెక్కువేషములు వేసికొని ముష్టికోఱ కయి దేహములనిండ దుడ్డునామములు ధరించుకొనియు బూడిద పూసికొనియు భక్తుల మని దొంగపాటలు పాడియు కాశికావళ్ళు మోచియు లేని రోగములు నటించియు నీఁగలవలె ప్రతిగృహమును ముసరుచున్నారు. ఈహీనవృత్తివలన భిక్షుకులకు మానవజాతికి సహజము లయిన మానావమానములు చచ్చిపోయినవి; కల్లలును మోసములును

వారికి తెల్ల మయినవి. కదలికలేక నీరు నిలకడగా నున్నచో దుర్గంధ మొత్తి పురుగులు పుట్టునట్లుగానే మనస్సునకు యుక్తమయిన పని లేక నిర్వ్యాపారముగానున్నచో దురాలోచనలును దుర్వికారములును పుట్టును. దురాలోచనలవలన దుష్కార్యములు కలుగు నని వేఱె చెప్పనక్కఱయే లేదు. అందుచేతనే యీబిచ్చగాండ్రలో పలువురు ప్రొద్దుటిపూట భిక్షి ముగిసిన తరువాత జూదము లాడియు తప్ప ద్రాగి తగవు లాడియు దొంగతనములు చేసియు బహువిధదుర్వృత్తుల కాటప ట్టగుచున్నారు. ఈప్రకారముగా బిచ్చమెత్తువృత్తి యందఱిలోను లేకపోయినను రాజులు మొదలుకొని విద్యార్థులవఱకును సమస్తజనులలోను సోమరితన మంతకంతకువిస్తారమగుచున్నట్టు కనఁబడుచున్నది. ఎవ్వరియందున్నను సోమరితన మది చేయవలసిన పని చేయకమానదు. త్రుప్పు వాడుక చేయనితాళము చెవులను తినివేసి దుర్బలము చేసినట్లే పనిపాటలు లేకపోవుటయు మనుష్యుల సారమును పీల్చివేసి వారిని బలహీనులఁగాను అల్పాయుష్కులను గాను జేయుచున్నది. ఈహేతువుచేతనే మనదేశములో జనులు సామాన్యముగా దుర్బలశరీరులయి వార్ధకదశను పొందకయే మృతు లగుచున్నారు. ఈబ్రతికియున్నకాలములోకూడ పనిలేనివారి మనస్సు లనేకములయిన చెడుగులకు నిలయము లగుచున్నవి. రాజులు దుర్భర మయినప్రజాసంరక్షణభారమును క్రిందివారి యనుగ్రహముల కొప్పగించి తాము విటవిటపరిహాసకాదులతో కాలము గడుపుచు భోగపరాయణులయి యంతఃపురములుచేరి స్త్రీలోలు రయి లెక్క కెక్కువగా నుండుభార్యలును వివాహ మాడుచు తృప్తిలేక యెవ్వరివలనను సంతానము గానక వంశములు నిలుచుట కయి యెవ్వరినో పెంపు తెచ్చుకొని రాజ్యము పరులకు కట్టిపెట్టవలసినవా రయి దేహముల

యందు డబ్బెత్తు సత్తువలేక యడుగైదు నడచిన నాయాసపడుచు వయఃకాలములోనే పరలోకగతు లగుచున్నారు. ఇట్లు చెప్పుటచేత రాజులందఱు నిట్టివారే యని మాయభిప్రాయము కాదు. వారిలోను కొందఱు కష్టపడువారుగాను రాజకార్యములను స్వతంత్రముగా నిర్వహించువారుగాను నున్నారుకాని వారిసంఖ్యమాత్రము మిక్కిలి తక్కువగా నున్నది. కొందఱు కావలసినంతధనము గలిగి పనిలేక మహారాజులవలె కూరుచుండి సుఖపడెదమని కోరి సంతోషింతురు గాని, ఎంతధన మున్నను ఎన్నివైభవము లున్నను ఎన్నిభోగము లున్నను, పనిపాటలులేక సోమరులుగానుండువారు లోకములో నిజ మయినసుఖము నెన్నఁడును పొందఁజాలరు. కష్టపడువారే సుఖపడ వలయునని భగవంతుఁడు విధించియున్నాఁడు. కాఁబట్టి విధివిధాన మున కెప్పుడును తిరుగుండదు. పనిలేక సుఖపడుచున్నారని జనులను కొనుట భ్రమ; పనిలేక దుఃఖపడుచున్నారని భావించుట క్రమము. కొంతకాలము కష్టపడి బహుప్రసిద్ధి కెక్కి రాష్ట్రములను సంపదలను పొంది తరువాత భోగములనుమరిగి ప్రమత్తతచేత పాటుపడ నొల్లక బహుదేశములు చెడిపోయినసంగతి చరిత్రములను జదివినచో మనము చూడవచ్చును. నిజమయినగౌరవమును లాభమును సుఖమును లోక ములో ననుభవింపఁ దగినసమస్త సంతోషములును క్రమ మయిన పాటుపడుటవలననే యెల్లవారికిని లభించును. పాటుపడుట తమగౌరవ మునకు తగదని యేదేశములో జనులు భావింతురో యాదేశ మెప్పటి కయినఁ దనయున్నతదశను పోఁగొట్టుకొని చెడిపోవలసినదే.

మనదేశములోని విద్యార్థులలో ముప్పాతిక మూఁడువీసములు తమ కించుకయల్పవిద్య లభించినతోడనే తమతండ్రితాతలవృత్తి నవలంబించుట తమపరువునకు యోగ్యమయినది కాదనియెంచి

శ్యావృత్తికే కాచుకొనియుండి యుందు విఫలమనోరథు లయి యెందువకుం బనికిరాక సోమరు లయి పాడగుచున్నారు. వారిలో ననేకులు తాము ధనముగలవా రయినను కృషివాణిజ్యాది స్వాతంత్ర్యవృత్తుల పొంతఁ బోనొల్లక హేయ మయిన సేవకవృత్తి కాశపడి మానావమానములు గణింపక గబ్బిలములవలె కార్యస్థానముల నంటిపట్టుకొనియుండి యచ్చటి యుద్యోగస్థుల నాశ్రయించి యెం దేనో పని యగునేమో యను నాశయే యాధారముగా సంవత్సరములకొలఁది జీతబత్తెములు లేక వెట్టిపని చేయుచు వారు పెట్టెడు చీవాట్లు కొల్లను తల నొప్పగించి వారియిండ్లచుట్టును తిరుగుచుందురు! ఆహా! చదువుకొన్నవారి కిది యెంత యవమానకరము. తాము వృత్తులయందు ప్రవేశించి వృత్తులకు గౌరవము తెచ్చి తామును గౌరవలాభమును పొంది కష్టపడుట గౌరవలోపమని తలంచు పామరుల దుర్భ్రమను తొలఁగించి దేశమునకు క్షేమము చేయుట దాస్యమునకు కుదురయిన సేవకవృత్తికంటె నెన్నిరెట్లు గౌరవావహ మయినదని?

మనుష్యుఁడు న్యాయమార్గమున కష్టపడినపక్షమున తగిన ఫలము కలుగక పడినపాటెప్పుడును వ్యర్థముగా పోదు. సత్కార్యమునందు పడ్డపాటెప్పుడయినను లోకములో తప్పిదారి తత్కాలఫలము నొందకపోయినను మనస్సునకు విచారము కలుగక చేసిన కృషి మంచిదనియైనను సంతోషము కలుగును. ఏపనిగాని పూనితుదముట్ట కష్టపడక నడుమ విడిచిపెట్టినచో కృషి సఫలము కాదు. అట్టి విఫలము లైన ప్రయత్నములను జూచి ఫలము దైవాయత్తము కాని కష్టపడిన కార్యము లేదని భావించుట యనాలోచితాభిప్రాయము. ఏపనికిని పూనిక యావశ్యకము. మన హిందువులయందా పూనిక యంతగా కనఁబడదు. ఉత్సాహము కలిగినప్పుడు మహో

ప్రయత్నము చేసి పని కారంభించి తరువాత నిన్న మొన్న యుత్సా
హము నేడు లేక క్రమక్రమముగా నుపేక్ష వహింతురు. అందు
చేతనే మనవారు పూనిన కార్యము లనేకములు నెఱవేఱవు. కాబట్టి
మనవా రీలోపమును నివారించుకొన ప్రయత్నించి మొదటి ప్రయ
త్నము విఫలమయినను విఘ్నములు వచ్చినను పూనినపని మంచి
దయినచో విడిచిపెట్టక మరల ప్రయత్నించి పాటుపడుచుండ
వలెను. అట్లుచేయుటయే విజయమునకు నిజమయిన మార్గము.

అతిబాల్య వివాహము. [౧౮౮౪ వ సం॥ నవంబరు నెల]

బొంబయినగరమునందు బెహరాంజీ మలబారి యనునతఁ డతి
బాల్యవివాహములను గుఱించియు నిర్బంధవైధవ్యమును గుఱించియు
నీవఱకు చిన్నగ్రంథములను వ్రాసి వానిని పలువురకు పంపుటయు
వార్తాపత్రికా విలేఖకులును తదితరులును వానిమీఁద తమకు తోఁచిన
యభిప్రాయముల నిచ్చుటయు వృత్తాంతపత్రికలం జదువువారి కందఱి
కిని తెలిసియుండును. ఆయభిప్రాయములు చేరినమీఁదట మరల నతఁ
డావిషయముల మీఁద మరల కొంతవ్రాసి ప్రకటించియున్నాఁడు.
వానిలో నతిబాల్య వివాహములను గూర్చినది మాత్ర మీసారి
కొంచెము వ్రాయుచున్నాము. ఆ యభిప్రాయము లిచ్చినవా
రనేకులు బహువిషయములయందు గ్రంథకర్తతో నేకీభవించి
యున్నారు. అతిబాల్యవివాహములవలన నిర్బంధవైధవ్య మధిక మగు
చున్న దనుట నిర్వివాదాంశము. అతిబాల్యవివాహము మత
ముతో సంబంధించి యుండ లేదనికూడ నెల్లవారు నొప్పుకొని
యున్నారు. శ్రుత్యాద్యుత్తమమతగ్రంథములు యుక్తవయస్సు రాక

మును పే బాలికలకు వివాహము చేయవలయునని నిర్బంధింపకపోవుటయే కాక యుక్తవయస్సు వచ్చినతరువాతనే వివాహము కావలెనని విధించుచున్నవి. మనస్మృతులనుబట్టి ప్రతిపురుషుఁడు పెండ్లికి ముందు దీర్ఘకాలబ్రహ్మచర్యము చేయవలసియే యుండును గనుక, ఇరువదిసంవత్సరములకు ముందు పెండ్లి చేసికొనేకూడదు. అటువంటి వానికి భార్య కాఁదగినకన్య పండ్రెండేండ్లకంటె నధికవయస్సు గలదిగా నుండవలెనని స్వభావముచేతనే యుండవలెనని దెలియును. శాస్త్రములీప్రకారముగా నున్నను కొన్నిజాతులలో బాల్యవివాహములు సర్వసాధారణము లయి నూటకొలఁదిమంది పసిబాలికలకే వివాహములు చేయఁబడుచున్నవి. విద్యావివేకవంతులు సాధారణముగా నీదురాచారమును గర్హించుచున్నను, అధికారుల సాహాయ్యము లేకపోవుటచేత వారేమియు చేయుటకు శక్తులు కాకపోవుచున్నారు. హిందూదేశములో మితిమీఱిన వర్ణభేదములవలనను, ఆచారవ్యవహారవ్యత్యాసములవలనను, వేరు నాటుకొని దృఢపడి యున్న యీదురాచారవిషవృక్షమును పెకలించుటకుఁగాని దాని దుష్ఫలములను తప్పించుకొనుటకుఁగాని దేశాభిమానము గలవారెంత పాటుపడినను సమర్థులు కాకయున్నారు. అహమదాబాదునందు కొంతకాలముక్రిందట కొందఱు చేరి తమబిడ్డలకు కొంతవయస్సు వచ్చువఱకును వివాహము చేయకూడదని కట్టేర్పఱచుకొని సమాజము నొకదానిని స్థాపించినను సమయము వచ్చినప్పుడు కులమువారి యొత్తుడులకు నిలువలేక తామే తమయేర్పాటులను మీఱవలసినవారయినారు. అందుచేత కొంతవఱకైనను ప్రభుత్వమువారు విద్యావివేకవంతుల కారంభదశలో తోడుపడవలయును. ప్రజలను దురాచారములనుండి తొలఁగించి సౌఖ్యమియ్యవలసినభారము దొరతనమువారి మీఁదకూడ నుండును

గనుక వారంతమాత్రము తోడుపడుట యనుచితము కానేరదు. అతిబాల్యవివాహములవలన పలువిధములయిన చెఱుపు లున్నవి. అవి దంపతుల యసౌఖ్యమునకును, స్త్రీలవిషయములో బాల్యవైధవ్యములకును దుఃఖములకును కారణ మగును; జనుల బీదతనమునకును హేతుభూతము లగును. కాఁబట్టి ప్రజాసంరక్షకులయిన ప్రభుత్వమువారీవిషయమున జోక్యము కలుగఁ జేసికొనుటకు బద్ధులయి యున్నారని నేను భావించెదను.

మొట్ట మొదట నీదురాచారమును నిరుత్సాహపఱుచుటకును దీనిని మీఱి సాహసించినవారిని ప్రోత్సాహపఱుచుటకును రెండు విధము లయినసాధనముల నాలోచింపవలెను. మొదటివిషయములో తగినంతకాల మవధి యేర్పఱిచి తరువాత వివాహితులు సర్వకళాశాలాప్రవేశపరీక్షకు రాకూడదని నియమము చేయవలెను. శాస్త్రపాఠశాలలో చదువుకొను పెండ్లి యయినవిద్యార్థులకు బహుమానములను విద్యార్థివేతనముల నిచ్చుట మానివేయవలెను; వివిధ రాజ్యాంగశాఖల యధికారులు తక్కినవిషయములయందు సమానశక్తి గలవారయిన పక్షమున వివాహములుకానివారు దొరకినప్పుడు వివాహములయినవారి కుద్యోగము లియ్యకుండవలెను. ఇది మతవిషయమున సంబంధము కలుగఁ జేసికొనుట యని యెంతమాత్రమును తలఁప వలసిన పనిలేదు. బాలికల మేలుచూచుట తల్లిదండ్రుల కెంత ధర్మమో దొరతనమువారికి నంతె ధర్మము. ఇటువంటి విషయములనేకములలో నిదివఱకు దొరతనమువారు ప్రవేశించి ప్రజాసంరక్షణమునకయి పనిచేసి యున్నారు. జనులయిష్టమునకు విరుద్ధముగా టీకాలు వేయించుకొనుట నిర్బంధమని విధించి వేయించుకోని వారికి శిక్షల నేర్పఱిచి యున్నారు; జనుల మతాచారములకు విరోధముగా చంపఁ

బడినట్టు సందేహింపఁ బడని వారిశవముల నింగ్లీషు వైద్యుఁడు కోయునట్లేర్పఱించి యున్నారు ; మతము పేరుచెప్పి చేసెడు సహగమనము, నరబలులు, శిశుహత్యలు సిద్ధులు మొదలయిన వానిని మాన్పించి యున్నారు. ఈవిధముగా నింక ననేక విషయములయందు మతమునకు విరోధముగా ప్రజలక్షేమము నిమిత్తము దొరతనము వారు పనిచేసినప్పు డీవిషయములో నేల పనిచేయరాదు? ఈదురాచారము దీర్ఘరోగమువలె పట్టుకొని సర్వత్రవ్యాపించి మితిమీరిన నష్టము నాపాదించుచు నొక్కరు మానుప శక్యము కానిదిగా నున్నది గనుక దొరతనమువారు తమతోడ్పాటును చూపి యీ యరిష్టమును మాన్పుదు రని కోరుచున్నాను.

సంఘదురాచారనివారణమునకు స్త్రీవిద్యయావశ్యకము.

[౧౮౮౯ వ సం॥ మార్చినెల.]

••••○◯○••••

అమృతసారునం దొక స్త్రీపునర్వివాహము కొన్నివారముల క్రిందట జరిగినదని వెనుకటి పత్రిక యందు వ్రాసియున్నాము. అక్కడనే మఱి రెండు స్త్రీపునర్వివాహములు జరుగుటకు సిద్ధముగా నున్నవని యొక వార్తాపత్రికవలనఁ దెలియ వచ్చుచున్నది. ఉత్తర హిందూస్థానమున ఝూంగమండలమునందు నాలుగు స్త్రీ పునర్వివాహము లీనడుమను జరగినట్టు ఆర్య సామాజికుఁ డొకఁ డొక వృత్తాంతపత్రికకు వ్రాసియున్నాఁడు. బొంబాయిలో క్రిందటినెలలో జరిగిన విధవావివాహమునుగూర్చి యీ పత్రికలోనే మఱియొక చోటఁ బ్రకటింపఁబడియున్నది. బళ్ళారిలో జరిగిన రెండువివాహములనుగుఱించి వెనుకటి వివేకవర్ధని చదివినవారి కందఱికిని తెలిసి

యుండును. ఆదంపతులు చెన్నపురికి వచ్చినతరువాత హైకోర్టులో వకీలుగానున్న పసుమళిఅయ్యగారు వారిని భోజనమునకు పిలిచి తమ మిత్రులయిన పదిమంది బ్రాహ్మణులతోఁ గలిసి విందు చేసిరట! ఇప్పుడు దేశముయొక్క స్థితి యింతవఱకు వచ్చినను, మన స్త్రీల యొక్క మూర్ఖత్వముచేత మనదేశమునం దభివృద్ధి శీఘ్రముగా కలుగకున్నది. ఈహేతువుచేతనే మొన్న చెన్నపురిలో పునర్వివాహిత భర్తలతో కలిసి భోజనము చేసినపురుషులలో కొందఱకికూడ భార్యలవలని బాధ కలిగియున్నట్టును, వారాబాధను గణింపక యింత వఱకు ధైర్యము గలవారయి యున్నట్టును మా కొకమిత్రులు వ్రాయుచున్నారు; బయటిబాధ యెంతయినను సహింపఁ గలిగి యుందురుగాని సదా యింట నుండుబాధను సహించుట కెంతటిధైర్య శాలులకు సాధారణముగా సాధ్యము కాదు. స్త్రీల మేలుకొఱకే పనిచేయుచున్న యిటువంటివిషయములో కూడ స్త్రీలే ప్రతిబంధకారి ణులుగా నున్నారని విచారింపఁగా, ఈయనర్థమున కంతకును వారి మూర్ఖత్వముతప్ప మఱియొక కారణము నూహించుటకు మేము శక్తు లము కాకున్నాము. మూర్ఖత్వ మెక్కడ నధికముగ నుండునో యక్కడ నెల్లను స్వప్రయోజనపరత్వము సహిత మధికముగానే యుండును. ఆస్వప్రయోజనపరత్వముచేత తోడివారు దుస్సహదుఃఖ ముల ననుభవించుచున్నను జాలిలేక వారికష్టములను వారింపవలె నని లేశ మయినను ప్రయత్నింపక మనస్త్రీలు హృదయము రాయి చేసికొని యుందురు. వారెంతసేపు విచారించినను తమకు నగలు కావలె ననియు ధనము కావలె ననియు వస్తువాహనములు కావలె ననియు తలపోయుటతప్ప లోకోపకారచింత వారిహృదయములయం దెప్పుడో కాని ప్రవేశింపదు. మానుషస్వభావమునకు విరోధమయిన

యీ స్వార్థపరత్వమును వారి మనసులనుండి పాఱఁదోలుటకును, వారికి పరోపకారశీలత కలిగి వారు విద్యాధికు లయినఉత్తమ పురుషులతో సత్కార్యాచరణమునం దేకీభవించి వారికి తోడుపడఁ జాలరు. స్వప్రయోజనపరత్వమును తొలఁగించుటకును యుక్తాయుక్తవివేకము కలిగించుటకును మనము ముఖ్యముగా సాధ్యమయినంత విద్యాబలమును మనస్త్రీలకు కలుగఁజేయవలెను. కాఁబట్టి లోకక్షేమము నిమిత్తమయి పాటుపడెడు మనవారు తాము చేసెడి పనితోడిపాటుగా మనస్త్రీలకు విద్య వృద్ధిచేయుటకూడ పరమార్థముగా భావించుకొని యావిషయమయి సహితము తగినంతకృషి చేయుచుండవలెను. అట్లుచేయకపోయినయెడల మన మేవిషయమునందును స్థిరమయిన మార్పును చేయ శక్తులముకాము. అందుచేతనే మనవా రనేకులు బయట నున్నంతసేపును విద్యాలయమందు భోజునివంటివారును, పాండిత్యమునందు శేషాహివాల్మీకులవంటివారును, భాషించుటయందు బృహస్పతివంటివారును, అయినను, ఇల్లు చేరినతరువాత తమయభిప్రాయములను నెల్లడిగా చెప్పుటకును తాము మంచి దని భావించిన ప్రకారముగా తమ యాడువారిని నడిపించుటకును, కట్టకడపట వారియెదుట నోరెత్తుటకును సమర్థులుగాక యింట తమకార్యములయందన్నిటిలోను తామును స్త్రీలవలె మూర్ఖు లయి మూర్ఖరీతినే ప్రవర్తింపవలసినవా రయి బుద్ధిమంతులకు పరిహాసపాత్రు లగుచున్నారు. విద్యాధికుఁ డయినభర్తకును విద్యావిహీనురా లయినభార్యకును తుచ్ఛము లయిన యింద్రియసుఖవిషయములయందు తప్ప మహత్తరములయిన నీతిసౌశీల్యాదులయం దెంతమాత్రమును వకీభావ ముండదు. అందుచేత నెక్కఁడనో యసామాన్యధైర్యసంపద గలమహాపురుషులు కొందఱు తప్ప సామాన్యముగా నెల్లవారును ఇంట పోరు

లేకుండ బ్రతుకుట కయి భార్యలతో సమానముగా తాము మూర్ఖ వేషమును ధరించి తమమహాగుణముల నన్నిటిని మఱచిపోయి, కొంతకాలమాప్రకారముగా కృత్రిమనాటకము నభినయించుచు కట్ట కడపట తాము నిజముగానే చిరకాలాభ్యాసముచేత మూర్ఖాచార ములే సదాచారము లని నమ్మునంతటి బుద్ధిమంతు లగుదురు. అట్లు కాకపోయినను పశ్చిమఖండవిద్యాప్రవీణు లయినపురుషు లొక వేళ యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకును తమకొమార్తెలకుఁగాని కొమాళ్ళకుఁ గానివివాహముచేయ కుండవలెనని నిశ్చయించి యాయభిప్రాయమును చెప్పినచో చదువులేనిభార్యలు వకవకనవ్వి యాపిచ్చియభిప్రాయమును విడువనియెడల తాము నూతిలోనో గోతిలోనో పడెద మని బెదరింప గానే జడిసి భర్తలామూర్ఖురాండ్రయాజ్ఞలో మెలగవలసినవా రయి నను అగుదురు. కాఁబట్టి యిట్టి వైపరీత్యములు మానుట కయి స్త్రీల నవశ్యముగా విద్యావతులనుగాఁ జేయవలెను.

ఇంగ్లీషుప్రభుత్వమువలని లాభములు. [౧౮౭౬ సం॥ మార్చి ౨౬]

.....o.....

ఇంగ్లీషువారు హిందూదేశమును జయించుటకు పూర్వము మహమ్మదీయుల దుష్టపరిపాలనముచేత దేశముయొక్క స్థితి మిక్కిలి చెడియుండినది. అక్బరుమొదలైనవారి కొందఱి పరిపాలనములో తప్ప సామాన్యముగా నిరంకుశప్రభువుల దౌర్జన్యమునకు దేశము చిరకాలము లోఁబడియుండుటచేత పాడిపంటలకు లోపము గలిగి తఱుచుగా క్షామములు వచ్చుచు తిన్నగా ధనప్రాణములకు సంరక్ష ణము లేకపోవుటయేకాక, చిరకాలదాస్యమునకును స్వేచ్ఛావిహారుల నిరంకుశాధికారమునకును లోఁబడి యుండుటవలన జనులును మొత్తము

మీఁద పురుషులకు సహజధర్మము లయిన ధైర్యసాహసాదులను సత్య
బుజువర్తనములను పోఁగొట్టుకొని పిఱికితనమును మోసమును సత్యా
నాదరమును గలవా రయినారు. ఈభరతఖండ మిటువంటి దుస్థితి
యం దుండఁగా భాగ్యవశముచేత న్యాయపక్షావలంబకులును ప్రజా
క్షేమాచరణపరాయణులు నయిన యింగ్లీషువారు మనకు ప్రభువులు
కా తటస్థించినది. అప్పటినుండియు మనదేశమునకు మిగుల మంచి
దినములు రా నారంభించినవి. మునుపటివలె బందిపోటు దొంగతన
ములును దారిదోపిడులును వినఁబడవు; సామాన్యముగా వీధిలో
పాఱవేసుకొన్న వస్తువైనను భద్రముగా నుండును. పూర్వమువలె
భూములనేకము లెక్కడచూచినను బీడుపడి యుండక సాగుబడి యగు
చున్నవి. నదులలోనినీరు వ్యర్థముగా సముద్రగామి గాకుండ సేతు
వులు కట్టి కాలువలు త్రవ్వి నీరు దేశమునం దంతటను ప్రవహింప
జేయుటవలన పల్లభూములుసహితము పంటభూములయి దేశము సుభిక్ష
మగుటయే కాక పడవలమీఁద ప్రయాణముచేయు నదుపాయమును
ప్రతిగ్రామమునకును త్రాగుటకు మంచినీరును గలిగినవి. ఈ హేతువు
చేత పూర్వమువలె ద్వాదశ వర్ష క్షామములులేక ప్రజానాశనము
విస్తారముగా కలుగకున్నది. ఒకవేళ నప్పు డప్పుడు కొంచెము కాట
కములు సంభవించుచున్నను, పండిన దేశములనుండి ధాన్యాదులను
శీఘ్రముగా తీసికొని వచ్చి ప్రజలను కాపాడుటకు తగినమార్గము
లన్నియు నేర్పఱుపఁబడినవి. పూర్వము గొప్పపట్టణముల కయినను
మంచిమార్గములు లేవు. అందుచేతనే కాశికి పోయినవాఁడును కాటికి
పోయినవాఁడును సమానుఁడని మనలోనొకలోకోక్తి వెలసియున్నది.
ఇప్పుడు కొన్ని దినములలోనే మనదేశములోని ప్రతిపట్టణమునకును
రాకపోకలు చేయు మంచిదారు లేర్పడియుండుటవలన నొక్క కాశీ

పురమునకుమాత్రమే కాక దానికి మిక్కిలి దూరముగా నుండు పట్టణ ములకుసహితము సులభముగా సురక్షితముగను యాత్ర చేసి రా వచ్చును. ఈబోటలుమాత్రమే కాక, అయోమార్గములును ధూమ శకటములునుకూడ వేయఁబడి యుండుటచేత ననేకపట్టణములకు వాయువేగముగా పోవ వీలుకలిగి దూరదేశములు సమీపగ్రామ ములవలె నయి యెంతదూరదేశమున పండిన పదార్థములును ఎల్లవారి కిని లభించుచున్నవి. ఈవిధముగా వాణిజ్యము వృద్ధిపొందుటకు ధూమశకటాదులు మాత్రమే కాక, సముద్రములమీఁద ధూమనౌకలు కూడ వేయఁబడి యుండుటచేత జంగమపురములవలె నవి బయలు దేఱి ద్వీపాంతరములను నదులలోని లంకలవలెఁ జేసి వివిధఖండముల విచిత్రవస్తువుల నెల్లను లభింపఁ జేయుటయే కాక భిన్నదేశముల వారితోడి సంబంధముచేత నాగరికతను వృద్ధి చేయుచున్నవి. పూర్వ కాలమునం దొకయూరివారి క్షేమవార్త వేఱొకయూరివారికి తెలి యుటయే కష్టసాధ్యముగా నుండెను. ఈకాలమునందో దూరపట్టణ ములలోని బంధుమిత్రాదుల సుఖవార్తను మాత్రమే కాక ఖండాంతర ములయందలి విశేషవార్తలనుగూడ నత్యల్పధనవ్యయముతోడ తెలిసి కొనుటకు నిరుపేదలకు సహితము సులభసాధ్య మగుచున్నది. ఇట్టి వార్తలను తెలిసికొనుటకు జాబులమూలముననే కాక బహుయోజన ములదూరమున పుట్టిన విశేషములను సహిత మొక్కనిమిషములో తెలిసికొనుటకు మనోవేగమును పరిహసించెడు తంత్రీమార్గములు వేయఁబడియున్నవి. ఇవిగాక న్యాయపరిపాలనమునిమిత్తమయి నిర్ణ యింపఁబడిన కట్టుదిట్టములును మిక్కిలి యుక్తముగా నున్నవి. రక్షకభటనిర్ణయమును, న్యాయసభాస్థాపనము మొదలయినవానివలన సాధారణముగా నిరుపేదకు సహిత మిప్పుడు న్యాయము దొరక

వచ్చును. బీదలనిమిత్తమై ధర్మవైద్యశాలలు ప్రతిముఖ్యపట్టణము నందును నెలకొల్పఁబడి యున్నవి. ఇటువంటి దేశక్షేమకరము లయిన సాధనములు మితిమీఱి చేయఁబడుటయే కాక, జనుల జ్ఞానాభివృద్ధికిని నీతివృద్ధికిని కూడ తగినంత శ్రద్ధ వహింపఁబడుచున్నది. ఎక్కడఁజూచి నను పాఠశాలలు స్థాపింపఁబడి సర్వజనులలోను విద్యాభివృద్ధి చేయఁ బడుచున్నది. వీనియన్నిటికంటెను ముఖ్యమయినది దొరతనమువారు మనకు కావలసినంత స్వేచ్ఛను గలుగఁజేసి యున్నారు. అప రాధము చేయకపోయినపక్షమున ఎల్లవారును మహారాజులవలె నుండి స్వతంత్రముగా సమస్తసుఖములు ననుభవింపవచ్చును. పూర్వము వలె కొన్ని జాతులవారు పల్లకుల నెక్కకూడదనియు, గోడలకు వెల్ల వేసికొనకూడదనియు, చదువుకొనగూడదనియు, నిర్బంధము లేవియు లేవు. ఇటువంటి సత్పరిపాలనము మఱియేప్రభుత్వమునందును లభింపదు. మనుష్యులకు భ్రమప్రమాదాదులు సహజము లగుటచేత వీరి దొరతనమునందును కొన్నిలోపము లున్నవికాని యవి యంతగా పాటింపవలసినవి కావు. కాఁబట్టి మనదేశముయొక్క పురోవృద్ధి కయి యీప్రభుత్వమే చిరకాల ముండవలయునని జగదీశ్వరుని ప్రార్థించుచు జనులు కృతజ్ఞులయి ప్రభుభక్తి గలవారయి యుండ వలెను.

మనబాలురనీతిప్రవర్తనము. [౧౮౮౭ వ సం॥ ఆగస్టు నెల ౨౩౦]

ooooOoooo

మనదేశములో నంతకంతకు విద్యాభివృద్ధి కావలసినంత యగుచున్నను విద్యార్థులనీతిప్రవర్తనమువిషయ మయి లేశ మయి నను శ్రద్ధవహించి వారిని సన్మార్గమున నడిపించుటకు తగినసాధన

ముల నేమియు నాలోచించు చుండ లేదు. అందుచేత మనవిద్యార్థులు కొంతవయస్సు రాఁగానే పాపకార్యములలో నెల్లను పరమహేయ మయినవ్యభిచారమునందు ప్రవేశించి తమ దేహములను చెడఁ గొట్టుకొని యనేకము లయినయితరాపత్తులనుకూడఁ దెచ్చి పెట్టు కొనుచున్నారు. దీనికి నిదర్శనముగా మొన్న నీనడుమను కల కత్తానగరమునందు జరిగినయొకవ్యసనకర మయినకథను కొంత వివరించుచున్నాము. కలత్తాలో ప్రసిద్ధుఁ డయినయొకవైద్యునకు పందొమ్మిది సంవత్సరముల ప్రాయము గలయొకకుమారుఁడు గలఁడు. అతనిపేరు టింకారీపాలుఁడు. అతఁడు కడచిన మూఁడుసంవత్సరముల నుండియు కుశామ యనువేశ్యకాంతతో సంబంధము కలిగియుండెను. ఈసంబంధ మారంభమయినప్పుడు టింకారీపాలునకు పదునాఱు సంవత్సరములును, ఆవేశ్యకు పదునాలుగుసంవత్సరములును వయస్సయి యుండెను. ఇంతచిన్నవయస్సులో నింతటి దుర్మార్గమునందు ప్రవే శించుటయెంతసంతాపకరముగానున్నది. కాలముకడచినకొలఁదిని వాని కావేశ్యమీఁద ననురాగము హెచ్చుచువచ్చెను గాని యాభోగము పడుచుమాత్రము తనజాతికి సామాన్యమయిన యాచారమునుబట్టి యన్యపురుషులకుగూడ ధనమునకయి తనదేహము నర్పించుచుండెను. ఈసంగతి తెలిసి టింకారీపాలుఁ డనుమానపడుచు వచ్చెను. అంతేకాక కొన్నిసమయములయందు పల్లవుఁడొకఁడు లోపలనున్నందున, అతనిని రానియ్యక కొన్నిమిషలమీఁద సాగనంపుచు వచ్చుటచేత మఱింత కోపమువచ్చి యీచిన్నఁవాఁడొకనాఁడు పట్టపగలుత్రాగి, అపాయకర మయినయాయుధ మొకటిబట్టలలో దాచుకొని తిన్నఁగా దానియింటికి పోయెను. అప్పుడావేశ్యతల్లికూడ దాపున నుండగా దానికేదో పని చెప్పి యావలకు పంపివేసి, ఆచిన్నదానిని కత్తితోపొడిచి గడియలోప

లనే చంపివేసెను. ఈహత్య జరిగిన పావుగంటలోనే యతఁడు పట్టుకొనఁబడెను. తరువాత విమర్శమీఁద నేరము ఋజువు పడినందున, కలకత్తాయున్నతన్యాయసభవా రాతని నురితీయుటకు తీర్పు చెప్పిరి. అతఁడు పందొమ్మిదిసంవత్సరముల ప్రాయము గల బాలుఁ డగుటచేతను, తల్లిదండ్రులు మిక్కిలి వృద్ధు లగుటచేతను, భార్య పదియేనుసంవత్సరముల ప్రాయము గల దగుటచేతను అతనికి విధించిన శిక్షను యావజ్జీవద్వీపాంతరవాస శిక్షగా మార్పవలసిన దని ముప్పదియైదు వేల జనులు లెఫ్టినెంటు గవర్నరుగారికి సంఘవిజ్ఞాపనములను బంపికొనిరిగాని వారిప్రార్థనవలన కార్యము లేకపోయెను. ఆతనిభార్య మన రాజప్రతినిధిగారికి కూడ శిక్షను మార్పవలయునని తంత్రీవార్తను బంపుకొనెను గాని యందువలనను ప్రయోజనము లేకపోయెను. అందుచేత నాబాలుఁ డీనెల ౧౩ వ తేదిని ఉరి తీయఁబడెను. ఉరితీయుటకు ముందుగా నతఁడు చూడవచ్చినవారి కందఱికిని తన చెడునడతవలని దుష్ఫలమును చెప్పి, తనవలె చిన్నతనముననే దుర్మార్గమునందు ప్రవేశించి దుర్గతి తెచ్చుకొనవలదని వారికి హితోపదేశముచేసి, తరువాత మరణదండనమును పొందెను. ఉరితీయఁబడిన తరువాత శవము నచ్చటియధికారులు దహనసంస్కారమునిమిత్తమయి యాతనితండ్రియధీనము చేసిరి. అతనితండ్రి వైద్యమునందు మిక్కిలి ప్రసిద్ధుఁ డయి జనులచే మిక్కిలి గౌరవింపఁబడుచుండుటచేత వార్ధకదశలో నేకపుత్రవిషయమున సంభవించినవిపత్తును తలఁచి జాలిపుట్టి జనులు పంపుకొన్న సంఘవిజ్ఞాపనమును దొరతనమువా రంగీకరింపనందుకు దొరతనమువారి నేమియు మేము నిందింపఁ జాలము. బాలుఁడు చెడుమార్గములఁ బడకుండఁ జేయుటకయి తగినయేర్పాటులను జేయనందునకును, తప్పుత్రోవను బట్టినవారిని యుక్తకాలములో

శిక్షింపనందునకును మేము కులమువారిని నిందింపవలసియున్నది. ఇప్పుడు కుల మనునది కర్మలని పేరుపెట్టి శుభాశుభకార్యముల యందు ధనాకర్షణము చేయుటకుతప్ప మఱియెందునకును వినియోగ పడకున్నది. కట్టుకొన్న భార్యను వదలిపెట్టి బహిరంగముగా వ్యభిచ రించుచున్నను, న్యాయసభలలో తప్పుప్రమాణములు చేసి పరుల కొంపలు కూల్చుచున్నను, తుదకు శిక్షను తప్పించుకొన్న యెడల హత్యలు చేయుచున్నను, అట్టిపాపికి కులములో నగౌరవము లేదు. బీదవాఁడగుటచేత జగద్గురువుల మనుకొనుచు గజాశ్వాందోళనాదు లతో తిరుగుచు శిష్యవిత్తాపహరణము చేయు మతాచార్యులకు పాద పూజ సమర్పించుకోలేక పోయినంతమాత్రముచేత కులమునుండి బహిష్కారము సంభవించును. కుల మిట్టిహీనదశకు వచ్చినతరువాత కులాచారధర్మములలో పూర్ణమయిన మార్పు కలిగినం దప్ప లేని యెడల నీకులమును లేకుండఁ జేయుటయో ప్రజలక్షేమాభివృద్ధి కనుకూలముగా నుండును. బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణము చేయనందునకును, ధనదానము చేయనందునకును, అనావశ్యకము లయిన కులాచారకర్మలను జరపనందునకును వేసెడి బహిష్కారములు పేరు లేకుండఁజేసి, జారత్వ చోరత్వాదు లయిన నీతిమాలిన పనులను జేయు వారిని కులమువారు శిక్షించి లాఘవపఱుచు నూతనసదాచారమును నెలకొల్పుటకయి విద్యాధికు లయినవారు ప్రయత్నము చేయవలయును. అట్లు చేయనిపక్షమున మనకుల మంతకంతకు దుర్దశను పొంది నీతిమాలిన దయి యోగ్యుల దూషణమునకును పరిహాసమునకును పాత్ర మగును.

అదిగాక పాఠశాలలం జదువుకొను బాలుర నీతివర్తనమును కాపాడుటకయి యుపాధ్యాయులును, తల్లిదండ్రులును, మహాజనులును

కూడ ప్రయత్నము చేయవలయును. పదియాఱు సంవత్సరముల బాలుఁడు వేశ్య నుంచుకొన్నాఁడన్నమాట వినుటకే చెవులకు సహ్యముగా నుండును. ఈవ్యభిచార మొక్కయుత్తరహిందూస్థానమునందు మాత్రమే కాక యీదేశమునందును విద్యార్థులలో వ్యాపించి యున్నది. దీని నివారించుటకయి యుపాధ్యాయులు విద్యార్థులకు పాఠములు చెప్పుటతోడిపాటుగా నీతి నుపదేశించుటయు నొకపనిగా పెట్టుకొని, నీతిని వృద్ధిచేయుటకయి విద్యార్థులలోనే సమాజము లేర్పడునట్లు చేసి ప్రోత్సాహపఱుపవలయును. తల్లిదండ్రులును తమ బిడ్డలవిద్యనుమాత్రమే ముఖ్యముగా చూడక చిన్నప్పటినుండియు వారిప్రవర్తనముకూడ మంచిదిగా నుండునట్లు చేయుటకయి పాటుపడవలెను. మహాజనులు విద్యార్థులలో మాత్రమేకాక పెద్దవారిలో సహితము వ్యభిచారము మొదలయిన దుర్నీతి కనఁబడినపక్షమున తగిన ప్రాయశ్చిత్తములను విధించి శిక్షించుచు, అట్టివారిని కులములో తక్కువగా చూచుచు రావలెను.

కులీనబ్రాహ్మణవివాహములు. [౧౮౮౫ వ సం॥ సెప్టెంబరు ౨]

—o—

బంగాళమునందలి కులీనబ్రాహ్మణ వివాహములు హిందూదేశమునందలి బ్రాహ్మణజాతి కంతకును అవమానకరముగా నున్నవి. ఈకులీన బ్రాహ్మణులు వంగ దేశములో బ్రాహ్మణుల జాతిలో నెల్లను మహోత్కృష్టులనియు వారికి కన్యాదానము చేసిన యెడల కన్యా ప్రదాత యొక్క పెక్కుతరములవారు తరింతు రనియు, తమకు పుణ్యమువచ్చుననియు జనులు భావింతురు. ఈదేశమునందు కొన్ని తెగల బ్రాహ్మణులు తమ కూఁతులను విక్రయించి వరుల

యొద్ద వేలకొలఁది రూప్యములను స్వీకరించుట యాచారముగా నున్నది. ఈ కులీనులలో తమకు పిల్లల నిచ్చెడి వారికడ నెల్లను ధనమును స్వీకరించుచుందురు. ఎక్కడనో తను కూఁతులనిచ్చి యెదుటివారి కూఁతులను తాము చేసికొనెడి కొన్ని విషయములలో తప్ప సాధారణముగా మామగారి యొద్ద సాధ్యమయినంత ధనమును లాగక కులీనబ్రాహ్మణుఁడు కన్యను వివాహము చేసి కొనఁడు. ఇదిగాక యీతఁడు మామగారియింటికి పోయినప్పుడెల్లను ప్రత్యేకముగా నితనికి ధనమిచ్చు చుండవలయును. రెండు తెగలుగా నున్న యీకులీనబ్రాహ్మణులలో కన్యలకు కులీనుఁడు దొరకనియెడల కన్య యావజ్జీవమును వివాహము లేకయే యుండవలెను. ఈమధ్యను దొరతనమువారి యుత్తరువుమీఁద కులీనవివాహములనుగూర్చి కొంత విమర్శ జరిగి యాసభికులు తమవిచారణముయొక్క పర్యవసానమును దొరతనమువారికి తెలిపి యున్నారు. ఈబ్రాహ్మణులకు తఱుచుగా పదునేనుగురు, ఇరువండ్రు, ముప్పండ్రు, నలువండ్రు, ఏఁబండ్రు, ఎనుబండ్రుకూడ భార్య లుండుచు వచ్చుచున్నారఁట! వీరిలో ననేకులు మామ లిచ్చుధనమువలననే జీవనము చేయుచు, ముఖ్యముగా జ్యేష్ఠమాసమునం దత్తవారియిండ్లకు పోయి బహుమానములు పొంది వచ్చు చుందురఁట; ముసలితనములోకూడ వివాహములు చేసికొనుటయేకాక కొందఱు వివాహ మయినతరువాత మరల తమజీవితకాలములో భార్యల మొగ మయినను జూడరఁట; మఱికొందఱు మూఁడు నాలుగుసంవత్సరముల కొకసారి పుట్టినింటనుండి భార్యలవద్దకుపోయి కొన్ని దినము లుండి వారిబంధువులవద్దనుండి ధనము తెచ్చుకొనుచుందురు. ఒక్కదినమున నొక్కపురుషునకు మూఁడు నాలుగు మొదలుకొని యిరువదిమూఁడువఱకును వివాహములు జరుగుట వయి సభికులు

ప్రత్యక్షముగా చూచినారు. ఒకానొకప్పుడు ఒకని కున్న కూఁతులను పెండ్లి కానిచోఁ బుట్టిన పడుచులను అందఱిని ఒక్క కులీనునకే యిచ్చి యేకకాలముననే వివాహము చేయుదురు. ధన మిచ్చి వివాహము చేయలేకయు వరులు దొరకకయు పలువురు కులీన స్త్రీ లవివాహితలు గానే యుంచఁబడి కాలము గడపుదురు. అవివాహితలుగాని వివాహితలుగాని కులీనులకూఁతులును భార్యలును సాధారణముగా నక్రమ మయిన ప్రవర్తనము కలవారయి యుందురని చెప్పుదురు. ఒక్క పురుషున కొక్క స్త్రీ యుండవలె నన్న భగవన్నియమమును కాలఁదన్ని యస్వాభావిక మయిన మార్గము నవలంబించినకతమున నీ యక్రమప్రవర్తన మెక్కుడు కలుగును; అందుచే వీరిలో వ్యభిచారమును, గర్భపాతములు, శిశుహత్యలు సర్వసాధారణ మయిన దోషములుగా నున్నవి. అది గాక గొప్పకుటుంబము లగుటచేత వీరిలో కొందఱు తిండికి లేకయు బాధ పడుచుందురు. ఒకఁ డెనుబదియిద్దఱుభార్యలను కలిగి వారివలన పదునెనమండ్రు కొమాళ్ళను ఇరువదియాఱుగురు కొమార్తెలను గలిగి యున్నాఁడఁట; మఱియొకఁడు డెబ్బది యిద్దఱు భార్యలను వారివలన ముప్పదియిద్దఱు కొడుకులను ఇరువదియేడుగురు కూఁతులను గలిగి యున్నాఁడట; ఇంకొకఁడు అఱువది యైదుగురు భార్యలను కలవాఁడయి వారివలన నలువదియొక్క పుత్రులను ఇరువదియైదుగురు పుత్రికలను గలిగి యున్నాఁడఁట; వేఱొకఁడు అఱువది మంది భార్యలను వారివలన ఇరువదియైదుగురు కొడుకులను పదియేనుగురు కూఁతులను గలిగి యున్నాఁడఁట; ఒండొకఁడు నలువది యిద్దఱు భార్యలను గలవాఁడయి వారివలన ముప్పది యిద్దఱు సుతులను పదియాఱుగురు సుతలను గలిగి యున్నాఁడఁట; ఈప్రకారముగానే పలువురు తాము పోషింపలేనంత పెద్దకుటుంబములను గలవారుగా నుండి చెప్పరాని

దుర్దశల ననుభవింపు చుందురు. భరతవన వాఙ్గ్లీ మండలముల యందున్న బహుభార్యలఁ గలవారి పట్టికలు దొరతనమువారి నిమిత్తమై వ్రాయఁబడినవి. వీరిలో ననేకులు కేవల ధనాశ చేతనే వివాహము చేసికొని తరువాత తాము పెండ్లియాడినభార్య లెట్లున్నారో వారిగతి యేమయినదో విచారింప నయినను విచారింపరు. అలవాటు పడి యుండుటచేత వీరిలో జరిగెడుభ్రూణహత్యాదిదోషములను బంధువులును కులమువారును పొరుగువారును సాధ్యమయినంతవఱకు మఱుగు పఱిచి రాజభటులకు తెలియకుండఁ జేయుదురు. భర్తలు తమకున్న బహుభార్యలలో నొక్క దానికయినను జీవనాధార మేర్పఱుపరు. ఇదియెంత క్రూరాచారముగానున్నది! ఈయనర్థమంతయు బ్రాహ్మణులలో నన్యోన్యవివాహములు లేకపోవుటచేత సంభవించినది. ఇటువంటి దురాచారమును దానివలనఁ గలిగెడి యపరిమితము లయినపాపకృత్యములను చిరకాలము సాగనిచ్చుట యొక్క బ్రాహ్మణునికే గాక హిందువులకందఱకు నవమానకరము. ప్రజలయొక్క క్షేమము విచారించి వారిలో జరిగెడి పాపకార్యములను వారించి సంరక్షించుట ప్రభుత్వమువారి కర్తవ్యకృత్యము. దొరతనమువారు సాధ్యమయినంత శీఘ్రముగా నొక్కపురుషుఁ డొక్క భార్యకంటె నధికముగా వివాహము చేసికొనఁగూడదనియు, భార్యయొక్క దీర్ఘవ్యాధివలనఁగాని పిచ్చితనము మొద లయినవానివలనఁగాని యింకొక భార్యను చేసికొనుట యనివార్య మయిన పక్షమున పయి యధికారులకు తెలియఁ బఱిచి వారియనుమతి పొంది మఱి వివాహము చేసికొనవలె ననియు రాజశాసనమును చేయవలయునని కోరుచున్నాము. ఈశాసనమును మీఱి నిష్కారణముగా బహుభార్యలను చేసికొనువారికి తగినశిక్షలను గూడ విధించుచుండవలయును.

రాజ్యాంగసంస్కరణము, కులాచారసంస్కరణము. [సెప్టెంబరు ౨౩.]

బొంబయినగరమునుండి యొకరొక లండన్ పత్రికకు వ్రాయుచు రాజ్యాంగవిషయములయందు మార్పులనుగోరి పాటుపడెడు హిందూప్రముఖులు కొందఱు రాజ్యాంగవిషయములయందె తమ కాలమును వ్యర్థపుచ్చుటకంటె కులాచారవిషయములయందు మార్పులు కలుగఁజేయుటకయి శ్రద్ధచేసి పాటుపడుట సర్వోత్తమమనియు, నీతివిషయమున మాత్రమే కాక శరీరదార్ఢ్యవిషయమునఁ గూడ మితిమీఱిన నష్టముల నాపాదించుచున్న అతిబాల్యవివాహములను, వివాహసమయమునందు తప్ప తరువాత భర్త యనఁబడువాని మొగ మెట్టిదో యెఱుఁగని పసిబాలికలను సహితము సంతతవైధవ్యదుఃఖము ననుభవింప నిర్బంధించు బలవంతపు విధవాత్వములను జాతిమతద్వేషాదులవలనఁ గలిగెడుసకలానర్థదాయకము లయినక్రౌర్యములను, పరిశుద్ధాస్తికమతమునుండి నీచమయిన శుద్ధవిగ్రహారాధనమునకు మాఱిన మతహైన్యములను, జనసామాన్యమునందు విద్యావిహీనత వలనఁ గలుగుచున్న మోసములను, మాన్పుటకయి ప్రయత్నించుట దేశమున కెంతయు శ్రేయస్కర మని వ్రాయుచున్నారు. వారు వ్రాసిన యంశముయొక్క సత్యమును మేము పూర్ణముగా నెఱిఁగి యున్నాము. రాజ్యాంగవిషయములయందు స్వాతంత్ర్యములను పొందుటకయి ప్రయత్నించుట యత్యంతావశ్యకమేయయినను కులాచార సంస్కరణాదికము నిమిత్తమయి పనిచేయక యొక్క రాజ్యాంగవిషయమునందు మాత్రమే పాటుపడుచుండుట దేశమునకు క్షేమకరము కాదని మేము భావించుచున్నాము. తనకులమువారికిని, ముఖ్యముగా తన కుటుంబమునందలి యనాథలైన నిర్భాగ్యకాంతలకును వారి స్వాతంత్ర్య

ముల నిచ్చి వారిని సుఖపెట్ట నేరక వారి నూరక కలకాలమును దుఃఖపెట్టుచుండెడువారు జనసామాన్యముయొక్క సుఖమున కెట్లు తోడుపడఁగలరు? ఇంట గెలిచి కదా రచ్చ గెలువవలెను? ముందుగా తమగృహములయందును తమకులమునందును గల లోపములను నివారించుకొని వారికి సౌఖ్యానందములు కలుగఁ జేసికదా తరువాత దేశముయొక్కయు జనసామాన్యముయొక్కయు సుఖాభివృద్ధి నిమిత్తమయి పని చేయవలెను. అతిబాల్యవివాహములచేతను, నిర్బంధవైధవ్యముచేతను, ఇతరక్రూరాచారములచేతను ప్రతికుటుంబమునందును సుఖము గానక యెల్లవారును బాధపడుచుండఁగా, వారికి రాజ్యాంగవిషయ మయిన స్వాతంత్ర్యము లెన్నివచ్చిన నిజ మయిన సౌఖ్యము కలుగును? కాఁబట్టి మనవా రిప్పుడు పరిపాలనవిషయ మయిన స్వాతంత్ర్యములనిమిత్త మెట్లు పాటుపడుచున్నారో, అట్లే కులాచారములలో కాలానుగుణము లయినట్టియు సుఖాభివృద్ధికరము లయినట్టియు మార్పులను గలిగించుటకయి ప్రయాసపడవలెను. అయినను రాజ్యాంగవిషయకము లయిన స్వాతంత్ర్యవిషయములో వాగ్యుద్ధమున మహాశూరులుగా నున్నవారు కులాచారవిషయకము లయిన మార్పులనిమిత్త మయిన పోరాటములో పిఱికిబంటులుగా నుండుటకు కారణము లేకపోలేదు. మొదటివిషయములో దూరముగా నుండి గవర్నరుజనరల్ గారినో, స్టేటుసెక్రటరీగారినో, గవర్నరుగారినో, రాజశాసనమునో, పత్రికాముఖమున నాక్షేపించి కావలసినంతధ్వని చేసి యేవిధ మయిన కష్టములకును నష్టములకును లోనుగాకయే జనులచే సులభముగా గట్టివాఁడని పేరు పొందవచ్చును. రెండవవిషయముననో జనులలో నున్న దురాచారములను వెల్లడిచేసి వారి యాగ్రహమునకును దూషణమునకును పాత్రుఁ డయి బహువిధము లయిన కష్టములను

నష్టములను పొందవలసి వచ్చును. ఎల్లవారును సాధారణముగా తమకు ప్రయాసము లేకుండ పేరువచ్చెడిపనికే పని చేయుదురుకాని కష్టసాధ్యమయిన పనికి సాహసింపరు. అందుచేతనే మనదేశమం దింతమంది చదువుకొన్నవా రున్నను, స్థానికస్వపరిపాలనము మొదలగు విషయములం దుపన్యాసములు చేయువా రున్నను, కులాచారాదులను బాగు చేయుట కయి పాటుపడువా రెక్కడనో కాని కానరాకున్నారు. అంతే కాక యీబుద్ధిమంతులలో కొందఱు తమ యశక్తతయు స్వప్రయోజనపరత్వమును వెల్లడి కాకుండ కప్పిపుచ్చుటకయి, అట్టి మార్పుల కింకను కాలము రాలేదనియు జనసామాన్యముయొక్క యభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగా పని చేయఁగూడదనియు మనపూర్వులు బుద్ధిమంతులు గనుక చక్కఁగా నాలోచించి మనదేశమునకు తగిన యాచారములనే నెలకొల్పిరనియు కూడ వాదించుచున్నారు. ఆ వాదములయొక్క దౌర్బల్యవిషయమయి ముం దెప్పుడయినను జర్చింతము.

అతిబాల్యవివాహమును, నిర్బంధవైధవ్యమును.

[౧౮౮౫ నవంబరు ౧౧.]

ఈరెండువిషయములను గూర్చియు కొంతకాలమునుండి బహుస్థలములయందు చర్చ జరుగుచున్నది. మా యభిప్రాయమును మే మనేకపర్యాయములు తెలిపియున్నాము. అతిబాల్యవివాహము కాని, నిర్బంధవైధవ్యముగాని పూర్వకాలమునందు మనదేశములో నుండ లేదనియు, తరువాత నేకారణముచేతనో కొన్ని తెగలవారిలోఁ బ్రవేశించి కాలక్రమమున నన్నిజాతులలోను అల్లుకొనుచున్న వనియు వేదశాస్త్రములను విమర్శించినవారి కందఱికిని తెలిసియుండును. అంతే

నను గొందఱు చిరకాలాచారమువలన విమర్శ మానివేసి ప్రామాణి
కము లయిన స్మృతివాక్యములను పాటిగాఁబట్టక యీనాఁడును వచ్చిన
కొన్ని గ్రంథములలోని ప్రమాణములను గాఁ జేకొనుచు దురభి
మానముచేత శ్రుతిస్మృతుల కాచారానుగుణముగా విరుద్ధార్థములను
కల్పించి సాధించుట కయి పాటుపడుచున్నారు. శాస్త్రములమాట
యటుండ నిచ్చి పూర్వకాలమునందు లేక నడుమువచ్చిన యీ రెండు
నవీనాచారములను గుఱించియుఁ గొంచెము విమర్శించిన పక్షమున
నిష్పాక్షికబుద్ధి కలవారి కందఱికిని వీనివలన మితిమీఱిన యనర్థ
ములు వచ్చుచున్నవనియు వీనిని నివర్తింపఁ జేసికొన్నయెడల బహు
శ్రేయస్సులు కలుగుననియు తోఁచక మానదు. పసితనములో
వివాహములు చేయుటవలనను, పసితనములో భర్తలను పోఁగొట్టు
కొన్న బాలవితంతువులకుఁ బునర్వివాహములు చేయక పోవుటవలనను,
నష్టము లున్న వని యొప్పుకొనువారిలోఁగూడఁ గొందఱు నష్టము
లించుమించుగా బాల్యవివాహములును నిర్బంధవైధవ్యమును లేని
దేశములలోసహిత మున్నవనియు, ఆవిషయమయి ప్రయాసపడక
స్వభావమునకు విడిచి యూరకుండవలసిన దనియు, చెప్పువారుసహి
తము కానఁబడుచున్నారు. అట్టివారసమాధానమున కయి మేమిక్క
డఁ గొంత వ్రాయఁబోవుచున్నాము. ఇతరులు కష్టపడుచున్నారు
గనుక మనమును కష్టపడవలయుననుట యొకయుక్తి కాదు. దైవిక
ముగా కష్టములు సంప్రాప్తము లయి వానిని వారించుకొనుట
సాధ్యముకానప్పుడు కష్టములకు సహించి ధైర్యమవలంబించి యుండుట
లోకోత్తరగుణమే యయినను, కష్టముల బుద్ధిపూర్వకముగాఁ దెచ్చి
పెట్టి వానిని తొలఁగించుకొనుటకు సాధనము లున్నను చేయనియక
కష్టము లనుభవింపవలసిన దని నిర్బంధ పఱుచుటమాత్ర మప్పుడును

మానుషకృత్యము కా నేరదు. ఒక్క యీ దేశమునందలి మన పెద్దలు తప్ప మఱియే దేశమునం దయిన నెవ్వరైన పసిబాలికల కజ్ఞానదశయందే వారియనుమతి లేకుండ వివాహములు చేయు వారును, దైవవశముచేత వైధవ్యదుఃఖము తటస్థించినప్పుడు వయసు వచ్చినతరువాతఁగూడ వారిని మరల వివాహముచేసికొని సుఖపడ నీయక నిర్బంధపఱచువారును, గలరా? దీనిని క్రూరకృత్యమనిగాక మఱి యేపేరునఁ బిలువవలెను? భర్తపోయిన స్త్రీ మఱియొకభర్త నొల్లక విరక్తిమార్గము నవలంబించి కష్టముల కోర్చి యావజ్జీవమును దృఢముగా నుండిన నుండనిండు. అట్టిసతీతిలకముల విమలచరిత్రము లను జనులు శ్లాఘింపనిండు. అంతేకాని భర్తతోడిసుఖ మనుభవింపఁ గోరి యున్న యనాధను బాధించి నీవు సుఖ మనుభవింపక యావజ్జీవ మును దుఃఖపడవలసిన దని నిర్బంధించుట వివేకిలోకమున కర్హ కృత్యమా? ఒకఁడు తనసర్వసంపదలును దానము చేసి తాను బీద తనము ననుభవించుచున్నచో నాతనిని దాత యని శ్లాఘింపవచ్చును గాని పరులు వచ్చి నీధనము నిచ్చివేయవలసిన దని నిర్బంధపఱిచి యాతనిచేత ధనము నిప్పించినచో నట్టిదాతనుగాని ప్రోత్సాహకులను గాని, జ్ఞానలేశ మయినను గలవా రెవ్వరైన శ్లాఘింతురా? అట్టిది దొంగతనముకాదా? అదిగాక యీదేశమునం దున్న రీతి కష్టములు మఱియేదేశమందును లేవు. ౧౮౮౧ వ సంవత్సరమునందుఁ బ్రక టింపఁబడినలెక్క ప్రకారముగా మనదేశమునందు హిందువులలో పురుషులు ఎనిమిదికోట్ల నలుబదినాలుగు లక్షలును, స్త్రీలు ఎనిమిది కోట్ల పదియాఱులక్షలును, ఉన్నారు. స్త్రీలకన్న పురుషు లిరువదియెని మిదిలక్షల కెక్కువయున్నను దండులోఁ గొలువులుండియు నపాయ కరము లయినసముద్రనావలమీఁద పనులు కుదిరియు చచ్చుట

తక్కువయువకాలము కలవారుగా నుండురుగనుక ప్రతిదేశము నందును సాధారణముగా పురుషులసంఖ్య హెచ్చుగానేయుండును. యుద్ధములు మొదలయిన ప్రాణోపద్రవము లంతగా లేనియీకాలమునం దందఱిస్త్రీలకును వివాహము లగుచున్నను స్త్రీలసంఖ్య తక్కువగుటచే పురుషు లనేకలక్షలు వివాహముకాక బాధపడవలసినవారుగా నుందురు. అట్టి స్థితిలో వివాహమునకు యోగ్యురాండ్రయిన స్త్రీలనుగూడ వివాహ మాడనియ్యక నిర్బంధపఱిచినచో వివాహములుకాక పురుషులస్థితి మఱింత నిర్భాగ్యకరము కాక తప్పదు. అందుచేతనే యీదేశమునందు మూడుకోట్లతొంబదియేడు లక్షలపురుషులును రెండుకోట్ల యేఁబదిలక్షల స్త్రీలును వివాహము కానివా రుండుటనుబట్టి వివాహము కాని స్త్రీలకంటె వివాహములుకాని పురుషులు కోటి నలుబదియేడులక్ష లధికముగా నున్నారు. స్త్రీపునర్వివాహములే యున్న యెడల నింతమంది భార్యలు దొరకక కష్టపడరుగదా; యిది యిట్లుండఁగా బాల్య వివాహములవలన వయస్సువచ్చిన తరువాత భార్యలు పోయినవారి కీడేరిన భార్యలు లభింపకయు పిన్నవయసులో నున్న బాలికలకు వృద్ధభర్తలు లభించియు, సుఖ మన్నది యెఱుఁగక యావజ్జీవవివాహదుఃఖ మనుభవించుచున్నారు. ఇట్టిబాలికలయవస్థ యొకవిధముగా వితంతువుల దురవస్థకంటెను హీనమయిన దని చెప్పవచ్చును. ఇఁక నీదుర్దశల ననుభవించు వారిసంఖ్యను గొంచెము చూతుఁడు. మనదేశములో పదిసంవత్సరములకు లోపల వివాహము లయినపురుషు లాఱులక్షల యిఱువదియొనిమిదివే లున్నారు, పదిసంవత్సరములకు లోపల వివాహమయినస్త్రీలో పందొమ్మిదిలక్షల ముప్పది రెండు వేలున్నారు అనఁగా నాయీడు పురుషులకన్న వివాహమయిన స్త్రీలు పదుమూడులక్షల

యఱువదినాలుగు వే లెక్కువయున్నారు. ఇఁకపదియేండ్లు మొదలుకొని పదునేనేండ్లకు లోపువారిని పుచ్చుకొన్న పక్షమున పురుషులు పదు నెనిమిదిలక్షల యెనిమిదివేలును స్త్రీలు నలువదిమూడులక్షల తొంబది యైదువేలును వివాహమయినవా రున్నారు. కాఁబట్టి యీవయసు లోనివారిని విచారించినను పురుషులకన్న వివాహిత లయిన స్త్రీ లిరువదినాలుగులక్షల యెనుబదియేడువే లెక్కువగా నున్నారు. ఆవయిని పదునేనుదాఁటి యిరువదింటికి లోపు వయసులోనున్న వారిని చూతము. ఆయీడువారిలో పెండ్లియైనపురుషు లిరువదియేడులక్షల నలువదివేలును, స్త్రీ లేఁబదిమూడులక్షల యిరువదిమూడువేలును ఉన్నారు. వీరిలోఁగూడ పురుషులకన్న స్త్రీలే వివాహ మయినవా రిరువదియైదులక్షల యెనుబదిమూడువే లెక్కువగా నున్నారు. మొత్తముమీఁద విచారింపఁగా నిరువదియేండ్ల లోపువారిలో వివాహము లయినపురుషులకంటె వివాహము లయినస్త్రీ లఱువదినాల్గు లక్షల ముప్పదినాల్గువే లధికముగాఁ గనఁబడుచున్నారు. ఈయఱు వదినాల్గులక్షల స్త్రీలకు భర్త లెటువంటివారుగా నుందురా యని యాలోచింపఁగా గృహస్థాశ్రమమును వదలి వానప్రస్థాశ్రమమునో సన్న్యాసాశ్రమమునో స్వీకరింప వలసినవారుగాను మంచముదిగక యుపచారములు చేయించుకొను పూజ్యులుగాను ఉందురని యూహింపవలసియున్నది. ముదిపెండ్లికొడుకుల సంఖ్యను విచారించెడు పక్షమున నీసంగతియు బట్టబయ లగును. నలువది యేండ్లుదాటి యేఁబదియేండ్లకు లోపలివారిలో వివాహ మయినపురుషులు డెబ్బది యొక్కలక్ష యెనుబది తొమ్మిదివేలును స్త్రీలు నలువదిమూడులక్షల నలువదివేలును నయియున్నారు. వీరిలో వివాహములైన స్త్రీలకన్న పురుషులే యిరువదియెనిమిదిలక్షల నలువదియేడువే లధికముగాఁ

గనఁబడుచున్నారు. ఇఁక నేఁబది సంవత్సరములుదాటి యఱువది సంవత్సరములలోపుగానున్న వృద్ధదంపతులమాట యెత్తుకొన్న మొదల వారిలో నలుపదిలక్షల నలుపదియేడువేల పురుషులును పదునేడులక్షల యేఁబదిమూఁడువేల స్త్రీలును కాపురములు చేయుచున్నవా రున్నారు. కాఁబట్టి యీప్రాయమువారిలోను స్త్రీలకన్న పురుషులే యిరువది రెండులక్షల తొంబదినాల్గువే లధికముగా నున్నారు. ఇఁక గట్టకడపట కాటికిఁ గాళ్ళు చాచుకొన్న యఱువదియేండ్లు దాటిన వృద్ధఘటముల సంగతి విచారింతము. వీరిలో పురుషు లిరువదియాఱులక్షల డెబ్బది రెండువేలును స్త్రీలాఱులక్షల యెనుబదినాలుగువేలును ఉన్నారు. వీరిలోఁగూడ సంసార మీఁదుచుపురుషులే స్త్రీలకన్న పందొమ్మిదిలక్షల యెనుబదియెనిమిదివే లధికముగా నున్నారు. మొత్తముమీఁద నలువదియేండ్లు దాటిన పెద్దలలో భర్తలున్న స్త్రీలకంటె భార్య లున్నపురుషులు డెబ్బదియొక్క లక్షల యిరువదితొమ్మిదివే లెక్కువగా నున్నారు. అనఁగా నీ డెబ్బదియొక్కలక్షల పురుషులకును తమకు మనుమరాండ్రుగానో మునిమనుమరాండ్రుగానో యుండవలసిన భార్య లున్నారని యూహింపవలసియున్నది. ఈప్రకారముగా స్వర్గలోకయాత్రకు నడిదారిలో నున్న భర్తలనుగట్టుకొని యఱువది నాల్గులక్షల బాలికలేడ్చుచుండుటకును, బొమ్మలాటలతో సంతోషించు చుండవలసిన పిల్లభార్యలను గట్టుకొని డెబ్బదియొక్కలక్షల వృద్ధు లేడ్పించుచుండుటకును, అతిబాల్యవివాహములును నిర్బంధవైధవ్యములునే కారణములుగదా? ఇట్టి ఘోరవ్యధలు మఱియేదేశమునందైన నుండునా? వీనిని జూచియైన మనవారీదురాచారములను మానుకొన యత్నింపరాదా? పెండ్లిండ్లుకాక బాధపడు పురుషుల సంఖ్య నీవఱకే చెప్పి యున్నాము. ఇఁక మనస్సు వ్యర్థముగాఁ గడ

పెదు వితంతువులయొక్కయు విధురులయొక్కయు సంఖ్యను జిత్తగింపుఁడు. పదిసంవత్సరముల లోపువయస్సువారిలో నిరువదియొక్క వేలు విధురులును అఱువదిమూఁడువేలు విధవలును ఉన్నారు. పది సంవత్సరములుదాఁటి పదునేనుసంవత్సరములకు లోపలివయస్సు వారిలో నఱువదియైదువేల విధురులును లక్ష డెబ్బదినాలుగువేల విధవలును ఉన్నారు; పదునేనేండ్లుదాఁటి యిరువదిసంవత్సరములకు లోపువారిలో లక్షయెనిమిదివేల విధురులును మూఁడులక్షలపండ్రెండు వేల విధవలును ఉన్నారు; ఇరువదియేండ్లు దాఁటి యిరువదియైదు సంవత్సరములకు లోపలి యీడువారిలో విధురులు రెండులక్షల యాఱువేలును విధవ లాఱులక్షలపదివేలును నున్నారు ఈప్రకారముగా మనదేశములో నిరువదియైదు సంవత్సరములకు లోపువయస్సు వారిలో భార్యలను పోఁగొట్టుకొన్నవారు నాలుగులక్షలును భర్తలను పోఁగొట్టుకొన్నవారు దాదాపుగా పండ్రెండులక్షలును ఉన్నారు. మొత్తముమీఁద మనదేశములో విధురు లనఁగా భార్యలు పోయిన వారు నలువదినాలుగు లక్షలును విధవలు కోటి యఱువదియొక్క లక్షలును ఉన్నారు. ఇన్నిలక్షల విధురులును మొదలే వివాహములు కాక వయసు ముదిరినవారును బాలికల నిమిత్తమే ప్రయత్నము చేయుచు బాలికలసంఖ్య చాలనందున వేలకొలఁది రూప్యములనిచ్చి కన్యకలను కొనుచు కొనుటకు దొరకక ఘోటకబ్రహ్మచారులై వ్యభిచారాదులకు లోనై బాధపడుచుండుటకంటె నీబాలవితంతువు లలో నిష్టమున్నవారిని వివాహమాడుచు వచ్చినచోఁ దా మెంతసుఖ పడి యితరుల నెంతసుఖపెట్టుదురు ? ఇప్పుడు నిత్యకృత్యములై యున్న శిశుహత్యలును గర్భస్రావములును అప్పు డెన్ని నివారణ మగును ! ఓ మహాజనులారా! మీరు శాస్త్రమును లోకానుభవమును చక్కఁగా

విచారించి యింతట నైనను స్త్రీపునర్వివాహముల కనుజ్ఞ యిచ్చి బాల్యవివాహములను మానుకొందుము.

నీతివిద్య. [౧౮౭౭ వ సం॥ సెప్టెంబరు ౨౯.]

••••O••••

ఈకాలమునందు నీతి యధికముగా నున్నదా పూర్వకాలము నం దధికముగా నున్నదా యని పలుచోట్ల విచారములు జరుగు చున్నవి. అయినను పూర్వకాలము వారే నీతిమంతులు నిప్పటికాలము వారు నీతిరహితు లనియుఁ గాని యిప్పటికాలము వారే నీతిమంతులు పూర్వకాలపువారు నీతిశూన్యు లనియుఁ గాని యభిమానముచేతఁ జెప్పుట న్యాయము కాదు. నీతిమంతులు పూర్వకాలమువారిలో నెట్లుండిరో యట్లే ప్రస్తుతకాలమువారిలోను నుందురు. పూర్వులలో నీతిమాలినవా రున్నట్లే యీకాలపువారిలోను నీతిరహితు లుందురు. కాని పూర్వకాలమునందు నీతిమంతు లధికముగా నుండిరా యిప్పటి కాలములో నధికముగా నున్నారా యన్న యంశము విచారింపవలసి యున్నది. పూర్వకాలమునందు మన శ్రుతులయందును ధర్మశాస్త్ర ములయందును పురాణములయందును సమస్తజనులకును భక్తివిశ్వా సము లధికముగా నుండినవి. ఎల్లవారును వారిని దైవదత్తము లని నమ్మి వానియందుఁ జెప్పఁబడిన ధర్మముల నాచరింపనిపక్షమున పాపమువచ్చునని భయపడుచుండిరి. అందుచేత విగ్రహారాధనము మొదలయినవి మనదేశములో ప్రబలముగా నుండినను, మూఢభక్తి ముదిరియుండినను, వానితోఁగూడ పాపభీతియు నధికముగానే యుం డెను. దానినిబట్టి జనులును వారియప్పటి స్థితినిబట్టి వారవ్వాడు నీతి యని నమ్మినట్లు యుక్తముగా ప్రవర్తించుచుండిరి. ఆకాలమునం

దలి ప్రభువులుకూడ పయిని జెప్పఁబడిన శాస్త్రాదులయందు పరమ ప్రామాణికబుద్ధి కలవారగుటచే, జనులా శాస్త్రములను మీఱి నడిచి నప్పు డెల్లను వారిని దండితులనుగాఁ జేయుచువచ్చిరి. అదిగాక కులము వారు సహిత మాకాలమునందు శాస్త్రవిహితధర్మములను మీఱిన వారికి ప్రాయశ్చిత్తాదులు విధించుచు వారంతకును లోఁగనిపక్షమున వారిని మతగురువులచేత కులమునుండి బహిష్కారము చేయించుచు వచ్చిరి. కాఁబట్టి యాకాలమునందు జనులకు శాస్త్రోక్త ధర్మములను మీఱకుండుటకు పాపభీతియు రాజదండనమును కులశిక్షాభయమును తోడుపడుచుండెను. ఇప్పు డాస్థితియంతయు మాఱిపోయినది. మతాంతరులు ప్రభువు లగుటచేతను, అన్యమతస్థు లయిన ప్రభువులు మత విషయములోను నీతివిషయములోను తాము సంబంధము కలుగఁ జేసికోక పోవుటచేతను, కులధర్మములను మీఱకుండుట కయి రాజ భీతి లేదు. రాజాదరము లేనివా రగుటచేత మతాచార్యులను జను లంతగా లక్ష్యము చేయరు. ఈకాలమునందలి మతాచార్యులు పూర్వపువారి వలెఁగాక ధనాకర్షణపరాయణు లయి యుండుటవలన జనులకు వారియెడఁ గల గౌరవమును నానాఁటికి తగ్గిపోవుచున్నది. ఇప్పటి పాఠశాలలలోఁ జెప్పెడి పాశ్చాత్య విద్యవలన మన పూర్వపుస్తకముల యందలి లోపములు వెల్లడి యయి శాస్త్రాదులయందలి విశ్వాసము తగ్గిపోయినది. అందుచేత నింగ్లీషు చదువుకొనెడి యిప్పటివారిని నీతిమార్గమునుండి తొలఁగకుండ బంధించు పాశములు వదు లయి యున్నవి. పూర్వపుకట్టుపాటులయందు నమ్మకము చెడుచున్నప్పుడు వారిని నీతిమార్గమును తప్పి నడవకుండఁ జేయుట కయి దృఢతర మయిన బంధము లేవిరైన నుండవలెను. అందునిమిత్త మయి కావలసిన మతసహిత మయిన నీతిబంధము లీకాలమున పాఠశాలలయందు

బోధింపఁబడుచుండలేదు. మతాంతరులు తమ తమ ధర్మములను రాజకీయపారశాలలయందు బోధింపకుండుటయే యుక్తము గనుక మన మావిషయమున దొరతనమువారిని నిందింపవలసిన యావశ్యకము లేదు. అయినను తల్లిదండ్రులు లిండ్లవద్ద తమబిడ్డల నీతివిషయమయి బొత్తిగా శ్రద్ధవహింపకుండుటచేత ననేకానర్థములు కలుగుచున్నవి. ఇప్పటివారికి పూర్వమతసిద్ధాంతములయందు నమ్మకమునులేదు; వానిస్థానమునఁ దమ్ము సన్మార్గమున నడిపింపఁ జాలు బంధములును దృఢముగా నాటుకొన్నవి మనస్సున లేవు. కాని యుద్దేశ మెట్టిదయినను కార్యాచరణమునందు మాత్ర మిప్పటివారికిని పూర్వపువారికిని వ్యత్యాస మంతగాఁ గానఁబడదు. వారాచరించిన విగ్రహారాధనాదులనే వీరును జేయుచున్నారు. ఆలోచింపఁగా నుభయులయాచారములకు నొక్కవ్యత్యాసముమాత్ర మున్నది. పూర్వపువారు తా మాచరించుదానియందు భక్తివిశ్వాసములు కలిగి హృదయపూర్వకముగా నాచరించుచుండిరి. ఇప్పటివారో తాము చేయుదానియందు విశ్వాసములేక తాము సత్యమని నమ్మిన దానిని చేయుటకును చెప్పుటకును ధైర్యము చాలక యొఱుఁగనివారి ప్రీతికయి తమ మనస్సునకు విరోధముగాఁ జేయుచున్నారు. అందుచేత వీరు వేషధారు లగుట తటస్థించుచున్నది. సత్యమునందు ప్రామాణిక బుద్ధి లేక యొకదానియందు మాయికు లయి ప్రవర్తించువారు మఱియొకదానియం దాప్రకారముగా ప్రవర్తించుటకు సంశయింపఁబోరు గనుక బ విషయములయందు పలువురు ఋజుమార్గులు గాకున్నారు. పురాణములయందుఁ జెప్పఁబడిన దేవతలయందు వీరికి విశ్వాసము లేకపోవుటం బట్టియు, పాఠశాలలయందు భగవద్విషయమయి బోధింపక పోవుటయేకాక హృదయక్షేత్రములయందు నాస్తి

కతాబీజముల నంకురింపఁ జేసెడు పుస్తకములనే బోధించు చుండుటం బట్టియు, ఇప్పటివారిమనస్సులయందాస్తికతాబుద్ధియు భగవద్భక్తియు లేక హేతువాదములు ప్రబలి, వరస్పరసుఖేచ్ఛకు భంగము గలుగఁ గూడదు గనుక వ్యభిచారమువలన దోషమే లేదన్నంత దుస్థితికి వచ్చినది కాఁబట్టి దీనినొక్కదానిని బట్టియే నీతి విషయమున పూర్వులకును నాధునికులకును గల తారతమ్యమును కొంతవఱకు తెలిసికొన వచ్చును. పూర్వకాలము నందుఁగూడ స్వభార్యలను విడిచి వేశ్యలతో వ్యభిచరించు వారు కొందఱున్నను, వారిప్పటి వలె నాపనిని ధారాళముగాఁ జేయక జనాపవాదమునకు వెఱచి యెవ్వరును జూడకుండ ఆపనిని బహురహస్యముగా చేయుచుండిరి. ఇప్పటివా రాపనియందఱకును దెలియుటయే ప్రతిష్ఠావహమని యెంచి పట్టపగలే వేశ్యలకు దాస్యముచేయ సాహసించుచున్నారు. ఇటువంటివి ప్రత్యేకముగా నెన్నఁబూనినచో ననేకములు గలవు. వీనికన్నిటికిని మూలము చిన్నతనములో నీతివిద్యాభ్యాసము లేకపోవుటయే కాని వేఱొకటి కాదు కాఁబట్టి యిండ్లకడ తల్లిదండ్రులు తమ బాలురకు యుక్తసమయములో భగవద్భక్తియు పాపభీతియు నీతిమార్గానురక్తియు కలుగునట్లు చేయుదురని కోరుచున్నాము. అంతేకాక పాఠశాలలయందుపాధ్యాయులుకూడ లీలికయైనప్పు డెల్లను బాలుర నీతి ప్రవర్తనమున కయి తగిన హితబోధ చేయుచుందురని నమ్ముచున్నాము.

అతిబాల్యవివాహమును, నిర్బంధవైధవ్యమును.

[౧౮౮౬ అక్టోబరు ౨౦.]

ఈ రెండు విషయములనుగూర్చియు రెండుసంవత్సరముల క్రిందట బొంబయినివాసి యగుమలబారి యనునతఁడు పత్రికలను వ్రాసి

ప్రకటించుటయేకాక వానిని దొరతనమువారికిఁ బంపి తాను స్వయ
ముగా సిమ్లానగరమునకుఁ బోయి ప్రముఖు లయిన రాజప్రతినిధిగారి
సభికులతోఁ గూడ నీవిషయమును గూర్చి మాటాడివచ్చెను. అందుమీఁద
నిండియాదొరతనమువా రాతని పత్రికలను ప్రదేశ ప్రభుత్వము వారికిఁ
బంపి వారివారియభిప్రాయములను తమకుఁ దెలుపవలెనని కోరినారు.
ఆవయిని ప్రదేశప్రభుత్వములవా రాపత్రికలను హిందువులలో ప్రము
ఖులుగా నున్న వారి కభిప్రాయముల నిమిత్తమయి పంపఁగా వారును
తమకుఁ దోఁచిన యభిప్రాయములను దెలియఁజేసినారు. ఈ రెండంశ
ములవిషయమయి హిందూదేశము నందంతటను కడచిన రెండు సంవ
త్సరములనుండియు సభలు జరుగుచు విశేషచర్చ చేయఁబడుచున్నది.
ఈవిషయమయి యింతకదలిక కలుగునట్లు చేసినమలబారి యనునతఁ
డీవాదములతోను వార్తాపత్రికలయందలి చర్చతోను తృప్తినొంది
యూరకుండక తాను స్వయముగా బయలుదేఱి యుత్తరహిందూస్థాన
మంతయుఁ దిరిగి బహుస్థలములయందు సభలు చేసి యుపన్యాసము
లిచ్చుచున్నాఁడు. ఇది యిట్లుండఁగా నీనడుమను బొంబయిదొరతనము
వారియాలోచనసభికులలోని యొకరు తమయభిప్రాయమును వెల్లడిం
చుచు నీవిషయమయి దొరతనమువారిట్టినిర్ధారణీయ శాసనమును
ప్రకటించుట యుచితముగా నుండునని తెలిపినారు. అదిచూచి పండి
తులు మొద లయినపూర్వాచార పరాయణులు భయపడి బొంబయి
పురములోనిమాధవబాగునం దొకసభ చేసిరి కాని యీసభ తిన్నగా
సాగక యల్లరి జరిగినది. అటుపయిని పూనానగరమునం దున్న పండితు
లందఱు నొకసంఘముగాఁ జేరి, బొంబయినగరమునకుఁ బోయి గవ
ర్నరు గారిని సందర్శించి యీవిషయమయి విన్నవించుకొనిరి. ఆవిన్న
పములోనిముఖ్యాంశములు బాల్యవివాహములవలనను స్త్రీపునర్వివా

హాములు లేకపోవుటవలనను నిజముగా మలబారి చెప్పినన్ని నష్టములు లేవనియు, అతఁడు లేనినష్టములను కల్పించి పెంచి చెప్పెననియు, హిందువులయం దట్టిదోషముల నారోపించుటచేత తమ కపకీర్తికరముగా నున్నదనియు, దొరతనమువా రీవిషయమయి యెంతమాత్రమును సంబంధము కలుగఁజేసికో కూడదనియు అయి యున్నవి. బొంబాయిగవర్నరుగా రందుమీఁద వయిరెండుకార్యములవలనను గలుగు చున్న నష్టములు కొంతవఱ కెల్లవారు నంగీకరించి యున్నవే గనుక వానిప్రతీకారమునకు మీ రేమి యాలోచించు చున్నారని యడుగఁగా ఆపండితు లావిషయ మయి తా మొకసమాజము నేర్పఱుపఁ బోవుచున్నామని చెప్పుటయేకాక యాసమాజముయొక్క ప్రథమసభకు గవర్నరుగారిని రండనికూడ ప్రార్థించిరి. పండితులుకూడ స్త్రీపునర్వివాహాదులవిషయ మయి సమాజము లేర్పఱిచి పనిచేయుదు మని వాగ్దానము చేయుట యెంతయు సంతోషకరముగా నున్నది. పూర్వము పునానగరమునందలి పండితులు విష్ణుశాస్త్రి స్త్రీపునర్వివాహములు చేయింప నారంభించినపుడు, అక్షతయోని వివాహములను మాత్రమే చేసినయెడల తాము నంగీకరించెద మని చెప్పిరఁట! అట్టి స్థితిలో నిప్పు డక్కడిపండితులు స్త్రీపునర్వివాహములు శాస్త్రసమ్మతములు కావని విన్నవించుట మిక్కిలి యాశ్చర్యకరముగా నున్నది. అయినను పండితు లేదో యొకవిధ మయినసమాజము నేర్పఱిచి శాస్త్రవిషయ మయిన చర్చ జరుపుచు వచ్చుటచేత ప్రస్తుతకాలమున కాకపోయినను కాలక్రమమున నయినను కొంత మేలు కలుగకపోదు.

ఈవిషయ మయి మనరాజప్రతినిధిగారుకూడ తమయభిప్రాయమును తెలిపి యున్నారు. ప్రస్తుతస్థితినిబట్టి అతిబాల్యవివాహవిషయమునను నిర్బంధవైధవ్యవిషయమునను తాము సంబంధము కలుగఁ

చేసికొని యొకశాసనము చేయు నిష్టముగలవారు కాకపోయినను దొరతనమువారు హిందువులు ప్రార్థించిన పక్షమున సొత్తువిషయమయి విధవావివాహశాసనమునం దున్న విధిని మార్చుటకు సంసిద్ధులయియున్నారు. ఈపట్టు కున్న శాసనమునుబట్టి యొకవితంతువు పునర్వివాహము చేసికొనఁగానే యామె పూర్వభర్తసొత్తంతయు మృతుఁడైన యాభర్తయొక్క దాయాదులను చేరును. అందుచేత ధనికురాండ్రయిన వితంతువులు వివాహ మాడినయెడల తమసొత్తు పోవు నన్న భీతిచేత పునర్వివాహము చేసికొనక వ్యభిచారమున కయినను లోఁబడుచున్నారు. ఇది యిట్లుండఁగా స్త్రీకి సంక్రమించిన మృతుఁడైన భర్తయొక్క సొత్తు వ్యభిచరించుటచేత పోదని యున్నతన్యాయసభవారు తీర్పు చెప్పియున్నారు. దీనినిబట్టి చూడఁగా వ్యభిచరించుటచేత సొత్తు పోదనియు వివాహము చేసికొనుటచే పోవుననియు సిద్ధాంతమేర్పడినట్టు స్పష్టము గనుక వ్యభిచారమునకు ప్రోత్సాహమును వివాహమునకు నిరుత్సాహమును కలుగుచున్నది. ఇప్పు డీవిధిని మార్చి వివాహము చేసికొన్నంతమాత్రముచేత వితంతువును చెందిన పూర్వభర్తసొత్తు పోదని విధించినపక్షమున స్త్రీపునర్వివాహములకు ప్రోత్సాహము కలుగు ననుటకు సందేహము లేదు. కాఁబట్టి హిందూదేశమునం దున్న స్త్రీపునర్వివాహ ప్రవర్తకసమాజములవారును స్త్రీపునర్వివాహములు వ్యాపించుటచేత శిశుహత్యాదు లగు ఘోరపాపములు నశించి దేశక్షేమము కలుగు నన్న తలంపు గలవారును సమస్తప్రదేశములయందును సభలు చేసి పూర్వోక్తమయిన విధిని మార్చుటకయి యిండియాదొరతనమువారికి సంఘవిజ్ఞాపనలను పంపుదు రని మిక్కిలి కోరుచున్నాము. వేఁడి చల్లాఁగకమునుపే కార్యమునకు పూనవలెనుగాని, యుక్తసమయమునందు నుపేక్ష చేసి సమస్తమును చల్ల

పడినతరువాత ప్రయత్నము చేయుటవలనఁ గార్యము లేదు. ఈయుల్ప కార్యమునకు సహితము పూర్వాచారపరాయణులైన పెద్దలు విఘాతము చేయుటకు సర్వవిధములఁ బ్రయత్నము చేయుదు రనుట యెల్ల వారికిని విశదమైన విషయమే గనుక మే మిక్కడ విస్తరించి చెప్ప వలసిన యావశ్యకము లేదు. జీర్ణమై పోయిన స్త్రీపునర్వివాహ సదాచారమును పునరుద్ధారణము చేయ నభిలాష గల మహాపురుషు లందఱును సంఘీభవించి యైకమత్యము గలిగి యితరస్థలములవారితో నుత్తర ప్రత్యుత్తరములను జరుపుచు సర్వస్థలములనుండియు విజ్ఞాపన పత్రిక లించుమించుగా నొక్కనారియే దొరతనమువారికి చేరునట్లు చేయుటకై తగినకృషి చేయవలెను.

దేశభాషలు. [౧౮౭౮ వ సం॥ నవంబరు ౧౦.]

ఇంగ్లీషుభాష యీదేశములో నెంతవిస్తారముగా వ్యాపించి నను, అది యెన్నటికిని దేశభాష కానేరదు. రాజకీయోద్యోగములకాశపడువారును మఱికొందఱుమాత్రమే యాభాష నభ్యసింతురు గాని సర్వజను లెప్పుడు నభ్యసింపరు. కాఁబట్టి జనసామాన్యమునకు జ్ఞానాభివృద్ధి కలుగవలె నన్నచో నెన్నటికైన దేశభాషలమూలముననే కలుగవలెనుగాని రాజభాషమూలమునఁ గలుగ నేరదు. దేశభాష లెంతవృద్ధికి వచ్చునో జనుల నాగరికతయు నంతవృద్ధి నొందును. కాఁబట్టి జనులను జ్ఞానులనుగాను నాగరికులనుగాను జేయవలెనన్నచో ముందుగా దేశభాషలస్థితిని బాగుచేయవలెను. నీతిజ్ఞానబోధకములును సుబోధములునైన పుస్తకములు కావలసినన్ని యున్నంగాని దేశభాష మంచిస్థితియం దున్న దని చెప్ప వల్లకాదు. మనవారు

కొందఱు దేశభాషలు మంచిస్థితిలో లేవా యని యడుగవచ్చును. లేవనియే మేము దృఢముగాఁ జెప్పఁగలము. ముందుగా తెలుఁగును గుఱించి విచారింతము. ఆంధ్రమునందు పద్యరూపమున రచియింపఁబడిన పురాణములును ప్రబంధములును దప్ప మఱియేమియు లేవు. ఉన్నచో నవిగాక కొన్ని కథలును వేదాంతగ్రంథములును కూడ నున్నవి. ఇవి యంతగా నీతిబోధకములు గావు; జ్ఞానబోధకములును గావు. ఈగ్రంథములలోఁ గొన్ని జనసామాన్యమునకు బోధపడవు సరికదా వానిని రచియించినవారికైన వ్యాఖ్యానము లేక యర్థమగునో లేదో యని సంశయింపవలసినంత కఠినపాకమునం దున్నవి. ఎంతో కష్టపడి యట్టివానిని గురుముఖమున నేర్చుకొన్నను నిరుపయుక్తము లయిన కఠినపదములయర్థమును తెలిసికొనుటతప్ప వానిలోఁ దెలిసికొనఁదగినది మఱి యేదియు నుండదు. ఉన్నయంశము లనేకములు మఱచిపోయిననే మేలు చేయునవిగా నుండును. పెక్కుపుస్తకములలో వర్ణించినరీతిగానే మరల మరల వర్ణింపఁబడెడు స్త్రీలయొక్క కుచకేశాద్యవయవ వర్ణనలును సంభోగప్రశంసలును గలిగి యుండును. అం దుండెడు భూగోళవిషయములను జూడఁబోయిన మన ముండు లోకములోని సంగతులును దేశములలోని సంగతులు నుండక యతలకుతలాదు లయినయధోలోకములసంగతులును భువస్సువరాదు లయిన యూర్ధ్వలోకములసంగతులును విస్తారముగా నుండును. పయి లోకములలోని విశేషములమాటయటుండఁగా మనలోకములోని సంగతులు వాస్తవ మెట్లుండునా యని విచారింపఁగా కల్లుసముద్రములును పెరుగు సముద్రములునే కాని నీటిసముద్రము లంతగా నుండవు. ఇఁక నదులున్ననో సంబంధబాంధవ్యములు చేసికొని బిడ్డలను గనుచు వియ్యమందుచుండునుగాని ప్రవహించి స్నానపానముల కంతగా జల

మిచ్చునవిగా నుండవు. పర్వతములమాట చూడఁబోయిన నింద్రుఁడు ఱెక్కలు తెగఁగొట్టి పాపము కట్టుకొన్నను అంతతో నూరకుండక యన్యోన్యద్వేషములతోను పరస్పరాసూయలతోను నొండొరులతోఁ గలహించుచు నాకాశమంటి సూర్యచంద్రాదుల గతులనరికట్టి లోకోపద్రవము చేయునవిగా నుండును. భూగోళము నొకమూలను పోఁద్రోచి చరిత్రములకుఁ బోద మందుమా యాకాలమునందు వేయి ముఖములవారును నూఱుముఖములవారును పదిముఖములవారును నాఱుముఖములవారును నాలుగుముఖములవారును వేయిచేతుల వారును పండ్రెండుచేతులవారును నాలుగుచేతులవారును విశేషముగా నుందురే కాని యొక ముఖము వారును రెండుచేతులవారు నంతగా నుండరు. వారిమహిమలును శక్తులును చూడఁబోతిమా మనము నోరెత్తలేము. భూమిని చాపఁగా చుట్టినవాఁ డొకఁడును, సముద్రమును పానముచేసినవాఁ డొకఁడును, స్వర్గమునకు మెట్లుకట్టినవాఁడు మఱియొకఁడును, భుజములనుండి బిడ్డలనుగన్నవాఁడు వేఱొకఁడును, ఉందురు. వారిజీవితకాలమో శంఖములును వేలును సంవత్సరములుండునుగాని నూఱులును పదులు నుండవు. ఈవిషయములను వదలిపెట్టి ఖగోళాదిశాస్త్రవిషయములకుఁ బోతిమా సూర్యచంద్రగ్రహణములు రాహువు సూర్యచంద్రులను మ్రింగుటచేతఁ గలుగును గాని భూచ్ఛాయాదులవలనఁ గలుగవు; వాయువు లేడి నెక్కి తిరుగుచు స్త్రీలోలుఁ డయి పిల్లలను గనుచుండును; అగ్నిహోత్రుఁడు హవిర్భాగములను మోచుకొనిపోయి దేవతల కర్పించుచు మునిపత్నులను కామించి విరహతాప పడుచుండును. నీతి పరిశీలించితిమా వివాహములవిషయమునను స్త్రీలవిషయమునను బ్రాహ్మణులవిషయమునను అసత్యముపలుకుట దోషముకాక పుణ్యమే యగును. ఇటువంటివున్న

కములవలన జనుల కేమిజ్ఞానమును నీతియుఁ గలుగఁ బోవును? ఆపుస్తకములయందు భ్రాంతిగా నీతిబోధకములును జ్ఞానదాయకములు నయినవిషయములు లేనేలేవా యనెడుపక్షమున పూర్ణముగా లేవన లేముగాని యట్టివానివలనఁ గలిగెడు మేలుకంటెఁ బయినివివరించిన వానివంటివిషయములవలనఁ జెఱుపే యధికముగాఁ గలుగు నని నిలిచి చెప్పఁగలము. కాఁబట్టి జనులయభివృద్ధికయి కావలసినపుస్తకము లిట్టివికావు. లోకవ్యవహారమున కుపయోగించెడు భూగోళవిషయములును సత్యము లయిన పూర్వచరిత్రములును ప్రకృతిశాస్త్రాదులును పరిశుద్ధనీతిబోధకగ్రంథములును వినోదమును గలిగించెడు హృద్యము లయిన నాటకాదులును సులభశైలిని వ్రాయఁబడినవి కావలెను. ఇట్టిపుస్తకములను రచించుట యింగ్లీషునందు మంచి పాండిత్యముకలిగి బహుశ్రుతు లయి సంస్కృతాంధ్రభాషలయందు తగినంతజ్ఞానము కలవారికే సాధ్య మగునుగాని కేవల సంస్కృత పండితులకును కేవలాంధ్రపండితులకును సాధ్యము కాదు. కాఁబట్టి యీపనిని నిర్వహించి దేశభాషలను వృద్ధిచేయవలసినభార మింగ్లీషు భాషనభ్యసించి ప్రతిసంవత్సరమును పట్టపరీక్షాదులయందుఁ గృతార్థు లగుచుండువారిమీఁద నున్నది. వారు తమమీఁదఁబడిన యీ కార్యభారమును వహించి దేశాభివృద్ధికి తోడుపడనిపక్షమున దేశము యొక్క హీనదశకు వా రుత్తరవాదులుగా నుందురు. కాఁబట్టి యికనైన సర్వకళాశాలలయందుఁ బట్టపరీక్షలనిచ్చి మెప్పొందినవారు తాము లౌక్యాధికారములయందుఁ బ్రవేశించి భార్యాపుత్రాదుల కాభరణములు చేయించి పెట్టుటతోడనే కృతార్థుల మయితిమనుకోక దేశభాషావధూటికిఁ గూడ సద్గ్రంథాభరణములను వృద్ధిపఱుపఁ బ్రయత్నింతు రని నమ్ముచున్నాము.

"అర్థస్యపురుషోదాసః" [౧౮౯౮ వ సం|| డిసెంబరు]

కాలమహిమ యెట్టిదో కాని యిప్పటివారనేకులు ధనమదాంధులయి యితరవిచారము లేక "ధనమార్జింపంగ నెవ్విధంబున నలయున్" అన్న వాక్యమును వేదవాక్యముగా జేసికొని పాపభీతి యించుకంతయు లేక విచ్చలవిడిగా సంచరించుచున్నారు. అట్టివారి కధికారపిశాచముకూడ పట్టియున్న పక్షమున దేహము తెలియదు; అల్పవిద్యో మహాగర్వీ యన్న సన్నుతోక్తి ననుసరించి వారు గర్విష్ఠులయి తమబంధువులతోడను మిత్రులతోడనుగూడ తిన్నగా మాటాడరు. మన మంధులను జూచినను బధిరులనుజూచినను మననుకరంగి వారియభాగ్యస్థితినిగూర్చి చింత నొందుదుము. అలాగుననే యధికారభూతావిష్టు లయి కన్నులు గానని వారిని చెవులు విననివారిని జూచి మనము చింతనొందవలసి యున్నది. భగవంతుం డనుగ్రహించి వారికి వినుటకుం జెవుల నిచ్చినను చేరువం జేరి చెప్పుకొనువారి మనవులను వినక తాము జెవిటివారి కన్నదమ్ము లగుచున్నారు; దేవుం డిచ్చిన కన్ను లున్నను దగ్గఱకు వచ్చినవారిని కన్నెత్తి చూడక యంధుల కగ్రభ్రాత లగుచున్నారు; మాటాడుట కీశ్వరుండు నోరిచ్చినను దాని నుపయోగించుకొనక సామాన్యులతో మాటాడక మూగ వారికి మిత్రు లగుచున్నారు. ఇట్లు దేవుం డియ్యని యంధత్వమును బధిరత్వమును మూకత్వమును తాము తెచ్చి పెట్టుకొనుటచేతనే ఘనుల మగుచున్నామని గర్వించి వారెంత విఱ్ఱవీగుచున్నను, ప్రాజ్ఞులకు మాత్రము వారి స్థితి శోచనీయముగాం దోంచకపోదు. పాపభీతిలేక వారు సాధువుల కపకారమే చేయుచుండనిపక్షమున, వారు వేయి మూగవేషములు వేసికొన్నను లక్ష గుడ్డివేషములు వేసికొన్నను కోటి

చెవిటివేషములు వేసికొన్నను వారికే కాని లోకమున కేమియు నష్ట ముండదు. ఇట్టివా రనేకులు వయి సీశ్వరుఁ డున్నాఁ డన్నమాటనే తల పెట్టరు; పుణ్యాపావము లున్నవన్నమాట స్వప్నములోను స్మరిం వరు; అపకీర్తి యని యొకటి యున్నదన్నమాట వా రేజన్మము నందును నెఱుఁగరు. వారికి ధనమే పరదేవత; మోసమే వ్రతము; నుజ నాపకారమే ప్రతిష్ఠ. ఆధనదేవత నారాధించి తదనుగ్రహము సంపా దించుట కయి యెట్టియక్రమముల నయినను జేయుదురు. ధనము కొఱకు సాధువులను జెఱుపుదురు; దోషులను బాగుచేయుదురు; మిత్రులను ద్వేషింతురు. ఓధనదేవతా! నీకు దాను లయియున్న ద్విపాదజంతువులకు సత్యము కరుణ న్యాయము మొద లయిన మానుషధర్మములను పోఁగొట్టి ఘాతుకమృగకృత్యములను తెచ్చిపెట్టి బంగారు సంకెళ్ళనుగట్టి భ్రమపెట్టి వారినెట్లు తెలియకుండ కన్నులు గప్పి ఘోరనరక కూపమునకుఁ ద్రోయుచున్నావు! ప్రాణములవంటి మిత్రులను శత్రులనుగాఁ జేసెడియద్భుతశక్తి గలయోధనపిశాచమా! పుణ్యచింత యనెడియుచ్చాటనమంత్రము నిన్నెవ్వుడు పాఱఁ ద్రోలునో!

పరులను వంచించిన లజ్జ పరిత్యజించి వివేకమును వర్జించి ధర్మ మును విసర్జించి యర్థమే పురుషార్థ మని యక్రమముగా ధనార్జనము చేయువా రొక్కచిల్లిగవ్వయైనను పోవునప్పుడు వెంటఁగొనిపోరు; బ్రతికియున్నప్పుడయిన నొక్కరాగికాను నైనను కొఱుకుకొని తినరు. ధనము లేనివారివలెనే యన్నంతకాల మింతయన్నమునే తిందురు. ధన మంతయు విడిచి చచ్చిపోవునవుడు కావలసినంతపాపము నార్జించు కొని పోదురు. బ్రతికియున్నకాలములో వేలకొలఁది బీదలు జీవించు టకుఁ జాలినసొమ్మును దెచ్చి యాభరణము లని పేరుపెట్టి మణులు

చిక్కినసంకెళ్ళవలె దేహములనిండ గిగవేసినను భార్యాబంధు పుత్రాదులలో నొక్కరును తాము స్మశానభూమిని దాటి పైకిరాక మరణానంతర మొక్క పాపపిశాచమునుమాత్రమే తోడిచ్చి పంపుదురు. నిన్న చూచినవాఁడు నేఁడు లేఁడన్న ప్రతిష్ఠ నీభూమి వహించి యెల్ల వారికి ధర్మోపదేశము చేయుచున్నను, ఆహితబోధను విననొల్లక తామీలోకములోనే యెల్లకాలము నుండఁబోదుమని నమ్మి తామెంత యెక్కువకాలము బ్రతికిన నంతయెక్కువ పాపధనమును వర్ధ్వాతోవమానముగా నార్జించుకొనుచుందురు. ఓ కన్నుగానని లౌక్యాధికారధూర్వహులారా! ఈలోకమునందలి యధికారమును నైశ్వర్యమును క్షణభంగురము లనియు మృత్యుదేవత ప్రతిక్షణమును వాతఁ్రవేసికొనిపోవుట కయి యాకాశమంత నోరుతెఱచుకొని వేచి యున్నదనియుఁ దెలిసికొని మరణానంతరము ధర్మ మొక్కటియే మనకుఁ దోడుపడి శాశ్వతసుఖము నిచ్చునని యెఱిఁగి బ్రతికి యున్న నాలుగు దినములును పరోపకారచింతగలిగి ధర్మసమార్జనమున కయి ప్రయత్నము చేయుఁడు. ఈమాటలు విని, హంసమాటలు విని పరిహసించిన బకములవలె పరిహాసము చేయక పరమార్థమును మనసులో విచారింపుఁడు.

బకహంస సంవాదము

ఉ. ఎవ్వఁడ వీవు కాళ్ళు మొగ మెఱ్ఱన? హంసను; నెందు నుందువో?
దవ్వుల మానసంబునను; దానివిశేషము లేమి చెప్పుమా?
మవ్వపుఁ గాంచనాబ్జములు మౌక్తికము ల్గల వందు; నత్తలో?
యవ్వి యెఱుంగ; నన్న నహహా యని నవ్వె బకంబు లన్నియున్.

కులాచారమతాచార సంస్కరణము. [౧౮౯౭వ సం॥ ఏప్రిల్ ౬.]

•••○•••

ఇప్పుడు మనదేశమునం దెక్కడఁజూచినను హూణభాషాభ్యాసము చేసిన వారిలో రాజ్యాంగవిషయ మయిన స్వాతంత్ర్యములు కావలె నని ప్రసంగములు చేయువారు లెక్కకు మిక్కిలిగా నున్నారు. అట్టివారు జనప్రతినిధి పరిపాలనము కొంతవఱకేర్పడినంతమాత్రముచేత జనులు సుఖపడుదు రనియు మనదేశమున కా స్వాతంత్ర్యములకన్న కావలసినది మఱియేదియు లేదనియు భావించుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారిని జనుల కుండవలసినంత స్థానికపరిపాలనమును ఇతర స్వాతంత్ర్యములను ఇయ్యనందున కయి దూషించుచు వార్తాపత్రికలయందు ప్రచురించియు సమాజములలో ప్రసంగములు చేసియు వారంతటితో కృతార్థు లగుచున్నారు. అట్టివారిని జూచి సామాన్యజనులు వారు తమదేశము నుద్ధరింప నవతరించిన మహాపురుషులని భావించి వారి నూరక పొగడుచుందురు; ఇతరవిషయములయందు వారి కున్న దుర్గుణములను పాటింపక యీవిషయమునందు వారు చేసిన యల్పకార్యములను మహాకార్యములనుగా కొనియాడుచుందురు. ఇట్టిస్తోత్రములచేత వారు పరమానందభరితులయి లోకములో తామే గొప్పవారమును దేశాభిమానము గలవారమును అనుకొని గర్వపడుచు, కష్టపడకుండ వట్టిమాటలతో వచ్చిన తమకీర్తినిజూచి దేశాభివృద్ధి నిమిత్త మయి కష్టపడువారిని బుద్ధిమాంద్యము గలవా రని భావించు చున్నారు. అంతటితో నైన నూరకుండక చౌకగా పేరు పొందు చున్న యీమహాపురుషులు కులాచార మతాచారవిషయములైన మార్పుల కింకను సమయము రాలే దనియు, సమయము వచ్చినప్పు డామార్పు లెవ్వరి ప్రయత్నము నక్కఱలేక తమంతనే జరుగు

ననియు, ఈరెండువిషయములయందును ప్రస్తుతమున్న యాచారములే మంచివియు సుఖప్రద మయినవియు ననియు, శ్రోత్రమార్గులకై ప్రయత్నించువారు దేశమున కనర్థము తెచ్చుచున్నారనియు, అందుచేత వారు నిందార్హు లనియు, మీఁదిమిక్కిలి ఘోషించు చున్నారు. మూఢు లయినజనులుకూడ వీరితోఁ జేరి కులాచార మతాచారములను సంస్కరింపఁ గృషి చేసెడువారిని బాధింప మొదలు పెట్టు చున్నారు; ప్రతివిషయమునందును వారిప్రవర్తనమును నిపుణముగా పరీక్షించి వారిలోపములను వెల్లడి చేయుటయే కాక వారియం దుండు గుణములకుసహితము విపరీతోద్దేశములను నారోపించి వారిని పలు విధముల దూషించుచుందురు. లేనిదోషములను కల్పించి వారు స్వప్రయోజనపరులనియు వంచకు లనియు పేరున కయి పని చేయువా రనియు నితరులతోఁ జెప్పుచుందురు; కులాచార మతాచారములను సంస్కరింపఁ బూనుకొనెడివారియం దారోపించెడు మొదటిదోషము వారాపనిని పూనుట కర్హులు కా రనుట, పూనినపని మంచి దయి నప్పుడు పూనినవారు తగినవారు కారనుట నిజ మయినయాక్షేపణ కాదు. నిజముగా వా రర్హులు కా రనియే తాము భావించెడుపక్షమున, ఈయాక్షేపణలు చేయుమహాత్ములు తామాపనికి పూని నిర్వహించి వారికంటె తా మర్హతరు లయినట్టు కార్యములచేత లోకమునకుఁ జూపిన నెంతయు సముచితముగా నుండును.

వారు చేసెడు రెండవయాక్షేపణ కులాచారాదులవిషయ మైన సంస్కారమునకుఁ బ్రయత్నము చేసెడివారియుద్యమము లసాధ్యము లనియు, జను లాచరించుటకు శక్యము కాని వనియు, పలుకుట అసాధ్యములయినవియు జను లాచరించుటకు తగనివియు నైనమార్గ తేవియని విచారించినచో, కులాచారవిషయమున స్త్రీలకు విద్య

చెప్పించి పశువులతో సమానురాండ్రుగా నున్న కులాంగనలను జ్ఞాన వతులనుగాఁ జేయు మనుటయు బొమ్మవలె నాడించునట్లెల్ల నాడు చుండెడి పసిబిడ్డలకు జ్ఞానము లేనిదశలో వారియనుమతి లేకుండ వేడుక కయి పెండ్లిండ్లు చేసి వారు తరువాత యావజ్జీవమును దుఃఖింప వలసినగతి కల్పింపక వయస్సు వచ్చినతరువాత పరస్పరానుమతిమీఁద వివాహములు చేయుమనుటయు, జ్ఞానమెఱుఁగనిదశలో వివాహ మని పేరు పెట్టి పరులు చేసినతంతుమూలమున ననాథ లయినబాల వితంతువులను విరూపిణులను జేసి యావజ్జీవమును తీఱనివ్యథలపాలు చేయక వారిపునర్వివాహముల కంగీకరించి సుఖపడునట్లు చేయు మనుటయు, మతాచారవిషయమున మనుష్యులు చేసినప్రాణములేని విగ్రహములను పశువృక్షాదులను కొలువక సృష్టికర్తయైనయీశ్వ రుని మానసికముగా నారాధించు మనుటయు, గుళ్ళలోనివిగ్రహము లకు మేకపోఁతులను దున్నపోతులను కోడిపిట్టలను బలిగా సమర్పింపక హృదయములోని పరమేశ్వరునికి ప్రేమను భక్తిని విధేయతను కృత జ్ఞతను సమర్పింపు మనుటయు, తప్ప మఱి యేమున్నది? ఇవి యసా ధ్యము లఁట! వీని ననుసరించుట కింకను కాలము రాలేదఁట! స్త్రీలకు విద్య చెప్పింపక మూఢురాండ్రనుగా నుంచుటకును జ్ఞాన మెఱుఁగనియవస్థలో పెండ్లి యని తెచ్చి పెట్టి పెండ్లియీడు రాక మును పే ముండమోయించి తమకడుపున పుట్టినబిడ్డలను బ్రతికినంత కాలమును మరల వివాహసుఖ మనుభవింపనీక బాధించుటకును మాత్రము కాలము వచ్చిన దఁట! విగ్రహములను కొలుచుటకు కాలము వచ్చిన దఁట! దేవుని కొలుచుటకు కాలము రాలే దఁట! జీవజంతువులను బలిపెట్టుటకు కాలము వచ్చిన దఁట! జీవహింస చేయమానుటకు కాలము రాలే దఁట! ఆహా! ఏమి [illegible]

కాలము! మనపూర్వు లెప్పుడయిన నిటువంటి ఘోరకృత్యముల కొడి గట్టుకొన్నారా? పూర్వకాలమునందు మనపెద్ద లైనయార్యులు తమస్త్రీలకు విద్య చెప్పించుచుండలేదా? నోరెఱుఁగనిపసికూనలకు వివాహములు చేసెడివారా? దైవవశమున విపత్తు వచ్చినప్పు డనాథ బాలికలకు పునర్వివాహము చేసి వారిని సుఖపెట్టుచుండెడివారు కారా? ఈశ్వరుని మానసికముగా నుపాసించుట మాని విగ్రహాము లకు మ్రొక్క నెఱుఁగుదురా? నిష్కారణముగా జీవహింస చేసి యెఱుఁగుదురా? ఆకాలమునందు మనపూర్వులు నాగరికాగ్రగణ్యు లయి యెల్లదేశములవారిచేతను పొగడొందుచు స్వతంత్రు లయి మహోన్నతదశయం దుండి సుఖపడుచుండలేదా? ఇప్పటిహీనదశను దానికి కారణము లయినదురాచారములను పోఁగొట్టుకొని పూర్వుల సదాచారముల నవలంబించి మరల మంచిదశకు రండని బోధించి కృషి చేయుటయేకదా కులాచార మతాచారసంస్కరణము నపే క్షించువారి ప్రయత్నము! ఇంట తమభార్యలను జదివించి తాము సుఖంపలేనిమహానుభావులు జనుల నెట్లు సుఖపెట్టఁగలుగుదురు? గర్భ మున జన్మించినముద్దులకూఁతుల విపద్దశ తొలఁగించి చేతనయ్యు నాపన్నివారణము చేయనేరనివారు ప్రతినిధులయి జనులయాపద నెట్లు వారింపఁగలుగుదురు? ఇటువంటివారు తాము లోకోపకారము చేయక పోయినను చేయఁబూనినవారివయి లేనిపోనివంకలు పెట్టి నిరుత్సాహపఱుపక యూరకున్నను గొంతలోకోపకారముగా నుండును. ఓవిద్యాధికులారా! రాజ్యాంగ విషయమున గొన్నిస్వాతంత్ర్యములు వచ్చినంతమాత్రముచేత దేశమంతయు బాగుపడునని స్వప్నావస్థ యందును తలఁప బోకుఁడు. ఇల్లు బాగుపడినంగాని దేశము బాగు పడదు. ఈసంగతిని మీరు నిశ్చయముగా మనసులయం దుంచుకొని

రాజ్యాంగసంస్కరణముతోడిపాటుగా కులాచార మతాచారసంస్కరణమునకుఁగూడ కృషిచేయుచు చేసెడివారిని నిరుత్సాహపఱపక సహాయపడుచు రండు. కులాచారములందలిదోషములు పోయినంగాని యైకమత్యము రాదు. ఐకమత్యము వచ్చినంగాని యేస్వాతంత్ర్యము వలనను జనులకు ప్రయోజనము కలుగదు.

త్రాగుఁబోతుతనము. [౧౮౮౭ వ సం॥ ఏప్రిల్ ౭.]

హిందూదేశమున కింగ్లీషుదొరతనమువలన సంభవించిన దురభ్యాసములలో సురాపానము ప్రధాన మయినదని చెప్పవచ్చును. పూర్వకాలమునం దీహిందూదేశములో త్రాగుఁబోతుతనము మిక్కిలి తక్కువగా నున్నదనుట యెల్లవారికిని తెలిసినవిషయమే. సురాపాన మగ్రవర్ణములవారిలో బొత్తిగా లేనేలేదు. ధర్మశాస్త్రములయందు మధుపానము పంచమహాపాతకములలో నొకటిగా పరిగణింపఁబడి యున్నది. అందుచేత పూర్వకాలమున పానమూర్తులను మహాపాతకులనుగాఁ జూచి వారిని పతితులనుగా నెంచి యెల్లవారును త్యజించు చుండిరి. తక్కువజాతులవారిలో కల్లుత్రాగుట కొంతవఱ కున్నను, వారిలోఁగూడ మిక్కిలి మితముగా నుండెను. ఆకాలమునం దిప్పటి వలె వివిధము లయిన సారాయములు లేవు. ఇప్పటివలె నాలవజాతి వారిలో ధనముకూడ లేకపోవుట చేతను, కూలినాలి చేసికొని సంపాదించినసొమ్ము కుటుంబభరణమునకే చాలి చాలక యుండుటచేతను, నీచజాతులవారిలోకూడ పలువురు త్రాగకయు కొంచఱు కొంచెము త్రాగినను మేరమీఱిన మైకము చేసెడుసారాయముల నెఱుఁగక తీయని యీఁతకల్లు మొదలైనవానితో తృప్తినొందియు నుండుచు

వచ్చిరి. ఇప్పు డింగ్లీషుప్రభుత్వము వా రీదేశములో బహువిధము లైనసారాయములను చేయుటకును విక్రయించుటకును నదుపాయములు చేయుటయేకాక దేశాంతరముల నుండియు ఖండాంతరముల నుండియు ద్రాక్షాసవాదులను వర్షాతోపమానము లగు సీసాలతో నోడలమీఁద తెప్పించి యీవ్యాపారమువలన ధనా దాయమును కలిగించుచున్నారు. హూణప్రభుత్వము వారీదేశమునకు వచ్చిన తరువాత మనదేశమునకు దిగుమతి చేయఁబడిన సారాసీసాల నన్నిటిని గుట్టలుగా వేసినయెడల హిమవత్పర్వతముల వంటి వెన్నియో యున్ని దిశల నేర్పడియుండును. ఈసురాపాన మీదేశమున దిన దినాభివృద్ధి చెందుచున్నది. పదిసంవత్సరముల క్రిందట ననఁగా ౧౮౭౮-౭౯ వ సంవత్సరమునం దొక్క బొంబయి నగరములో యూరపు ఖండము నుండి వచ్చిన సారాయము రు ౧౧౧౨౫౮ రూపాయలది కర్చువడినది; కడచిన సంవత్సరమునం దనఁగా ౧౮౮౮-౮౯ వ సంవత్సరమునం దాపట్టణములోనే ౯౦౫౧౩ రూపాయల మైరోపాసారాయము వ్యయపడినది. దీనినిబట్టి చూడఁగా కడచినపదిసంవత్సరములలోను త్రాగుఁబోతుతనము పదిరెట్లెక్కువ యయ్యె నని స్పష్టపడు చున్నది. సారాయ మెక్కువవ్యయ మగుచున్న దనుట కర్థము దుర్నీతి యెక్కువగుచున్న దనియే యగునుగనుక ప్రజలనీతిని కాపాడవలసిన దొరతనమువారు నీతి భంజక మైన యీపనికి మూలిన వ్యాపారమును ప్రోత్సాహపఱుచుట యనుచిత మని వేఱుగఁ జెప్పవలసిన యక్కఱ లేదు. గొప్పపట్టణములయం దిప్పు డగ్రవర్ణముల వారిలోఁ గూడ త్రాగుఁ బోతుతన మంతకంతకు ప్రబలుచున్నది. మాపట్టణములో సారాదుకాణములు పదిసంవత్సరముల క్రింద కంటె నిప్పుడు పదిరెట్లెక్కువమైనవి. ఇఁక కల్లంగడు లన్ననో సహస్రగుణము లెక్కువ

యయి యొక్కడనో యీాడిగగూడెములలో నుండెడివి సమస్త వీధుల లోను బ్రాహ్మణా వాసముల సమీాపమునను కూడ వెలసి యున్నవి. ౧౮౭౫–౭౬ వ సంవత్సరమునం దాబుకారీ వ్యాపారము వలన దొర తనమువారికి చెన్నపురి రాజధాని క్రింది దేశము వలన రు ౭౦౫౩౧౦_౨ రూపాయల వచ్చుబడి కలిగినది. ఈసంవత్సరమునం దొక్క చెన్న పట్టణములో గతసంవత్సరము నందుకంటె ౧౧_౨౮౧ రూపాయ లెక్కువ యీాదాయము వచ్చినది. సురాపానముల వలన దేహములు దుర్బలము లయి పానమూర్తుల కకాలమృత్యువు సంప్రాప్తమగుటయే కాక; ప్రాణహానికితోడు రెండువిధము లయిన ధనహానికూడ సంభ వించుచున్నది. సారాయములను విక్రయించువారు కల్లు మొదలయిన వానిలో మత్తుచేసెడి యితర పదార్థములనుకూడఁ గలిపి పానమూ ర్తులు దేహములు తెలియక మత్తెక్కి పడిపోయినతోడనే యీావఱకు మధువిక్రయము నిమిత్త మయి స్వీకరించిన సొమ్మును మాత్రమే కాక వివశు లయి యున్నవారి శరీరములయం దుండునగలను గొక్క మునుగూడ కొల్లగొను చుండుటయు తఱుచుగా విను చున్నాము. త్రాగ మరిగినవారు సురను గొనునిమిత్తము గొని త్రాగిన తరువాత నొడళ్ళు తెలికయు చేసెడు దొంగతనము మొదలయిన నేరములకు పరిమితియే లేదు. పానమూర్తుల యీాలుబిడ్డలు పొందెడు కష్టము లిన్నియన్ని యని చెప్పుట కలవిగాదు. సమస్తానర్థములకును మూల మయిన త్రాగుఁ బోతు తనమును నాగరికాగ్రగణ్యు లయిన ప్రభుత్వ మువారు ప్రోత్సాహపఱుచు చుండుటకంటె నవమానకరమైన కార్యము మఱియొకటి యుండదు. కాఁబట్టి నీతిరక్షణపరాయణు లయిన దొర తనమువారు పదింబదిగ విచారించి రాఁబడి తక్కు వగునన్న యీాలో చనను మాని జనుల నీతికిని క్షేమమునకును భయంకరముగా నున్న

మరాపానమును నిరుత్సాహపఱిచి సాధ్యమయినంతవఱకు క్రమక్రమముగా తగ్గించుటకుఁ బ్రయత్నింతురని నమ్ముచున్నాము.

భార్యాభర్తల నైకమత్యము. [౧౮౯౭వ సం॥ జూన్ ౧౫.]

ఈలోకములో సాధారణముగా సమానవయస్సు గలవారికే స్నేహము కలిగియుండుట మన మందఱమును స్పష్టముగాఁ జూచుచున్నాముగదా! క్రొత్తస్థలములకు చిన్నపిల్లలు వెళ్ళినచో ముందు ముఖ్యముగా వారితోడి సమానవయస్సు గలవారితో స్నేహము చేయుదురుగాని పెద్దలవద్ది కంతచనవుగ వెళ్ళరు. ముసలివారిద్దఱు కలిసినచో వా రితరవ్యాపకములను మఱచిపోయి యేవేవో కొన్ని సంగతులు మాటాడుకొనుచు ప్రొద్దుపుచ్చెదరు. అట్లుగాక యొకచిన్నవాఁడు ఒకముసలివానితో మాటాడవలసి వచ్చినయెడల మిక్కిలి విసుగుగా నుండునుగాని మనస్ఫూర్తిగా మాటలాడఁడు. దీని నంతటిఁబట్టి చూడఁగా సమానవయస్సు గలవారికే స్నేహము త్వరగా కుదురు ననుట స్పష్టమగును. భార్యాభర్తలిరువురు నన్యోన్యస్నేహము గలవారుగ నుండలేని వారికి సౌఖ్యము పూర్ణముగఁ గలుగదు. ఈలోకములో వివాహమాడుట సౌఖ్యముకొఱకేగదా? అట్టిసౌఖ్యమే లేనియెడల వివాహముతో నేమిప్రయోజనము? భార్యాభర్తలిరువురు అసమానవయస్కులుగ నుండుట మనదేశమందు తఱుచుగఁ గలదు. సమానవయస్కు లనుటచే వా రిరువు రొకదినమునందును ఒకగడియయందును పుట్టినవారుగ నుండవలె నని మాయభిప్రాయము గాదు. కొన్నిసంవత్సరముల భేద ముండినను అది యొక భేదముగా నెంచఁబడదు. కావున అసమానవయస్కు లనుటచే నలువది యేబది సంవత్స

రముల పెనిమిటియు అయిదారుసంవత్సరముల భార్యయు నని మాయభిప్రాయము. ఇట్టివారిని మనదేశములోఁ గనుగొంట యొక దుష్కరముగాదు. ఇట్టిదంపతుల కెట్లు స్నేహము గలుగును? సమస్త సుఖముల ననుభవించి విసిగి వేసరియున్న పెనిమిటియొక్కయు, సౌఖ్య మన్న నేమియో యెఱుగక అప్పుడే ప్రపంచములోనికి వచ్చిన యువతియొక్కయు స్నేహ మెంతయనుకూలముగ నుండునో వేరుగఁ జెప్పనక్కరలేదు. ఈలోకమునందు మనుజునికి భార్యకన్న నెక్కువగు మిత్ర ముండదుగదా! ఆమెయే తనతోడ సుఖ మనుభవించును; కష్టము వచ్చినప్పుడు ఓర్చుకొనియుండి కష్టములను అనుభవించును. వేయేల? వారిరువురును చూచుటకు భిన్నమయిన దేహములు గల వారుగ నుండినను నిజముగ నాలోచించిన నొక్కదేహ మనియే చెప్పవచ్చును. వలయున నొకరు సంతోష మనుభవించినప్పుడు రెండవవారి కదియు సంతోషమేకదా! ఒకరువిచారించిన నది రెండవ వారికిని విచారముగానే యుండును. ఇట్లనోన్యసుఖదుఃఖములఁ బంచు కొనువారికంటె నితరస్నేహితులు లోకమునం దుందురా? ఉండరని వేరుగఁ జెప్పనక్కఱలేదు. ప్రాణసమానమైన మిత్రుఁడు సయితము భార్యకంటె తక్కువయేసుమా! కాఁబట్టియే కదా భారతమునందు,

"తే. గీ. అఖిలదుఃఖరోగార్తున కౌషధంబు
నగుచిరంబుగ భార్యయ చూవె యెందు
నొనర భార్యాసమేతుఁడై యున్నవాని
కెంతలాపద లయ్యును నెఱుకపడవు."

అని చెప్పిరి. అట్టివిషయములలో నిప్పు డట్టిదాంపత్యములు గలవా యని యడిగిన మే ముత్తర మిచ్చుటకు మిక్కిలి విచారించు చున్నాము. అంత యనుకూలదాంపత్య మిప్పటిలోఁ గానఁబడుట

దుష్కరము. ఏల యన, అనుకూలదాంపత్యము గలిగియుండుటకు వయస్సునందుమాత్రమే గాక బుద్ధియందును సమాను లయియే యుండవలెను. పెనిమిటి యేటికిలాగిన భార్య కాటికిలాగినయెడల నెట్లు ఐకమత్యము గలుగును? దీనికి కారణమున్నది. ఎట్టిరత్న మయినను సానపెట్టనిది ప్రకాశింప దన్నట్లు మొదలహృదయ మెట్టి దయినను విద్యాగంధములేక రాణింపదు. “విద్యావిహీనఃపశుః” అను వాక్యము వ్యర్థ మయిన దగునా? ఎన్నటికిని గానేరదు. కావున స్త్రీ విద్యయే యనుకూలదాంపత్యమునకు ముఖ్యమయినది. విద్య లేని వారియందు మాత్ర మిప్పు డనుకూలదాంపత్యము లేదా యని అందు రేమో, నిజముగానే యున్నది. దంపతు లిద్దఱును విద్యావిహీనులే యయినయెడల నుండుట దుష్కరము గాదు. అట్లుగాక స్త్రీ మాత్రమే విద్యావిహీనురా లయినయెడల అట్లు గలుగుట దుష్కరము. విద్య యన వ్రాయుట చదువుట యని మాయుద్దేశముగాదు. సంపూర్ణ పాండిత్యమని మాయభిప్రాయము. విద్యయం దసమానులయినదంపతు లొకవేళ ననుకూలురై యుండినను, ఒక్కచో భిన్నాభిప్రాయు లగుట తటస్థించును. అట్టివాని నెఱిఁగి పెనిమిటి భార్యకు వ్యతిరిక్తముగానో లేక తెలియకుండఁగనో నడువవలసి వచ్చును. అట్లు చేసిన సంగతి భార్యకుఁ దెలిసె నేని యామె యతిసాధ్వి యయిన యెడల నూరకుండును; లేనియెడల, తనకు తెలియనియ్యక తనపతి చేసినపనికి మనమున కిన్కవొడమి సమయము వచ్చినప్పు డెత్తి పొడువఁజూచును. ఇట్లుండుటచే యుభయులకును మనములందు ద్వేషములు గలుగును. క్రమక్రమముగా నివియే పెద్దవియై అన్యోన్య విరోధములు సంభవించును. వీని కన్నిటికిని కారణ మేమో యెల్లరకు స్పష్టముగనే తెలియును. స్త్రీయే సౌఖ్యమునకును, ప్రతిష్ఠకును

ముఖ్యకారణము. అట్టిస్త్రీరత్నములకు విద్యాగంధ ముండిన నెంత రాణించును! బంగారమునకు పరిమళమబ్బినట్లే యుండునుగదా! అన్ని సౌఖ్యములకును ముఖ్యకారణ మయిన స్త్రీవిద్య యే కారణముచేతనో కాలక్రమమున నీదేశమున నశించి స్త్రీవిద్య యశుభదాయకం బను స్థితికి వచ్చినది. కాని యిప్పు డిప్పుడు కొందఱుబుద్ధిమంతులు ప్రయత్నము చేసి కొంతవఱకు నెండిపోయిన స్త్రీ విద్యావృక్షమును మరల చిగిరింపఁజేయఁ బ్రయత్నించుచున్నారు. వారియుద్యమము చక్కఁగ నెఱవేఱిన శీఘ్రకాలములోనే దానిఫలముల జనులనుభవించి సుఖింపఁ గలరు. ఈయుద్యమము శీఘ్రకాలములో ఫలితమునకు వచ్చునట్లు పరమేశ్వరుఁడును గరుణించుఁ గావుత!

అదృష్టము. [౧౮౮౭ వ సం॥ జూలై ౬.]

లోకములో నెవ్వరైన మంచిదశను పొందినప్పుడు వా రదృష్టవంతు లనియు, ఎవ్వరికైన కష్టములు ప్రాప్త మయినయెడల వారు దురదృష్టవంతు లనియు, సాధారణముగా వాడుదురు. ఈసిద్ధాంతము నం దతివిశ్వాస ముండుటచేతనే మనదేశమునం దనేకులు తా మేపని యందుఁ బ్రవేశించినను వృద్ధిపొందక దుఃఖభాజను లగుచున్నారు. తాము తమవ్యాపారములయందు వృద్ధిపొందకపోవుట చూచి నిజమైనకారణమును తెలిసికోలేక తాము దురదృష్టవంతుల మని చింతపడువారు సామాన్యముగా తమయజాగ్రత్తయొక్కయు బుద్ధిమాలిన్యముయొక్కయు ఫలముల ననుభవించుచుందురు. అట్లుగాక యదృష్టమనుమాట మఱచిపోయి తమయభివృద్ధికి తమయోగ్యతయు పూనికయు పాటునుమాత్రమే కారణము లని నమ్మి పనిచేయువారు

మాత్రమే లోకములో సభివృద్ధిపొంది నిజ మయినసుఖము ననుభవింతురు.

లోకవ్యాపారములలో మనుష్యుఁడు బాగుపడుటకై కావలసిన ముఖ్యసాధనములలోఁగొన్నిటి నిందు సంగ్రహముగా వివరించెదము. వానిలో ప్రధాన మైనది మన మేవృత్తియందు ప్రవేశించుదుమో యావృత్తి విషయమై చక్కనిజ్ఞానమును సంపాదించి దాని యందలి మెలఁకువలను గ్రహింపవలయును. అట్లాయావృత్తుల యందలి మర్మములను తెలిసికోక యేదోవిధముగా పని చేసి దానివలనఁగలుగ వలసినలాభము కలుగకపోయినప్పుడు మనదోషమును గప్పిపుచ్చి దైవమును కాలమును దూషించుటవలన లేశమాత్రమును ప్రయోజనములేదు. ఆయావృత్తులయందు మంచిజ్ఞానముసంపాదించినతరువాత సంతటితో తృప్తివహించియుండక తమబుద్ధి నుపయోగపఱిచి క్రమముగా పని చేసి యా జ్ఞానమువలనిలాభమును పొందుచుండ వలయును. తాము చేసెడు కార్యములయందలి మెలఁకువలను దెలిసికొని యుక్త సమయములయందు తగినపని చేయకపోవుటచేత తా మెంత తెలివి గలవారైనను గట్టివారైనను పలువురు తమకార్యములను చెడఁగొట్టుకొను చున్నారు. తిన్నఁగా నుపయోగించుకోక పోయిన యెడల కేవల జ్ఞానమువలన నణుమాత్రమును ప్రయోజన ముండదు. లోకములో తెలిసినమూర్ఖులను మన మెందఱిని జూచు చున్నాము కాము? కొంద ఱనేకాంశములను తెలిసినవా రయ్యును గ్రుడ్డి వారి చేతిలోనిదీపమువలె వారిజ్ఞానము వారి కుపయోగపడకున్నది. మఱి కొందఱు సదా యేదో విధముగా పనిచేయుచున్నను యుక్తసమయములందు యుక్తవిధముగా పని చేయక పడినపాటును వ్యర్థము చేయుచున్నారు. అదను తప్పించి ఆఱునెలలు పని చేయుటకంటె నద

నెటికిగి యాఉదినములు పని చేయుటయే యధికప్రయోజనకరముగా నుండును. ఇట్లు చెప్పుటచేత సదా పాటుపడు చుండుట యనావశ్యక మని మాయభిప్రాయ మెంతమాత్రమును గాదు. కార్యసాఫల్యము నకు బుద్ధియు మేలుకువయు నెంత యావశ్యకములో పాటుకూడ నంత యావశ్యకమే. నిలుకడ గలిగి పనిచేయని సమర్థునికంటెను నిరంతర శ్రద్ధతో పనిచేసెడియసమర్థుడే పనిని చక్కగా నిర్వహించుటకు సమర్థు డగును. పాటున కుత్సాహము మిక్కిలి సహకారిగా నుండును. నిరుత్సాహుడై పదిదినములు చేసెడిపని నుత్సాహము కలిగి యొక్క దినములో చేయవచ్చును. అంతేకాక పనిని చేయువిధమును మొట్ట మొదట మనస్సులో నిశ్చయము చేసికొని యావిధము ననుసరించి చేసిననే పని తిన్నగా జరుగునుగాని, యేవిధమయిన నిశ్చయమును లేక సమయమునకు తోచినట్లెల్లను పని చేయు చుండినపక్షమున పని తిన్నగా సాగక పోవుటయేగాక చేసినపనియు దోషసహిత మై యుండును.

ఒకవ్యాపారమునం దెవ్వరైన పేరుపొంది దానివలన లాభము పొందవలెనని కోరెడుపక్షమున వారొప్పుకొన్నపని ననుకొన్నదినము నాటికి తప్పక చేసి పని చేయించువారి కొప్పగింపవలయును. అట్లు చేయక పని యిచ్చినవారిని రేపు మాపని త్రిప్పుచువచ్చుటవలన పని చేసెడివారియొక్కయు చేయించుకొనెడువారియొక్కయు కాలము వ్యర్థ మగుటయేకాక చేయించుకొనువారికి పనివాండ్రయెడల నమ్మ కము చెడి బహువిధముల నష్టము కలుగును. అట్టవిశ్వాసము కలిగిన పిమ్మట నెవ్వరి ననుసరించినను ఎవ్వ రుపకారముచేయ బ్రయత్నించి నను ప్రయోజన మంతగా నుండదు. ఎల్లవారును తమబాగునకై తమపనిని తమనీతిని నమ్ముకొని యుండవలెనేకాని పరులప్రాపును

నమ్మి యుండుటవలన కార్యము లేదు. ఒకానొక మనుష్యు డెంత
చక్కఁగా పని చేసినను, ఎంత న్యాయముగా ప్రవర్తించినను, తన
యాదాయమును మించిన వ్యయము చేయువాఁ డగునేని బాగుపడ
నేరఁడు. క్రమక్రమముగా తీర్పలేని యప్పులపాలు పడి యప్పులవా
రొకమూల బాధించుచుండుటచేత మనస్స్వస్థత లేక యేపని చేయు
టకును తోఁచక చెడిపోవును. కాఁబట్టి యెల్లవారును వివాహాదుల
యందును కులాచారములయందును వ్యర్థదంభమునకై భూరిదక్షి
ణలు సంతర్పణములు మొదలైనవానిక్రింద ఋణము చేసి వ్యయము
చేయక కలకాలఁదిని జరుపుటకై ప్రయత్నింపవలెను. కార్యసాఫల్య
మునకును లాభమునకును పైని చెప్పిన వన్నియు ముఖ్యములే యైనను
సమస్తమునకును ప్రధానమైనది నీతి. నీతిమాలినవాఁ డేపని చేసినను
దానివలన లాభమును పొందఁజాలఁడు. ప్రతివిషయమునందును
అసత్యములాడుచు పరులు తనచేతఁ బెట్టినదాని నపహరించుచుండెడు
వారియం దెవ్వరు విశ్వాస ముంచి వారిచేతఁ బనిచేయించుకొ
గోరుదురు? మోసగాండ్రొకవేళ కొంతకాలము కొందఱిని మోసము
చేసి ధనార్జనము చేసి బాగుపడుచున్నట్లు కొంతకాల మగపడినను
వారు కడపట బయలఁబడి యెందుకును బనికిరానివారై చెడిపోయి
తాము చేసిన దుష్కృత్యముల ఫలములను వదిలెక్కువగా నను
భవించుచు యావజ్జీవమును పశ్చాత్తాపపడవలసినవా రగుదురు.
న్యాయముగా ప్రవర్తించువారొకవేళ కొంతకాలము పేరును ధన
లాభమును లేక మూల నడఁగియుండవలసినవారైనను వారి యోగ్యత
తెలిసినతరువాత జనుల కందఱికిని వారియందు విశ్వాసము గలిగి
యందఱియనుగ్రహమునకు వారు పాత్రులయి కడపట సమస్తలాభ
ములను పొందుదురు. ఒకవేళ నట్టిలాభమును పొందనివారు కొంద

యుండవచ్చు ననుకొన్నను వారికి మఱి యేలాభమును లేకపోయినను మన మెవ్వడును నీతిమాలి ప్రవర్తింపలే దన్న మనస్సంతోషమైనను తప్పక కలుగును. కాబట్టి యెల్లవారును తా మేవృత్తియందు ప్రవేశించినను నీతిని విడువక ప్రవర్తింపు చుండవలయును.

స్వబంధుజనాభిమానము. [౧౮౮౭ వ సం॥ జూలై ౨౦]

ఈనడుమ పబ్లికుసర్వీసుకమీషనువారియెదుట నిచ్చిన సాక్ష్యములో యూరపియను లనేకులు స్వదేశస్థులకు గొప్పయుద్యోగము లిచ్చెడిపక్షమున తమబంధువులను కులమువారిని జేర్చి వారి కుద్యోగము లిత్తురనియు, అందుచేత పనులు తిన్నగా జరగక యాలస్యము మొదలయినవానికి హేతువగుచున్న వనియు, కాబట్టి హిందువులు పోస్టల్ శాఖలోను, ఫారెస్టు శాఖలోను, అబుకారీశాఖలోను, స్వతంత్రములయిన గొప్పయుద్యోగముల కర్హులు కారనియు చెప్పియున్నారు. ఇది కొంతవఱకు నిజ మయినందున కొంతమాత్రమును సందేహము లేదు. ఇది మంచి దనియు మే మణుమాత్రమును చెప్పఁజాలము. కాని యీదోషము హిందువులలో మాత్రమే కాక యూరపియనులలోఁ గూడ సమానముగానే యున్నది గనుక, ఆయొక్క హేతువు చేతనే హిందువులు స్వతంత్రాధికారము గల గొప్పయుద్యోగముల కర్హులు కానిపక్షమున యూరోపియను లంతకుముందే యనర్హు లని మాత్రము చెప్ప సాహసించుచున్నాము. మా రాజధానితోఁ జేరిన దేశములయందలి యుద్యోగములనుబట్టి విచారింపఁగా సామాన్యముగా గవర్నరులు మొదలుకొని చిన్నయుద్యోగస్థులవఱకును యూరపియనులు కూడ పైనిచెప్పిన దోషమునకు లోఁబడినవారే యని

చెప్పవలసి యున్నది. గొప్పయుద్యోగములలోనున్న యూరపియనులు తమకొడుకులకును బంధువులకును జాతివారికిని తా మేదోవిధముగ పనులు కల్పించి వారికి జీవనోపాధి కలిగించుచున్నారు. గొప్పయధి కారములలో నున్నవారి యనుగ్రహమువలన నిట్టియుద్యోగములను సంపాదించినవా రించుమించుగా నందఱును పరీక్షలం గృతార్థులు కానివారును, అందుచేత వా రాయాపనులకు తగనివారును నని మే మిక్కడ చూపవలసిన యావశ్యకము లేకయే యందఱకును దెలిసి యుండును. పోస్టల్ యిలాకాను జయిలులలోను సూపరింటెండెం టులుగాను, పోలీసుయిలాకాను ఇన్ స్పెక్టర్లుగాను, సూపరింటెండెంట్లు గాను ఫారెస్టుయిలాకాను ఫారెస్టర్లుగాను అబుకారీ సాల్టుయిలాకాలను ఇన్ స్పెక్టర్లుగాను ఉండి పెద్దజీతములు పుచ్చుకొనువారిలో పలువు రిట్టివారుగాక మఱి యెవ్వరు? చెప్పఁబూనినచో నిటువంటి పన్ని శాఖలలోను కొంచెముగానో గొప్పగానో కానఁబడక మానవు ఇటువంటిదోషము తమయందే విస్తారముగా కనఁబడుచుండఁగా, ఈ యల్పదోషమునుబట్టి హిందువులను దూషించి వారందుచేత గొప్పయుద్యోగముల కర్హులు కారనుట యేమి న్యాయము!

రాజకీయోద్యోగములలో నున్నవారు కార్యస్థానములయందు బంధువులను జేర్చుట యుచితకార్యము కాదని మే మీఁవఱకే చెప్పి యున్నాము. హిందువులయం దున్న యీదోషమునకు యూరపి యనుల యుపేక్షయే ముఖ్యకారణ మని మే మనుకొనుచున్నాము. హిందువులలో స్వతంత్రాధికారములయం దున్నవా రే మిక్కిలి తక్కువ. కాఁబట్టి వారు వేసెడు పనులు సాధారణముగా యూరపి యను లంగీకరింపవలసినవిగానే యుండును. వా రట్లు పరిశోధింపక కలెక్టర్లు మొదలయినవారు తమ శిరస్తాదారులు లోనగువారు వ్రాసి

గొని వచ్చినవారికెల్లను పను లిచ్చినట్టు కన్నులు మూసికొని సంతక ములుచేయుచు వచ్చినచో నాలోపము యూరపియనులదికాక మఱి యెవ్వరి దయి యుండును? ఉద్యోగము లిచ్చెదునప్పుడెల్లను దరఖాస్తు దారు లేజాతివారో యేపరీక్షలయందుఁ దేఱినవారో వారికంటె సమర్థులయినవారు దొరకుదురో లేరో విచారించుచుండుట కలక్ట రులు మొదలయినవారికి విధిగా నున్నది. వారట్లు చేయకయు రాజ కీయవ్యవహారపత్రికలయందు పనులున్నవని తెలియ్పునను ప్రచురపఱుప కయు పరీక్షలం గృతార్థులైనవారు పంపెడు విన్నపముల నయినను స్వయముగా చిత్తగింపకయు సర్వమును క్రిందివారికే వదలివేసినప్పు డితరు లాహిందువులను దూషించుటయు కార్యకరము కాదు.

అధికారము గలవారు తమ స్వాతంత్ర్యము నమ్మకముచేతను పనితొందరచేతను క్రిందివారికి వదలివేసినప్పుడు చేసినపనికిని తా ముత్తరవాదులము కామని క్రిందియుద్యోగస్థులు తమబంధువులకును కులమువారికిని ఉద్యోగము లిప్పించుచు విచ్చలవిడిగా ప్రవర్తించు టయు మిక్కిలి దూష్యమేకాని శ్లాఘాపాత్ర మైనదని కాదు. పయి యధికారులు తమయం దెంతవిశ్వాస ముంచి తమ కెంతస్వాతం త్ర్యము నిచ్చినారో తా మంతన్యాయముగా ప్రవర్తించుట కయి సర్వవిధముల ప్రయత్నింపవలెను. ఇట్లు చెప్పుటచేత నర్హుఁ డయి యున్నప్పుడు తమకులమువాఁ డన్న హేతువుచేత పరీక్షలం దేఱి యితరయోగ్యత లున్నవానికికూడ పని యిప్పింపఁగూడ దని మేము చెప్పరాము. అట్టివారి కవశ్యముగా పను లిప్పింపవలసినదే. కాని యుద్యోగములు వచ్చినప్పు డెల్లను బంధుత్వమును కులాభిమాన మును విచారించి యర్హులైయున్న యితరుల నెప్పుడును కార్యస్థాన ములయందుఁ జేర నియ్యక వారికి నష్టము కలుగునట్లు తమవారికే

పను లిప్పించుటమాత్రము కానివని. పరీక్షల నియ్యనివారికిఁ గూడ పయి హేతువుచేత పనులిప్పించుట కేవలక్రూరకృత్యము. ఈమండలమునందు సాధారణముగా నెవ్వరు గొప్పయుద్యోగములకు వత్తురో వారు తమవారితో కార్యస్థానముల నింపుట యాచారమై యున్నది. బ్రాహ్మణులలో నొకనియోగి శిరస్తాదారైనయెడల సాధ్యమైనంతవఱకు తనబంధువులు మొదలయినవారికే పను లిప్పించు చుండును. ఆతనికాలము పోయి యొక మాధ్వుఁడు శిరస్తాదారగుట తటస్థింపఁగానే సమయము వచ్చినప్పు డెల్లను మునువున్న వారిని దూరముగాఁ బంపివేసి వారిస్థానమునఁ దన బంధువర్గముతోనే కార్యస్థానములనెల్ల నింపుచుండును. ఆతనిదశ తొలఁగిపోయి యొకనాయఁడు శిరస్తాదారు కాఁగానే తనయావచ్ఛక్తిని వినియోగించి మఱియే జాతివారిని తన కార్యస్థానమునకు రానియ్యక మును వున్నవారినికూడ నేదో మిష మీఁద సాగనంపి స్వజాతివారికే పను లిప్పించుచుండును. ఆయనదినములుపోయి యొకవైదికి శిరస్తాదారు కాఁగానే వచ్చిన పనుల నెల్లను తనవారికే యిప్పించుచు నితరులను దరికి రానియ్యకుండఁ దఱిమి వేయుచుండును. ఈప్రకారముగానే మఱి యేకులమువారు సిరస్తాదారు పనికి వచ్చినను వారు స్వజాతివారికితప్ప మఱియొకరికి సాధ్యమైనంతవఱకు పనులు కానియ్యరు. కొందఱు క్రూరులై యేవో లేనిదోషములను మోపి మును వున్నవారిపనులను తీసివేయించి తమవారి కావనుల నిప్పించుచుండుటయుఁ గలదు. విద్య యధికమైనకొలఁదిని కొంతవఱకీలోపము నివారణ మగుచున్నను, విద్యాధికులై యితర విషయములయందు న్యాయముగా ప్రవర్తించువారియందుఁగూడ కొంతఱియందీదోషము కనఁబడుచున్న దని విని యెంతయుఁ జింతిల్లుచున్నాము. ఇటువంటి యక్రమమైన స్వజాత్యభిమానముచేత కక్షలు ప్రబలి పర

స్వరద్వేషములు హెచ్చి హిందువులయం దితరులకు దురభిప్రాయము కలుగుటకును దేశమునకు పలువిధము లైననష్టములు కలుగుటకును హేతు వగుచున్నది గనుక విద్యాధికు లయినవారు చక్కఁగా నాలోచించుకొని రాజకార్య విషయములయందును రాజకీయోద్యోగ విషయములయందును కులాభిమానమును స్వాశ్రితపక్షపాతమును జూపక న్యాయముగాను నిష్పక్షపాతముగాను బ్రవర్తింతు రని నమ్ముచున్నాము.

కులాచారసంస్కరణము. [౧౮౮౭ వ సం॥ జూలై ౨౭.]

రాజకీయ విషయముల యందు స్వాతంత్ర్యములను పొందుటకయి మనవారు కావలసినంత ప్రయత్నమును జేయుచున్నను, కులాచారవిషయ మయి యుక్తమయిన మార్పులను జేసికొని యావిషయమునఁ దమకు గల స్వాతంత్ర్యములను పొందుటకును స్త్రీలకుఁ గలస్వాతంత్ర్యముల నిచ్చి వానిమూలమున సుఖించుటకును మనవారెంతమాత్రమును బ్రయత్నింపకున్నారు. ఇంట సుఖములేక బాధపడుచున్నప్పుడు బయిట మన కేమి సుఖము కలుగఁ గలదు? మనస్తాపముచేత వేగుచున్నవానికి పయి నెన్నిగంధములుపూసిన తాపశాంతి గలుగును? కాఁబట్టి మనవారు ముందుగా నింట గెలిచి మరి రచ్చ గెలుచుట కయి పాటుపడవలెను. నీతివిషయమునను, మతవిషయమునను, కులాచార విషయమునను మన కున్నలోపమే మన ప్రస్తుత హీనదశ కెల్లను కారణ మగుచున్నది. పూర్వాచారములను మంచివానిని చెడ్డవానినికూడ సమానముగా కాపాడుట కయి మనలోని చదువుకొన్నవా రిప్పుడు చేయుప్రయత్నమే యీ యనర్థమును

మఱింత హెచ్చు చేయుచున్నది. చదువుకొన్నవారు పయివిషయములయందు శ్రద్ధ వహింపక పోవుటయు గుణదోషములను చక్కఁగా విచారింపక పోవుటయు విచారించి తెలిసికొన్నను న్యాయపక్షమున నిలిచి పోరాడుటకు ధైర్యసాహసములు కలవారు కాకపోవుటయు తాము తటస్థులుగానైన నూరకుండక తమధైర్యాభావమును కప్పిపుచ్చుట కయి పూర్వపుదెల్లను మంచిదని సాధించుట కయి యుక్తికల్పనము చేయుటయూ చూడఁగా మనహిందూదేశము చేసికొన్న యభాగ్యమువలననే యూషరక్షేత్రమునందు పడిన సద్బీజములవలె మనవారిహృదయక్షేత్రములయందు పడినసద్వాక్యబీజములును నిష్ఫలమగుచున్నవని చింతిల్లవలసియున్నది.

ఈనడుమ నొకకలకత్తాపత్రికకు విద్యాధికుఁడైన యొక మహానుభావుఁడు కులాచారవిషయమయి వ్రాయుచు బాల్యవివాహములను నిర్బంధవైధవ్యమును మంచివని పొగడ మొదలు పెట్టెను. అందులో బాల్యవివాహము నందుకొని మహాభారతకాలమువఱకును హిందువులలో బాల్యవివాహములు లేవనియు శంతనునిభార్య యైన సత్యవతికిని పాండురాజుభార్యయైన కుంతికిని వివాహమునకుముందే సంతానము కలుగుటను విచారించి వ్యభిచారమును జారపుత్రజననమును శిశుహత్యలను మాన్పుట కయి బుద్ధిమంతు లాలోచించి సర్వోత్తమమయిన యీబాల్యవివాహమును నెలకొల్పి నీతిపథమును స్థిరపఱచినా రనియు, నాటినుండియు మనదేశమునం దనేకదోషములు నివారణమయి నిర్వ్యాజసుఖము కలుగుచున్నదనియు, వ్రాసినాఁడు. బాల్యవివాహములను స్థాపించుట నీతిని వృద్ధిపఱుచుటకై చేసినట్లే విత్తంతువివాహములను మాన్పుటకూడ వ్యభిచారము జారపుత్రజననము శిశుహత్యలు మొదలయినవి పోయి నీతి వృద్ధిపొందుటకయితే

చేసియుందురేమో! బాల్యవివాహములవలన మనదేశమున కనంతఫలములు కలుగుచున్నవఁట! ఈకలుగుచున్న ఫలములు దుష్ఫలములుగాని సత్ఫలములుకావు. లక్షలకొలఁది బాలికలు యుక్తవయస్సును పొందకమునుపే వైధవ్యమును పొంది యావజ్జీవమును దుఃఖపడుచుండుట బాల్యవివాహములవలనఁ గలిగినఫలములలో నొకటి; స్త్రీలలో విద్యాభివృద్ధిపోయి వారు మృగప్రాయు లగుట తటస్థించుట రెండవఫలము. భార్యాభర్తల కైకమత్యములేక తఱుచుగా మనస్తాపము కలుగుచుండుట మూడవ ఫలము. శాస్త్రవైద్యుల నడిగిన పక్షమున చిన్నతనములో పునస్సంధానము చేయుటవలనను పిల్లలు కలుగుటవలనను గలుగుచుండెడి యనంతము లయినఫలముల వివరముగాఁ జెప్పఁగలరు. ఈబాల్యవివాహములవలననే మనవా రంతకంతకాయుఃప్రమాణము తగ్గినవా రగుటయేగాక దేహబలోన్నత్యాదులనుగూడ పోఁగొట్టుకొన్నవా రయి క్రమక్రమముగా పురాణములయందు వర్ణింపఁబడినయంగుష్ఠమాత్రశరీరు లగుటకుఁ గూడఁ బ్రయత్నించుచున్నారు.

ఇఁక నిర్బంధవైధవ్యమును గుఱించి వ్రాయుచు పైవారు క్రూరాచారమని భావించినను హిందూవితంతువులు తమస్థితితోనే తృప్తిపొంది సుఖించుచున్నారనియు, ఇతరు లనుకొనునట్లుగా వారు కష్టపడుచుండలేదనియు, మనపూర్వులు బుద్ధిమంతులయి కల్పించిన నోములు వ్రతములు మొదలయినవి వారిసుఖమునకు సహాయపడుచున్నవనియు, వితంతువులు తమస్థితి బాగుండలేదని యెవ్వరితోను మొఱపెట్టుకొను చుండలేదనియు, చెప్పుచున్నారు. వారు మొఱ్ఱపెట్టుకొనకపోవుట యితరులవలని భయమునుబట్టియు వారిస్వాతంత్ర్యహీనతను బట్టియు మూఢత్వమునుబట్టియుఁగాని తమస్థితికి సంతోషించి

యది యుత్తమ మయినదని భావించుటచేతఁ గాదు. లెక్కలేని వితంతువులు వ్యభిచరించుచుండుటయు, శిశుహత్యలు మొదలయినవి చేయుచుండుటయు, గృహములువిడిచి లేచిపోవుచుండుటయు వారు తమస్థితితో తృప్తిపొందలేదని ఘోషించుచున్నవనుటకు ప్రబల సాక్ష్యములుగా నున్నవి. వైధవ్యమే మంచిదని మనస్త్రీలు భావించెడు పక్షమున భర్తపోయినందున కయి దుఃఖించుటయు, భర్తలను పోఁగొట్టుకొన్న బాలవితంతువులను జూచి లోకులు జాలిపడుటయు, వితంతువులు పాపవశమున నట్టిదురవస్థ పొందవలసినవా రయినారని యెల్లవారు చెప్పుచుండుటయు, వేడుకలు కాని వేఱుకావనియే చెప్ప వచ్చును. ఇటువంటి సత్యమునకుదూరము లయిన కుయుక్తులతో నేమి ప్రయోజనము? మనదేశస్థితిని చక్కఁగా విచారించి యిఁక నైనను పత్రికా విలేఖకులు మొదలయినవారు కేవల రాజకీయవిషయములను వ్రాయుటతో తృప్తినొంది యుండక దేశాభివృద్ధి కావశ్యకము లయిన కులాచారాదులసంస్కరణములనుగూర్చి తఱుచుగా ముచ్చటింపుచుండు రని నమ్ముచున్నాము.

మతద్వేషము. [౧౮౮౭ వ సం॥ ఆగస్టు ౨౪.]

రాజ్యనిర్వాహకస్వాతంత్ర్యములను బొందుట కయి జాతిమత ద్వేషము లీదేశమునందు ప్రబలప్రతిబంధకములుగా నున్న వని గతపత్రికయందుఁ గొంత వ్రాసియున్నాము. మనదేశమునం దనావ శ్యకము లయిన వర్ణము లేర్పడుటయే కాక యొక్కవర్ణమువారి లోనే పరస్పరవిరోధములు గలమతము లనేకము లుండి యైకమత్యా భావమును ద్వేషమును గూర్చి ప్రజాభివృద్ధికిని సౌఖ్యమునకును

భంగము కలిగించుచున్నవి. ఒక్క బ్రాహ్మణులలో విచారింపఁగా నీయాంధ్ర దేశమునందు ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతము లని మూఁడు మతము లున్నవి. ఈ మూఁడుమతములవారును పూర్వ మున్నంత మతవైరము కలవారు గాకపోయినను కొంతవఱ కయిన మత ద్వేషము కలవా రయి యిప్పటికిని భోజనప్రతిభోజనములును సంబంధ బాంధవ్యములును లేనివా రయి యున్నారు. ఇం దొక్కకులము వారిలో నయిన నందఱికిని నైకమత్య మున్నదా యని విచారింప నదియుఁ గానరా కున్నది. ఈ ప్రతిమతములోను శాఖ లనేకము లేర్పడి పరస్పరవైరమునకును ద్వేషమునకును గారణము లయినవి. ఒక్క యద్వైతమును పుచ్చుకొన్న పక్షమున స్మార్తులలో వైదికు లనియు నియోగు లనియు ప్రథమశాఖ లనియు బహువిధము లయిన భేదములు గలవా రయి పరస్పర సంబంధబాంధవ్యములను లేక యున్నారు. ఇం దొక్క శాఖ యయిన వైదికులమాట విచారింత మన్న వారిలోను వెలినాటివా రని ములికినాటివా రని నాడీభేదముల చేత పలుతెగలుఁగా భాగింపఁబడి సామాన్యముగా నన్యోన్యసంబంధ బాంధవ్యములు లేనివారుగా నున్నారు. ఈప్రకారముగానే నియో గులలోను వెలినాటినియోగులు తెలగాణ్యపు నియోగులు మొదల లయిన భేదము లనేకము లున్నవి. విశిష్టాద్వైతమతమువారిలోను శైవ వైష్ణవభేదము లుండి వీరశైవులు వైష్ణవులను, వీరవైష్ణవులు శైవులను ద్వేషించుచుండుటయే కాక కేవల వైష్ణవులుగూడ వడ గలివారు తెంగలివారు నను భేదములచేత నన్యోన్యసంబంధములు లేని వారయి యితరేతరద్వేషమును వహించుచున్నారు. ఈరీతిగా ప్రతి వర్ణమునందును ప్రతిమతమునందును మితిమీఱిన శాఖోపశాఖ లేర్పడి తన్మతావలంబకుల కందువలన నేవిధము లైన లాభములును

లేకపోయినను బహువిధములైన నష్టములుమాత్రము కలుగుచున్నవి. ఈశాఖాభేదములకుఁ దగినంతకారణములున్నవా యని విచారింపఁగా, ఆకారణములలోఁ గొన్ని యితరులు విన్న నవ్వఁదగినవిగా నుండును. ముఖమునఁ బెట్టుకొను నామము నాసాగ్రమునుండి యుండవలె నని నియమమేర్పఱచుకొన్నచో, ముక్కుయొక్క మొదలేది యని తగవులుపడి యొక రీచివర యనియు రెండవవా రాచివర యనియు వాదించి విడిపోయి పరస్పరబంధుత్వమును పంక్తిభోజనములను లేకుండఁ జేసికొని శాశ్వతద్వేషములు వహించుట యేమి సరసముగా నుండునో బుద్ధిమంతు లందఱు నూహించుకో వచ్చును. ప్రతిమతమునందు నుండు భేదము లించుమించుగా నిట్టివే యయియుండును. ఒకవేళ నిట్టి యల్పాంశములయందుఁగాక ముఖ్యాంశములయందే యభిప్రాయభేదము కలిగినను అభిప్రాయభేద మున్నంతమాత్రముచేత పంక్తిభోజనములును బాంధవ్యములు నొక్కవర్ణమువారిలో నేల మానుకోవలెనో మే మూహింపఁజాలకున్నాము. మరణానంతరము మన మీశ్వరునితో నైక్య మగుదుమో యాతనిలోకమున నుందుమో యాతనిరూపము నొందుదుమో యెవ్వరు చూచివచ్చినారు? బుద్ధిమంతులు వారి వారి బుద్ధ్యనుసారముగా ననేకవిధములుగా నూహింతురు; వారియూహలు సత్యములు కానువచ్చును కాకపోను వచ్చును. ముక్తి యిట్టి దయినను పరలోకానందము నిమిత్తమయి మన మీలోకమున ననుసరింపవలసిన మార్గమును మాత్ర మెల్లవారును దాదాపుగా నేకరీతిగానే చెప్పుదురు. మతావేశ కక్ష్యావేశములచేత తా మేర్పఱచుకొన్న జోలిమాలిన కట్టుపాటులుకూడ ముక్తిమార్గములని యతికించినను దయాసత్యశౌచశమదమాదులు పరమానందప్రాప్తికరము లని చెప్పనివా రెవ్వరును లేరు. కాఁబట్టి పరమార్థ

మునుబట్టి విచారింపఁగా తేలెడి సకలమతసార మైన సిద్ధాంతాంశము యుక్తప్రవర్తనమును భగవద్భక్తియు తప్ప వేఱుకాదని స్పష్ట మగుచున్నది. నామముల నెంతదిట్టముగాఁ బెట్టినను విభూతిరేకల నెంత దట్టముగా దీర్చినను నఖశిఖాపర్యంతమును తులసిపూసల తావళములు వేసినను రుద్రాక్షమాలలు వేసినను నీతిమాలినవాఁ డేమతమునం దున్నను వానికి సద్గతి కలుగనేరదు. మతమున కెల్ల నీతి ప్రధానము; నీతిలేనిది మతముకాదు; దయాశాంత్యాదులు లేని యీశ్వరభక్తి యంతకుమును పే లేదు. ఈశ్వరుని యెడలఁ గల మనభక్తిని కార్యములచేత నసఁగా ప్రవర్తనమునందుఁ గనఁబరుపవలెను గాని యది లేని పట్టికోటిమాటలతోఁగాదు. గడియకు వేయిసారులు తావళములు త్రిప్పినను లక్షసారు లీశ్వరనామమును జపియించినను భూతదయయు సత్యశౌచాదులును లేనిపక్షమున వాని కుత్తమలోకములు రానేరవు. మనవారు కాలకర్మదోషముచేత నీప్రధానాంశమును మఱచిపోయి లేనిపోని యాచారములను బట్టుకొని ప్రాఁకులాడుచుండుటచేత నీయనర్థ మంతయుఁ బొసఁగినది. మనవారు మతమున కంతకును నీతియు పరస్పర సోదరభావమును ప్రధానము లనియు తక్కిన వన్నియు నప్రధానములనియు నెప్పుడు తెలిసికొని తదనుగుణముగాఁ బ్రవర్తింపఁజూతురో యప్పుడు వృద్ధిపొంది పరస్పరద్వేషములను మాని యైకమత్యము కలవారై సమస్తస్వాతంత్ర్యములను సుఖములను పొందుదురు. అదిగాక యిప్పుడున్నట్టుగానే యుండుటకయి తెలిసినవారుకూడఁ బ్రయత్నించెదు పక్షమున వా రేస్వాతంత్ర్యములను పూర్ణముగా పొంది సుఖింపఁజాలరు. ఇప్పుడు చెప్పఁబడిన ముఖ్యాంశమును తెలిసినవారు సహితము స్మరింపకుండుటచేత మనమతములలో నీతిబాహ్యము లైన విషయములనేకములు చేరి యవియే సర్వోత్తమధర్మములుగా పరిగణింపఁబడు

చున్నవి. అందుచేత తన్మతావలంబకులు నీతిమాలినవారై తామేమో భక్తాగ్రేసరుల మని మిథ్యానందమును బొందుచు నిహపరదూరము లైనకార్యములను జేయుచున్నారు. ఇందుకు నిదర్శనముగా వైష్ణవ మతములోని యొకశాఖ యైన వల్లభమతమునుగూర్చి యాలోచింపుదము. ఈవిషయ మయి ముందుపత్రికయందుఁ గొంత ప్రచురించెదము.

వల్లభాచార్యమతము. [౧౮౭౭వ సం॥ ఆగష్టు ౩౧.]

ఈమతస్థాపకుఁ డైనవల్లభాచార్యుఁ డాంధ్రదేశపుబ్రాహ్మణుఁడు; ఈతనితండ్రి పేరు లక్ష్మణభట్టు; ఇతఁడు నారాయణభట్టువద్ద విద్యాభ్యాసము చేసినాఁడు. ఇతఁడు తన పదునొకండవసంవత్సరమునందు తనతండ్రి కాలము చేయఁగా, తరువాత కొంతకాలమునకు దేశసంచారము బయలుదేఱి తనమతమును వ్యాపింపఁ జేసినాఁడు. ఇతఁడు కృష్ణదేవరాయలసంస్థానమునకుఁ బోయి యక్కడ శివమతస్థులతో వాదము చేసి విజయము పొందినందున రాజసన్మానముచేత నితనికి మిక్కిలి ప్రసిద్ధి వచ్చినది. ఇతఁడు గోపాలకృష్ణుఁడు తనకు ప్రత్యక్షమని చెప్పి బాలగోపాలమతమును బోధింపఁగా మూఢజనులామాటలను విశ్వసించి గోపాలురను వెంబడించెడు మేకలవలె నీతని ననుసరించి యాతనిసిద్ధాంతముల నవలంబించిరి. ఇతఁడు క్రీస్తుశకము ౧౪౭౯వ సంవత్సరమునందు జనన మొందెను; కాశీకానగరమునం దితఁడు మహాలక్ష్మి యనెడి యొక బ్రాహ్మణస్త్రీని వివాహమయి యామెవలన క్రీస్తుశకము ౧౫౧౮వ సంవత్సరమునందుఁ దనజ్యేష్ఠపుత్త్రుఁ డయినవిఠ్ఠలనాథజీని గనెను. మరణకాలమునందు నాతని

కేఁబది రెండు సంవత్సరముల ముప్పది యేడు దినములు చెల్లినవి. తా నుపదేశించిన పానభోజనసిద్ధాంతమున కితఁడు పుష్టిమార్గమని పేరు పెట్టెను. ఇతఁడు పశ్చిమహిందూస్థానములో దేశసంచారము చేసి తనజీవితకాలములో రెండుమూఁడువందలను తనశిష్యులనుగాఁ జేసి నను, వీరిలో ముక్కాలు మువ్వీసము బ్రాహ్మణేతరులుగా నుండిరి. ఆశిష్యులలోఁ గొందఱుమాత్రము బ్రాహ్మణులును మహమ్మదీయు లునుగూడ నున్నను, బ్రాహ్మణులును బ్రాహ్మణేతరులును గలిసి వారు సహపంక్తిభోజనాదులను జరుపుచు వచ్చిరి. ఈతనిమరణా నంతరము పెద్దకుమారుఁడైనవిఠ్ఠలనాథజీ బహుగ్రంథములను చేసి దేశములు తిరిగి బోధించి యీమతమును వ్యాపింపఁజేసి, క్రీస్తుశకము ౧౫౮౭ వ సంవత్సరమున మృతి నొందెను. ఈతనియనంతర మీతని యేడుగురుకుమారులలోను మిక్కిలి ప్రసిద్ధుఁ డయినగోకులనాథజీ యనునాలవపుత్రుఁడు మిక్కిలి ప్రఖ్యాతి చెంది యీమతమును మఱింత వ్యాపింపఁ జేసెను. వల్లభాచార్యుని కృష్ణాంశగాఁ దన్మతా వలంబకులు విశ్వసించిరి గనుక తత్పుత్రులను వారిసంతతి వారినిగూడ నేఁటివఱకును కృష్ణావతారపురుషులనియే నమ్ముచున్నారు. గోకుల నాథజీ గోస్వామికాలమునుండియు వీరికి మహారాజు లని పేరు వచ్చి నట్టు కానఁబడుచున్నది. వీరు మథుర బృందావనము మొదలైన స్థలములయందు మఠములను గొన్నిచోట్ల దేవాలయములను గట్టించి నారు. వీరికి ముఖ్యయాత్రాస్థానములు జగన్నాథమును ద్వారకయు. వల్లభాచార్యవంశజు లయినమహారాజు లిప్పటికి డెబ్బదిమందివఱ కున్నారు. ఈడెబ్బండ్రలో నిద్దఱుముగ్గురు తప్ప తక్కినవా రందఱును సంస్కృతజ్ఞానము లేక మూఢులయి కామభోగాదులలో మునిఁగి తేలువారయి యున్నారు.

వల్లభాచార్యుఁడు బోధించినముఖ్యసిద్ధాంతములు ముక్తికి వైరాగ్య మక్కఱ లేదనియు, రాగభోగప్రియుఁడైన కృష్ణున కమూల్యవస్త్రాభరణ భక్ష్య భోజ్యాదులను సమర్పించుచు భక్తులును రాగభోగాదుల ననుభవింపవలసిన దనియు, గురువును దేవతాంశజుఁడగుటచేత దేవునికిఁ జేయవలసినకైంకర్యాదులను గురువులకును జెల్లింపవలె ననియు, అయి యున్నవి. వల్లభాచార్యుఁడును తత్సంతతి వారును కృష్ణుని యవతారావతారు లని వల్లభమతస్థులు నమ్ముదురు గనుక దేహ ధనప్రాణాదులను గురుసమర్పితము చేయవలె ననువారి సిద్ధాంతము చేత స్త్రీలనుసహిత మాగురువులకు సంభోగార్థ మర్పింతురు. దేవునకు స్త్రీపురుష భేదము లేదు గనుకను ఆయన నేవిధముగాఁ బ్రేమించినను ముక్తి కలదుగనుకను, ఆయన కన్నియు లీలలు గనుకను, గోపికలు తమ దేహములను కృష్ణున కర్పించి ముక్తి నొందిరి గనుకను, స్త్రీలు తమతనువులను కృష్ణస్వరూపు లగుగురువుల కర్పించుట పుణ్య మనియు ముక్తిదాయక మనియు వారు బోధింతురు. ఈసిద్ధాంతములను నమ్మి మూఢభక్తిచేతను ముక్తి వచ్చు నను దుర్భ్రాంతి చేతను తన్మతావలంబకులు తమస్త్రీల నామహారాజుల వద్దికిఁబంపుటయు స్త్రీలు పాపహేతు వయిన యాపని కంగీకరించుటయు మిగులమిక్కిలి యభిలషించుటయుఁ దటస్థించుచున్నది. స్త్రీలామహారాజు నారాధింపవలసిన యేకాంతమందిరమునకుఁ బోయిన స్త్రీలలో నెవ్వరి నామహారా జభిలషించునో, వారు కృతార్థురాండ్రయినా రని భక్తులు తలఁచుకొందురు. ఈపాడుపని కయి గురుదక్షిణలను గూడ సమర్పింతురు. జనులమౌఢ్యము నాధారముచేసికొని యీ మహారాజు లనేకవిధములుగా వారివలన ధనాకర్షణము చేయుదురు. ఈమహారాజు నుయ్యాలలో నూఁచనిచ్చినందుకు దక్షిణ యియ్యవలెను;

ఉమిసిన తాంబూలమును తిననిచ్చినందుకు దక్షిణ యియ్యవలెను; కాళ్ళుకడిగిననీళ్ళు త్రాగనిచ్చినందున కయి దక్షిణ యియ్యవలెను; పాదధూళి శిరస్సున ధరింపనిచ్చినందుకు దక్షిణ యియ్యవలెను. చూచి తిరా? మతమనుమిష చేత లోకములో నెటువంటినీతిమాలిన పశు కృత్యములు జరుగుచుండునో!

౧౮౬౦వ సంవత్సరమునం దేతత్స్మార్తావలంబకులలో నొక్కరైన సత్యప్రకాశికా పత్రికావిలేఖకుఁడీ వైష్ణవ మహారాజులకుఁ బ్రతికూలముగా నొక యుపన్యాసమును వ్రాసి ప్రచురించెను. మహారాజు లప్పుడూరకుండి తరువాత బహుమానములకు మఱచటిసంవత్సరమునం దాపత్రికావిలేఖకునిమీఁద మాననష్టాదుల కొకవ్యాజ్యమును తెచ్చినారు; ఆపత్రికావిలేఖకుఁడు వల్లభమతగ్రంథముల యందు వ్యభిచారము పుణ్యమని చెప్పఁబడిన దనియు, ఈమతగురువు లయిన మహారాజు లందఱును మతవ్యాజమునఁ దమశిష్యురాండ్రతో వ్యభిచరించుచు వచ్చి రనియు, వ్యాజ్యము తెచ్చి నాతఁడుకూడ వారిలోఁ జేరినవాఁడే యనియుఁ జూపి యామతాచార్యుఁడు స్త్రీలవిషయమై జరిపినదుశ్చర్యను సాక్షులచేత ఋజువుపఱిచెను. ౧౮౬౨వ సంవత్సరమునందు బొంబయి యున్నతన్యాయసభలో సాక్షులవిమర్శయే యిరువదినాలుగుదినములు జరప బడినది. వల్లభమతాచార్యులు శిష్యురాండ్రతో సంభోగించుచు వచ్చి రనువిషయములోను, వ్యాజ్యము తెచ్చిన యాయాచార్యుఁడుకూడ తద్విషయమున దోషి యనువిషయములోను, ఉన్నతన్యాయసభవారు ప్రతి వాది యయిన ప్రతికావిలేఖకునిపక్షమున తీర్పు చెప్పుటయే కాక యాతీర్పులో నీమతాచార్యులు ప్రమాణముమీఁదఁ జెప్పినసంగతులుకూడ నమ్మఁదగి యుండలే దని వ్రాసినారు. ఈవిధముగా వల్లభమతాచార్యులు ధనవ్యయము చేసి

యభిప్రాయము తెచ్చి తమయక్రమములను లోకమునకు వెల్లడి చేసి కొని తమయయోగ్యతను స్థాపించుకొన్నారు. ఈమతములోనే గాక యితరమతములలోఁగూడ నీతిబాహ్యము లయిన దురాచారము లనేకము లున్నవి గనుక మనలోని చదువుకొన్నవారు సామాన్యజనుల యుపయోగార్థ మయి మతమున కేమి యావశ్యకములో యేవి దుష్టములో దేశభాషలలో వ్రాసి ప్రకటించి సులభక్రయమునకు విక్రయింపఁ బూనుకోవలెను.

దేశాభిమానము. [౧౮౯౩ వ సం॥ ఆగష్టు ౨౩.]

దేశాభిమాన మనఁగా స్వదేశముమీఁద ప్రేమాధిక్యము కలిగియుండుట. ఏవస్తువుమీఁదనైన నభిమాన మున్నందునకు ఫలము దానిని మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుటకై ప్రయత్నించుటగాని దానిని బట్టువలె పొగడుటకాదు. దేశాభిమాన మనఁగా దేశములోని జనులమీఁది యభిమానమే యగుటచేత దేశాభిమానలేశము గల ప్రతిపురుషుఁడును తన దేశమునందలి లోపములను తెలిపి తొలగించి జనులను మంచిస్థితిలోనికిఁ దెచ్చుటకును, గుణాధిక్య మెం దున్నను గ్రహించునట్లుచేసి స్వదేశజనులు విద్యావివేకముగల వారిదృష్టియందు గౌరవార్హు లగునట్లు చేయుటకును, సర్వవిధముల ప్రయత్నము చేయవలయును. చేయవలసినకృత్య మిట్లుండఁగా మనదేశమునం దిప్పుడు ప్రబుద్ధులనేకులు బయలుదేఱి దురభిమానముచేత దేశమునందలి దురాచారములను మూఢవిశ్వాసములను, గూడ సదాచారములుగాను వివేకిజనసమాదరణీయములుగాను పొగడి తన్మూలమున జనులలో మతోన్మాదమును దురాగ్రహమును వృద్ధిపఱుచుచు,

ఇతరదేశములవారియందుం డున్న గుణములనుగూడ దోషములుగా ఘోషించి జనులమనస్సులలో నన్యజాతులవారిమీఁద ద్వేషమును బురికొల్పుచు, దేశము నభివృద్ధి కవకాశము లేకుండఁ బాడుచేయుచు మూఢజనులు మెచ్చుకొనునట్లుగా తామేమో మహాదేశాభిమాను లయినట్లుగా నటించుచున్నారు. ఇట్టి యపూర్వదేశాభిమానులు దేశమున కిప్పుడు చేయుచున్న చెడు గింతంత యని చెప్పుటకు శక్యము కాదు. గుణముల నెందున్నను పొగడుట శ్లాఘ్యమే యయినను అయినవానిని కానివానినిగూడ నేకరీతిగా పొగడుటమాత్రము శ్లాఘాపాత్రము కాదు. అవిచారపూర్వకము లయిన యిట్టిపొగడ్తలవలన జనులలో దురభిమానమును దుర్గర్వమును బలిసి యుక్తాయుక్తవిచారము చెడిపోయి దేశమున కభివృద్ధికిమాఱుగా క్షీణదశ సంప్రాప్తమగుచున్నది. గర్వ మెప్పుడును మూర్ఖత్వసూచకము. తామే గొప్పవార మని జను లెప్పుడు గర్వపడనారంభింతురో నాటినుండియు నిజమైనవృద్ధియు సత్యగ్రహణబుద్ధియు వారిని విడిచి దూరముగా తొలఁగ నారంభించును. ఒకదేశముయొక్క యభివృద్ధిని పాడు చేయుటకై గర్వముతో సమానమయిన శత్రువు లోకములో మఱి యేదియు లేదు. కాఁబట్టి దేశాభిమానుల మని నటించెడు మహానుభావు లందఱును దేశక్షేమ మేయఁణుమాత్ర మయినను తమమనస్సులలో నున్నపక్షమున, పనికిమాలిన పొగడ్తలు పొగడి జనులను గర్వితులను జేసి చెడఁగొట్టుటకు తొడుపడక సత్యమును దెలిపి చేతనైనంతవఱకు వారికన్నులు తెఱపి వా రభివృద్ధిపొందుటకుఁ దగిన మార్గమును జూపుట కయి పాటుపడవలెను. ఇట్లు చెప్పుటవలన మన పూర్వులు బుద్ధిహీనులనియు మనలో నేదియు మంచిది లే దనియు మాయభిప్రాయ మెంతమాత్రమును గాదు. చుట్టుపట్ల దేశములవా

రజ్ఞానాంధకారమున మునిఁగి హీనదశయం దున్న కాలములో మన పూర్వులు జ్ఞానజ్యోతిని వహించి యున్నతపదము నొంది సర్వజనశ్లాఘాపాత్రులుగా నుండిరన్న సత్యమును మే మెఱుఁగని వారము కాము. వారి యప్పటి మహోన్నతస్థితియు వారు దేశమునకుఁ జేసిన మేలును దలఁచుకొనఁగా మే మిప్పుడును సంతోషము పట్టఁజాల కున్నాము. అయినను తొంటివారి యున్నతస్థితిని దలఁచుకొన్నప్పుడు మాహృదయమున కెంతసంతోషము కలుగుచున్నదో యిప్పటివారి హీనస్థితి తలఁపునఁ బొడమినప్పుడు మాహృదయమున కంత ఖేదము కలిగి సత్యగ్రహణపరాయణు లయిన యట్టి మహానుభావుల సంతతివార మయ్యును వారివంశ్యుల మని నోరు తెఱచి వివేకులతోఁ జెప్పుకొనుటకు సిగ్గుపడవలసిన నీచదశకు వచ్చియున్నాముగదా యన్న విచారమే మమ్మిప్పు డాదుర్దశను తొలఁగించుకొను సాధనము నాలోచించుటకుఁ బురికొల్పుచున్నది! మనపూర్వులు నిజముగా గొప్పవారే యయినను మనకు గొప్పతనము కావలసినచో మన యిప్పటి యోగ్యతవలన రావలసినదే కాని మనపూర్వులు గొప్పవా రని విఱ్ఱవీఁగుటవలన నించు కేనియు రాదు. మనము నిజముగా గొప్పవారము కాఁగోరెదుపక్షమున మనపూర్వులు విడిచిపోయిన సుజ్ఞాననిక్షేపమును బొంది వారి సుగుణచరితల నూఁతగొని వారివలెఁ గాఁ జూచుటయే కాక వారి కాలమునందు లేని నూతన జ్ఞానధనమునుగూడ సంపాదించి వారిని మించుట కయికూడఁ బ్రయత్నము చేయువలయును. నూతనజ్ఞానము సంపాదింప వలయు నన్న మాటచేతఁ గొంద ఱదరిపడి మనపూర్వులు సర్వజ్ఞులుకారా, వారిని మించఁ బ్రవర్తించుట యసాధ్యసాహసము కాదా, వారికంటె భిన్నాచారమును బూనుట యపచారము కాదా, యని మమ్ము తూలనాడ

వచ్చును. మనపూర్వులేకాదు. మఱి యెవ్వరిపూర్వులును గూడ సర్వజ్ఞులుకారు. దేవుఁ డొక్కఁడు మాత్రమే సర్వజ్ఞుఁడు గాని మనుష్యులందఱును ప్రాచీను లయినను నవీను లయినను తప్పక మితజ్ఞులే. మనుష్యులను సర్వజ్ఞు లనుట యీశ్వరదూషణము. మనకువలెనే మనపూర్వులకును భ్రమ ప్రమాదాదులు సహజగుణములు. మనపూర్వులయందును, మనము దిద్దుకొనవలసిన లోపము లనేకము లున్నవి. పూర్వుల సదాచారములను మాత్ర మనుసరించి దురాచారములను సంస్కరించుకొని దేశక్షేమకరము లయిన నూతనాచారముల నవలంబించుచుండుటవలననే జను లెప్పుడును నభివృద్ధి పొందఁ గలుగుదురు. అట్లు చేయక తమ పూర్వులే సర్వజ్ఞులని గర్వపడుచు తమ పెద్దల దురాచారములను సహితము సదాచారము లని యవిచార పూర్వకముగా నమ్మి యాచరించుచు పూర్వాచారవిరుద్ధము లన్న హేతువుచేత లాభకరము లయిన నూతనాచారములను నిరాకరించుచు వత్తురేని జను లభివృద్ధిలేక యంతకంతకు చెడి, కడపట వివేకులదృష్టియందు పరిహాసాస్పదు లగుదురు. గుణాగుణవివర్జనము చేయక యంధప్రాయముగా పూర్వాచారముల నెల్ల దేవతలను వలె నారాధించుచు వచ్చుటచేతనే మనదేశమున కనంతము లయిన యనర్థము లాపాదిల్లినవి. కాఁబట్టి సత్యము దేవతకాని పూర్వాచారము దేవత కాదని బోధించి యెల్లవారలహృదయములయందును ఈసత్యము నాటుకొను నట్లు చేయుటయే దేశాభిమాన మాననీయుల కెల్లను ప్రథమకర్తవ్యమయిన పరమధర్మము. అయినను మనదేశమునం దిప్పుడు చదువుకొన్న వారు సహితము తాము చదువుకొన్నచదువును వివేకమును పడఁగలిపి మూఢాచారములకు దాసు లయి పామరులకు ప్రియముగా నుండుటకై వానిని పొగడుచుండుట యెంతయు శోచనీయ

ముగా నున్నది. పట్టపరీక్షయందుఁ గృతార్థుఁ డయిన మహానుభావుఁ డొకఁడు మనదేశ మిప్పు డిన్నిమూఢాచారములతోను జాతకములతోను ధనహీన మయి యజ్ఞానాంధకారావృత మయి బాలవితంతుమయమయి దౌర్భాగ్యదశయం దున్నను, పశ్చిమఖండమునందు పూర్వ మెప్పుడో పిశాచములవలె నుండి వదలిపోయి యిప్పుడు మన దేశమును పట్టుకొని పీడించుచున్న జ్యోతిశ్శాస్త్రములోని మూఢాచార జాతకభాగములను శిరసా వహించి శ్లాఘించుచు పశ్చిమఖండములోని ప్రకృతిశాస్త్రరహస్యవేత్తలయిన విద్వాంసులు మన యీజ్యోతిశ్శాస్త్ర పండితులపాదములకు దాస్యము చేయుటకయిన నర్హులు కారని జయ ఘోష మిడుచున్నాఁడు. మఱియొక మహాత్ముఁడు తాను బొందిన పురాణశాస్త్రపాండిత్య మంతయు సార్థక మగునట్లుగా పలువురు మహాజనులు సందర్శించుచు వచ్చుటవలన మహాత్ముల మనోబల మంతయు వైద్యుతశక్తివలె శిలలయందు ప్రవేశించి వానిని మహామాహాత్మ్యములను జేయు నని సమర్థించి జనులయారాధనమున కయి యీశ్వరునకు బదులుగా విగ్రహములను నెలకొల్పిన ధీమంతుల బుద్ధిమహిమను శేషుని మించి వేయినోళ్ళ మెచ్చుకొనుచున్నాఁడు. ఇంకొక గుణాఢ్యుఁడు తాను నేర్చుకొన్న యారోగ్యశాస్త్రములో సబ్బు మొదలయిన వస్తువులయందుఁ జెప్పఁబడిన మాలిన్యమును శుద్ధపఱుచు గుణమును, మృత్పిండములయందుఁ గనిపెట్టి కర్మకాండమునందు శౌచవిధిని గల్పించిన పురాణపురుషుల నిరుపమానసర్వజ్ఞతను పూర్ణముగా వర్ణించుటకు తన కీశ్వరుఁడు ప్రసాదించిన నూఱేండ్లును చాలవని చింతిల్లుచున్నాఁడు. ఇదియది యని చెప్పనేల? ఈపుణ్యపురుషులు ప్రపంచము యొక్క బాల్యదశలో తత్కాలానుగుణముగా నేర్పఱుపఁబడిన ప్రతిమారాధాచారమును, స్వప్రయోజన పరులచే ధనాకర్షణార్థము

కల్పింపఁబడిన ప్రతిమూఢవ్రతమును, అసూయాపిశాచావిష్టులచే సృష్టింపఁబడిన ప్రతి క్రూరకర్మమును కాపాడుటకై హేతుకల్పనములు చేయుటయందు తమబుద్ధిని ప్రాణవిద్యను ధారపోయుచున్నారు. ఈయాచారములనే మనపూర్వు లాచరించుచు వచ్చినను వారవి మంచివని నమ్మి మనఃపూర్వకముగా నాచరించుచుండెను వారు ఇంగ్లీషు చదువుకొన్న యీపండితులలో నేరియుందును దమకు విశ్వాసము లేకపోయినను వేనిని దా మాచరింపకపోయినను కపట వర్తనులయి దురాచారములను స్థాపించుటకయి పూర్వు లెఱుఁగని క్రొత్త క్రొత్త కారణములను సృజియించుచు లోకమును భ్రమింపఁ జేయుచున్నారు వీరింతటితో నైనను తృప్తిపొంది యూరకుండక దేశాభిమానలేశము గలవా రెవ్వరైనను దేశమునకు నష్టకరములైన క్రూరాచారములను సంస్కరించు ప్రయత్నమున కించుక పూనఁగానే యట్టి సంస్కారప్రియులకు కపటవర్తనులనియు నాస్తికులనియు దేశానర్థదాయకు లనియు మఱియుఁ దమకుఁ దెలిసిన యిట్టి శ్లాఘ్యములయిన యితరనామముల నన్నిటిని బెట్టి దూషించుచు తమ పాండిత్యము సద్వ్యర్థముచేసికొని కృతార్థు లగుచున్నారు. ఓ మహాశయులారా! పూర్వాచారములను భూషించుటయు నూతనాచారములను దూషించుటయు దేశాభిమానముకాదు. దేశమునకు భంగకరముగా నున్న దురాచారములను తొలఁగించుచు క్షేమకరములుగా నున్న సదాచారములను నెలకొల్పుచు దేశాభివృద్ధికై పాటుపడుటయే నిజమైన దేశాభిమానము. మన దేహమునఁ బుట్టిన వ్రణ మని మన కది సుఖమియ్యదు; అరణ్యమునఁ బుట్టిన చెట్టని మందు వ్యాధినిబోఁగొట్టి సుఖమియ్యకపోదు. సత్య మెక్కడి దైనను సుఖప్రదమును గ్రాహ్యమునే యగును. మీ రీసత్యమును దృఢముగా మనసునం దిడి జనులలో నవ్య

దేశములవారిమీఁద ద్వేషమును పురికొల్పక యనర్థదాయక మైన యాచారము మన దైనను త్యజింపవలయు ననియు, శుభకర మైన యాచార మన్యుల దైనను భజింపవలయు ననియు బోధించి దేశము నందు సత్యాదరమును పరోపకారబుద్ధియు ప్రబలునట్లు చేయుఁడు. మనపూర్వులు విద్యాధనాదుల నార్జించి మనకు విడిచిపోయినందునను, మనపూర్వుల కాలమునందు లభ్యముకాని నూతనశాస్త్రసంపద కొంత మనకధికముగా లభించినందునను, ఈ నూతనశాస్త్రసంపద మనపూర్వులకే లభించి యుండినయెడల వా రెట్లు ప్రవర్తించి యుందురో యట్లును తమ కంటెను లధికసంపదను బొంది యధికబుద్ధి మంతులై యధికయోగ్యముగాఁ బ్రవర్తించుచున్నా రని విన్న మన పూర్వు లెంతసంతోషింతురో యట్లును ప్రవర్తించుట కయి జనులను ప్రోత్సాహపఱుపుఁడు. తా మీకార్యమును జేసినను పూర్వాచారమునుమాత్రము తృప్తిపఱుచుటకై కాక యీశ్వరుని తృప్తిపఱుచుట కయి చూచుచుండునట్లు జనుల కుపదేశింపుఁడు.

పశ్చాత్కార్యశూరత్వము. [౧౮౯౩ వ సం॥ నవంబరు ౨౯.]

ఇంగ్లీషు విద్యాభ్యాసము వలనను, మనస్థితిని పశ్చిమఖండ వాసుల స్థితితో పోల్చి చూచుకొనుచుండుట వలనను, క్రైస్తవ మతాచార్యులు మొదలయినవారు మనలోపముల నెత్తిచూపుచుండుట వలనను, మఱికొన్ని హేతువుల చేతను మన దేశమునం దనేకుల మనస్సులలో నతృప్తి యుదయించి కొన్ని విషయములయం దిప్పటి స్థితిని మార్చుకోవలె నన్న బుద్ధి పుట్టుచున్నది. ప్రస్తుతపు స్థితితో నతృప్తి పొంది యనేకు లనేకస్థలములయందు చిరకాలమునుండి

యుపన్యాసము లిచ్చుచు ప్రసంగములు చేయుచుండుట దేశము యొక్క పురోభివృద్ధికి కొంత యనుకూలముగా నున్నదిగాని యెల్ల కాలమును కార్యములేక మాటలతోనే సరిపోవుచుండుట మాత్ర మంతగా శుభసూచకముగా నుండలేదు. కార్యశూరులు లేక కేవల వాక్శూరులుమాత్రమే యున్నయెడల నేదేశమును నెప్పటికిని వృద్ధి కానేరదు. ఏమిదోషముననో కాని దేశమునందు తాము సత్యమని నమ్మినదాని నాచరించెడు పురుషలక్షణ మైన ధైర్యము మన మగ వారిమనస్సులలో తల చూపకున్నది. మన విద్యాధికులు వాగాడంబ రము చూపవలసి వచ్చినప్పుడు సభలలో తమ పాండిత్యము నంతను జూపి సింహకిశోరములవలె గర్జించువా రైనను కార్యాచరణ శూరత్వ మును జూపవలసి వచ్చినప్పుడు గృహమునం దవ్వలవద్దను ముత్తవ్వల వద్దను నోరెత్తలేక మేకపిల్లల కన్నదమ్ము లై తమ పాండిత్యము నుపన్యాస మందిరములలోనే విడిచి మాధురాంధ్ర ప్రాజ్ఞ జవదాటని పోటుబంట్లగుచున్నారు. ఇతరులకంటె తా మెక్కున తెలిసినవారమని విఱ్ఱవీగువారు సత్కార్యాచరణ ధైర్యమును పూని యుపదేశముల యందెట్లో యనుష్ఠానములయందు నట్లే తమ పుంస్త్వమును చూప గలిగినంగాని విద్యాధికులు తాము బాగుపడరు; లోకమును బాగు చేయ నేరరు. తెలివికి లక్షణము తమకు తెలిసినదాని నాచరించుట కాని జ్ఞానహీనులకు భయపడి తెలియనివారివలె నటించుట గాదు మనలో చదువుకొన్నవారు మాటలపోగులే కాని క్రియావంతులు కా రనియు, వారిమాటలు కోటలు దాటునే కాని కాలు గడప దాట దనియు, మనవిద్యాధికులమీఁద నీవఱకే యన్యదేశస్థులవలన దుర్భర మైననింద యొకటి పడియున్నది. మనమీఁద పడినయానిందను మాటలవలనం గాక చేష్టలవలనఁ బాపుకొనుట యెల్లవారును కృషి

చేయవలెను. న్యాయముగా మనమీఁద పడినయీాలిందను తమవర్తనమువలన నబద్ధముచేయఁ గలపౌరుషము లేనివారై, తామానింద కర్హులమని లోపల నెఱిఁగియు ఋజుమార్గమున దానిని పోఁగొట్టుకొనఁ జూడక కపటమార్గ మవలంబించి యనేకులు తాము మున్ను మంచివికావని ఘోషించిన యాచారములే యిప్పుడు సర్వోత్కృష్టములైనవని చాటుచు, బుద్ధిపూర్వకముగా తాము వంచితు లయి లోకమును వంచించుచున్నారు. ఇట్టివారిలోఁ గొందఱు తమపూర్వులోక్క రాజ్యాంగవిషయములలోఁగాక క్కిన సమస్తవిషయముల యందును సర్వజ్ఞు లయినట్లభినయించుచు, తమయిల్లు బాగు చేసికొని కుటుంబముయొక్క సుఖాభివృద్ధి కయి వారిని తిన్నగా పరిపాలింపలేనివారు తాము లోకమునంతను పరిపాలింపఁ గలుగునట్లుగా మన పూర్వులెన్నఁడు నెఱుఁగని స్వాతంత్ర్యమును పొందుట కయి శ్రమలేని వాక్చటుత్వమును జూపి ప్రసిద్ధులు కాఁ జూచుచున్నారు. ఇట్లు చెప్పుటచేత రాజ్యాంగవిషయకము లైన స్వాతంత్ర్యము నిమిత్తము కృషిచేయరాదని మాయభిప్రాయ మైనట్లు దీనిం జదువువా రెంత మాత్రమును గ్రహింపఁగూడదు. సమస్తవిషయములయందును జనులు తమస్వాతంత్ర్యములనిమిత్తము ను నిరంతరకృషి చేయుచుండవలయుననియే మాయభిప్రాయము. అయినను జనులు మతవిషయములయందును కులాచారవిషయములయందును తమ కుండవలసిన స్వాతంత్ర్యములను పొందుటకు తాము కృషి చేయక మూఢాచార్యులకును మూఢాచారములకును దాసు లయి కడగండ్ల పడుచున్నంత కాలము రాజ్యాంగవిషయకము లైన స్వాతంత్ర్యములు కొన్ని వచ్చినను ప్రజలకు నిజమైన సౌఖ్యము కలుగ నేరదు. జనులు తామందఱును నేకేశ్వరునివలన సృజియింపఁబడిన వా రగుటచే నన్యోన్యసోదర

భావము కలిగి మెలఁగవలె నని తెలిసికొనక మానవకోటిలో కొందఱు మఱికొందఱిని పశువులకంటెను నికృష్టులనుగా జూచి ద్వేషించు చున్నప్పుడు వయితరగతులవారు కొందఱు కొన్ని స్వాతంత్ర్యములను పొందినమాత్రమున జనసామాన్యమునకు క్షేమసౌఖ్యము లెట్లుకలు గును? బురదలో పొర్లి వచ్చినగేదె తమ్ము రాచుకొనిపోయినను తాము మైలపడలేదని భావించుకొనువారు తోడిమానవుఁ డైన పంచముఁడు వీధిలో చేరువనుండి పోయినంతనె మైలసోఁకిన దని తిట్టుచు తాము స్నానములు చేసి పావనుల మైతి మనుకొనుచున్నారు గదా! పుల్లెలు తినివచ్చినయావు విస్తరిలో కలియఁబడినను, అన్నము విడిచిపెట్ట నొల్లని బ్రాహ్మణులు భోజనసమయమునం దుత్తమ శూద్రుఁడు కంటఁబడిన అన్నము విడిచి లేచి పోవుచున్నారు. తోడి మానవులయం దిట్టిసౌభ్రాత్రమును జూప నిత్యవ్రతమును పూనిన మహానుభావులు తాము రాజ్యాంగస్వాతంత్ర్యములను పొందినప్పుడు హీనజాతులయెడ "నాత్మవత్సర్వభూతాని" యను న్యాయము నెట్లు పాటింపఁగలుగుదురు? కాఁబట్టి మనవారు మేమే లోకములో నుత్త మోత్తములమనియు మాయాచారములే సర్వోత్కృష్టము లనియు దుర్భ్రమను పొంది దురభిమానమును వహించి చెడిపోక మనలోని సదాచారములను కాపాడుకొనుటకును దురాచారములను త్యజించు టకును సర్వప్రయత్నములను చేయవలెను. మూర్ఖులకును స్వార్థపరు లకును భయపడక సత్యాగ్రహణమే పరమధర్మ మని నమ్మి జనవిరుద్ధ ముగా నున్నను ధైర్యముతో సత్యము ననుష్ఠించుటయే సత్కార్య శూరత. ఈసత్కార్యశూరతను మనవారు మతవిషయము లైన కొన్ని దురాచారములను తొలఁగించుటలోను, బాల్యవివాహములు మాన్పుటలోను, మూఢవిశ్వాసములను పోఁగొట్టుటలోను వితంతు

వివాహములను నిలకొల్పుటలోను, వివాహవ్యయములను తగ్గించుటలోను, క్రూరము లైనవర్ణాచారములు రూపుమాపుటలోను, మఱికొన్ని విషయములలోను జూపవలసి యున్నది. నూతనాభిప్రాయముల ననుసరించి యిట్టిమార్పులను చేకొనుటకు దేశ మింకను పక్వము కాలేదని కొందఱనుచున్నారు. దేశములోని మనుష్యులు కృషి చేయనిపక్షమున దేశ మెప్పుడును పక్వము కానేకాదు. బుద్ధిమంతులైనవారును తెలిసినవారును తామనుసరించి యితరులకు మార్గమును జూపినఁగాని మూఢు లెప్పుడును తమంతట మంచిదారిని పట్టరు. ఇతరులకు త్రోవచూపి నడపవలసినవారు విద్యాధికులుగాని మూఢులు కారు. విద్యాధికులు మూఢులకు దారి చూప సాహసింపక తామే మూఢులదారిని నడచుచున్నంతకాలము దేశముయొక్క దౌర్భాగ్యము వదలదు. కష్టములకోర్చి విద్యాధికులు తాము మంచిదారిని నడచి తమమార్గమున మూఢులను నడిపింప పాటుపడఁగలుగుటకై మొట్టమొదట తమ కట్టికృత్యము ధర్మ మని వారికి దృఢనిశ్చయము కలుగవలెను. ఇట్టి దృఢనిశ్చయము కలిగించుటకు మతముతో సమాన మైన యనుబంధము మఱియొకటి లేదు. సమస్తసత్కార్యములకును మతమే మూలము మతమే దుస్థితిలో నున్నప్పుడు దాని నుండి యేమంచికార్యములును బైలుదేఱవు. కాఁబట్టి దేశాభిమాన లేశము గల ప్రతిమానవుఁడును మతమును పరిశుద్ధపఱుచుటకై ప్రప్రథమమున కృషి చేయవలెను. మనదేశమునందు సంస్కారము నపేక్షించి యున్నమతాచార కులాచారాదులవిషయమై ముందుపత్రికలయందు వివరముగా వ్రాయుచుందుము.

శాఖాభేదములు. [౧౮౭౮ వ సం॥ జనేవరి ౩౧.]

మొట్టమొదట వేదములయందు బ్రాహ్మణాది వర్ణభేదమే లేదనియు, తరువాత నైనను బ్రాహ్మణాది చాతుర్వర్ణ్య విభాగముదక్క వేఱుభేదము లేవియుఁ గానఁబడవనియు, వేదవేదార్థములను తెలిసినవారు చెప్పుచున్నారు. తరువాత క్రమక్రమముగా వర్ణభేదము లెక్కువయయి ప్రతివర్ణములోను మితిమీఱిన యనావశ్యకము లైన శాఖ లేర్పడి యిప్పుడవి పరస్పరద్వేషమునకు దేశముయొక్క క్షీణదశకును గారణము లగుచున్నవి. ఈ దక్షిణహిందూస్థానమునందు బ్రాహ్మణులిప్పుడు మతభేదమునుబట్టి మూడుముఖ్యభాగములుగా విభజింపఁబడియున్నారు. ఈమూడుతెగలవారును నొక్కవేదమునే నమ్ముదురు; ఒక్కదేవతలనే యారాధింతురు; ఒక్కకర్మలనే చేయుదురు. ఒక్క స్మృతులనే నమ్మి వ్యవహరింతురు. ఉన్న దంతయు వీరికి మతవిషయమునందుఁ గొంత యభిప్రాయభేదము. ఆభేదమునుబట్టి వేదాదులకు తమతమ యభిప్రాయానుసారముగా వారువారు కొన్నికొన్నిచోట్ల వేఱువేఱర్థములను జేసియున్నారు. ఇంతమాత్రముచేత నొక్కవేదమునే నమ్మి యొక్కకర్మలనె చేయుచు నొక్కవర్ణములోనే చేరినవారు గర్భశత్రువులవలె పరస్పరద్వేషమును వహించి భోజనప్రతిభోజనములను మాని సంబంధబాంధవ్యములను వదలుకొనుట యుక్తము కాదు. కొన్నివిషయములలో నభిప్రాయభేదము లున్నను భోజనప్రతిభోజనములు మానక సంబంధబాంధవ్యములను చేసికొనుచునే యుండవచ్చును. ఇప్పుడు చెప్పినమూడుశాఖలవారును అద్వైతులు, విశిష్టాద్వైతులు, ద్వైతులు అని యెల్లవారు నెఱుఁగుదురు గదా? వీరిలో ద్వైతులును, అద్వైతులును, శ్రాద్ధాదులయం దొండొరు

లను భోక్తలనుగా పెట్టకపోయినను శుభకార్యములయందు సామాన్యముగా భోజనప్రతిభోజనములను చేయుచున్నారు. అప్పుడప్పుడు తమశాఖలో సంబంధములు దొరకనప్పుడద్వైతబ్రాహ్మణులకన్యలను ద్వైతులు వివాహమాడుటయుఁ గలదు. విశిష్టాద్వైతులలోని వైష్ణవులుమాత్రమే యితరశాఖలవారితోను బంధుత్వముగాని భోజనములుగాని చేయక భ్రాంతిగా వేఱుపడి యున్నారు. వారిలో ననేకులు తాము భోజనము చేయుచుండఁగా నితరశాఖల బ్రాహ్మణులు చూడఁ దటస్థించినపక్షమున వారిదృష్టిదోషమును సహింపక తినుచున్న తమ యన్నమును విడిచి లేచిపోవుచున్నారు. వడగలిశాఖవారు తెంగలిశాఖవారితోను తెంగలిశాఖవారు వడగలిశాఖవారితోను స్వల్పాంశములనుబట్టి విడువక పిల్లపెల్ల తరమును తమలోతామే జగడమాడుచున్నప్పు డితరశాఖలవారితో భోజనప్రతిభోజనములు మానుకొనుటయు నన్యశాఖలవారు చూచుచుండఁగా భోజనములు చేయనొల్లక తెరలు వేసికొనుటయు నొకవింతగాదు. చిరకాలాభ్యాసముచేతను దురభిమానముచేతను ఛాందసులుగా నున్నవారు దురతిక్రమణీయ మయిన పిత్రాచారమును మానలేకపోయినను పట్టణపాఠశాలలయందు విద్యాభ్యాసము చేసి గొప్పపరీక్షలలోఁ గృతార్థులయి గొప్పయుద్యోగములలోనుండి యిట్టి యైకమత్యాభావము వలన నష్టములు పొందుచున్నవా రయినను కొంతవఱకీయనావశ్యకములును నష్టకరములు నైన భేదములను మానవచ్చును గదా! శైవులయిన విశిష్టాద్వైతులుమాత్ర మద్వైతులతో యథేచ్ఛముగా భోజనప్రతిభోజనములను జేయుచు వియ్య మందుచున్నారు. హవ్యకవ్యములయందు భోక్తలను స్వీకరింపకపోయినను ద్వైతమతస్థులయిన మాధ్వులును విశిష్టాద్వైతమతస్థు లయిన వైష్ణవులును శైవు

లునుగూడ నద్వైతమతస్థు లయిన స్మార్తులను కొందఱు వివాహాది శుభకర్మలు చేయించుటకును కొందఱు శ్రాద్ధాదు లయిన యశుభ కర్మలను జేయించుటకును కొందఱు పూర్వాపరకర్మలు రెండును జేయించుటకును యాజకులనుగా నంగీకరించుచున్నారు ఇట్టిస్థితిలో నందఱును గలిసి భోజనప్రతిభోజనములు చేయుచు సంబంధబాంధవ్యముల నేల చేసికొనుచుండ రాదు? ఉత్తరహిందూస్థానమునందు శూద్రులు చూచుచున్నను బ్రాహ్మణులు భోజనము చేయుచున్నప్పు డిక్కడ బ్రాహ్మణులు చూచుచుండఁగా బ్రాహ్మణులు భుజింపని నిషేధ మేల యుండవలెను? ఇక్కడిబ్రాహ్మణు లక్కడిశూద్రుల కన్నను వారిదృష్టికి చెడిపోయినవారా? వీరిలో నెవ్వరును మాంస భక్షణము చేయువారుకారే. ఈప్రతిమతస్థులలోను గల విద్యాధికులు చేరి యీ నిర్బంధమును తొలఁగింపఁ బాటుపడిన దేశమున కెంత క్షేమకరముగా నుండును? మతద్వేషముచేత నడుమును దెచ్చుకొన్న కట్టుపాటొక్కటిదక్క బ్రాహ్మణు లొండొరులతోఁ గలిసి తినఁ గూడదనియు నొండొరులకన్యలనిచ్చిపుచ్చుకొనఁగూడదనియు, నేశాస్త్రమునందును నిషేధ మెక్కడను లేదుగదా? ఇట్టివిషయములో సంస్కారముచేయుటకు శాస్త్రప్రతిబంధము లేనప్పుడు సత్కార్యాచరణధైర్య మొక్కటి యున్నఁజాలును. అదియొక్కటియే మన విద్యాధికులలోఁ గానరాకున్నది. అదియొక్కటి లేకపోవుటచేత నెంతటి విద్యగలవారును మూఢాచారములకు బుద్ధిపూర్వకముగా దాసు లగుచున్నారు. మనవిద్యాధికు లయిన ఘను లొకవేళ నిది దుస్సాధ్యమని భావించినను, మొట్టమొదట నింతకంటె సుసాధ్యమయినపని నొక్కదాని నేల చేయ నారంభింపరాదు?

ఈ త్రిమతములలోని ప్రతిశాఖలోను నీతిమీఱిన యుపశాఖ

లేర్పడి సమస్తవిషయములలోను నష్టము కలిగించు చున్న వన్న సత్య మెల్లవారికి ననుభవ సిద్ధమే కదా? ఈశాఖాభేదములలోని తగవులు వైదికవిషయములలోనే కాక లౌకికవ్యవహారముల యందుఁగూడ ప్రవేశించి బాధించుచున్నవి. ఒకవైష్ణవుఁడు గొప్ప యుద్యోగమునకు రాఁగానే యితరశాఖలలోని వారిని రానీయక యుద్యోగముల నెల్ల తనశాఖవారికే గుత్తచేయవలెనని ప్రయత్నించు చున్నాఁడు. ఆప్రకారముగానే యొకస్మార్తుఁడుగాని మాధ్వుఁడుగాని గొప్పయుద్యోగమునకు రాఁదటస్థించిన పక్షమున నతఁ డితరశాఖల వారిని పనులలోనుండి తఱిమి వేయుటకును పనులెల్లఁ దనశాఖవారికే కట్టి పెట్టుటకును జూచుచున్నాఁడు. అంతేకాక స్మార్తుఁడే యున్నతపదవిని బొంది యున్నప్పుడు సహిత మతఁడు నియోగియైన వైదికులను, వైదికియైన నియోగులను, ద్వేషించుచు తనవారిని బాగుచేయుటకును పరులను చెఱుచుటకును నాలోచించు చుండును. మఱియును లౌకికాధికారములో నున్నవైదికియు కాసలనాడనియు, ములికినాడనియు, వేగినాడనియు, వెలినాడనియు భేదములను పాటించి యితరుల యెడ ననూయాగ్రస్తుఁ డగుచుండును. విద్యాధికు లధికారు లయినప్పు డీయనూయాదులు కొంతవఱకుఁ గానఁబడకపోయినను చిన్నకొలువులలో నుండెడి యల్పవిద్యాగర్వితులవలన తఱుచుగా ద్వేషాగ్ని రవులుకొలుపబడుచునే యుండును. ఈయనర్థములు తొలఁగుట కయి యొండొరులలో సంబంధ బాంధవ్యములు కలియుటచేత నందఱు నేకము కావలెను. ఇది కార్యములు చేసి చూపుట చేత నగును గాని క్రియలేని చప్పిడి మాటలచేత నెప్పుడునుకాదు. ఈపని మొట్టమొదట విద్యాధికులలో నారంభము కావలెను. విద్యాధికులు దూరముగానుండి యిాపనిని పనిపాటలు లేని యనామధేయులు కొంద ఱవలంబించినపక్షమున

జనులు దాని నంతగా గణన చేయరు. కాఁబట్టి పట్టపరీక్ష యందుఁ దేఱిన యొకనికి తన కొమార్తెను తనతో సమానస్థితి గలవాఁడయి పట్టపరీక్షలోఁ దేఱిన యొక నియోగికుమారున కిచ్చి వివాహము చేసిచూపినచో దేశక్షేమమును కాంక్షించు విద్యాధికు లొకరి తరువాత నొకరట్టిమార్గ మవలంబింతురు. దేశాభిమాన మంతయు మొట్టమొదట నిట్టిపనికి పూనటలో కనఁబడవలెను. ఈపనిచేత కులహాని లేదు, జాతిబహిష్కారము రాదు. మూర్ఖులయిన బంధువులు మాత్రము కొంతకాల మట్టివారిని దూషించుచు చులకనగాఁ జూతురు. అట్టిమూర్ఖజనదూషణమును గొంతకాలము సహింపఁ గలిగిన పక్షమున నీ మహాకార్యమునకు మార్గదర్శులుగా నుండెడివారు దేశమునకు మహోపకారమును జేసినవారగుదురు. అందుచేత దేశములో పరస్పరద్వేషములు క్రమక్రమముగా తగ్గి యైకమత్యము ప్రబలియనంతము లైనలాభములు కలుగును. కాబట్టి సభలలో సంస్కారములనుగూర్చియు దేశాభివృద్ధిని గూర్చియు మహోపన్యాసములు చేయుమహానుభావులు కొందఱైన నింతమాత్రపుఁ బనికి పూని తమ మాటలు హృదయపూర్వకము లయిన వని లోకమునకుఁ జూపుదురని నమ్ముచున్నాము.

ఆని బిసంటుదొరసాని. [౧౮౯౩ వ సం॥ డిసెంబరు నెల.]

•••○○○•••

ఆత్మగాని యీశ్వరుఁడు గాని లేఁడని యింగ్లాండునందు చిరకాలము నాస్తికవాదములు చేసిచేసి యుపన్యాస ములయం దాఱితేఱి సుప్రసిద్ధురాలైన యానీబెసంటు దొరసానిగారు మాపట్టణమునకు వచ్చి కడచినశనివారాదివారములయందు చిత్రవస్తు ప్రదర్శనశాలలో

నాలు గుపన్యాసములు చేసినది. ఈమె యిప్పుడు పరమేశ్వరుఁ డొకఁ డున్నాఁడని యొప్పుకొనకపోయినను ఆత్మ యున్నదని యొప్పుకొని దివ్యజ్ఞానసమాజమునకు స్థాపకురా లయినబ్లావట్స్కీదొరసానిగారి యుపదేశమువలన తత్సమాజమునందు ప్రవేశించి తద్వ్యాపనమునకై కృషి చేయుచున్నది. ఈమె వక్తృత్వమునం దసమానురాలు; వాగ్ధారామృతప్రవాహములో ముంచివేసి యెట్టివారిని భ్రమింపఁజేయుశక్తి కలది. ఇక్కడఁ జేసినయుపన్యాసములను బట్టి చూడఁగా నీమె స్తుతివిద్యయందును నిరుపమానపాండిత్యము కలదయినట్టు తేటపడుచున్నది. తనయుపన్యాసములను వినువారి నెట్లు రంజిల్లఁ జేయవలెనో యీమెకు చక్కఁగా దెలియును. తమపూర్వులే లోకములోని యెల్లజాతులవారిలోను సర్వోత్కృష్ట మహిమ గలవారనియు తమశాస్త్రములే లోకములోని యెల్లపుస్తకములలోను శ్రేష్ఠతరములనియు పొగడినచో గర్వముచే నుబ్బితబ్బి బ్బగుట యెల్లవారికిని గొంతవఱకు సహజగుణమే కదా? మనవారియందుఁ గలయీదౌర్బల్యమును కనిపెట్టి యీమె మనశాస్త్రముల నెన్నఁడును చదివి యెఱుఁగని దైనను మనదేశమునందలి యోగులు మొదలైనవారితోడిసహవాసము చేసినపాపమునైన నెన్నఁడును బోవని దైనను, ఇంగ్లీషుపుస్తకములసాహాయ్యమువలన ప్రకృతి పురుషుఁడు బ్రహ్మము మాయ మొదలయినపదములను కొన్ని పురాణగాథలను కొన్ని మతసిద్ధాంతములను నేర్చుకొని యిప్పటిపశ్చిమఖండవాసులు కనిపెట్టిన శాస్త్రములలోని సత్యములకును పురాణకథలకును ముడిపెట్టి మన పూర్వులబుద్ధిసంపదను శేషునివలె వేయినోళ్ళను పొగడి యాపిరావేశములో తనకు పుణ్యభూమి యైన యీహిందూదేశమునందు జన్మించుట భాగ్యము లభింపక పాపభూమియైన పశ్చిమఖండమునఁ బుట్టినదు

దురదృష్టము సంభవించెనుగదా యని కన్నుల నీరుగ్రమ్మ ఖేదపడెను. ఈమెకు పశ్చిమఖండమునందుఁ బుట్టిన యభాగ్యము లభింపఁబట్టియే యిట్టివిద్యాధిక్య మొదవి సముద్రములు దాఁటి యూరూరఁ దిరిగి యుపన్యసించి జనులచే పూజ నొందుకష్టము ప్రాప్తమయ్యెనుగాని యీహిందూదేశమునందే జనన మొందెడుపుణ్యము లభించినపక్షమున నొకవేళ నగ్రవర్ణములయందు పుట్టుటయే తటస్థించినను నిత్యము నేకభుక్తముతో మూల ముసుఁగు వేసికొని కూరుచుండు నితంతు భాగ్యమో దేహమునిండ నగలు ధరించుకొని పోతబొమ్మవలె నట్టింటఁ గూరుచుండి విద్యాగంధము లేక నాలుగుగోడలనడుమ నడఁగియుండి సుఖింపవలసిన సతంతుభాగ్యమో పట్టియుండును. ఇంకొకజన్మమునందైనను వాంఛితార్థసిద్ధియై హిందూసుందరిగాపుట్టి యీమె కృతార్థురా లగునుగాక! ఇంతవఱకును ముఖస్తుతులవలననే మాదేశమున కిప్పటియనర్థము సంప్రాప్తమయినది. నిజముగా దేశము యొక్క క్షేమమును గాంక్షించువారు మంచిని చెడ్డను గలిపి, యేక ముగా బట్టువలె పొగడక ముఖ్యముగా దేశస్థులయొక్క లోపములను జూపి వారు వానిని దిద్దుకొని బాగుపడునట్లు చేయవలెను. అట్లు చేయక వారిమూఢాచారములనుగూడ దివ్యధర్మములని భూషించి మూఢులను సంతోషపెట్టి యట్టివారిమెప్పు పొందఁగోరెడు పక్షమున వారు నిజముగా దేశమునకు మిత్రరూపమున నగపడుశత్రువు లగు దురుగాని మిత్రులుగారు. ఈదొరసానిగారు వర్ణభేదములను శ్లాఘించి శూద్రులు మొదలగువారు బ్రాహ్మణులకు దూరముగా తొలఁగ వలయు నన్నవిధికి జాతిమాత్రముచేతనే యగ్రజునిచుట్టును కొంత దూరము శుద్ధతేజస్సును నంత్యజునిచుట్టును కొంతదూరము మలిన తేజస్సును వ్యాపించియుండుననియు శుద్ధతేజస్సు తన్ను మలినతేజస్సు

సోఁకినతోడనే మయిలఁబడి తనమహిమను బోఁగొట్టుకొనునుగాన బ్రాహ్మణులు గన్న పంచముఁడు దూరముగా తొలఁగవలయు ననియు క్రొత్తయుక్తులను జెప్పి దానియోగ్యతను సాధింపఁజూచెను. ఈయోగ్యవిధియందలివిశ్వాసమే నిజముగా మావారికిఁ గలిగియున్న పక్షమున, మ్లేచ్ఛజాతిసంభవురా లయినతాను మాభూదేవతల కొంత దూరమున నుండవలయునో తనస్పర్శసోఁకినను పాపపరిహార్థము వా రెట్టిప్రాయశ్చిత్తములను చేసికొనవలయునో యీదొరసానిగారు తాను క్రొత్తగా నభ్యసించుచున్న దివ్యశాస్త్రమువలనఁ దెలిసికొన లేదు కాఁబోలును!

ఈమె యిక్కడిబాలురకు బోధించుటలో హిందువుల పూర్వాచారము లన్నియు మహనీయము లనియు పశ్చిమఖండవాసుల యాచారములను వేనిని అవలంబింపరాదనియు స్వదేశాచారములను విడిచి యన్యదేశాచారములను నెలకొల్పఁ జూచువారు దేశమునకు ద్రోహులనియు సభామందిరము మాఱుమ్రోయునట్లుగా గంభీర వాగ్గుంభనలతో నుపన్యసించెను. ఇట్టిమహోపన్యాసము చేసిన దొరసానిగారే తమయుపదేశమునకు భేదముగా తామే దేశద్రోహమున కొడిగట్టి స్వదేశాచారములను మాని యన్యదేశ మయిన యీ హిందూదేశాచారములను గ్రహింపఁజూచుట యెంతయు వింతగానున్నది. ఈమె జనుల సొగడ్తలకొరకే యీవేషము వేయక హిందువుల యాచారములు నిజముగానే మంచివనినమ్మి వాని నవలంబింపఁ జూచినపక్షమున, ఈమె మాటలెట్లున్నను ప్రవర్తనము సదాచార మెందున్నను గ్రహింపవలయుననియు దురాచార మెందున్నను త్యజింపవలయు ననియు సహస్రముఖముల ఘోషించుచున్నది. బహువిషయములయందు మాపూర్వులు ప్రజ్ఞాఢ్యు

లనియు మాలోని పనేకములు సదాచారము లనియు మేము నమ్మి నను ప్రస్తుతపుపశ్చిమఖండపండితులు పాండిత్యమహిమచేత మా పూర్వుల పాదధూళిని తమశిరస్సులయందు ధరించుటకయిన నర్హులు కా రనియు పశ్చిమఖండవాసుల యాచారము లన్నియు నన్యులు గ్రహింపరాని నింద్యాచారము లనియు చెప్పెడి యసత్యోపదేశము లనుమాత్రము మేము విశ్వసింపఁజాలము.

ఈమె తనయుపన్యాసములయందు మహాత్ములను గూర్చియు మహిమలను గూర్చియు నెంత చెప్పినను నీతినిగూర్చి యంతఁగా జెప్పుట కానము. మనుష్యుఁ డయి జన్మించినవాని కెల్లను నీతి ప్రధానముకాని, అదిలేని కేవలవిద్యాసామర్థ్యము లంతగా శ్లాఘ్యములుగావు. మనుష్యుని దేవత్వమునకు సమీపించునట్లు చేయునది నీతిగాని శక్తిగాదు. నీతిలేని శక్తిసంపద రాక్షసత్వ సూచకము. మన పురాణములయం దభివర్ణింపఁబడిన రాక్షసు లనేకులు భూమిని చంక క్రిందపెట్టుకొని మోచునంతటిబలమును, కామరూపము మొదలగు నవి పొందునట్టి సామర్థ్యమును, మఱికొన్ని యితరులశక్తులను గలవా రయినట్టు చెప్పఁబడియే యున్నారు. నీతిలేనిశక్తిని సంపాదించుటవలన మన కంతకంటె మేలిమి రాబోదు. కాఁబట్టి మనుష్యులను దేవ తుల్యులనుగాఁ జేయవలె నన్నతలంపు గలవా రందఱును వారిని నీతి మంతులనుగాఁ జేయుట కయి సమస్తప్రయత్నములను చేయవలెను. ఈ సామాజికులకు మహాత్ములు గనఁబడి దివ్యజ్ఞానము నుపదేశించు చున్నారన్న యంశము బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారికి ప్రత్యక్ష మగు చుండిరన్న మహాత్ముల చర్యను బట్టిచూడఁగా నెంతమాత్రమును విశ్వాసార్హమైనదిగా తోఁచదు. హిమవత్పర్వతములయం దుండెడి మహాత్ములు భరతఖండవాసులనెల్ల విడిచి నేటికాలమున కీపశ్చిమ

ఖండవాసులకు ప్రసన్నులయి వారికిమాత్రమే దివ్యజ్ఞానము నేల
వెదజల్లవలయునో దురూహ్యముగా నున్నది. ఎంతో కాలముక్రిందట
స్థూలదేహము విడిచిపెట్టిపోయిన యీ మహాత్ముల కింగ్లీషుభాషగాని
యూరపుఖండమునందు వాడఁబడుచున్న యితరభాషలుగాని వచ్చి
యుండవు; అనిబెసంటు మొదలగువారికి సంస్కృతభాషగాని దేశ
భాషలుగాని రావు. అట్టిస్థితిలో మహాత్ములు తమ దివ్యజ్ఞానమును
వీరికే సామాన్యభాషతో నుపదేశించుచున్నారో తెలియవలసి
యున్నది. లండన్‌నగరమునందలి బీదపడుచులు కొందఱు దారిద్ర్య
భూతముయొక్క ప్రేరేపణముచేత తమ శరీరములను పరుల కమ్ము
కొనుట సంతాపకరముగా నున్నదని మేను గరుపార దివ్యవాగ్ధార
లతో నుపన్యసించిన యీయుత్తమాంగన యీ దేశమునందు దారిద్ర్య
పిశాచముయొక్క ప్రేరేపణము లేకయే తమశరీరములను కాను
నకు కన్న కన్నవారికిని అమ్ముకొనుట కులవృత్తిగాఁజేసికొన్న పడుపుఁ
పడతుల మేళమును ముందుంచుకొని యానందించుచు నీపట్టణమునందు
వీధులవెంబడిని పల్లకిలో నెట్లూరేగఁగలిగెనో యద్భుతముగా
నున్నది. ఈదివ్యజ్ఞానుల విచిత్రచరిత్రమును ముందుఁ గొంత వివర
ముగా వ్రాసెదము.

దివ్యజ్ఞానసమాజచరిత్రము. [౧౮౯౪ వ సం॥ జనవరి.]

గతసంవత్సరమునందు అమెరికాఖండములోని చికాగోనగర
మున జరిగిన మహాసభలో పాళివరనీయగ్రంథసభలోను గ్రేటుబ్రిటన్
యొక్క రాయల్ ఆసియాటిక్ సభలోను అమెరికాఖండముయొక్క
ప్రాగ్దేశీయసమాజములోను సభికులుగా నున్న కోల్మాన్‌దొరవారు

చదివిన యుపన్యాసమునుండి యీక్రింది చరిత్రము సంగ్రహింపఁ బడినది.

మొట్టమొదట ౧౮౭౪ వ సంవత్సరమున చిట్టెన్‌డన్ నగరములో "ఎడ్డీబ్రదర్సు" శరీరము లేని మనుష్యాత్మలయొక్క యద్భుత రూపములను జూపుచున్నారని యమెరికా ఖండములోని వార్తాపత్రికలలో ప్రచురింపఁబడినది. ఆసమూహములోఁ జేరిన విల్లియమ్సు ఎడ్డీ యనునతఁడు చేసిన మోసములు పట్టుకోఁబడి, అప్పుడు చూపిన యద్భుతదర్శనము లన్నియు మాయలని స్థిరపఱుపఁబడినవి. ఆసమయమునందు న్యూయార్కుపురనివాసు లైన కర్నల్ ఆల్కాటుదొరగారు ఎడ్డీగారియింటివద్ద దాదాపుగా రెండుమాసములుండి, తాను చూచిన యద్భుతదర్శనములను వర్ణించుచు "న్యూయార్కు గ్రాఫిక్" అను వృత్తాంతపత్రికలో ప్రకటించుటకయి కొన్నివ్యాసములను వ్రాసిరి. ౧౮౭౪ వ సంవత్సరము అక్టోబరునెల ౧౪ వ తేదీని కర్నల్ ఆల్కాటు దొరగారు మొట్టమొదట చిట్టెండన్‌నగరములో మేడమ్‌బ్లావట్‌స్కీ యను రష్యాదేశపు సుందరిని దర్శించిరి. అంతట వారిరువురకును దృఢమయి మైత్రి కలిగినది. తరువాత ఆల్కాటుదొరవారును బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారును ౧౮౭౫ వ సంవత్సరారంభమునందు ఫిలడల్ఫియానగరమును జేరి, అక్కడ నెల్సన్ హోమ్సుదొరగారియొక్కయు హోమ్సుదొరసానిగారియొక్కయు సమ్ముఖమునఁ జూపఁబడుచున్న వన్న మనుష్యాత్మలయొక్క స్థూలరూపప్రదర్శనములనుగూర్చి తాము విమర్శ చేయుచున్నట్లు ప్రచురపఱిచిరి మృతులయిన "జాన్" "కేటీకింగు" అనువారియొక్క యాత్మలు హోమ్సుదొరవారియింట స్థూలరూపమును ధరించుచున్నమాట యసత్యమనియు సర్వమును మోసపుకృత్యమనియు సత్యము శోధించి

రాబర్ట్డేల్ ఓవన్‌దొరగారు బయలఁజెప్పిరి. అయినను ఆల్కాటు దొరగారా సంవత్సరములోనే తాము ను బ్లావట్స్కీ దొరసానిగారును హోమ్సుగారియింటఁ జూపఁబడిన యద్భుతరూపములను జూచితి మనియు, అవి యన్నియు సత్యములే యనియు, అవి మిథ్య లనుట హోముదొరవారిమీఁద గిట్టనివారు పన్నిన గపట తంత్ర మనియు, ప్రకటించిరి. అయినను హోమ్సుదొరవారియింట నడచిన కపట నాటక మంతయు పెనుమోస మనుటకు సందేహము లేదు. హోమ్సుదొర మాయవేషము నడిపించుచుండఁగానే వలుమారు పట్టుకొనఁబడెను, అంతేకాక "కేటీకింగు" వేషము వేసిన స్త్రీయే తరువాత తననేరము నొప్పుకొనెను ఆల్కాటుదొరగారు భూతదర్శన ములయందు సంపూర్ణవిశ్వాసము కలవా రయినందున, ఆల్కాటు దొరగారి ప్రకటనానంతరమున హోమ్సుదొరగారిగుట్టు బయలఁబడిన తరువాత వారితో సంబంధ మేమియు తనకు లే దని బ్లావట్స్కీ దొరసానిగారు బహిరంగముగా ప్రచురపఱిచిరి హోమ్సుదొరవా రిచే నుపయోగింపఁబడిన పూర్వోక్తము లయిన జానుకింగుల యాత్మ దర్శనములకు తానే సంధానకర్త్రినని బ్లావట్స్కీదొరసానిగారు చెప్పుకొనఁగా, ఆల్కాటుదొరగా రామెసంధానమువలన జరగఁగాఁ దాను జూచినా నన్న వివిధము లయిన జాన్‌కింగుల యాత్మదర్శ నములను గూర్చి యనేకకథలను వ్రాసిరి. ఆ భూతదర్శనములలో హోమ్సుదొరవారును బ్లావట్స్కీదొరసానిగారును ఏకీభవించి పని చేసి యాల్కాటుదొరగారిని నమ్మించి రనుటకు సందేహము లేదు. ఆత్మలరూపప్రదర్శనవ్యవహారములో తన్ను భాగస్థురాలినిగాఁ జేర్చుకొ వలసిన దనియు, తన మానసికవిద్యామోహితుఁ డయి యాల్కాటు దొరగారు తల యేదియో మడమ యేదియో తెలిసికోలేనిస్థితిలో

నున్నందున ఆయనను కార్యదర్శిగాఁ జేకొనవలసిన దనియు బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారు తన్నడిగినట్లు పాలోమ్సుదొరసానిగా రొప్పుకొన్నారని యారంభదశలో దివ్యజ్ఞానసమాజములలో సభికుఁడుగా నుండిన వెష్టుబ్రూక్ (ఎల్. ఎల్. డీ.) దొరవారు చికాగోనగరమందలి యొక పత్రికలోఁ బ్రచురించి యున్నారు. ౧౮౭౫ వ సంవత్సరారంభమున జాన్‌కింగుయొక్క యాత్మచే చిత్రింపఁబడిన దని యొకచిత్రరూపమును బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారు జనరల్ లిప్పిట్ దొరగారికిఁ బంపిరి. కొన్నప్పుడు మొహామల్ గుడ్డమీఁద నున్న కొన్నిపువ్వులుదక్క తక్కిన చిత్రరూప మంతయు బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారిచేతనే లిఖింపఁబడినట్లు ఫిలడల్ఫియానగరమునం దామె కాపుర మున్నగదిలో కనఁబడిన నిదర్శనములతో తత్పట్టణమందలి యొక పత్రికలోఁ బ్రకటింపఁబడినది. అంతేకాక మృతుల యాత్మలు వచ్చి చిత్రరూపములు వ్రాయుచున్నవని బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారు ప్రచురింపఁగా ఆమె యున్నయింటనే కాపురమున్న ముగ్గురుపత్రికావిలేఖకులు కాచి యుండి యర్ధరాత్రమునందు లేచి బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారే వానిని వర్ణములువేసి చిత్రించుచుండఁగా కనిపెట్టిన యంశమును వాషింగ్టన్ నగరమునందలి హోనా వుల్ఫు (డీ. సీ.) దొరసానిగారు ప్రచురపఱిచి యున్నారు ఆసమయమునందే తాను క్రొత్తగా రచించుచున్నా నని చెప్పి దిద్దిపెట్టుట కయి బ్లావట్‌స్కీదొరసానిగారు తనకుచూపిన యొకగ్రంథము రష్యాభాషలోని యొకగ్రంథమునకు భాషాంతర మగుటకూడ వుల్ఫుదొరసానిగారు కనిపెట్టిరి. అంతకుపూర్వము ౧౮౭౨ వ సంవత్సరములో ఈజిప్టుదేశములోని కైరోనగరమునందు బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారు చూపినభూతదర్శనములు మోసములని తెలిసికొని జనులు దౌర్జన్యము చేయఁబూనఁగా నామె తప్పించుకొని యెట్లో పాఱిపోయి వచ్చినది.

వయినవానినిబట్టి చూడఁగా బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారు మొట్టమొదట ౧౮౭౩ వ సంవత్సరమునందు కైరోనగరములో మోసము చేసినారు; తరువాత ౧౮౭౪ వ సంవత్సరమునందు న్యూయార్కు నగరములో మోసము చేసినారు; తదనంతర మాసంవత్సరమునందే చిట్టెండన్ నగరములో మోసము చేసినారు, అటుపిమ్మట ౧౮౭౫ వ సంవత్సరమునందు ఫిలడల్ఫియానగరములో మోసము చేసినారు. ఈకడపటి సంవత్సరమునందే దివ్యజ్ఞానసమాజ మని యొకసమాజ మేర్పఱుపఁ బడి దానికి అల్కాటు దొరగా రగ్రాసనాధిపతిగాను, బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగా రుత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుపు కార్యదర్శినిగాను నియమింపఁబడిరి. అటుతరువాత నమ్మఁదగిన భూతదర్శనము లేవియు కనఁబడనందున సామాజికు లొకరితరువాత నొకరు విడిచి పోవుచు రాఁగా, ౧౮౭౮ వ సంవత్సరమునకు దివ్యజ్ఞాన సమాజము నామమాత్రావశిష్టమై యుండెను. ౧౮౭౭ వ సంవత్సరమునందు బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారు "ఐసిస్ అన్వీల్డు" అను గ్రంథమును ప్రకటించిరి. ఆపుస్తకమునం దీవఱకు తెలియని క్రొత్త సంగతులేవియు లేకపోయినను పరస్పరవిరుద్ధము లయినయంశము లనేకము లున్నవి.

౧౮౭౮-౭౯ వ సంవత్సరమునందు దయానంద సరస్వతిస్వామి వారియొక్క ఆర్యసమాజమునకు శాఖగా దివ్యజ్ఞానసమాజమే హిందూ దేశమునకు తేఁబడినది. అయినను వీరియీసఖ్యము చిరకాలము నిలిచినదికాదు. ౧౮౮౨ వ సంవత్సరము నందు దయానంద సరస్వతిస్వామివారు అల్కాటు దొరగారును బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారును మాయలమారు లనియు, పూర్వయోగుల గుప్తవిద్య వారికేమియు తెలియ దనియు, వారు హిందూదేశమునందుఁ జూపిన యద్భుతదర్శనము లన్నియు వ్యామోహకోపాయములవలనను ముం

దుగా వన్నిన వన్నుగడలవలనను మాయలవలనను చూపఁబడినవనియు ప్రచురించి సంఘమున దివ్యజ్ఞాన సమాజమున కార్యసమాజముతోడి సంబంధము విడిపోయినది. మంత్రశాస్త్రమునందు మహానిపుణు లయి యభిజ్ఞు లనియు సోదరు లనియు పిలువఁబడెడి "లక్సర్ సోదరబృంద" మనెడి యీజిప్టుగృహమువా రొకరు సాక్షాత్కరించి తనతో సంభాషించుచున్నా రని చెప్పి ౧౮౭౭వ సంవత్సరమునందు బ్లావట్స్కీదొరసానిగా రా సోదరబృందములోని కొందఱు ఆల్కాటుదొరగారిని తమశిష్యునిగా స్వీకరించుట కంగీకరించినట్లు పలికి, వారియొద్ద నుండి వచ్చినట్టుగా కొన్నిలేఖల నాదొరగారి కిచ్చి యవి యాయభిజ్ఞులు తనద్వారమునఁ బంపినట్లు పలికి యాయనను నమ్మించిరి. ఆ యభిజ్ఞులలో నొకరు స్థూల తైజసరూపముతో తన కొకసారి దర్శన మిచ్చిరనియు, ఆయభిజ్ఞుఁడు తనసాక్షాత్కారమునకు నిదర్శనముగా దిగవిడిచి పోయిన తలగుడ్డయొకటి యిప్పటికిని తనయొద్ద నున్న దనియు, కర్నల్ ఆల్కాటుదొరగారు దృఢముగా చెప్పుచున్నారు. ఇట్లు దొరగారికి సందర్శన మిచ్చినది యాపనినిమిత్తము బ్లావట్స్కీదొరసానిగారిచే నియమింపఁ బడిన యొకానొక యాంతరంగికుఁ డగుటకు సందేహము లేదు. ఆకాలమునందలి దొరసానిగారి యింకొక యాంతరంగికురాలిని గూర్చి కూడ డాక్టరు వెస్టుబ్రూక్ దొరగారు ముచ్చటించి యున్నారు. ఆడాక్టరుగారి గృహమునం దొకనాఁడు రెవరెండు ఆంగ్లరుదొరగారును, ఆల్కాటుదొరగారును, బ్లావట్స్కీదొరసానిగారును కూరుచుండియుండఁగా వింతవస్త్రములను ధరించి మొగమునకు మేలిముసుఁగు వేసికొన్న యొకస్త్రీవచ్చి, 'సోదరులు' పంపినట్టుగా నొకయుత్తరమును తెచ్చి దొరసానిగారి చేతి కిచ్చెను. ఉత్తరమును దెచ్చిన యాసందేశహారిణిది సూక్ష్మశరీర మని యప్పుడు చెప్పఁబడెను.

తరువాత కొన్ని మాసములలో డాక్టరు వెస్టుబ్రూక్ దొరగారు మాత్మరూపధారిణి యున్న యాసందేశహారిణి యైర్లాండుదేశ నివాసిని యయినయొక దాసీకన్య యైనట్టుకనిపెట్టి, ఆసోదర దూత భావమును వహించినందులకయి యైదుడాలరు లిచ్చెదనని చెప్పి బ్లావట్స్కీదొరసానిగారు తరువాత నా సామ్రాజ్యకపోఁగా నాదాసీకన్య నిజము బయలఁబెట్టి తాను చేసినమోసము నొప్పుకొన్నవార్తను బహిరంగపఱచిరి ఆల్కాటు, జడ్జి, మొదలయినవారికి సందేశములు పంపుచు వచ్చినసోదరులలో నొకనిపేరు "సిరాపిస్" అని చెప్పి, అతనిని "యస్" అనియు పిలుచుచువచ్చిరి. ఇంకొకసోదరుని "యమ్" అని పిలుచుచు వచ్చిరి. హిందూదేశము చేరినతరువాత "యమ్" యొక్కపేరు దీర్ఘమై 'మూర్య' అని హిందూనామముగా మాఱినది. ఈమూర్యుఁడే చిన్నప్పటినుండియు బ్లావట్స్కీదొరసానిగారికి ముఖ్య గురువుగా నున్నట్టు చెప్పుచు వచ్చిరి. ఈమూర్యునినే తరువాత దొరసానిగా రాల్కాటుగారికిఁగూడ గురువునుగాఁ జేసె నఁట! ఆమె తానమెరికాలోనున్న కడపటిదినములలో ఆల్కాటుగారికిని జడ్జిగారికిని "కాశ్మీరసోదరుఁ"డను మఱియొక యభిజ్ఞునిసమావేశము కలుగఁజేసెను. ఈయభిజ్ఞులలో నెల్లను ప్రసిద్ధపురుషుఁడు "కూట్హూమిలాల్ సింగు". అమెరికాలో నున్నప్పు డీపేరు బయల బడలేదు. ఈపేరు మొట్టమొదట ౧౮౮౦వ సంవత్సరమునందు సిన్నెట్టుదొరగారి కాయభిజ్ఞుని యొక్క యొకయుత్తరముమూలమున తెలుపఁబడినది ఆయుత్తరములోనే యమెరికాలోని కాశ్మీరమహాత్ముఁడితఁడే యయినట్టును జెప్పఁబడినది.

గుప్తవిద్యాప్రభావమువలనఁ జూపఁబడిన పన్న కొన్నిదొరసానిగారి చిత్రదర్శనములచేత నాకర్షింపఁబడి ౧౮౮౦వ సంవత్స

రములో హర్యామ్యముదొరగారును సిన్నెట్టుదొరగారును దివ్యజ్ఞాన సమాజమునఁ జేరి యీసంవత్సరమునందును తరువాతిసంవత్సరము నందును వారిరువురును బ్లావట్‌స్కీ గారి మాధ్యస్థమున మార్యుని తోను కూట్‌హూమితోను ఉత్తరప్రత్యుత్తరములను జరిపిరి. అప్పుడు సోదరులయొక్క నివాసస్థలము ఈజిప్టు నుండియు కాశ్మీరము నుండియు టిబెటీయదేశమునకు మాఱిపోయినది. ఆసోదరులు బౌద్ధ మతప్రవక్త లనియు వారా దేశమునందు బౌద్ధమతము బోధించు చుందురనియుకూడ చెప్పుచు వచ్చిరి. టిబెటీయ దేశము యూరపియ నులకు దుష్ప్రవేశ మయినందున, వయిదొరల కాయభిక్షులను దర్శిం చుట దుస్సాధ్య మయ్యెను. ఆయభిక్షులును హిందూదేశమునకు వచ్చి వారికి దర్శన మిచ్చుటకు నిరాకరించిరఁట. తరువాత కొంత కాలమువఱకును కూట్‌హూమియొక్కరూపమున్న దియొకటిహిందూ దేశములో కనఁబడుచువచ్చెను గాని యది యంతయు బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారి యొక్క యాంతరంగికులు వేసినవేషధారణమని పిమ్మట స్పష్టముగా స్థిరపడినది. అటుతరువాత స్వల్పకాలములోనే దివ్యజ్ఞాన సమాజమువారియభిక్షులుహిందూమహర్షులకు గలమహాత్మ నామమును ధరించి వారితో నేకమయిరి. అప్పటినుండియు వారు సామాన్యముగా మహాత్ములనిచెప్పఁబడు చున్నారు. తరువాత హ్యూమ్యముదొరవారును సిన్నెటుదొరవారును వేయుచువచ్చిన ప్రశ్నలకుత్తరముగా కూట్‌హూ మీగారి "గూఢబౌద్ధమతము" (ఈసొటరిక్ బుద్ధియిజమ్) వారికి లభిం చినది. ఆమతముయొక్కప్రధానాంశములను సిన్నెట్టుదొరగారుతాము రచియించిన "గూఢబౌద్ధమత" పుస్తకరూపమున లోకమునకు వెల్ల డించిరి. ఈపుస్తకమును మొట్టమొదట హ్యూమ్యముదొరగారే చేసి ప్రకటించుట కేర్పాటు చేయఁబడెనుగాని, ఆయన కొంతవఱకువ్రాసి

మహాత్ములు తమలేఖలలోఁ జూపిన విరుద్ధరచనములను బట్టియు, నసంగతములను బట్టియు, కపటవర్తనమును బట్టియు రోఁత పొంది తా నామహాత్ములతోడను బ్లావట్స్కీగారితోడను సంబంధమును మానుకొనిరి. ఆపుస్తకమును తరువాత సిన్నెట్టుదొరగారు వ్రాసి ముగించి ముద్రింపించిరి. ఈదొరగారే యీవఱకు ౧౮౮౦ వ సంవత్సరమునందు "గుప్తప్రపంచము" (అక్కల్టువరల్డు) అనుపుస్తకమును గూడ చేసి ప్రచురించిరి. ఈపుస్తకము బ్లావట్స్కీగారికిని మహాత్ములకును ఆరోపింపఁబడిన యద్భుతదర్శనములను విశేషముగా నభివర్ణించును. ఈపుస్తకమునందును దివ్యజ్ఞానసమాజమువారి యితరపుస్తకములయందును మహాత్ములు పరపూర్ణదశను పొందినమనుష్యజీవులైనట్టును, జనులు మహిమ లని యెంచెడి యద్భుతకార్యములను జేయఁగలశక్తి వారికిఁ గలిగియున్నట్టును, వారు తమ తైజసదేహములతో ప్రపంచముయొక్క యేభాగమునకైనను క్షణకాలములో యాత్ర చేయఁగలిగినట్టును, వారు సంకల్పమాత్రముచేత పదార్థములయొక్క యణువులకు సంయోగ వియోగములు కలిగింప సమర్థులైనట్టును, వారు స్థూలపదార్థముల సూక్ష్మాంశములతో పుష్పములు గిన్నెలు మొదలైనవానిని సృష్టింపఁ గలిగినట్టును, ముద్రలు వేసియున్న యాచ్ఛాదనములలోని కాగితములమీఁదికి సహితము వ్రాఁత దిగునట్లు వారు చేయఁగలిగినట్టును, వారు మనుష్యులహృదయములలోని తలఁపులను చదువఁగలిగినట్టును, వారు సమస్తలౌకికవిషయములయందును సర్వజ్ఞులైనట్టును, వర్ణింపఁబడినది. ఆమహాత్ములకు తిబ్బతీయదేశమునం దేడుసంవత్సరములు శుశ్రూష చేసి బ్లావట్స్కీదొరసానిగారు గుప్తవిద్యయందు ప్రవీణురాలయి సంపూర్ణశక్తిగల మహాత్ములు చేసెడి యద్భుతదర్శనములలో ననేకములు చేసి చూపుటకు శక్తురాలైనదనియు చెప్పఁబడినది.

౧౮౮౦ వ సంవత్సరమునందును తరువాతి సంవత్సరముల యందును బ్లావట్‌స్కీ-దొరసానిగారి సంబంధముచేత చూపఁబడిన యనేకాద్భుతదర్శనములనుగూర్చి హిందూదేశపు వార్తాపత్రికలలో ప్రచురము చేయఁబడుచు వచ్చినది. ౧౮౮౪ వ సంవత్సరమునందు లండన్ నగరమునందలి మానసికశక్తులనుగూర్చి విమర్శించుట కయి యేర్పఱుపఁబడిన సమాజమువా రీయద్భుతదర్శనముల విమర్శించుట కయి కొందఱు సామాజికులను నియమించిరి. వారిచే నాసంవత్సరమునందు పూర్వోక్తము లైనయద్భుతదర్శనములనుగూర్చి బ్లావట్‌స్కీ, ఆల్కాటు, మోహినిఛాట్టర్జీ, సిన్నెట్టు మొద లయిన వారును, తదితరులు కొందఱు నిచ్చినసాక్ష్యము తత్సామాజికులుమాత్రము చదువుకొను నిమిత్తము ప్రకటింపఁబడినది. ఈపుస్తకమునందు మహాత్ములు తమ తైజసదేహమును వ్యాపింపఁజేసి వివిధరూపములను చూపుటను గూర్చియు, బ్లావట్‌స్కీ-గారితో కలిసి పనిచేయుచుండినవాఁడును కూట్‌హూమీగారి ప్రియశిష్యుఁ డని చెప్పఁబడిన వాఁడు నయిన దామోదరమావాలంకారుగారు తన తైజసశరీరమును తలఁచినచోటికిఁ బంపు నన్నవిషయమునుగూర్చియు, విశేషముగా వివరింపఁబడినది. ఇట్లుండఁగా ౧౮౮౪ వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెలలో మొట్టమొదట క్రిష్టియన్ కాలేజి పత్రికలో బ్లావట్‌స్కీ-గారి యొక్కయు మహాత్ములయొక్కయు వ్యవహారమును బయలఁబెట్టెడు కొలోంబు దొరసానిగా రిచ్చినయుత్తరములు కొన్ని ప్రకటింపఁబడి నవి. ఆల్కాటుదొరగారును బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారును యూరపునకు వెళ్ళి యున్నకాలములో దివ్యజ్ఞానసమాజమువారి ముఖ్యస్థానమయిన చెన్నపురిలోని అడియారులోనున్న కార్యనిర్వాహకసంఘము వారు ౧౮౮౫ వ సంవత్సరము మేయి నెలలో కొలోంబు దొరను

కొలోంబుదొరసానిని తమ కార్యస్థానమునుండి వెడలఁగొట్టిరి వారిలో కొలోంబుదొరసాని యావఱకు కొన్ని సంవత్సరములనుండి బ్లావట్స్కీగారికి పరమవిశ్వాసినిగాను ముఖ్యాశ్రితురాలుగాను ఉండి సమాజమువారి ప్రధానకార్యస్థానమునందు ప్రముఖురాలుగా నుండెను. సమాజకార్యస్థానమునుండి వెడలఁగొట్టఁబడిన తరువాత బ్లావట్స్కీదొరసానిగారి వ్రాఁతలో నున్నట్టియు నిజ మయిన కాగితములే యయినవత్రమున బ్లావట్స్కీగారు చూపిన మానసిక దర్శనము లనేకములు మోసము లని స్థాపింపఁజాలినట్టియు డెబ్బది యెనుబది యుత్తరములను ఇతరలేఖలను కొలోంబుదొరసాని క్రిస్టియన్ కాలేజి పత్రికాధిపతిగారి కిచ్చెను. ఆలేఖలలో కొన్ని మహాత్ములు వ్రాసినవన్న యుత్తరములుకూడ నున్నవి. ఈయుత్తరములలో కొన్ని ప్రకటింపఁబడినపిమ్మట మానసికశక్తులనుగూర్చి విమర్శించుటకయి లండన్నగరమునం దేర్పఱుపఁబడిన సమాజమువారు ౧౮౮౪ వ సంవత్సరము నవంబరునెలలో తత్సామాజికులలో నొక రయిన రిచర్డుహాడ్సన్, బి. యే. గారిని తత్సమాజ ప్రధానాధ్యక్షు లయిన ప్రొఫెస్సర్ సిజ్జివిక్కు దొరగారి వ్యయముమీఁద పూర్వోక్తములైన యుత్తరములయొక్క సత్యమును పరిశోధించి తెలియఁజేయు నిమిత్తము హిందూదేశమునకుఁ బంపిరి. ఆయన హిందూదేశములో మూఁడుమాసములుండి సమాజమువారి యద్భుతదర్శనములు చూపఁబడిన స్థలముల కెల్లను బోయి శోధించెను. ఆయన చేసిన విమర్శయొక్కపర్యవసానమును తత్సమాజమువారు ౧౮౮౫ వ సంవత్సరము డిసెంబరునెలలో ప్రచురపఱిచిరి. ఆవిమర్శ మిక్కిలి జాగరూకతతోను, తెలివితోను, సత్యము కనుఁగొనవలె నన్న పరిశుద్ధచింతతోను నిష్పాక్షికబుద్ధితోను చేయఁబడినది.

బ్లావట్‌స్కీ గారు వ్రాసినవని కొలోంబుదొరసానియిచ్చిన ఉత్తరము లన్నియు నిజముగా బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారి చేత వ్రాయఁబడినవే యనియు, బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారును మిత్రులును కల్పితము లని చెప్పెడిమాట కేవలము మిథ్య యనియు, నిదర్శన పూర్వకముగా స్థిరపఱుచుచు వ్రాఁతలను విమర్శించుట యందు నిపుణులయిన యభిజ్ఞులు తమ నిశ్చితాభిప్రాయములను దెలిపియున్నారు. అంతేకాక కూటుహూమిగారి వద్దనుండి వచ్చినవన్న యుత్తరములను కొన్నిటిని బ్లావట్‌స్కీగారి స్వహస్తలిఖితము లని యొప్పుకొనఁబడిన యుత్తరములతో పోల్చి చూచి శోధించి రిఛర్డు హాగ్సను దొరగారును వ్రాఁతల నేర్పాటు చేయుటలో నిపుణు లయిన మఱియిద్దఱభిజ్ఞులును ఆయుత్తరము లన్నియు నిస్సందేహముగా బ్లావట్‌స్కీగారి చేతనే వ్రాయఁబడినవని యేకవాక్యతగా నిశ్చయించిరి. మఱియు బ్లావట్‌స్కీగారు యూరపులోనున్న కాలములో కూటుహూమిగారి వద్దనుండి వచ్చిన వన్నయుత్తరములను బ్లావట్‌స్కీగారి వ్రాతఁబోలికగానుండు నట్లుగా ఆమె ముఖ్యాప్తుఁడయిన దామోదరమావాలంకారుఁడు వ్రాసినట్లు సామాన్యముగా నతఁడు వ్రాయు వ్రాఁతలలో నున్న కొన్నియక్షరముల పోలికను బట్టి కనుఁగొనిరి. మార్యుని వద్దనుండి వచ్చినవన్న యుత్తరములు బ్లావట్‌స్కీ గారిచే వ్రాయఁబడినవైన ట్టును వారు కనిపెట్టిరి.

హాగ్సను దొరగారు కొంతకాలముక్రిందట నాకు (కోల్మాను దొరగారికి) ఆయుత్తరము లెరవిచ్చినందున, వానిలోనివిషయములను నేను నిపుణముగా పరిశోధించి యవి యన్నియు నిశ్చయముగా బ్లావట్‌స్కీగారిచేతనే వ్రాయఁబడిన వయినట్లు మితిమీఱినదృష్టాంత ములతో నిర్ధారణము చేసినాను. ఆమెగారియుత్తరలేఖలవలెనే యవి

యున్నియు గ్రంథచౌర్యములతోను నిండి యున్నవి. సంస్కృతముతోను టిబెటీయభాషతోను సంబంధించిన విషయములలో ననేకాసందర్భములను తప్పులను కలిగి యున్నవి, ఆమె పుస్తకములలో నున్నరీతి విరుద్ధాంశములను, అసంగతములను, స్ఖాలిత్యములను, మిథ్యావాదములను గలిగి యున్నవి, బ్లావట్‌స్కీగారియొక్కయు మహాత్ములయొక్కయు వ్రాఁతలలోఁ దక్క మఱియొక్కడను గానరాని యుచ్చారణ విశేషములతోను లేఖనవైచిత్ర్యములతోను పూర్ణ మయి యున్నవి. "మార్యునియుత్తరములును కూటుహూమీ యుత్తరములు కొన్నియు నీవు వ్రాసిన వని నే నెఱుఁగుదును" అని హ్యూముదొరగారు ౧౮౮౩ వ సంవత్సరమునందు బ్లావట్‌స్కీగారిపేర నుత్తరము వ్రాసిరి. ఆయుత్తర మిప్పుడు నా (కోల్మానుగారి) యొద్ద నున్నది. ఆయనకు వచ్చినయుత్తరము లన్నియు నామెచేతనే వ్రాయఁబడిన వగుటకు సందేహము లేదు. మహాత్ముల కారోపింపఁబడిన యుత్తరము లన్నియు బ్లావట్‌స్కీగారిచేతను దామోదరునిచేతను వ్రాయఁబడినవౌట స్థిరపడినందున, ఆయుత్తరములలో మహాత్ముల కారోపింపఁబడిన శక్తులును మహాత్ములునుగూడ బ్లావట్‌స్కీగారి కపోలకల్పితసృష్టి యగుట వేఱుగఁ జెప్పనక్కఱలేదు. అడియారుముఖ్యస్థానములో చూపఁబడిన కూటుహూమీగారి దివ్యదర్శనములుకూడ సామాన్యముగా కొలోంబుదొరగారి యద్భుతసృష్టి యైనట్టు తేలినది. అతఁడు వెలుతురు తక్కువగా నున్నప్రదేశములలో కృతకశిరస్సును కృత్రిమబాహువులను ధరించి తగినంతదూరములో నొక్కప్రక్కనుండి యొకప్రక్కకు సంచారము చేసి చూచువారికి కూటుహూమీ ప్రత్యక్ష మయినట్లు భ్రమను కలుగఁజేయుచు వచ్చెను. దామోదరుఁడు చేసె నన్న మానసికయాత్ర లన్నియు భ్రమైకమూలములనియు దూరదర్శనము లని

భ్రమింపఁజేసిన వన్నియు నతఁడును బ్లావట్స్కీయును జేరి చేసిన మాయ లనియు కనిపెట్టఁబడినవి. అడియారుముఖ్యస్థానమునందలి దేవాలయములో ననేకరహస్యదర్శనములు చూపఁబడినట్లు చెప్పబడినవి. మహాత్ముల పేర వ్రాయఁబడిన యుత్తరము లాయాలయములో పెట్టఁబడఁగా కొంతసేపటిలో నవి యదృశ్యము లయి వానికి ప్రత్యుత్తరములు వచ్చుచు వచ్చినవి. అందు పెట్టఁబడిన వగిలిపోయిన పింగాణిపళ్ళెము కొన్నినిమిషములలో నతుకుకొని మరల పూర్ణమయినది. ఇది యంతయు వంచన మైనట్లు ఋజువు పడినది. అంతరంగికసేవకుఁ డొకఁడు బ్లావట్స్కీగారి పడకగదిలో గోడలోఁదొలచియున్న గూటిలోఁ గూరుచుండి యక్కడనుండి యా దేవాలయమునకు వెనుకతట్టున నున్న రహస్యద్వారముగుండ దేవాలయములో పెట్టిన యుత్తరములను దీసి వానిస్థానమున మాఱుత్తరములను పెట్టి, వగిలిపోయిన పింగానిపళ్ళెమునకు బదులుగా క్రొత్తపింగానిపళ్ళెమును బెట్టెను అట్టి రహస్యద్వార మొకటి యీ దేవాలయమునకు వెనుకవైపున నుండిన దనియు, హాగ్సన్‌దొరగారును దివ్యజ్ఞానసమాజముయొక్క శత్రువులును దానిని పరిశీలించుట కవకాశము కలుగకుండ జేయుటకయి తానును జడ్జిదొరగారును నొకహిందువును జేరి యాద్వారమును నాశనము చేసితి మనియు, ఆకాలమునం దడియారు ముఖ్యస్థానమునం దుండి దివ్యజ్ఞానసామాజికులలో ప్రముఖుఁడుగా నున్న డాక్టరు హార్టుమాన్‌దొరగారే యొప్పుకొన్నారు. మానసికఘంటానాదమని చెప్పఁబడిన యొకనాదము గాలిలో వినఁబడుచుండుట బ్లావట్స్కీగారు చూపిన యద్భుతకార్యములలో నొకటి. ఆమె బట్టలోపల నొకగంటను పెట్టుకొని చంకకదల్చుటచేత గంట మ్రోగునట్లు చేసి ఘంటానాద మాకాశమునుండి వచ్చినట్లు జనులకు

భ్రమకొల్పినందునకు ప్రబల నిదర్శనములు కనఁబడినవి. ఆమె చూపుచు వచ్చిన యింకొక యద్భుతదర్శనము గృహముల కప్పులలో నుండి గాని బట్టబయలినుండి గాని మహాత్ములయుత్తరములు పడుచు వచ్చుట. ఈయుత్తరములు పడ్డచోట్లను ఇండ్లకప్పులలో గంధము లుండుటయు, బయలనైనచో నాంతరంగికులు చేరువ చెట్లమీఁది నుండియో యనుకూలము లయిన యితరస్థలములనుండియో వానిని విసరివేయుచు వచ్చుటయు, హాగ్సన్ దొరగారు కనిపెట్టిరి. సిన్నెట్టు దొరగారు తమ "గుప్తప్రపంచ" పుస్తకములో నభివర్ణించిన వివిధ దర్శనములను హాగ్సన్ దొరగారు నిపుణముగా పరీక్షించి, అవియన్నియు మోసములని స్థాపించియున్నారు. హ్యూము దొరసానిగారియొక్క పోయినపతకమును బ్లావట్స్కీగారు తమగుప్తవిద్యచేత తెప్పించిరన్న ప్రసిద్ధకథ, తెప్పించిన దినమునకు పూర్వమునందే యాపతక మాదొరసానిగారివద్ద నున్నట్టు స్పష్టపడినందున తెలిసిపోయినది. ఒక నాఁడు వనభోజనమునకు వెళ్ళినప్పుడు బ్లావట్స్కీగారు త్రవ్వుమన్న చోట త్రవ్వఁగా పళ్ళెమొకటి బయలఁబడ్డదన్న కథ యింకొకటి మిగిలి యున్నది. దొరసానిగా రావఱకే యొక యాంతరంగికునిచేత పళ్ళె మక్కడ పాతిపెట్టించి, పదిమందియు వనభోజనమునకు వెళ్ళినప్పు డుపాయముగా ప్రసంగధోరణిని పళ్ళెము కథ వచ్చునట్లు చేసి యెల్ల వారును నద్భుతపడునట్లుగా త్రవ్వించి చూపినదన్న సత్యము తెలియుట చేత ఈకథయొక్క గుట్టును బట్టబయ లయినది. చుట్టలకాగితపు మహాత్త్వపువిషయములోఁ గూడ మోసమున్నట్టు కొలోంబుదొరసానిగారితోడ జరపిన యుత్తరప్రత్యుత్తరములవలన విస్పష్ట మయినది. ముందుగా చుట్టలకాగితము నొకదాని నొకవిధముగా చింపి యామె దాని నొకచోట దాపించినది. అటుతరువాత నామె పలువురు

వేరియుండఁగా నటువంటి చుట్టలకాగితముసే యొకదానినదేవిధముగా చింపి యెొద్దనున్న వారికిఁజూపి దానిని తాను తనమంత్రమహిమచేత నొకానొకస్థలమునకు వంపెదనని చెప్పి హస్తలాఘవముచేత నాకాగితపుముక్కను మాయముచేసి, వారినందఱిని తనవెంటఁగొనిపోయి యక్కడ తాను మొట్టమొదట దాఁపించిన కాగితమును తీయించి వారికి చూపెను వంచితు లయిన యాపెద్దమనుష్యులు తమకుఁ జూపిన కాగితమే యక్కడకు మంత్రశక్తిచేత నడచివచ్చినదని తలఁచి వింతపడిరి.

ప్రొఫెసరు ఇల్లియట్ కౌస్ దొరగారుకూడ దివ్యజ్ఞానసమాజమునుగూర్చి పూర్ణముగా విమర్శచేసి ౧౮౯౦ వ సంవత్సరమునందు "న్యూయార్కుసస్" అను పత్రికలో బ్లావటస్కీదొరసానిగారి యొుక్క మోసపుకృత్యములను సమాజచరిత్రమును మొదటి నుండియు వెల్లడిచేసెను

బ్లావటస్కీగారియొక్కయు మహాత్ములయొక్కయు వ్రాఁతలలో గ్రంథచౌర్యము ప్రధానాంగముగా నున్నది. ఆమె తన "ఐసిస్ అన్వీల్డు" లో పేర్లు చెప్పకుండ నితరగ్రంథములనుండి చౌర్యము చేసిన రెండువేలయంశములను నే నవి యేయేగ్రంథముల నుండి తస్కరింపఁబడినవో కనిపెట్టినాను. ఆమె 'సీక్రెట్ డాక్ట్రిన్" (గుప్తమత) గ్రంథమునందును గ్రంథచౌర్యము పూర్ణముగా నున్నది ఆపుస్తకములో నొకటిబిటీయగ్రంథమునుండి తాను భాషాంతరీకరించి ప్రచురించితినన్న "ది వాయిస్ ఆఫ్ ది సైలెన్సు" (మౌనులయొక్క వాక్కు) అన్నగ్రంథము వివిధబౌద్ధ పుస్తకములనుండియు హిందూ పుస్తకములనుండియు గ్రంథచౌర్యము చేసి వ్రాయఁబడినది పురాతనగ్రంథముయొక్క భాషాంతర మన్న మఱియొక కల్పితపుస్తక

మైన "జ్ఞానపుస్తకము" పేర్లుచెప్పకుండ ఈపందొమ్మిదవశతాబ్దము నందు ప్రచురింపఁబడిన పుస్తకములనుండియే గ్రంథచౌర్యము చేసి యేర్చికూర్పఁబడిన నూతనగ్రంథము "గుప్తమతము" లోని మహాత్ములు చెప్పి రన్నయంశము లేవి యేగ్రంథములనుండి గ్రహింపఁబడినవో నేను కనిపెట్టినాను. మహాత్ములు హ్యూముదొరగారికిని సిన్నెట్టుదొరగారికిని వ్రాసి రన్నవిషయము లే యే గ్రంథములనుండి తీసికొనఁబడినవియు కూడ నేను కనిపెట్టినాను. కూట్ హూమీగారు సిన్నెట్టుదొరగారికి వ్రాసినదన్నట్టు "గుప్తప్రపంచ" పుస్తకమునందు ప్రచురింపబడిన యుత్తరము కొంచెము తలవిరుపులు చేసి వ్రాసిన హెన్రీకిడ్డిల్‌దొరగారి యుపన్యాస మయియున్నది. ఆ యుపన్యాస మాయుత్తరము వచ్చుటకు ఇం దల్పకాలముక్రిందట "బోస్టన్ బ్యానర్ ఆఫ్ లైట్" అను పత్రికలోఁ బ్రచురింపఁబడినది. మహాత్ములయొక్కయు, బ్లావట్‌స్కీగారియొక్కయు వ్రాఁతలయందు దొక్కడను తలలు విఱిచి మార్చి యుపార్థములు చేసిన పూర్వపుస్తకముల లోని విషయములే కాని క్రొత్తవేమియుఁ గనఁబడవు.

బ్లావట్‌స్కీగారి యాంతరంగికులలో "బాబాజీ డినాదు" అనుపేరు పెట్టఁబడిన హిందు వొకఁ డున్నాఁడనియు, అతని నిజమైన పేరు కృష్ణస్వామి యనియు హాగ్సన్‌దొరగారు వ్రాసియున్నారు. ఆబాబాజీ ౧౮౯౨ వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల ౩౦వ తేదీని హిందూవేదములు ముట్టి ప్రమాణము చేసి దివ్యజ్ఞానసమాజమువారితోడి తనసంబంధమంతయు నొప్పుకొన్నాఁడు. అతఁడు తాను బ్లావట్‌స్కీగారియొక్కయు దామోదరునియొక్కయు నాజ్ఞలకులోఁబడి వా రేదిచేయుమన్న నది యెల్లఁ జేయుచువచ్చితి ననియు, తాను తిబితీయదేశస్థుఁడ ననియు, మహాత్ములశిష్యుఁడ

ననియు చెప్పి కూటుహూమీ పంపిన దని చెప్పుమని తనచేతి కొక యుత్తర మియ్యఁగా తా నట్లు చేసితిననియు, తాను పదిసంవత్సరములు మహాత్ములవద్ద నున్నట్లు సిన్నెట్టుగారు ప్రచురించినప్పుడు తా నట్లున్నది తైజసశరీరముతో నని చెప్పు మని బ్లావట్‌స్కీగారు తనకు బోధించినదనియు, తాను దొరసానిగారితో యూరపునకు వెళ్ళియామె యక్కడ మహాత్ములపేరు పెట్టి యుత్తరములు వ్రాయుచుండఁగా తాను చూచితిననియు, దొరసానిగారును దామోదరుఁడునుగూడ బహురీతుల వ్రాఁతలు వ్రాయఁగలరనియు, వివిధాంశములను జెప్పెను. యూరపులో నుండఁగా మోహినీ చాటర్జిగారును బీ. జీ. పాడ్షాగారును తాము స్వతంత్రముగా కొన్ని మోసములను కని పెట్టి వానిని విమర్శింపఁ బూనుకొన్నప్పుడు మహాత్ములయుత్తరములను వ్రాసెడు నీలిరొట్టెపుడకలును మహాత్ముల యుత్తరములను లోపలఁబెట్టి పంపెడు చీనాదేశపు ఆచ్ఛాదనపత్రములకట్టలును వారికి దొరకినవి. మహాత్ములవేషములు వేయుట కనుకూలము లైనటిబెటీయదేశపుకుళ్లాయిలును వస్త్రములునుకూడ వారికంటఁబడినవి. ఈ వస్త్రాదికమును ధరించుకొని బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారి భృత్యులు మహాత్మవేషములతో చూచువారికి ప్రత్యక్ష మగుచుండిరి టి సుబ్బారావుగారును, ఏ. జే. కూపర్ ఓక్లేదొరగారునుకూడ మోసములను కని పెట్టి, చాటర్జీ, గెభార్డును మొదలయినవారివలెనే తామును సమాజముతోడిసంబంధమును వదలుకొనిరి. హిందూదేశములో టపాబంట్రోతులకు లంచము లిచ్చి బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగా రుత్తరములను వెచ్చచేసిన సన్ననియినుపసలాకలతో ముద్రలు విప్పి తీసి యందులో నీలిరొట్టెవ్రాఁతపుడకల (పెన్సిల్సు) తో వ్రాసిన మహాత్ములయుత్తరములను బెట్టుచు వచ్చిరి ఇట్టిసంగతుల నన్నిటిని జెప్పుచు తాను జెప్పిన

సంగతులు నిజము లని స్థాపించుటకు నిదర్శనముగా కొన్ని యుత్తరము లను గూడ బాబాజీ యిచ్చెను.

కొలోంబుదొరసానిగారును హాగ్సన్‌దొరగారును సమాజము యొక్క గుట్టు బయలఁబెట్టిన తరువాత శీఘ్రకాలములోనే దామోదరుఁడుగా రదృశ్యులై యెక్కడ నున్నారో నేఁటివఱకును కనఁబడకున్నారు. కొంద ఱతఁడు టిబెటీయ దేశమునకు పోయెనని చెప్పుదురు; కొంద ఱతఁడు మృతుఁడయ్యె నని చెప్పుదురు. ఏది యెట్లయినను మహాత్ముల యుత్తరములను సృష్టించుటలో దామోదరుఁడు మిక్కిలి మాయలను మోసములను జేసెనని దివ్యజ్ఞాన సమాజము యొక్క నాయకులే యొప్పుకొనుచున్నారు. కర్నల్ ఆల్కాటుగారు ౧౮౮౬ వ సంవత్సరము జూన్ నెల ౨ వ తేదీని తనకు కూటుహూమీగారు వ్రాసిరని చెప్పెడి యుత్తరములో "గుప్తవిద్యకును అభిజ్ఞులకును అవమానము తెచ్చెడి యనేక సందేహాస్పదము లైన కార్యములలో దామోదరుఁడు ప్రవేశించినాఁడు" అని యామహాత్ముఁడు వ్రాసియున్నాఁడు. బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారును దామోదరుఁడుగారును సదా కలిసియే యిట్టివిషయములలో పనిచేయుచు వచ్చుటవలన బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారుకూడ దోషము చేసిరనియే పయిదాని యర్థము. బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారి మరణానంతరమునఁగూడ ఆనీ బెసెంటు మొదలయినవారికి కూటుహూమీ మౌర్య మహాత్ముల వద్దనుండి యుత్తరములు వచ్చుచు వచ్చినవి. అవి యెవ్వరు వ్రాసియుందురు? బొంబయి దివ్యజ్ఞానసమాజకార్యదర్శి యైన ప్రావుగారు ౧౮౯౩ వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల ౩ వ తేదీని ఆనీబెసెంటుగారికి వ్రాసిన యుత్తరములో "సోదరుఁ డైన డబ్లియూక్యూ. జడ్జిగారు బ్లావట్‌స్కీగారు పరమపదము నొందినది మొదలుకొని మహాత్ముల

పే పెట్టి యుత్తరములను సృష్టించుచున్నట్టు దృఢమైన యనుమాన మున్నది. కర్నల్ ఆల్కాటుగారును, కీట్లీదొరగారును, ఎడ్జిదొరగారును జ్జిదొరగా రీయుత్తరములను సృష్టించి, పాప మానీబెసంటుగారిని మోసపుచ్చుచున్నట్టు దృఢనిశ్చయు లయియున్నారు." అని వ్రాసి యున్నారు. ఏప్రిల్ నెల ౨౨ వ తేదీని ఆనిబెసెంటు దొరసానిగారు తాను వ్రాసినప్రత్యుత్తరములో "బ్లావట్‌స్కీ దొరసానిగారు మోస ములు చేసినదని యనాలోచితోక్తులను పలికినట్టే యీవిషయము లోను (జడ్జీగారు మహాత్ముల యుత్తరములను సృష్టించిరనుటలో) కర్నల్ ఆల్కాటుగా రనాలోచితోక్తులను పలికియున్నారని నే నెఱుఁగుదును" అని వ్రాసియున్నారు. ఈవిషయమునుగూర్చి జడ్జిగారు ప్రావుగారికి వ్రాసిన ప్రత్యుత్తరములో ఆల్కాటుగారే యీప్రవాదమును కల్పించి ప్రకటించుచున్నందున తాను మోపిన యపవాదమును స్థాపించుట కాయనవద్ద నేమి నిదర్శనము లున్నవో యడుగవలసిన దని వ్రాసియున్నారు. ౧౮౯౨ వ సంవత్సరము జూన్ నెల ౧౫ వ తేదీని ప్రావుగారు ఆనీబెసెంటుగారికి వ్రాసిన యుత్తరములో "ఎఱ్ఱపెన్సిల్ వ్రాఁత (మహాత్ములయుత్తరముల) వ్యవహారము ఆనీబెసెంటుగారి చెవి సోఁకినది. ఇఁక చేయవలసినదేమి? కర్నల్‌గారును, మీరును కొన్ని సామోపచారలేఖలను వ్రాయవలెను, ఆలస్యము చేయవలదు. ప్రత్యుత్తరమిమ్ము" అని యెడ్జిదొరగారు డార్జిలింగులోనున్న కీట్లీదొరగారికి ౧౮౯౨ వ సంవత్సరము మేయినెల ౧౧ వ తేదీని పంపిన తంత్రీవార్తయొక్క నకలును పెట్టి పంపి యున్నారు. జడ్జీగారు మహాత్ముల పేరుపెట్టి యుత్తరములను వ్రాసిన మాట నిజమైనను కాకపోయినను, సర్వజనసౌభ్రాత్రము ప్రధానాంగ మని ఘోషించెడు దివ్యజ్ఞానసమాజముయొక్క ప్రధానాధ్యక్షుఁడు

తనయనంతరము తనస్థానమును వహించుట కేర్పఱుపఁబడిన సోదరుని మీఁద మహాత్ముల యుత్తరములను సృష్టించుచున్నాఁడని నిందమోపుటయు, ఆదోషారోపణములో నితరసోదరులైన యెడ్జిగారును కీట్లీగారును నేకీభవించుటయు వారిలోఁ గల సౌభ్రాత్రమునకు మాత్రము వన్నె తెచ్చుచుండ లేదు.

హాగ్సన్ దొరగారు వ్రాసినవిమర్శనము ప్రకటింపఁ బడినప్పటి నుండియు మహాత్ముల యొక్కయు బ్లావట్స్కీగారి యొక్కయు దామోదరుని యొక్కయు నద్భుతదర్శనము లన్నియు మూలఁబడినవి. దివ్యజ్ఞాన సమాజముయొక్క నాయకుల కప్పుడప్పుడు మహాత్ములవద్ద నుండి వచ్చుచున్న వని చెప్పెడు కొన్ని యుత్తరములు దక్క మహాత్ములయొక్క స్వరూపమునుగాని వారి గుప్త మహిమలనుగాని తెలిపెడి యితరచిహ్నలన్నియు రూపు మాసినవి. ఇప్పుడు హిందూదేశపు దివ్యజ్ఞాన సామాజికులలో ననేకులకు బ్లావట్స్కీగారిమీఁది విశ్వాసము తగ్గినది. వారిలో ప్రముఖులుగా నుండు కొందఱు దివ్యజ్ఞాన సమాజము హిందూమతమును పునరుద్ధారణము చేయు నన్న నమ్మకముతో తా మందున్నామని తెలిపియున్నారు. యన్. డి. ఖండలవాలాగారు ౧౮౯౦ వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల ౮ వ తేదీని కీట్లీగారికి వ్రాయుచు "కొలోంబులు హిందూదేశములోని దివ్యజ్ఞాన సమాజప్రవృత్తికిం చుమించుగా మరణ ప్రహారము కలుగఁజేసి రని చెప్పవచ్చును" అని వ్రాసి యున్నారు. బ్లావట్స్కీదొరసానిగారు "నే నెందుకు హిందూదేశమునకు రాను!" అను శీర్షికను పెట్టి౧౮౯౦వ సంవత్సరము నందు కీట్లీ దొరగారికి వ్రాసిన యుత్తరములో తాను హిందూదేశమునుండి వచ్చినది మొదలుకొని మహాత్ములయందలి భక్తి దృఢముగా క్షీణించుచున్నదనియు, అనేకులకు మహాత్ముల మీఁది

విశ్వాసము పంచలించిన దనియు; మఱికొందఱు మహాత్ములయుని కిని యబద్ధ మని స్పష్టముగా నిరాకరించుచున్నా రనియు, ఒక్క కర్నల్ ఆల్కాటుగారు దక్క ప్రతిపురుషుఁడును మహాత్ములను తమ తలంపుల నుండియు వారి యాత్మలను అడియారునుండియు తొలఁగఁ గొలినట్లు కనఁబడుచున్న దనియు, మనఃకల్పిత మైన ప్రతి విరుద్ధాంశ మును వారి పవిత్రము లైన పేరులతో ముడిపెట్టఁబడుచున్న దనియు అక్కడ సంభవించిన ప్రతి ప్రతికూలకార్యమునకు తా నొక్కఁడే యుత్తరవాదినిగా చేయఁబడుచున్న దనియు, నిజముగను మహాత్ములును వారియాత్మలను అడియారునుండి వెడలఁగొట్టఁబడిరనియు వ్రాసిరి. ఈసంగతిని దూరదృష్టి గలతత్వసమాజమువారు కొన్ని కారణములచేత కప్పిపుచ్చినారు. ఇంచుమించుగా దివ్యజ్ఞానసమాజమునకు నాయకమణులుగానున్న వారందఱును బ్లావట్స్కీగారిచేతను దామోదరునిచేతను తదితరులచేతను చూపఁబడిన మానసికదర్శనములు మోసము లని కనిపెట్టి నైన కనిపెట్టినారు; లేదా యొప్పుకొననైన నొప్పుకొన్నారు. దివ్యజ్ఞాన సమాజములో నొకప్పుడు ప్రముఖులుగానుండి చురుకుగా పని చేసిన వా రనేకులు మోసములను కనిపెట్టి తాము సమాజముతోడి సంబంధమును వదలుకొన్నారు; కొందఱింకను విడిచిపెట్టలేక యూఁగులాడుచున్నారు; కొందఱు చూపఁబడిన యద్భుతదర్శనము లన్నియు వంచన లనకపోయినను సత్యమైన వానితో నసత్యములుకూడ ననుసంధింపఁబడిన వనుచున్నారు.

ఇప్పు డిందువలన తేలిన పర్యవసాన మంతయు మానసికశక్తులనుగూర్చి యీవఱకు తెలియని క్రొత్తమహిమ లేవియు నీదివ్యజ్ఞాన సమాజమువారికి తెలియ వనియు, మానసిక మహిమ లని వారు చూపిన యద్భుతదర్శనము లన్నియు జాగరూకులు కానివారిని భ్రమ

పెట్టుటకయి పన్నిన మాయవేషము లనియు, అటువంటి యద్భుతదర్శనములు కలుగుటకయి వా రారోపించిన కారణము లన్నియు స్వకపోకల్పితము లైన యసంబద్ధోక్తులనియు, చెప్పఁదగిన నిష్కృష్టాభిప్రాయమయి యున్నది.